Przewodnik pt. „Dolny Śląsk otwarty dla każdego -

180 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych, seniorów i rodzin…”

Wydawnictwo dofinansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego,

Autor: Stanisław Francuz, Marta Francuz, Zofia Francuz

Wydawca: INTERIOR media i film sp. z o.o.
na zlecenie, Stowarzyszenia Inicjatyw Obywatelskich PROGRES,

Projekt i opracowanie graficzne: Andrzej Duliba,

Foto: Stanisław Francuz, Marcin Francuz, Marta Francuz, Wiktor Francuz,

Korekta językowa: Grażyna Francuz, Marta Francuz,

Korekta techniczna: Andrzej Kopystyński, Edward Kaszuba,

Ocena merytoryczna: Wojciech Fedyk, Edward Kaszuba,

Opracowanie kartograficzne: Andrzej Duliba, Stanisław Francuz, Aleksandra Kandzia

Obsługa Informatyczna: Andrzej Kopystyński

Na okładce: Anna Wargocka, Paweł Parus, Michał

Konsultacje osoby niewidomej: Patryk Miś

ISBN: 978-83-953147-3-5

Legenda:

W przewodniku przewidziano 3 stopnie trudności poszczególnych tras:
* trasa łatwa, nizinna, bez większych przeszkód, dostępna w 100% dla wózkowiczów do 5 km
** trasa o pewnym stopniu trudności, niewielkie podjazdy, długość od 5 do 13 km, utrudnienia w postaci nierówności na drodze
*** trasa trudna, długa o sporej ilości podjazdów lub długości trasy powyżej 13 km, różne

przeszkody na trasie, często wymagająca wsparcia wózkowicza przez osoby trzecie, trasy górskie i trasy wodne.

Szanowni Państwo,

pod względem turystycznym Dolny Śląsk jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów w Polsce. Jego wyjątkowe atuty sprawiają, że przybywa tu wielu gości z kraju i zagranicy. Wśród nich są również osoby z niepełnosprawnością. Starając się zaspokajać także ich potrzeby i oczekiwania, oddajemy do Państwa dyspozycji kolejną edycję przewodnika po regionie Dolnego Śląska, uwzględniającego wymagania osób z niepełnosprawnością. Poprzez to wydawnictwo chcemy zaprosić Państwa do skorzystania z bogatej i różnorodnej oferty turystycznej, jaką ma region. Wierzę, że przewodnik ułatwi wszystkim naszym gościom planowanie pobytu, pomoże uzyskać dostęp do niezbędnych informacji, a także przyczyni się do włączenia jak największej grupy osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestnictwa w turystyce na Dolnym Śląsku.

Mam ogromną nadzieję, że pobyt na Dolnym Śląsku będzie dla Państwa na tyle ciekawy i inspirujący, że powrócicie tu jeszcze nie raz. Do zobaczenia na pozbawionych barier turystycznych szlakach Dolnego Śląska!

Z serdecznymi pozdrowieniami

Autorzy: Marta, Zofia i Stanisław Francuz

DOLNY ŚLĄSK

Dolny Śląsk położony jest w południowo-zachodniej części Polski, którą charakteryzuje zmienna rzeźba terenu – góry przeplatają się z nizinami, klimat alpejski zaś z takim, w którym dojrzewa winorośl. Ukryte górskie wodospady, leniwie płynące rzeki oraz bagna są domem dla licznego ptactwa wodnego. To kraina dzikiej wciąż przyrody i rozwijającej się pośród niej cywilizacji. cywilizacja . Stolica Dolnego Śląska- Wrocław, położona nad Odrą szczyci się ponad tysiącletnią tradycją. Zwany miastem stu mostów Wrocław od lat jest młody duchem ludzi, którzy przyjeżdżają tu z całej Polski, by zasilić renomowane uczelnie. Dolny Śląsk to kolebka kultury, znana na skalę międzynarodową z festiwali: „Wratislavia Cantans", „Teatr Uliczny" czy „Festiwal Chopinowski" w Dusznikach oraz Opery Wrocławskiej kuszącej melomanów coraz wspanialszymi spektaklami Ewy Michnik. Poszczególne krainy Dolnego Śląska mają swój odrębny, niepowtarzalny charakter. Lokalne zabytki, kulinaria, folklor, ciekawe imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne. Żaden region Polski nie może poszczycić się takim bogactwem zamków, pałaców, klasztorów i kościołów. Być może to właśnie dlatego Dolny Śląsk był łakomym kąskiem, o który walczyli Polacy, Czesi, Niemcy, a także Austriacy. Dolnośląska kraina obfituje w wiele mrocznych legend, a podziemia, lochy i fortyfikacje pełne są szyfrów i tajemnic czekających na żądnych przygód odkrywców. Ziemia dolnośląska obfituje w liczne minerały, oraz źródła mające dobroczynny wpływ na nasze zdrowie. Powietrze przesycone jest zapachem borów sosnowych, kwitnących wiosną rzepaków, akacji oraz lip. Pięknie jest tu o każdej porze roku – od zimy karkonoskiej poprzez pełną barw bukowych lasów jesień. Na Wasze przybycie czekają dwa parki narodowe oraz wiele parków krajobrazowych. Natura obdarzyła Dolny Śląsk niepowtarzalnymi dziełami. Na szczególną uwagę zasługują przedziwne grupy skalne w Sudetach, Szczeliniec, Błędne Skały, Szlak Skalnych Grzybów w Górach Stołowych i wiele innych, magicznych miejsc godnych odwiedzenia. Człowiek jednak nie chciał przegrać z naturą i stworzył dwa wspaniałe kościoły pokoju wpisane na Światową Listę Kulturowego Dziedzictwa: w Jaworze i Świdnicy oraz Halę Stulecia, którą dla Wrocławia zaprojektował słynny Max Berg. Najczęściej odwiedzanymi miejscami na Dolnym Śląsku są: Kotlina Kłodzka słynąca ze znanych kurortów i nowoczesnych ośrodków SPA, oraz Karkonosze – największe pasmo górskie Sudetów. Tysiące ścieżek górskich, przytulnych schronisk i znakomicie przygotowana baza turystyczna czekają na wędrowców. Znajdą tu coś dla siebie nawet najbardziej wymagający. W górach królują sporty zimowe, ale można uprawiać tu również mountainbike, rafting, wspinaczkę, przeprawy przez mosty linowe, bungee jumping, loty widokowe na paralotni i szybowcu. Niziny zaś kuszą licznymi szlakami rowerowymi, jazdą konną, kajakami oraz żeglarstwem.

Poszukującym kontaktu z naturą Dolny Śląsk oferuje agro oraz ekoturystykę. Malownicze, spokojne, otoczone nieskazitelną naturą gospodarstwa wiejskie są idealnym miejscem na odzyskanie sił witalnych, oderwanie się od codziennej gonitwy, wyciszenie

oraz relaks. Zapraszamy na Dolny Śląsk i do Wrocławia, gdzie ratuszowy zegar wybija tylko pogodne godziny.

WROCŁAW

Historyczna stolica Dolnego Śląska położona jest nad Odrą (w miejscu, gdzie wpływają do niej Oława, Widawa, Bystrzyca i Ślęza), w centrum Niziny Śląskiej.
Wrocław powstał już na początku X w., kiedy na przecięciu dwóch dużych szlaków handlowych zaczęła rozwijać się osada handlowa. W kolejnym stuleciu miasto stało się największym grodem nie tylko na Śląsku, ale i w Polsce. Proces jego rozbudowy zapoczątkował w XIII w. Henryk Brodaty. Mając na uwadze usytuowanie Wrocławia, wyznaczył w centrum nowe miejsce przeznaczone do prowadzenia handlu. Oprócz tego przy Rynku usytuowano drugi plac, na którym odbywał się handel solą (obecnie Plac Solny). Prawa miejskie Wrocław uzyskał w 1241 r. Pod koniec XIV w. obwarowane miasto było jednym z większych w Europie, a jego obszar porównywalny był do obszaru Wiednia. Jego rozwój trwał aż do wybuchu wojny trzydziestoletniej (1618-1648 r.). Odbudowany po wojnie Wrocław funkcjonował bez zakłóceń do czasu zajęcia go przez Prusy (1741 r.). W 1742 r. zyskał on rangę miasta królewskiego. W wieku XIX nastąpił znaczny rozwój przemysłowy (zwłaszcza metalowy i spożywczy) oraz kulturalny. W 1811 r. z dawnego kolegium jezuickiego utworzono Uniwersytet Wrocławski. Pod koniec XIX w. rozpoczęto także prace nad regulacją i kanalizacją Odry oraz budowę portu miejskiego. Terytorium miasta powiększono po włączeniu do jego granic terenów podmiejskich. W roku 1910 powstał kompleks gmachów politechniki, a w trzy lata później oddano do użytku Halę Stulecia. Po I wojnie światowej po raz kolejny zostają rozszerzone granice miasta. Powstały wtedy wielkie osiedla mieszkaniowe na Sępolnie, Biskupinie, Popowicach i Książu Małym. Po drugiej wojnie światowej zniszczenia Wrocławia – w zależności od dzielnicy – sięgnęły 75–100%. Całe miasto legło w gruzach – zniknęła większość domów i ulic. Prace remontowe prowadzone na wielką skalę przyniosły nie tylko odbudowę zniszczeń wojennych, lecz również kolejną rozbudowę miasta, które powiększyło się o dzielnice: Zakrzów, Ołtaszyn, Muchobór i Sołtysowice. W latach siedemdziesiątych Wrocław rozrósł się, zyskując kolejne dzielnice: Psie Pole, Leśnicę i Popowice. Obecnie wciąż rośnie i pięknieje dzięki nowym inwestycjom.

Perełką Wrocławia jest niewątpliwie Rynek – jeden z największych w Europie. Do najcenniejszych obiektów miasta należą także: zabudowa Ostrowa Tumskiego i Wyspy Piaskowej (XIII-XVI w.), Katedra Św. Jana Chrzciciela (XIII w.) z Kaplicą Mariacką z XIV w. i wspaniałymi kaplicami barokowymi, kościół NMP na Piasku, a na Rynku gotycki, staromiejski Ratusz, zaliczany do najważniejszych zabytków gotyckiej architektury mieszczańskiej w Polsce. W pobliżu Muzeum Sztuki Mieszczańskiej znajduje się kościół Marii Magdaleny z XIV w. z XII-wiecznym portalem romańskim oraz gotycki garnizonowy kościół św. Elżbiety z wieżą o wys. 86 m, na której znajduje się taras widokowy. Zwiedzając Wrocław nie możemy pominąć barokowego gmachu Uniwersytetu Wrocławskiego, wiszącego Mostu Grunwaldzkiego – jednego z symboli miasta, czy wpisanej na Listę UNESCO Hali Stulecia z roku 1913, pierwszej na świecie budowli z betonu. Najpopularniejszymi kamienicami są: gotycka kamieniczka Pod Złotym Pucharem,

renesansowa kamienica Pod Zieloną Dynią oraz kamieniczki Pod Złotym Dzbanem i Pod Starą Szubienicą (charakteryzująca się trzema wystającymi wieżyczkami). Warto również zobaczyć gotycko-barokowe kamienice Pod Siedmioma Elektorami i Pod Złotym Słońcem oraz przebudowany na styl włoski Dwór Polski. Po zachodniej stronie Rynku, na Placu Gołębim w 2000 r. postawiono fontannę, która stała się ulubionym miejscem spotkań wielu mieszkańców. Teatry, opera, teatr muzyczny, filharmonia i liczne kluby, muzea i galerie zapewniają nieprzerwany ciąg wydarzeń artystycznych. Do atrakcji kulturalnych, których nie można pominąć zwiedzając Wrocław, należy niewątpliwie: Panorama Racławicka namalowana we Lwowie przez Kossaka, Stykę i Wywiórskiego w latach 1892-1894); jedyne w kraju Muzeum Poczty i Telekomunikacji; Muzeum Architektury i Muzeum Narodowe, które organizują szereg interesujących ekspozycji.

Wrocław to specyficzne miasto, które w ciągu roku jest gospodarzem wielu imprez kulturalnych. Zaliczamy do nich Międzynarodowy Festiwal „Wratislavia Cantans", Wrocławski Festiwal Jazzowy „Jazz nad Odrą" czy Festiwal Polskiej Muzyki Współczesnej. Kolejną znaną imprezą cykliczną jest „Wrocław Non Stop", podczas którego indywidualni artyści i grupy artystyczne zapełniają galerie, kluby, teatry ulice, place i parki, prezentując różnorodne formy sztuki. Kilkadziesiąt wydarzeń artystycznych – koncertów, happeningów, przedstawień teatralnych, działań plastycznych i filmowych wypełnia całe miasto, integrując tutejszych mieszkańców i turystów. Organizowane są tu również: przegląd Piosenki Aktorskiej, Międzynarodowy Festiwal Gitarowy, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Wiedeńskiej, spotkania z Piosenką Żeglarską i Muzyką Folk "Szanty we Wrocławiu". Ogromne rzesze turystów przyciągają monumentalne widowiska Opery Wrocławskiej i Narodowego Forum Muzyki.

Trasa: DW_1A* ok. 2 km Wokół wrocławskiego rynku

RYNEK - WROCŁAWSKI RATUSZ – PRĘGIERZ - DOM TOWAROWY "FENIKS" – PIERZEJE RYNKU – KAMIENICZKI JAŚ I MAŁGOSIA; BAZYLIKA ŚW. ELŻBIETY – PLAC SOLNY – POMNIK ALEKSANDRA FREDRY PRZED RATUSZEM – UL. ŚWIDNICKA – (KOŚCIÓŁ ŚW.ŚW. DOROTY, STANISŁAWA I WACŁAWA – HOTEL „MONOPOL" – OPERA WROCŁAWSKA – KOŚCIÓŁ BOŻEGO CIAŁA – POMNIK BOLESŁAWA CHROBREGO) – RYNEK.

WROCŁAWSKI RYNEK

Wrocławski rynek jest jednym z najpiękniejszych w Europie, nazywany często sercem Wrocławia – w średniowieczu był tu plac targowy, a obecnie jest to centralna część strefy pieszej. Rynek stanowi prostokąt o wymiarach 205 na 175 m. Jest to jeden z największych rynków staromiejskich w Europie i ratuszem w Polsce. Zabudowę otaczającą rynek stanowią budynki pochodzące z różnych epok historycznych. Centralną część rynku zajmuje ratusz, liczne kamienice i sukiennice.

Największy zabytek wrocławskiego centrum – ratusz – to wizytówka miasta i zabytek klasy „0”. Jest późnogotycką, unikatową w skali europejskiej budowlą świecką, wzbogaconą o elementy renesansowe. Na uwagę zasługują dekoracyjne fasady i wnętrze. Zabudowę śród rynkową, obok ratusza, tworzy Przejście Żelaźnicze, Garncarskie i Sukiennice. Zabudowę wokół rynku stanowi dodatkowo 60 kamieniczek. Trasę po rynku rozpoczynamy przy wschodniej ścianie ratusza, obok pręgierza, przy którym do XVII w. wykonywano wyroki chłosty. Dziś jest umownym punktem spotkań.

RYNEK CZĘŚĆ WSCHODNIA

Podążając wzdłuż wschodniej pierzei rynku, począwszy od rogu ulicy Świdnickiej i Oławskiej, mijamy m.in.: numery od 29 do 41. Strona wschodnia, niegdyś określana jako Strona Zielonej Trzciny bądź Strona Zielonej Rury, znajduje się naprzeciw głównej, gotyckiej elewacji ratusza.

- Rynek 29 Pod Złotą Koroną w tym miejscu stała niegdyś renesansowa kamienica Pod Złotą Koroną z 1523-1528, w 1908 zastąpiona domem towarowym o ukośnie wycofanej linii zabudowy, któremu w latach 50. XX w. przydano nieproporcjonalną pseudohistoryczną elewację nawiązującą do pierwotnej.
- Rynek 30 Kamienica Stary Ratusz
- Rynek 31-32 dom towarowy braci Barasch (obecnie Feniks) projektu Georga Schneidera, secesyjny z 1904 r.

ul. Kurzy Targ z widokiem na Kościół Marii Magdaleny i Mostek Czarownic (kładka pomiędzy wieżami kościoła),

- Rynek 33 dawny bank E. Heimanna z 1794 r.
- Rynek 34 Kamienica Pod Złotą Gwiazdą
- Rynek 38 Pod Złotą Kotwicą
- Rynek 39-40 dom towarowy firmy Louis Lewy proj. Leona Schlesingera z 1904 r.
- Rynek 41 Kamienica Pod Złotym Psem powstała dopiero w 1994 wg projektu Macieja Małachowicza jako ostatni zrekonstruowany dom w rynku.

RYNEK CZĘŚĆ PÓŁNOCNA

Mijając ulicę Wita Stwosza i Kuźniczą, przechodzimy na północną pierzeję rynku. Strona północna (numery 42 do 60), dawniej określana jako Strona Targu Łakoci, znajdują się m.in. trzy domy towarowe zbudowane według projektów biura Schlesinger i Benedict w pierwszej dekadzie XX w. pod numerami 48, 49 i 50. Również tutaj duża część kamienic to powojenne swobodne rekonstrukcje.

- Rynek 42 Apteka Pod Podwójnym Złotym Orłem,
- Rynek 43 Kamienica Pod Złotym Pelikanem,
- Rynek 44 Kamienica Pod Złotym Jeleniem do XVII w. zwana Apteką Targu Łakoci,
- Rynek 46 oryginalny zabytek barokowy,
- Rynek 47 Szwedzka Sień,

- Rynek 48 Kamienica Pod Głową św. Jana nazywana tak od rozebranej w poł. XIX w. wcześniejszej kamienicy. Obecnie znajduje się tu wczesno modernistyczny dom towarowy z 1908 r. dziś Empik,
- Kilka metrów dalej przy restauracji Pizza Hut na chodniku mały krasnal obżartuch - jeden z ponad trzystu piedziesięciu znajdujących się na terenie miasta (Szlak Krasnali Wrocławskich).
- Rynek 51 Kamienica Pod Złotym Półksiężycem,
- Rynek 52 Kamienica Pod Złotą Kotwicą - zachowała się we wnętrzu renesansowa kolumna,
- Rynek 54 Kamienica Pod Morwą,
- Rynek 58 Kamienica Pod Złotą Palmą neorenesansowy dom towarowy z pocz. XX w. na miejscu dwóch wcześniejszych kamienic.
- Północno-zachodni narożnik Rynku zajmują maleńkie dawne domki altarystów (opiekunów ołtarza), połączone łękiem bramnym, żartobliwie nazywane Jasiem i Małgosią. Znajduje się tam siedziba Towarzystwa Miłośników Wrocławia. W głębi za kamieniczkami bazylika św. Elżbiety. Tuż za Kamieniczkami Jaś i Małgosia w kierunku ul. Mikołaja znajdują się kolejne 2 krasnale i wejście do świata wrocławskich krasnali.

RYNK CZĘŚĆ ZACHODNIA

Dalej dochodzimy do zachodniej pierzei Rynku przy placu zwanym Gołębim (od 1741 do 1945 r. Paradeplatz,(tu stał pomnik Wilhelma II, na którym dziś znajduje się m.in. nowoczesna fontanna wzniesiona w 2000 r. i nazwana na cześć prezydenta miasta i pomysłodawcy Bogdana Zdrojewskiego - Zdrojem.

Zachodnia strona Rynku, zwana Stroną Siedmiu Elektorów, posiada najwięcej zachowanych oryginalnych zabytków – renesansowych i manierystycznych kamienic na zrębie gotyckim, gdyż II wojnę światową przetrwała prawie nieuszkodzona. Kamienice tej strony posiadają bardzo głębokie działki (240 stóp), sięgające do ul. Kiełbaśniczej, gdyż należały niegdyś do patrycjuszy wrocławskich.
- Rynek 1 Budynek pochodzi z czasów secesji (1907),
- Rynek 2 Kamienica Pod Gryfami Szczególnie wartościowa, z wysokim manierystycznym szczytem, najokazalsza w Rynku,
- Rynek 4 Pod Złotym Orłem,
- Rynek 5 Kamienica Dwór Polski,
- Rynek 6 Kamienica Pod Złotym Słońcem,
- Rynek 7 Kamienica Pod Błękitnym Słońcem ze względu na problemy własnościowe długo niszczała i dopiero w końcu lat 90. została odremontowana, a jej dziedziniec nakryty szklanym dachem.
- Rynek 8 Kamienica Pod Siedmioma Elektorami zwraca uwagę ze względu na bogate zdobienia malarstwem iluzjonistycznym, zrekonstruowane w początku lat 90.
- W miejscu kamienic 9 do 11 powstał w 1931 roku, według projektu Heinricha Rumpa, do dziś budzący kontrowersje wysoki budynek biurowy (obecnie siedziba Banku BZ WBK, wcześniej MPK Wrocław).

PLAC SOLNY

W południowo-zachodnim narożniku mijamy plac Solny. Obecnie jest to jeden z reprezentacyjnych wrocławskich placów. To dawny rynek pomocniczy Starego Miasta. Ma kształt regularny, kwadratowy, wytyczony na południowy wschód od Rynku. Plac Solny miał pierwotnie wymiary 84,5 na 94 m Powstał prawdopodobnie w czasie ponowionej po najeździe mongolskim lokacji miasta z 1242 r. Był określany jako Polnische Markt (Targ Polski), Salzring (Rynek Solny) albo Salzplatz (Plac Solny). W 1827 r. ustawiono na nim pomnik feldmarszałka Blüchera, a plac nazwano Blücherplatz. Po II wojnie światowej wrócono do nazwy historycznej a pomnik zburzono. Przestrzeń placu jest niezabudowana. Połowę pierzei południowej placu zajmuje klasycystyczny gmach Starej Giełdy projektu Carla Ferdinanda Langhansa z 1822 roku, ponadto znajdują się tam jeszcze trzy kamienice. Po wschodniej stronie znajduje się m.in. dawny dom towarowy z pocz. XX w. Na najbardziej zróżnicowaną ścianę północną składa się narożny z Rynkiem wieżowiec zbudowany w latach 1930–1932 wg projektu Heinricha Rumpa, budynek dawnej apteki Pod Murzynem (Pod Maurem), przebudowany w 1928 r. przez Adolfa Radinga w stylu modernistycznym (obecnie redakcja lokalna Gazety Wyborczej) oraz dwie kamienice: barokowa z około 1700 roku i historyzująca. Pierzeja zachodnia jest bardzo swobodną rekonstrukcją stanu z około 1800 r. dokonaną w po II wojnie światowej.

Na placu tradycyjnie od lat znajduje się stylizowany targ kwiatowy. W ostatnich latach XX wieku zbudowano na placu iglicę (projekt Adama Wyspiańskiego nawiązujący do Iglicy stojącej od 1948 r. przy Hali Stulecia) oraz fontannę pomiędzy pawilonami kwiaciarek.

RYNEK CZĘŚĆ POŁUDNIOWA

Spod Starej Giełdy kierujemy się na pierzeję południową rynku. Nosiła ona nazwę Strony Złotego Pucharu, a wcześniej Przy Starej Szubienicy, jej zabudowa stanowi w znacznym stopniu swobodną rekonstrukcję z okresu powojennego (z lat 1952-1960). Duża część budynków to dawne secesyjne lub modernistyczne domy towarowe, ukryte za pseudohistoryczną elewacją. Kamienice godne oglądnięcia to:

- Rynek 12 elewacja odbudowana w uproszczonej formie, została zrekonstruowana w 2006 r.
- Rynek 13 budynek stanowi ciekawy przykład secesji z 1903 r.
- Rynek 14 mieści centrum informacji turystycznej
- Rynek 16 powstała w 1822 r. w wyniku przebudowy renesansowej kamienicy
- Rynek 18 Apteka pod Ratuszem - barokowa
- Rynek 19 Kamienica Pod Starą Szubienicą
- Rynek 22 Kamienica Pod Złotym Dzbanem fasadę odtworzono według stanu z 1822 r.
- Rynek 23 Kamienica Pod Zieloną Dynią odbudowana w stylu renesansowym
- Rynek 25 secesyjny dawny dom handlowy firmy Stein & Koslowsky z 1906 r.
- Rynek 26 Kamienica Pod Złotym Pucharem
- Rynek 27-28 secesyjna kamienica na miejscu dwóch wcześniejszych

Akcentem kończącym spacer po rynku może być wizyta w Piwnicy Świdnickiej, znajdującej się w podziemiach ratusza (personel pomaga wózkowiczom (WC – dostosowane dla osób niepełnosprawnych). Warto podejść pod Pomnik Aleksandra Fredry a tuż przy wejściu do ratusza 3 krasnoludki przedstawiające osoby niepełnosprawne (wózkowicz, niewidomy i głuchoniemy), obok makieta ratusza. W narożniku Dolnośląskie Centrum Informacji Turystycznej.

Opuszczamy rynek, jedną z najstarszych części Wrocławia - ulicą Świdnicką. Tuż przy poczcie przy wielkich kulach znajdują się kolejne krasnale.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej, Rynek 14, 50-101 Wrocław,
tel. 71 344 31 11, www.visitwroclaw.eu, visit@um.wroc.pl;
Przejście Żelaźnicze 1, 50-107 Wrocław.

Trasa: DW_1B* ok. 2 km Wrocław - Uniwersytet - Ossolineum

RYNEK – UL. KUŹNICZA – OSSOLINEUM – MOST UNIWERSYTECKI – MOST POMORSKI – ELEKTROWNIA WODNA – UL. ODRZAŃSKA – KOŚCIÓŁ ŚW. ELŻBIETY – RYNEK.

Zwiedzanie rozpoczynamy w rynku pod pręgierzem. Stąd kierujemy się mijając po prawej stronie Feniks, niegdyś dom towarowy braci Barasch, a po lewej ratusz w stronę ul. Kuźniczej, która w XIII wieku łączyła rynek z ówczesnym zamkiem, którego miejsce zajmuje dziś główny gmach Uniwersytetu Wrocławskiego. Po drodze pierzeja wschodnia rynku i kamienice m.in. Pod Złotą Gwiazdą, Pod Złotą Kotwicą i Pod Złotym Psem. Idąc ul. Kuźniczą mijamy po lewej stronie ul. Igielną. Warto zwrócić uwagę na stojącą naprzeciw niej kamienicę Pod Złotym Hełmem. Przecinamy ul. Kotlarską, ul. Nożowniczą, po prawej stronie znajduje się budynek Muzeum Mineralogicznego. Zbliżając się do ul. Uniwersyteckiej po prawej stronie wzrok przyciąga kawiarnia Art Cafe Kalambur. Otwarta została na pamiątkę teatru studenckiego Kalambur, którego scena pod koniec lat 50 XX w. mieściła się właśnie w kamienicy przy ul. Kuźniczej 29. Naprzeciwko na skrzyżowaniu z ul. Uniwersytecką mieści się „Dom Pod Zieloną Dynią i Dwoma Polakami". Po drugiej stronie ulicy promienie słoneczne odbija nowoczesny budynek wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Dochodzimy do placu Uniwersyteckiego, przy którym mieszczą się kolejno od ul. Kuźniczej dawny Konwikt św. Józefa, obecnie Muzeum Antropologiczne, dalej barokowy kościół Uniwersytecki przylegający do głównego gmachu Uniwersytetu Wrocławskiego. Na środku placu Fontanna Szermierza, a z nią główne wejście do Uniwersytetu (Aula Leopoldina). Skręcamy w prawo i udając się wzdłuż kościoła Uniwersyteckiego dochodzimy do zabudowań Muzeum im. Ossolińskich (dawny klasztor Kawalerów Czerwonego Krzyża). Jedynie cienki mur oddziela od ulicy piękny zakątek, jakim jest barokowy Ogród Ossolińskich. Ulicą Szewską wzdłuż Ossolineum dochodzimy do ul. Grodzkiej i udając się w lewo brzegiem Odry możemy podziwiać barokową fasadę Uniwersytetu. Po prawej stronie mijamy Most Uniwersytecki, następnie Most Pomorski, za którym widać dawną i wciąż działająca elektrownię wodną. Skręcamy w lewo w ul. Odrzańską, która prowadzi z powrotem do rynku. Nie można przegapić

znajdujących się na niej Jatek – renesansowych kamieniczek mieszczących się przy ulicy, na której niegdyś handlowano mięsem. Dziś mieszczą się tu liczne galerie sztuki, sklepy artystyczne. Kilka kroków dalej swoim majestatem zachwyca kościół św. Elżbiety - garnizonowy. Obok niego bramę do rynku stanowią kamieniczki Jaś i Małgosia.
Informacja: Centrum Informacji Turystycznej, Rynek 14, 50-101 Wrocław,
tel. 71 344 31 11, www.visitwroclaw.eu, visit@um.wroc.pl;
Przejście Żelaźnicze 1, 50-107 Wrocław.

Trasa: DW_1C* ok. 2 km Wrocław – Arsenał – pl. Jana Pawła II

RYNEK – UL. MIKOŁAJA – UL. RZEŹNICZA – UL. GRODZKA (MOST GRODZKI, ELEKTROWNIA, ARSENAŁ - MUZEUM) – UL. A. CIESZYŃSKIEGO – UL. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH (CERKIEW KATEDRALNA NARODZENIA PRZENAJŚWIĘTSZEJ BOGARODZICY POLSKIEGO AUTOKEFALICZNEGO KOŚCIOŁA PRAWOSŁAWNEGO) – PL. JANA PAWŁA II (FONTANNY, USC, PLANTY) – UL. RUSKA (KAMIENICE) – PL. SOLNY (KWIACIARKI, STARA GIEŁDA) – RYNEK.

Nasz spacer po Starym Mieście kontynuujemy spod kamieniczek Jaś i Małgosia i ul. Św. Mikołaja wychodzimy z rynku. Po prawej stronie mamy kościół św. Elżbiety z wysoką wieżą, z której rozpościera się widok na stare miasto i rynek. Przecinamy ul. Kiełbaśniczą i skręcamy w prawo w ul. Rzeźniczą, przy której mieści się Wrocławski Teatr Współczesny. Dochodzimy do ul. Grodzkiej i na wprost widzimy budynki starej Elektrowni wodnej. Kierujemy się w prawo w stronę przejścia dla pieszych, które znajduje się na skrzyżowaniu ulicy z mostem Pomorskim. Teraz idąc brzegiem Odry możemy z bliska przyjrzeć się zabudowaniom elektrowni, za którą w oddali widać most W. Sikorskiego. Z ulicy Grodzkiej przechodzimy w ul. A. Cieszyńskiego i podążamy do oddalonego o kilkadziesiąt metrów Arsenału. Idąc dalej ul. A. Cieszyńskiego i ul. Wszystkich Świętych dochodzimy do skrzyżowania z ul. Św. Mikołaja (w cieniu drzew ukryty jest prawosławny sobór Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy, dawniej kościół pod wezwaniem św. Barbary). Dalej dochodzimy do pl. Jana Pawła II. Tu warto poświęcić kilka minut, aby zobaczyć wspaniałą fontannę Alegoria Walki i Zwycięstwa, za nią znajduje się Urząd Stanu Cywilnego, który położony jest nad jednym z kanałów fosy miejskiej. Po drugiej stronie ulicy jest Akademia Muzyczna. W stronę rynku wracamy ul. Ruską, stanowiącą niegdyś, podobnie jak ul. Św. Mikołaja jedną z głównych dróg komunikacyjnych Wrocławia. Warto przyjrzeć się odrestaurowanym kamieniczkom. Przechodzimy przez przejście dla pieszych przecinając ul. Kazimierza Wielkiego i dalej ul. Ruską dochodzimy do pl. Solnego, gdzie przy fontannie otoczonej kwiaciarniami kończymy nasz spacer. Można także kontynuować inną trasę np. nr DW_1D.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej, Rynek 14, 50-101 Wrocław,
tel. 71 344 31 11, www.visitwroclaw.eu, visit@um.wroc.pl;
Przejście Żelaźnicze 1, 50-107 Wrocław.

Trasa: DW_1D* ok. 2,5 km Wrocław Od panoramy Racławickiej do pl. Jana Pawła II

PANORAMA RACŁAWICKA – PARK J. SŁOWACKIEGO – MUZEUM ARCHITEKTURY – WZGÓRZE REDUTA – POMNIK M. KOPERNIKA – TEATR LALEK – OPERA WROCŁAWSKA – POMNIK B. CHROBREGO – UL. PODWALE – DWORZEC ŚWIEBODZKI – PL. JANA PAWŁA II.

Wycieczkę po wrocławskich plantach rozpoczynamy przy Panoramie Racławickiej, w której znajduje się słynny obraz W. Kossaka i J. Styki. Spacerem przez park Słowackiego dochodzimy do Muzeum Architektury, dawnego gotyckiego klasztoru Bernardynów. Idąc dalej po lewej stronie mamy Galerię Dominikańską, po prawej mijamy zabudowania klasztoru Dominikanów i kościół św. Wojciecha. Okrążamy Galerię Dominikańską i podziemnym Przejściem Oławskim przechodzimy na drugą stronę ulicy. Idziemy w cieniu drzew prawym brzegiem fosy miejskiej (Promenada Staromiejska, za którą przy ul. Podwale mieści się Konsulat Niemiecki. Ścieżka zaprowadzi nas aż na Wzgórze Partyzantów, na którym przy ul. P. Skargi znajduje się Bastion Sakwowy, zwany przez Wrocławian Redutą. Przejściem dla pieszych przecinamy ul. Piotra Skargi i dalej podążamy ul. Teatralną. Tu po lewej stronie mijamy Pomnik Mikołaja Kopernika. Dalej po ok 150 m po prawej stronie mamy dawną Łaźnię Miejską a po lewej Ogród Staromiejski. Warto przejść się przez ogród, jego alejkami i zobaczyć fontannę z piaskowca z figurą „Chłopca z Łabędziem”, Scenę Letnią Teatru Lalek, plac zabaw, piękną wolierę z egzotycznymi ptakami z Miejskiego Ogrodu Zoologicznego, jak również elektryczną karuzelę z ręcznie malowanymi wizerunkami wrocławskich zabytków. Tuż obok parku mieści się wrocławski Teatr Lalek. Mijamy go i wychodzimy na promenadę staromiejską, przy której znajduje się kościół Bożego Ciała, a po drugiej stronie w głębi Opera Wrocławska i widok na ul. Świdnicką. Po lewej stronie mamy Galerię Renoma, a za nią pl. Kościuszki. Na promenadzie mijamy pomnik Bolesława Chrobrego na koniu i udajemy się lewym brzegiem fosy. Idąc ulicą Podwale, mijamy po lewej stronie budynek Komendy Wojewódzkiej Policji, dalej gmach Sądu i Prokuratury aż dochodzimy do placu Orląt Lwowskich, przy którym mieści się Dworzec Świebodzki – najstarszy z trzech dworców kolejowych we Wrocławiu, którego infrastruktura zachowała się aż do dzisiaj. Udając się w prawo ul. Podwale wzdłuż fosy mijamy dwie kładki, którymi można przejść na tereny rekreacyjne, dostać się do dzielnicy czterech wyznań. My tymczasem podążamy w stronę pl. Jana Pawła II mijając po lewej stronie Akademię Muzyczną a po prawej USC. Nasz spacer kończymy przy Fontannie Alegoria Walki i Zwycięstwa. Spacer można kontynuować dalej trasą nr DW_1C* do rynku.

Trasa: DW_1E* ok. 2 km Wrocław – Dzielnica 4 wyznań – rynek.

DZIELNICA 4 WYZNAŃ – PL. JANA PAWŁA – UL. ŚW. MIKOŁAJA (KOŚCIÓŁ ŚW. BARBARY- SOBÓR) – UL. ŚW. ANTONIEGO (KOŚCIÓŁ PW ŚW. ANTONIEGO Z PADWY) – UL. WŁODKOWICA – (SYNAGOGA POD BIAŁYM BOCIANEM) – UL. KAZIMIERZA WIELKIEGO (KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, PAŁAC KRÓLEWSKI) – UL. GEPPERTA – PL. SOLNY – RYNEK.

Trasę po wrocławskiej dzielnicy czterech wyznań rozpoczynamy z pl. Jana Pawła II przy fontannie Alegoria Walki i Zwycięstwa. Za nią po prawej stronie wśród drzew mieści się Urząd Stanu Cywilnego. Po drugiej stronie przy ul. Św. Mikołaja znajduje się prawosławny sobór Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy, dawniej kościół pw. św. Barbary. My kierujemy się na ul. Włodkowica a po 100 m skręcamy w lewo w ul. św. Antoniego. Tu po prawej stronie mamy kościół pw. św. Antoniego z Padwy. Po kilku minutach marszu ul. Włodkowica dochodzimy do tunelu po lewej stronie ulicy, przez który wchodzimy na dziedziniec przed Synagogę pod Białym Bocianem. Idąc dalej ul. Włodkowica do skrzyżowania z ul. Krupniczą dojdziemy do siedziby klubu sportowego Gwardii Wrocław, niegdyś gmach Nowej Giełdy, po lewej stronie znajduje się odnowiona w stylu neogotyckim kamienica z restauracją. Na przeciwko powstało nowe Narodowe Forum Muzyki. My skręcamy w lewo i ul. Krupniczą dochodzimy do ul. Kazimierza Wielkiego. Na wprost widać imponujący budynek Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego. Udajemy się w prawo ul. Kazimierza Wielkiego i po 100m mamy kościół ewangelicki Opatrzności Bożej. Kilka kroków za nim mieści się Pałac Królewski – obecnie Muzeum Miejskie. My przechodzimy na światłach na prawo, na drugą stronę ulicy, gdzie na wprost znajduje się budynek oddziału PKO BP, a nieopodal u styku ulic Szajnochy i Gepperta – gmach Starej Giełdy. Ulicą Gepperta dochodzimy do pl. Solnego i dalej do rynku, gdzie kończymy naszą trasę.

Trasa: DW_1F* ok. 1,9 km Wrocław – Z rynku na Ostrów Tumski.

RYNEK – UL. KURZY TARG (KOŚCIÓŁ ŚW. MARI MAGDALENY) – UL. SZEWSKA (KOŚCIÓŁ ŚW. MACIEJA) – PL. BISKUPA NANKIERA (LICEUM, KOŚCIÓŁ GREKOKATOLICKI - KATEDRY ŚW. WINCENTEGO I ŚW. JAKUBA, UNIWERSYTET WROCŁAWSKI – WYDZIAŁ FILOLOGICZNY) – UL. PIASKOWA (STARA HALA TARGOWA) – BULWAR DUNIKOWSKIEGO (ODRA, MOST PIASKOWY) – WYSPA NA PIASKU – BULWAR PIOTRA WŁOSTOWICA (KOŚCIÓŁ ŚW. MARII PANNY NA PIASKU, MOST TUMSKI) – OSTRÓW TUMSKI – UL. KATEDRALNA (KOŚCIÓŁ ŚW. KRZYŻA, POMNIK ŚW. JANA NEPOMUCENA, PAŁAC BISKUPI) – PL. KATEDRALNY (KATEDRA ŚW. JANA CHRZCICIELA, PAPIESKI WYDZIAŁ TEOLOGICZNY, OD STRONY PÓŁNOCNEJ KOŚCIÓŁ PW. ŚW. IDZIEGO, MUZEUM ARCHIDIECEZJI

WROCŁAWSKIEJ) – PL. ŚW. JANA CHRZCICIELA – UL. KANONIA (OGRÓD BOTANICZNY UWR.) – PL. KOŚCIELNY – UL. KATEDRALNA.

Zwiedzanie najstarszej części Wrocławia rozpoczynamy w rynku pod pręgierzem. Mijając po prawej stronie Feniks, niegdyś dom towarowy braci Barasch, ul. Kurzy Targ dochodzimy do polskokatolickiej katedry św. Marii Magdaleny (po prawej mamy skwer z fontannami). Dalej podążamy ul. Szewską do kościoła św. Macieja i skręcamy przy nim w prawo w ul. Nankiera. Mijamy po lewej stronie liceum sióstr Urszulanek, które przylega do grekokatolickiej katedry św. Wincentego i św. Jakuba. Skręcamy w prawo w ul. Jodłową i wychodzimy na plac Nowy Targ. Można tu miło spędzić czas siedząc na ławce lub odpocząć w cieniu drzew. Ulicą Piaskową z pl. Nowy Targ zmierzamy dalej w kierunku Ostrowa Tumskiego, na których wchodzimy przez Most Piaskowy, mijając po prawej stronie Halę Targową, a po lewej Instytut Filologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Przechodząc przez most Piaskowy, a później Bulwarem Piotra Włostowica (po prawej mamy oddział biblioteki UWr i kościół NMP na Piasku), warto zatrzymać się na chwilę – roztacza się stąd wspaniały widok na Odrę i zabytki Ostrowa Tumskiego. Spacer kontynuujemy do mostu Tumskiego i skręcamy w prawo na most. Przy moście na brzegu wyspy Piasek stoją dwie figury – św. Jadwigi po lewej i św. Jana Chrzciciela po prawej stronie. Warto wspomnieć, że most Tumski to miejsce często odwiedzane przez młode pary i zakochanych, którzy do mostu przypinają z wygrawerowanymi imionami kłódki, jako symbol nierozerwalności ich związku. Po lewej stronie za mostem mieści się kościół św. Piotra i Pawła, a za nim kościół św. Krzyża i św. Bartłomieja. Przed kościołem stoi pomnik św. Jana Nepomucena. W prawo przez budynek warto wejść na ogrody biskupie. Główną aleją dochodzimy do jednego z najwspanialszych zabytków Wrocławia – katedry św. Jana Chrzciciela. Mając katedrę po prawej dochodzimy do małego kościółka św. Idziego a dalej po 30 m jest Brama Kluskowa. Tu mieści się także Muzeum Archidiecezjalne. Przechodzimy pod Bramą Kluskową i docieramy do Ogrodu Botanicznego. Tu kończymy spacer lub wracamy tą samą trasą do rynku.

Trasa: DW_1G* ok. 0,1 km Wrocław – Opera

Start: ul. Świdnicka - Wrocław budynek Opery.

Zabytkiem, którego nie można przeoczyć będąc we Wrocławiu jest Opera Wrocławska. Zlokalizowana w centrum miasta przy ul. Świdnickiej, blisko innych atrakcji turystycznych Wrocławia, bogatej bazy hotelowej i gastronomicznej. To nie tylko wspaniały pod względem architektury gmach, utrzymany w stylu klasycystycznym, ale jeden z największych i najbardziej znaczących teatrów operowych w Polsce. W repertuarze znajdują się dzieła zarówno operowe, baletowe od klasyki po dzieła współczesne, jak również superprodukcje - spektakle przygotowywane w niekonwencjonalnych przestrzeniach miejskich, dla wielotysięcznej widowni, z wykorzystaniem monumentalnych dekoracji i efektów specjalnych. Do największych superprodukcji zaliczają się m.in. Otello, Skrzypek na dachu, Turandot zrealizowany na Stadionie Olimpijskim czy też Poławiacze Pereł w Hali Stulecia. Opera przygotowuje w

sezonie letnim również wiele pokazów plenerowych. Widok Opery z zewnątrz to dopiero przedsmak tego, co możemy podziwiać w środku. Kunsztownie zdobiony hol wejściowy, korytarze, foyer - Sala Kryształowa - najbardziej reprezentacyjna z sal opery, a przede wszystkim widownia i scena sprawiają, że jest to miejsce prawdziwie wytworne. Odbywają się tu nie tylko spektakle operowe, ale również liczne prestiżowe bankiety, gale, konferencje, sympozja czy bale. Budynek Opery jest przystosowany do potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych czy wózkowiczów. Wyposażony jest w podjazdy, windę, a pracownicy Opery zostali przeszkoleni w zakresie pomocy i opieki nad osobami niepełnosprawnymi. Dzięki temu Opera otwarta jest zarówno na indywidualnych gości wózkowiczów, jak i grupy zorganizowane, wybierające atrakcyjne dla siebie spektakle.
Informacja: Wrocław budynek Opery, ul. Świdnicka 35, 50-066 Wrocław,
tel. 71 370 88 80, www.opera.wroclaw.pl

Trasa: DW_1H* ok. 0,2 km Wrocławskie Forum Muzyki

Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego to instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Gminę Wrocław i Województwo Dolnośląskie. NFM powstało 22 maja 2014 r. z połączenia Międzynarodowego Festiwalu Wratislavia Cantans i Filharmonii im. W. Lutosławskiego we Wrocławiu. Jednym z inicjatorów utworzenia instytucji Narodowego Forum Muzyki oraz budowy nowej Sali koncertowej jest Andrzej Kosendiak, obecnie dyrektor NFM. Narodowe Forum Muzyki organizuje działalność jedenastu zespołów instrumentalnych i wokalnych.

Informacja: Narodowe Forum Muzyki, pl. Wolności 1,
50-071 Wrocław, tel. 71 715 98 00, www.nfm.wroclaw.pl

Trasa: DW_1I* ok. 2 km Dworzec Główny – Dworzec Świebodzki

DWORZEC GŁÓWNY – UL. PIŁSUDSKIEGO (TEATR MUZYCZNY CAPITOL, POMNIK ANONIMOWEGO PRZECHODNIA) – PL. ORLĄT LWOWSKICH (DWORZEC ŚWIEBODZKI, KOLEJKOWO) – POWRÓT UL. PIŁSUDSKIEGO.

Nasz spacer rozpoczynamy od przejścia przez Dworzec Główny we Wrocławiu. Warto wejść do Holu głównego i przespacerować się po peronie. Cała przestrzeń dworca jest dostępna w pełni dla osób z dysfunkcjami, dla dzieci, rodzin i seniorów.
Obecny gmach dworca powstał w latach 1855-1857 według projektu Wilhelma Grapowa. Imponuj dziś zewnętrzną bryłą w nurcie neogotyckim, przestrzennym holem secesyjnym i peronami. Styl budowli miał naśladować budowle staroangielskiego gotyku (architektury Tudorów). Po wyjściu z dworca kierujemy się na lewo w ul. Piłsudskiego. Po przejściu ok 200 m po prawej stronie znajduje się budynek NOT-u, a przed wejściem dwa krasnale.

Idąc dalej ok. 100 m po lewej stronie mamy Teatr Capitol. Na skrzyżowaniu ul. Piłsudskiego i Świdnickiej, po stronie północnej znajduje się pomnik Anonimowego Przechodnia odsłonięty w nocy z 12 na 13 grudnia 2005 roku (czternaście postaci ludzkich naturalnej wielkości odlanych z brązu, stojących po obu stronach ulicy).
Poruszając się dalej ul. Piłsudskiego po lewej przecinamy ul. G. Zapolskiej (w głębi teatr Polski). Po ok. 500 m docieramy do placu Legionów. W lewo jest ul. Grabiszyńska a w prawo ul. Sądowa prowadząca przez Podwale do rynku.
Idąc dalej ul. Piłsudskiego ok 350 m dochodzimy do placu Orląt Lwowskich i nieczynnego Dworca Świebodzkiego. Tu możemy kładką przejść na planty i kontynuować kolejne trasy po Wrocławiu.

Informacja: Dworzec Główny hol główny, Piłsudskiego 105, 50-529 Wrocław
wroclawnowyglowny.pl, wroclaw.glowny@pkp.pl, tel.: +48 717 17 21 07

Trasa: DW_1J* ok. 0,1 km Wrocław – Kolejkowo

Kolejkowo mieści się na terenie wieżowca Sky Tower przy ul. Powstańców Śląskich. Zobaczyć można tu m.in. makiety obiektów z Wrocławia oraz całego Dolnego Śląska. Swoje miejsce znalazły m.in. takie perełki architektoniczne jak: Dworzec Świebodzki, kamienice wrocławskiego rynku, obserwatorium meteorologiczne na Śnieżce, Karkonoskie Tajemnice w Karpaczu, schronisko Szwajcarka w Sudetach Zachodnich.

Informacja: Kolejkowo, Sky Tower I piętro, Powstańców Śląskich 95, 53-332 Wrocław
tel. 880 008 004, e-mail: wroclaw@kolejkowo.pl, www.kolejkowo.pl

Trasa: DW_1K* ok. 2 km Wrocław - Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego

Znajdujący się na Ostrowie Tumskim Ogród Botaniczny zachwycający urodą roślinności zmieniającej się wraz z porami roku. Ogród powstał w roku 1811, jako zakład naukowy Uniwersytetu Wrocławskiego. Rośliny pochodzą zarówno naturalnych stanowisk, jak i z ogrodów botanicznych na całym świecie. Osobliwością ogrodu jest zbudowany ponad 140 lat temu na terenie alpinarium przekrój geologiczny przez złoże węgla kamiennego z okolic Wałbrzycha. Obszar ogrodu obejmuje 7,4 ha i znajduje się w nim ok. 7,5 tysiąca gatunków roślin.

Informacja: Ogród Botaniczny, ul. Sienkiewicza 23, 50-335 Wrocław,
tel. 71 322 59 57

Trasa: DW_1L* ok. 2 km Wrocław - Hala Stulecia

Spacer proponujemy rozpocząć od budynku wytwórni Filmów Fabularnych. Obok hali AISEC kierujemy się do Hali Stulecia (zabytek wpisany na listę UNESCO) dzieło wybitnego architekta Maksa Berga. Po drodze Iglica. Po prawej stronie od Iglicy znajduje się Pawilon czterech Kopuł, dziś Muzeum Sztuki Współczesnej. Po zwiedzeniu muzeum idziemy do Hali Stulecia (w środku wystawa multimedialna). Po zwiedzeniu hali podążamy na pergolę. Tu od wiosny do jesieni odbywają się po zmroku pokazy fontanny multimedialnej. Po przeciwnej stronie pergoli znajduje się Ogród Japoński, który jest częścią Parku Szczytnickiego. Warto tam zajrzeć, zwłaszcza, że spora część ogrodu jest udostępniona dla wózkowiczów. W Parku Szczytnickim za Ogrodem Japońskim jest drewniany kościółek, a dalej przy ul. M. Kopernika Obserwatorium Astronomiczne Uniwersytetu Wrocławskiego. Naprzeciwko Hali Stulecia po drugiej stronie ul. Z. Wróblewskiego znajduje się Miejski Ogród Zoologiczny. To jeden z najstarszych i najpiękniejszych ogrodów w Europie.

Hala Stulecia:
Budowla - Pomnik Historii - Hala Stulecia (Hala Ludowa) – jedno z ważniejszych dzieł architektury światowej XX w. Hala powstała na początku XX w. według projektu wrocławskiego architekta, Maksa Berga. Prace nad budową kolosa rozpoczęły się z polecenia pruskiego króla Fryderyka Wilhelma II już w 1911 r. Dwa lata później - w 1913 r. - przy okazji Wystawy Stulecia, upamiętniającej zwycięstwo sprzymierzonych wojsk Austrii, Rosji, Prus i Szwecji nad armią Napoleona w bitwie pod Lipskiem (1813 r.), uroczyście oddano Halę Stulecia do użytku. Po II wojnie światowej, Hala była gospodarzem Wystawy Ziem Odzyskanych. Wtedy też (1948 r.) ówczesne władze zmieniły nazwę obiektu na Halę Ludową. 13 lipca 2006 r. obiekt został wpisany (pod nazwą Hala Stulecia) na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
Hala ma 42 m wysokości, a nakrywająca ją kopuła 67 m średnicy. Maksymalna szerokość wnętrza wynosi 95 m, a dostępna powierzchnia 14 tyś. m². Oprócz wystaw i przedsięwzięć na mniejszą skalę, jest miejscem wielkich masowych imprez. W zabytkowych wnętrzach odbywają się ponadto imprezy targowe oraz monumentalne przedstawienia operowe. Przez kilka sezonów rozgrywano tu mecze koszykarskiej ekstraligi drużyny Śląska Wrocław. 31 maja 1997 r. w czasie szóstej wizyty w Polsce Jan Paweł II poprowadził w Hali Ludowej modlitwę ekumeniczną w ramach kongresu eucharystycznego.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej, Rynek 14, 50-101 Wrocław, tel.71 344 31 11, www.wroclaw-info.pl

Trasa: DW_1M* ok. 3 km Wrocławskie ZOO

Miejski Ogród Zoologiczny to jeden z najstarszych i najpiękniejszych ogrodów w Europie. ZOO zostało otwarte 10 lipca 1865 r. Obiekty przystosowane do potrzeb ogrodu zoologicznego wzniesiono u schyłku XIX w. Wybudowano wtedy istniejące do dzisiaj: ptaszarnie, słoniarnię małpiarnię i tzw. Dom Przyrody. Największą atrakcją wrocławskiego ZOO udostępnioną dla zwiedzających w XXI wieku jest Afrykarium. Obejmuje ono basen Morza Czerwonego, basen rekinów, basen hipopotamów, basen manatów, basen krokodyli, basen kotików i basen pingwinów.

Informacja: ZOO Wrocław, ul. Z. Wróblewskiego 1-5, 51-618 Wrocław,
tel.71 340 71 19, 691 674 199, www.zoo.wroclaw.pl, www.zoo.wroc.pl

Trasa: DW_1N* ok. 100 m Wrocław Pawilon Czterech Kopuł

Muzeum Sztuki Współczesnej Pawilon Czterech Kopuł otwarte zostało w 2016 r. i jest oddziałem Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Pawilon Czterech Kopuł to modernistyczny gmach wzniesiony w 1912 roku wg proj. Hansa Poelziga. Pawilon powstał na potrzeby Wystawy Historycznej, zorganizowanej w 1913 r. we Wrocławiu z okazji setnej rocznicy wydania przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III odezwy An mein Volk oraz zwycięstwa Prus nad Napoleonem w bitwie pod Lipskiem. Służył wiele lat czasowym wystawom sztuki i okolicznościowym prezentacjom. Od 1953 roku Pawilon Czterech Kopuł był siedzibą wrocławskiej Wytwórni Filmów Fabularnych. W 2006 r. Pawilon wraz z Halą Stulecia wpisany został na listę światowego dziedzictwa UNESCO. W 2009 r. budynek został przekazany Muzeum Narodowemu we Wrocławiu, w latach 2013-2015 został odrestaurowany, odzyskując jednocześnie swą pierwotną funkcję wystawienniczą.

Informacja: ul. Wystawowa 1, 51-618 Wrocław, tel. +48 71 712 71 81, 71 372 51 50, kasa/informacje biletowe: +48 71 712 71 89, pawilon@mnwr.pl

Trasa: DW_1O* ok. 100 m Wrocław Hydropolis

Wystawa HYDROPOLIS znajduje się w zabytkowym, XIX-wiecznym podziemnym zbiorniku wody czystej o powierzchni 4000 m². Wystawa podzielona jest na 8 stref tematycznych. Każda z nich przedstawia wodę z innego, fascynującego ujęcia.
Ilość wody na Ziemi jest niezmienna od milionów lat. Pełni ona doniosłą rolę życiu na naszej planecie. Dlatego tak ważne jest, by poznać i zrozumieć jej istotę. W HYDROPOLIS nacisk położono na edukację i świadomość procesów, w których bierze udział – od funkcji pełnionych w ludzkiej komórce po prądy oceaniczne, które kształtują klimat na Ziemi.
Informacja: Biuro Hydropolis, ul. Na Grobli 19-21, Wrocław, tel. 71 340 95 15

Trasa: DW_1P* ok. 100 m Wrocław - Nadodrzańskie plenery

(ok. 5,4 km*)

Trasa: Nowy świat (parking przy muzeum Archeologicznym) – ul. Grodzka (Uniwersytet Wrocławski, Odra) – Bulwar X. Dunikowskiego (Bastion Ceglarski, Zatoka Gondol, Muzeum Narodowe) – bulwar Marii i Lecha Kaczyńskich (Urząd Wojewódzki) – most Grunwaldzki – ul. F. Joliot Curie (pomnik Atomu, Cyjanometr, Biblioteka UWr) – ul. Św. Józefa – pl. Katedralny (katedra św. Jana Chrzciciela) – ul. Katedralna (kościół św. Krzyża) – most Tumski – bulwar P. Włostowica (Wyspa Piasek) – bulwar S. Kulczyńskiego – kładka Piaskowa (Wyspa Słodowa) – kładka Słodowa – ul. B. Drobnera – most Uniwersytecki (pomnik Powodzianki – ul. Księcia Witolda (marina) - most Pomorski – ul. Nowy Świat.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej tel. Rynek 14, 50-101 Wrocław, tel. 71 344 31 11, www.wroclaw-info.pl

Trasa: DW_1Q, ok. 6 km Wrocław Odrą wokół miasta - rejs**

Jedną z atrakcji turystycznych dla odwiedzających Wrocław jest rejs po Odrze. Przed wojną Wrocław słynął z zagospodarowania miejskiego węzła wodnego, nie tylko do celów transportowych, komunikacyjnych, ale również turystycznych. Stosunkowo niedawno władze miasta podjęły szereg działań prowadzących do renowacji i udostępnienia odwiedzającym szlaku Odry biegnącego nieopodal największych zabytków Wrocławia. Do wyboru mamy kilka statków cumujących w oznaczonych punktach zlokalizowanych m.in. przy Ostrowie Tumskim (Bulwar Piotra Włostowica), Hali Targowej (Bulwar, X. Dunikowskiego), Przystań Piaskową i Przystań Zwierzyniecką.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej tel. Rynek 14, 50-101 Wrocław, tel. 71 344 31 11, www.wroclaw-info.pl

Trasa: DW_1R, ok. 15 km Szlakiem Wrocławskich Krasnali**

Niewielkie rzeźby krasnali, w liczbie stale rosnącej, są umieszczane we Wrocławiu sukcesywnie od 2005. Wywodzą się od malowanych w latach 80. XX wieku graffiti, a następnie happeningów organizowanych przez ruch „Pomarańczowej Alternatywy" ośmieszających w sposób pokojowy system komunistyczny. Po upadku PRL-u krasnale uległy zapomnieniu aż do sierpnia 2005, kiedy to wrocławski rzeźbiarz Tomasz Moczek ustawił pięć pierwszych krasnali. Figurki krasnali stały się integralną częścią przestrzeni miejskiej oraz zjawiskiem społecznym, organizowane są specjalne wycieczki szlakiem krasnali i wydawane broszurki dla turystów chcących połączyć odnajdywanie kolejnych figurek ze zwiedzaniem Wrocławia. Dziś we Wrocławiu mamy ponad 600 krasnale i wciąż ich przybywa.

Informacja: www.krasnale.pl

Trasa: DW_1S*, ok. 0,5 km Wrocław - Ogród Japoński

Ogród Japoński położony jest w Parku Szczytnickim przy ul. Mickiewicza, w sąsiedztwie Hali Stulecia.

Ogród Japoński jest jednym z nielicznych śladów po Wystawie Światowej z 1913 r., jakie pozostały we Wrocławskim Parku Szczytnickim. Przygotowany i urządzony przez największego wówczas japonistę-entuzjastę, hrabiego Fritza von Hochberga i przy udziale japońskiego ogrodnika Mankichi Arai, był perłą wystawy. Po pokazie został zlikwidowany ze względu na wypożyczenie elementów i prowizoryczny charakter większości budowli (pawilon herbaciarni, trejaże, pergole). Zachowały się natomiast ścieżki, kształt stawu oraz południowa część ogrodu z jej pagórkowatym krajobrazem, ciekami wodnymi i roślinnością. Od 1996 r., przy udziale specjalistów japońskich z miasta Nagoya (ogrodników, architektów aranżacji kamiennych itd.), rozpoczęto prace rewaloryzacyjne.

Dzisiejszy Ogród Japoński (w obecnym kształcie otwarty w maju 1997 r.) spełnia wymogi japońskiej sztuki ogrodowej. Do ogrodu prowadzi ozdobna brama główna. Po jej przekroczeniu szeroka aleja kieruje zwiedzających do centralnej części i jednocześnie największej atrakcji ogrodu - pięknego, zwieńczonego ozdobnym dachem mostu spinającego dwa brzegi stawu. Tam łączą się dwie kaskady wodne: „żeńska" (onna daki), z której woda spływa łagodnie, powoli oraz „męska” (otoko daki) - gwałtowna kurtyna wody. Część południowa ogrodu z domkiem-pawilonem typu Sukija oraz strzyżonymi żywopłotami i fragmentem ogrodu kamienno-trawiastego, nawiązuje do japońskich ogrodów przydomowych.

Informacja: Ogród Japoński, ul Mickiewicza, Wrocław, tel. + 48 662169226 czynny w okresie od 1 kwietnia do 31 października w godz. od 9.00 do 19.00, Zarząd Zieleni Miejskiej we Wrocławiu.

Trasa: DW_1T*, ok. 1 km Wrocław – Tor Wyścigów konnych Partynice

Budowę Toru Wyścigów konnych Partynice rozpoczęto w 1905 r., a pierwsze wyścigi odbyły się 5 lipca 1907 i odbywają się do dziś (z przerwą w okresie 1943-1953). Projektantem kompleksu był R. Jürgens z Hamburga. Z tego okresu zachowały się drewniane kryte trybuny oraz tzw. pawilon herbaciany, oba z 1907. Dziś Partynice, to oprócz wyścigów konnych, także miejsce rekreacji i spotkań wrocławian, zwłaszcza wiosna i latem.

Informacja: Wrocławski Tor Wyścigów Konnych – Partynice, ul. Zwycięska 2, 53-033 Wrocław, tel. 71 339 83 64, www.torpartynice.pl

Trasa: DW_1U* (ok. 135 km - 6 dni) Wrocław – Głogów – spływ kajakowy**

Spływ Kajakowy Środkową Odrą. Start z przystani na slipie przy ul. Rędzińskiej lub z Harcerskiego Ośrodka Wodnego ZHR przy ul. Długiej we Wrocławiu, a kończy się w Głogowie obok Mostu Tolerancji, na przystani LOK naprzeciw Kolegiaty Mariackiej. Jest to jedyny wieloetapowy spływ kajakowy w kraju, który nie wymaga tzw. „przenosek" a więc przyjazny dla osób niepełnosprawnych, w tym także „wózkowiczów" oraz ludzi w wieku senioralnym, Spływ od 2006 r. organizuje Integracyjny Klub Kajakowy KAPOK Wrocław pod patronatem Marszałka Dolnego Śląska.

II. POWIAT BOLESŁAWIECKI

Jest to drugi, po kłodzkim, największy powiat województwa dolnośląskiego. Położony w części zachodniej graniczy z województwem lubuskim na północy i z powiatami zgorzeleckim od zachodu, lubańskim i lwóweckim od południa oraz złotoryjskim, legnickim i polkowickim na wschodzie. Powiat bolesławiecki tworzą gminy: miejska Bolesławiec, miejsko-wiejska Nowogrodziec i wiejskie: Bolesławiec, Gromadka, Osiecznica i Warta Bolesławiecka. Na jego terenie lub w pobliżu krzyżują się ważne szlaki kolejowe i autostrada A4. Bliskość Czech i Niemiec sprzyja wszechstronnemu rozwojowi powiatu bolesławieckiego. Tereny te zasobne są w złoża naturalnych kruszyw, m.in. piasków, żwirów, wapieni, kwarcytów, a przede wszystkim wysokiej jakości surowców kaolinowych. Słynne są bolesławieckie wyroby ceramiczne. Prężnie rozwija się rolnictwo, a powiat staje się jednocześnie coraz bardziej atrakcyjny turystycznie. Olbrzymi kompleks Borów Dolnośląskich i Przemkowski Park Krajoznawczy oraz przecinające je południkowo czyste rzeki Bóbr i Kwisa stwarzają dobre warunki do turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej. Elementem przyciągającym nie tylko turystów są grzyby i jagody, liczna zwierzyna łowna i bogactwo ryb. Historyczne miasta i zamki dają możliwości poznania regionu.
Powiat bolesławiecki liczy ok. 90,4 tys. mieszkańców.

Informacje uzupełniające:
- Starostwo Powiatowe: 59-700 Bolesławiec
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 2, tel. 75 732 32 58, www.boleslawiec.pl
- PCPR: 59-700 Bolesławiec, ul. Zwycięstwa 9, tel. 75 735 30 49

Trasa: DBA_2A1*, ok. 2,5 km PO HISTORYCZNYM BOLESŁAWCU

Miasto położone w południowo-zachodniej części Polski, cieszy się sławą jednego z najpiękniejszych miast Dolnego Śląska. Bolesławiec wyrósł w rozwidleniu dwóch rzek - Bobru i Kwisy, pośród Borów Dolnośląskich.

Historia Bolesławca sięga średniowiecza, kiedy to na lewym brzegu Bobru osiedlili się Bobrzanie - jedno z plemion śląskich. W 1251 r. gród otrzymał przywilej lokacyjny z nadania księcia Bolesława Rogatki. W późniejszych wiekach miasto rozkwitło, dzięki przywilejowi warzenia piwa, rzemiosłu i rozwojowi handlu. Już w XVII wieku Bolesławiec zyskał rangę ważnego centrum garncarstwa.

Współczesny Bolesławiec to dynamicznie rozwijający się ośrodek przemysłowo-usługowy z wiodącymi branżami: ceramiczną, farmaceutyczną i tekstylną. Słynie z ceramiki dzięki bogatym złożom glinki występującej w dorzeczu Bobru i Kwisy.

Obecnie charakterystyczne bolesławieckie wyroby zdobione metodą stempelkową eksportowane są do wielu krajów świata.

Warto zobaczyć:
- fragmenty murów obronnych z XV w.
- ratusz z XV w., po przebudowach barokowy, w Sali Ślubów rzadki przykład wnętrza z cyrklowym wykresem
- barokowe i klasycystyczne kamienice w rynku
- kamienny kościół Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja z XV w., z barokowym wnętrzem, m.in. rzeźby znakomitych artystów śląskiego baroku Webera i Neunhertza
- Muzeum Ceramiki ze zbiorami ceramiki bolesławieckiej
- kamienny wiadukt kolejowy nad Bobrem - jeden z najdłuższych tego typu w Europie - wybudowany w latach 1844-46, mierzy 490 m długości i 26 m wysokości
- pomnik wzniesiony ku czci feldmarszałka Michała Kutuzowa (zmarł w Bolesławcu w 1813 r. jako głównodowodzący wojsk rosyjskich ścigających armię Napoleona)
- przy ul. II Armii WP cmentarz żołnierzy Kutuzowa z okresu kampanii napoleońskiej i żołnierzy radzieckich z czasów II Wojny Światowej

Wydarzenia:
Bolesławieckie Święto Ceramiki, Parada Glinoludów
Informacja turystyczna: pl. Piłsudskiego 1c, 59-700 Bolesławiec, tel. 75 645 32 90, www.boleslawiec.pl
Dojazd: Kolej, komunikacja autobusowa, samochód

Start: Spod Dworca kolejowego przy ul B. Chrobrego przechodzimy na druga stronę ulicy w kierunku południowym i wchodzimy na ścieżkę w plantach miejskich. Kierujemy się wśród zieleni do skrzyżowania ul. Sierpnia 80 i A. Asnyka , następnie ul. B. Głowackiego dalej kierujemy się do ul. Kościelnej. Po prawej stronie mijamy budynek Starostwa Powiatowego w Bolesławcu, a po lewej budynki plebani. Po dojściu do ul. Kościelnej skręcamy w prawo, a po 20 m w lewo znów na zielone planty w kierunku ul. M. Kutuzow. Po około 200 m dochodzimy do pomnika Kutuzowa. Następnie idąc ul. Kutuzowa w prawo, po lewej stronie mijamy Muzeum Ceramiki. Po około 100 m od muzeum wchodzimy od strony południowej na Rynek. Skręcamy w prawo wzdłuż południowej pierzei i kierujemy się do kościoła Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja (wjazd dla wózkowiczów od tyłu kościoła. Uliczką pomiędzy kościołem a plebanią kierujemy się na północ do ul. Sierpnia

80 i przecinając zielony skwer przykościelny kierujemy się w lewo do rynku. Idąc wzdłuż pierzei północnej możemy podziwiać bolesławiecki ratusz wraz z kamienną wieżą. Za ratuszem skręcamy w lewo i stajemy przed fasadą główną ratusza od strony zachodniej(Urząd Miasta). Następnie kierujemy się do narożnika południowo zachodniej części rynku i ulicą Bolesława Prusa, a następnie Zgorzelecką (ok. 800 m) idziemy do ronda. Ok. 50 m przed rondem skręcamy w prawo na duży parking, skąd rozpościera się widok na wiadukt kolejowy i rzekę Bóbr. Wracamy ul. Zgorzelecką w kierunku wschodnim, a po ok. 500 m skręcamy w lewo w ul. Grunwaldzką i dalej po ok. 150 m w ul. Sądową. Po lewej stronie mijamy zabytkowy gmach sądu, a po 50 m dochodzimy do ul. I. Daszyńskiego. W prawo widok na kamienną wieżę ratusza, a w lewo powrót do Dworca PKP.

Informacja: Urząd Miejski, pl. Piłsudskiego 1c, 59-700 Bolesławiec, tel. 75 645 32 90, www.boleslawiec.pl

Trasa: DBA_2A2*,ok. 1,5 km, Bolesławiec - Święto Ceramiki,

Bolesławieckie tradycje wyrobów z gliny trwają od stuleci. Efektem uznania dla tradycji ceramicznych jest Bolesławieckie Święto Ceramiki. To największa impreza regionu, która promuje Bolesławiec i ceramikę nie tylko w kraju, ale także w Europie i na świecie. Odbywa się co roku w sierpniu. Do niedawna towarzyszyła jej Parada z Miłości do Gliny – GLINIADA –„cudowne dziecko" Bogdana Nowaka – przyjaciela i długoletniego asystenta francuskiego mima Marcela Marceau. To uliczny festiwal setek postaci umazanych glinką ceramiczną, świętujących pod wspólnym hasłem – „Wszyscy jesteśmy ulepieni z tej samej gliny".

Informacja: Bolesławiecki Ośrodek Kultury - Międzynarodowe Centrum Ceramiki, pl. Marszałka J. Piłsudskiego 1C, 59-700 Bolesławiec, Bolesławieckie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych – VIA SUDETICA, ul. Komuny Paryskiej 34, 59-700 Bolesławiec, www.viasudetica.pl Bogdan NOWAK – Papa Glinolud, tel. +48 604 63 03 00

Trasa: DBA_2B*, ok. 1,5 km, Zamek Kliczków,

Zamek Kliczków położony jest na skraju Borów Dolnośląskich, wśród malowniczych jeziorek nad Bobrem. Wzniesiony około roku 1290 przez księcia Bolesława I Surowego. W 1391 r. przeszedł w posiadanie rodziny Rechenberg, która w 2 poł. XVI w. przebudowała gotycki zamek. Wielka przebudowa, zmieniająca całkowicie wygląd rezydencji miała miejsce w latach 1881-1883. Po II wojnie obiekt miał wielu właścicieli. Pożar, który wybuchł w 1948 r. zniszczył zamek.

Obecnie w zamku i jego bezpośrednim otoczeniu istnieje Centrum Konferencyjno-Wypoczynkowe, w tym nowocześnie wyposażone sale konferencyjne, kryty basen z jacuzzi, sauna i siłownia oraz korty tenisowe i boisko sportowe.

W parku znajduje się jeden z trzech w Europie cmentarz koni i psów, dawnych właścicieli pałacu.

Wydarzenia:

- Majówka Rycerska - turniej
- Hubertus

Start: Trasę rozpoczynamy z parkingu i kierujemy się do głównego wejścia zamku. Warto zgłosić się do recepcji i uzgodnić plan zwiedzania zamku. Dziedzińce i część pomieszczeń dostępna dla wózkowiczów, w tym pokoje i toalety. Warto w pierwszej kolejności zwiedzić zamek i dziedzińce, a następnie pięknymi alejami przejechać się wokół zamku odkrywając jego różne oblicza historyczne. Koniecznie trzeba podejść na cmentarz koni oraz nad rzekę Bóbr. Wychodząc z zamku za mostem główną ścieżką kierujemy się dwukrotnie na lewo. Teraz mając zamek po lewej stronie idziemy ok. 300 m drogą i lekkim łukiem w lewo dochodzimy do skrzyżowania. Przecinamy drogę i schodzimy do progu wodnego na rzece Bóbr. Wracając w kierunku zamku trzymamy się rzeki Bóbr (po prawej) i po około 300 m mamy po lewej zamek i korty tenisowe oraz parking.

Informacja turystyczna:

Zamek Kliczków, Centrum Konferencyjno-Wypoczynkowe,
ul. Kliczków 8, 59-724 Osiecznica, tel. 75 734 07 00, www.kliczkow.com.pl

III. POWIAT DZIERŻONIOWSKI

Leży w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego i graniczy z powiatami: kłodzkim, ząbkowickim, strzelińskim, wrocławskim, świdnickim i wałbrzyskim. Obejmuje gminy: Dzierżoniów (miejska i wiejska), Bielawa, Pieszyce, Piława Górna, Niemcza i Łagiewniki. W większości to obszar równinnej Kotliny Dzierżoniowskiej na Przedgórzu Sudeckim, pomiędzy Górami Sowimi, Masywem Ślęży i Wzgórzami Niemczańsko-Strzelińskimi. Gospodarka powiatu ma charakter przemysłowo-rolniczy. Sporego znaczenia nabiera turystyka wykorzystująca walory przyrodnicze i sąsiedztwo malowniczych Gór Sowich. Liczne zabytki, w tym Twierdza Srebrnogórska, mury obronne Niemczy, ogród dendrologiczny Arboretum w Wojsławicach czy uzdrowisko Przerzeczyn Zdrój odwiedzają turyści, w tym osoby niepełnosprawne.
Powiat dzierżoniowski liczy ok. 106 tys. mieszkańców

Informacje uzupełniające:

- Starostwo Powiatowe: 58-200 Dzierżoniów,
Rynek 27, tel. 74 832 18 64, 74 832 52 00
www.pow.dzierzoniow.pl, tel. 84 832 35 26
- PCPR: 58-260 Bielawa, ul. Wolności 22/24, tel. 74 833 16 14

Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Piława Górna, ul. Szkolna 5,
tel. 74 837 12 48
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno--Wychowawczy Niepubliczny, Dzierżoniów,
ul. Świdnicka 26, tel. 74 831 46 86
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Bielawa, ul. Wolności 92,
tel. 74 833 44 67

- WTZ - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, 58-200 Dzierżoniów, ul. Świdnicka 26, tel. 74 831 46 86,
- WTZ przy Zespole Szkół Specjalnych, 53-240 Piława Górna, ul. Szkolna 6, tel. 74 837 25 99

Trasa: DDZ_3A*, ok. 2 km, Dzierżoniów,

Dzierżoniów położony jest w Kotlinie Dzierżoniowskiej, u podnóża Gór Sowich, nad rzeką Piławą. Dzierżoniów, lokowany na prawie magdeburskim, otrzymał prawa miejskie w połowie XIII w. W drugiej poł. XIV w. znaczny wpływ na rozwój miasta miało płóciennictwo i sukiennictwo, a w XV w. tkactwo lnu i wełny.

Pod koniec XIV wieku, po śmierci żony Bolesława II Świdnickiego, miasto przeszło pod panowanie władców czeskich, a od 1526 r. tereny dzierżoniowskie wraz z całym Śląskiem znalazły się we władaniu Habsburgów. Okres nowożytny zaznaczył się silnymi konfliktami religijnymi i społecznymi. Prawdziwą klęską była wojna trzydziestoletnia. Akt zemsty, kontrybucje oraz rekwizycje zniszczyły miasto, gwałtownie hamując jego rozwój. W 1813 r. w Dzierżoniowie doszło do spotkania koalicji skierowanej przeciwko Napoleonowi. Obecną nazwę miasto nosi od roku 1946 na cześć badacza pszczół księdza Jana Dzierżona.

Warto zobaczyć:

- duże fragmenty murów miejskich z XIV i XV w. z półkolistymi basztami łupinowymi,
- ratusz z XIV w., przebudowany w XVI w., z czworoboczną wieżą zegarową z renesansowym hełmem i kamienną balustradą, (punkt widokowy),
- kościół św. Jerzego z XIII w., przebudowany w XIV-XVI w. - wieża z renesansowym hełmem,
- dawny augustiański kościół Niepokalanego Poczęcia NMP z XIV w., wewnątrz gotycki portal, drewniana kazalnica,
- klasycystyczną kaplicę rodu Sadebecków z figurą Nadziei na szczycie
- klasycystyczny kościół poewangelicki Marii Matki Kościoła, zbudowany na miejscu zamku książęcego, wg projektu Carla Gottharda Langhansa, znanego śląskiego architekta, z trzema kondygnacjami empor
- synagogę z 1875 r.
- historyczny układ urbanistyczny starego miasta
- Muzeum Miejskie Dzierżoniowa

Wydarzenia:

- Jarmark św. Jerzego
- Terenowy Rajd Amatorów Turystyki i Kolarstwa - TRAKT
- Dni Dzierżoniowa
- Poezja na Murach
- Jarmark Pszczelarski „Miodobranie”
- Ogólnopolski Konkurs Poezji Śpiewanej
- „Poetycka Stajnia”
- Dolnośląski Przegląd Plastyki Nieprofesjonalnej „Walor”

Trasa: Ulica Przedmieście – ul. Piękna (miejsce parkingowe tuż przy murach miejskich) – ul. Świdnicka (kościół św. Trójcy i poewangelicki kościół Maryi Matki Kościoła, pomnik Jana Pawła II, fontanna) – rynku (ratusz) – ul. Klasztorna (kamienica Kellnera, kościół Niepokalanego Poczęcia NMP) – ul. Tylną – ul. Miodowa – ul. Spacerowa (kościoła św. Jerzego) – ul. Kościelna – ul. Przedmieście – rondo (synagoga) - parking.

Start: Trasę po Dzierżoniowie zaczynamy od ul. Przedmieście - Piękna (miejsce parkingowe tuż przy murach miejskich). Znajduje się tu jedna z historycznych furt miejskich, która prowadzi na planty - dawna fosa. Warto zajrzeć i przejść między murami. Wracając z plant kierujemy się w lewo wzdłuż murów mijając po lewej wieżę ciśnień i po ok. 120 m dochodzimy do wejścia wschodniego. Na placu znajdują się 2 kościoły: św. Trójcy i poewangelicki kościół Maryi Matki Kościoła, pomnik Jana Pawła II i fontanna. Skręcamy w prawo i ul. Świdnicką dochodzimy do Rynku. Warto obejść ratusz i krótko odpocząć w jednym z ogródków restauracyjnych. Kierujemy się do północno-zachodniej części Rynku na ul. Klasztorną. Po lewej stronie kamienica Kellnera, a po około 100 m kościół Niepokalanego Poczęcia NMP. Skręcamy w prawo w ul. Tylną i idąc wzdłuż murów dochodzimy do ul. Miodowej. Tu mamy do wyboru trasę na południe ul. Miodową pomiędzy starymi kamienicami lub ul. Przedmieście przy historycznych murach. Na Skrzyżowaniu skręcamy w prawo w ul. Spacerową i dochodzimy do kościoła pw. Św. Jerzego. Za kościołem w lewo i znów dochodzimy do murów, a dalej w prawo do ronda, gdzie znajduje się synagoga. Stąd tylko 30 m do parkingu.
Informacja: Urząd Miasta Rynek-Ratusz 1, 58-200 Dzierżoniów tel. 74 645 08 00, 74 645 08 99, www.um.dzierzoniow.pl

Trasa: DDZ_3B*, ok. 2 km, Przerzeczyn Zdrój - po uzdrowisku,

Przerzeczyn Zdrój położony jest na Przedgórzu Sudeckim, na wysokości około 240 m n.p.m. w pobliżu źródeł Ślęzy. Uzdrowisko usytuowane jest w otoczeniu Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich. Przedgórski, łagodny klimat uzdrowiska sprzyja kuracji. W lecznictwie uzdrowiskowym wykorzystywane są nisko zmineralizowane wody radoczynno-siarczkowe zawierające siarczki wapnia i magnezu. W tym składzie są one unikalnymi naturalnymi wodami leczniczymi nie tylko w skali Polski, ale też w skali europejskiej. Podstawowym profilem leczniczym są choroby narządu ruchu - reumatyczne, niektóre reumatoidalne, pourazowe, neurologiczne. W samym Przerzeczynie Zdroju znajduje się gotycki kościół parafialny MB Częstochowskiej Królowej Polski z XV w. oraz otoczony parkiem XIX-wieczny pałac. Nie opodal na rzece Ślęzy nieduży wodospad.

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód
Start: Wycieczkę rozpoczynamy od gotyckiego kościoła parafialnego MB Częstochowskiej Królowej Polski z XV w. Mury kościoła ozdobione są licznymi epitafiami. Po lewej stronie dawne założenia folwarczne i XIX wieczny pałac. Następnie kierując się w dół ulicą Zdrojową, dochodzimy do parku, w którym znajduje się pięć obiektów sanatoryjnych (Forsycja, Akacja, Buk, Cis, Dąb oraz apartament Jasiek). W dolnej części parku znajduje się odwiert wody magnezowo-wapniowej. Górną część parku możemy zwiedzić

wjeżdżając przez mostek pomiędzy budynkami zdrojowymi i po 100 m skręcamy w lewo na mostek do górnego tarasu parku. Wejście niezbyt strome i pozbawione barier. Odpocząć możemy wracając tą samą drogą, lekko cofając się w kierunku źródła, gdzie znajdujemy miejsce odpoczynku przy niewielkiej pergoli. Miejsce to zdobią trzy ludowe rzeźby oraz roślinność ogrodowa.

Informacje przydatne:
- Urząd Miasta i Gminy w Niemczy, tel. 74 837 61 07, www.um.niemcza.pl
- Arboretum Wojsławice tel. 71 322 59 57
- Liczne miejsca postojowe w pobliżu recepcji sanatorium
- WC dostępny w budynku głównym sanatorium

Trasa: DDZ_3C* ok. 8 km, Przerzeczyn Zdrój - Wojsławice**

NIEMCZA

Miasto położone jest na wysokim skalistym brzegu Ślęży, pośród Wzgórz Niemczańskich. Dawny gród warowny wzmiankowany był w X w. Już wtedy istniała tu najstarsza huta szkła na Śląsku. W roku 1017 Niemcza zasłynęła zwycięską obroną przed wojskami cesarza Henryka II. Do dziś został zachowany wrzecionowaty, dostosowany do kształtu wzgórza, układ przestrzenny z owalnym rynkiem.

Warto zobaczyć:
- fragmenty kamiennych fortyfikacji z XI-XII w.
- gotycko renesansowy zamek z XVI-XIX w.
- neoromański ratusz z 1865 r.
- kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny z 1865 r., z 60-metrową wieżą
- barokowe kamienice w rynku z XVIII w.
- krzyż pokutny przy ul. B. Chrobrego
- Rynek o wydłużonym, wrzecionowatym kształcie
- kościół pw. św. Wojciecha z 1612 r.
- basztę „Brama Górna”
- na cmentarzu Mauzoleum Prittwitzów, barokowo-klasycystyczne kaplice
- Arboretum w Wojsławicach k. Niemczy, największa w Polsce kolekcja rododendronów i azalii.
- Dolinę Tatarską „Tatarski Okop”

Wydarzenia:
- Dni Niemczy
- Występy zespołów

Informacja turystyczna:
Urząd Miasta i Gminy Niemcza
Rynek 10, 58-230 Niemcza, tel. 74 837 61 07, www.um.niemcza.pl

Trasa: Z Parku Zdrojowego w Przerzeczynie Zdroju, kierujemy się po górę, ul. Zdrojową dochodzimy do ul. Spacerowej i zmierzamy drogą w kierunku Ciepłowodów do Podlesia (2 km). W Podlesiu skręcamy w lewo przez mostek i czerwonym szlakiem ul. Ogrodową do Niemczy.
Warto wejść do Niemczy od strony południowej ul. B. Chrobrego (łagodniejsze podejście). Po drodze krzyż pokutny. Wchodzimy do Rynku, po prawej stronie kościół Niepokalanego Poczęcia NMP z 1865 roku, a za nim dom kultury. Naprzeciwko neoromański ratusz z 1865 r., a w nim Urząd Miasta. Warto zejść lekko w dół na ulicę Piastowską do historycznej baszty „Brama Górna" z orłem. Następnie w prawo ul. J. Słowackiego wzdłuż zabytkowych murów do ul. Strzelińskiej i w prawo.

Do Wojsławic będziemy przemieszczać się wąską drogą asfaltową o małym natężeniu ruchu z pięknymi widokami.

Wojsławice to mała miejscowość, 2 km na wschód od Niemczy, na zboczach Wzgórz Niemczańskich.
Znajduje się tu ogród dendrologiczny, będący filią Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. W maju i czerwcu kwitną tu rododendrony i azalie. Rośnie tu ok. 2300 różnych drzew rodzimych i egzotycznych, a wśród nich m.in. sosny kalifornijskie, świerki kaukaskie i metasekwoje. Ogród został założony w 1880 r. przez Friedricha von Oheimb na powierzchni 6 ha i jest obecnie nieustannie poszerzany i wzbogacany o nowe nasady.

Cały ogród, choć położony na wielu poziomach, a trasa czasem wiedzie pod górkę, jest dostępny dla wózkowiczów. Teren jest zagospodarowany, z licznymi ławkami, toaletami dla niepełnosprawnych i punktami gastronomicznym, dogodny do spacerów i wypoczynku. Można go polecić na całodzienny wypoczynek każdemu, a przede wszystkim osobom niepełnosprawnym.

Informacja: Arboretum w Wojsławicach, Wojsławice 2, 58–230 Niemcza, tel. 71 322 59 57, aw@uwr.edu.pl

Trasa: DDZ_3D, ok 1,5 km, Arboretum Wojsławice**

Wojsławice to mała miejscowość, 2 km na wschód od Niemczy, na zboczach Wzgórz Niemczańskich. Znajduje się tu ogród dendrologiczny, będący filią Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Rośnie tu ok. 2300 różnych drzew rodzimych i egzotycznych, a wśród nich m.in. sosny kalifornijskie, świerki kaukaskie i metasekwoje. W maju i czerwcu kwitną tu rododendrony i azalie. Ogród został założony w 1880 r. przez Friedricha von Oheimb na powierzchni 4 ha i jest obecnie nieustannie poszerzany i wzbogacany o nowe nasady. **Informacja:** Arboretum w Wojsławicach, Wojsławice 2, 58–230 Niemcza, tel. 71 322 59 57,

Trasa: DDZ_3E, ok 8 km, Z Dzierżoniowa do Bielawy**

Bielawa położona jest na Przedgórzu Sudeckim, u podnóża Gór Sowich. Rozciąga się na długości 12 km wzdłuż potoku Bielawica na wysokości 280-345 m n.p.m. Do niedawna był to największy na Dolnym Śląsku ośrodek przemysłu bawełnianego. Pierwsza udokumentowana forma nazwy miejscowości (Bela) pochodzi z 1288 r., a Langenbielau z 1758 r. W XV w. Bielawa stała się większym ośrodkiem chałupniczego tkactwa, które upadło podczas wojny trzydziestoletniej. W 1805 r. powstaje tu największa na Dolnym Śląsku tkalnia bawełny założona przez Christiana Dieriga. W 1892r. powstaje linia kolejowa łącząca Bielawę z Dzierżoniowem. Prawa miejskie uzyskuje Bielawa w 1924 r.

Warto zobaczyć:
- historyczne miasto, z XIII-XX w.
- neogotycki kościół pw. Wniebowzięcia NMP, ul. Wolności 130, z l. 1877-80
- neoromański kościół parafialny pw. Świętego Ducha, z l. 1877-1880, pl. Kościelny
- poewangelicki kościół filialny Bożego Ciała z 1743 r.
- park sanatoryjny, z pocz. XX w.
- willę fabrykanta Dieriga ul. Wolności 1, obok studnia z symbolem miasta - sową
- pałac Friedricha Dieriga ul. Piastowska 23, z 1880-90, XIX/XX w. dziś Hotel „Pałac Bielawa”, Godne zwiedzenia wnętrza
- willę Dyrekcji Fabryki Włókienniczej, ul. Wolności 22, z 1889 r.
- willę, ul. Wolności 57, z 1890 r.
- willę, ob. dom kultury, ul. Wolności 80, z 1915 r.
- renesansowy dwór z XVI w. przebudowany w l. 1862-64, przez Seidlitzów na pałac
- zespół Zakładów Bawełnianych „Bielbaw”, ul. Piastowska 19
- zespół Zakładów Bawełnianych „Bieltex”, Zakład nr 4 i 5 ul. Ostroszowicka 11 i Waryńskiego 25
- Park Wodny Aqarius
- Zbiornik Sudety
- Góra Parkowa o wysokości 455 m n.p.m.

Informacje turystyczna: Centrum Informacji Turystycznej w Bielawie, ul. Wolności 128b, tel. 74 833 40 24

Trasa: Dzierżoniów (rynek) – ul. Kościelna – ul. M. Kopernika – ul. Batalionów Chłopskich (droga 384). – kierunek Bielawa (trasa rowerowo-piesza ok. 3 km) – Bielawa – ul. Dzierżoniowska – ul. Wolności. (kościół pw. Wniebowzięcia NMP) - pl. Wolności (ratusza, studnia z sową) – na ul. Piastowska (pałac Friedricha Dieriga dziś Hotel „Pałac Bielawa”) – ul. Cmentarna – ul. Lotnicza (Zbiornik Sudety – grobla na wyspę) – Aquqarius – park wodny – ul. Gen. Grota-Roweckiego (park miejski (siłownia plenerowa i Skatepark).

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód
Start: Z Dzierżoniowa z Rynku wychodzimy ul. Kościelną do ul. M. Kopernika, a na skrzyżowaniu w lewo do ul. Batalionów Chłopskich (droga 384). Tu w prawo kierunek Bielawa. Przechodzimy na lewą stronę i zmierzamy w stronę ronda (700 m). Dalej prosto

nową trasą rowerowo-pieszą wydzieloną od ruchu kołowego do Bielawy. Do przejścia mamy ok. 3 km trasą, z której rozciąga się piękna panorama na Góry Sowie.
W Bielawie z ul. Dzierżoniowskiej skręcamy w prawo w ul. Wolności. Teraz po prawej mijamy dawne zakłady włókiennicze i zabudowania małych domków robotników fabryki. Po ok. 1 km spaceru wśród XIX w. zabudowy dochodzimy do kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP po prawej stronie, 600 m dalej - pl. Wolności z budynkiem ratusza i studnią z sową. Dalej kierujemy się na ul. Piastowską. Tu po prawej stronie pod nr 23 znajduje się pałac Friedricha Dieriga, z 1880 -90 , dziś Hotel Pałac Bielawa, którego wnętrza koniecznie trzeba zobaczyć. Dalej poprzez ul. Cmentarną i ul. Lotniczą dochodzimy do zbiornika Sudety. To miejsce z pięknym widokiem na Góry Sowie. Koniecznie trzeba wjechać groblą na wyspę. Wracając do centrum, warto podejść do Aquariusa - parku wodnego, a dalej ul. Gen. Grota-Roweckiego do Parku Miejskiego (siłownia plenerowa i Skatepark).

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej w Bielawie, ul. Wolności 128b, tel. 74 833 40 24

Trasa: DDZ_3F*, ok. 7 km, ok. 80 minut, Na Wielką Sowę)**

GÓRY SOWIE

Góry Sowie stanowią okazały masyw rozciągający się na przestrzeni 25 km². Ciągną się na zachód, od Doliny Bystrzycy, aż po Przełęcz Srebrną, która oddziela je od Gór Bardzkich. Opadają bardzo stromym stokiem ku Przedgórzu Sudeckiemu. Góry Sowie, zbudowane z gnejsów, których wiek określa się na 3 mld lat, zaliczane są do najstarszych gór na obszarze Polski. Najwyższym szczytem jest Wielka Sowa (1015 m n.p.m.). Od Przełęczy Woliborskiej po Przełęcz Walimską i Jedlinę Zdrój rozciąga się Park Krajobrazowy Gór Sowich, a pozostały teren obejmuje strefa chronionego krajobrazu. W okolicach szczytu Kalenicy znajduje się rezerwat „Bukowa Kalenica", a w okolicach Zamku Grodno rezerwat „Zamkowa Góra". Góry Sowie pokrywa gęsta sieć szlaków turystycznych. Głównymi atrakcjami turystycznymi są: kamienna wieża widokowa na Wielkiej Sowie, wieża widokowa na Kalenicy, skałki na Grabinie, Słonecznej i Żmiju, pruski fort w Srebrnej Górze, Zamek Grodno w Zagórzu Śląskim oraz Zalew Lubachowski na rzece Bystrzycy i pływające po nim statki. Atrakcją są też zapora, elektrownia wodna i Muzeum Energetyki. Interesujące są także podziemne miasta hitlerowskie, które udostępniono zwiedzającym (Walim, Włodarz oraz Głuszyca-Osówka). Zimą w Rzeczce, w Sokolcu, na przełęczy Jugowskiej oraz na Wielkiej Sowie działają wyciągi narciarskie o zróżnicowanym stopniu trudności tras. W Górach Sowich są także świetne tereny do uprawiania narciarstwa biegowego. Sieć dróg leśnych poprowadzonych na wysokości od 700 do 1000 m n.p.m. w połączeniu z surowym (jak na taką wysokość gór) klimatem, gwarantuje dobre warunki śniegowe aż do wiosny. Latem tereny te przyciągają zarówno turystów pieszych, jak i rowerowych.

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Start: Trasę polecamy zacząć z parkingu na przełęczy Walimskiej (droga 383 Dzierżoniów - Walim) stąd dobrze przygotowaną trasą - szlakiem niebieskim ruszamy wg oznaczeń na Wielką Sowę. Po drodze mały szczyt Strzyżyna położony pomiędzy Małą Sowa, a Wielką Sową. Trasa biegnie wśród lasu świerkowego, a podjazdy są do pokonania przez wózkowiczów. Ich suma z parkingu do Wielkiej Sowy wynosi 256 m co daje średnio ok. 0,7 m wysokości /100 m odległości. Najtrudniejszy odciek jest tuż przed Wielką Sową ok. 300 m - dla wózkowicza z wózkiem bez napędu wskazana pomoc osób towarzyszących. Na Wielkiej Sowie możliwość odpoczynku pod drewnianymi wiatami, kamienna wieża widokowa i punkt z pamiątkami. Wieża o stromych schodach niedostępna dla wózkowiczów. Z Wielkiej Sowy wracamy tą samą trasą do parkingu.
Informacja: Schronisko PTTK Zygmuntówka, ul. Świętojańska 30, 57 - 430 Jugów
tel. 74 873 37 55, 74 798 183 021, tel. 74 873 37 55
Schronisko PTSM Lubachów, 58-114 Lubachów 12, tel. 74 850 99 26
Centrum Informacji Turystycznej w Bielawie, ul. Wolności 128b, tel. 74 833 40 24

Trasa: DDZ_3G, ok. 1 km, Po historycznej Niemczy**

NIEMCZA

Miasto położone jest na wysokim skalistym brzegu Ślęży, pośród Wzgórz Niemczańskich. Dawny gród warowny wzmiankowany był w X w. W X w. istniała tu najstarsza huta szkła na Śląsku. W roku 1017 Niemcza zasłynęła zwycięską obroną przed wojskami cesarza Henryka II. Do dziś został zachowany wrzecionowaty, dostosowany do kształtu wzgórza, układ przestrzenny z owalnym rynkiem.

Warto zwiedzić:

– fragmenty kamiennych fortyfi kacji z XI-XII w.,
– gotycko renesansowy zamek z XVIXIX w.,
– neoromański ratusz z 1865 roku,
– kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny z 1865 roku,
z 60-metrową wieżą,
– barokowe kamienice w rynku z XVIII w.,
– krzyż pokutny przy ul. Chrobrego,
– rynek o wydłużonym, wrzecionowatym kształcie,
– kościół pw. św. Wojciecha z 1612 r.,
– basztę „Brama Górna”,
– na cmentarzu Mauzoleum Prittwitzów, barokowo-klasycystyczne kaplice,
– Arboretum w Wojsławicach koło Niemczy, największa w Polsce kolekcja rododendronów i azalii,
– Dolinę Tatarską „Tatarski Okop”.

Dojazd: samochód

Trasa: Rynek w Niemczy parking (kościół, ratusz, brama, zamek, fontanna)
Informacja turystyczna: Urząd Miasta i Gminy Niemcza, Rynek 10, 58-230 Niemcza , tel. +48 74 837 69 95, www.um.niemcza.pl

IV. POWIAT GŁOGOWSKI

Powiat głogowski to obszar położony po obu stronach środkowej Odry, pomiędzy Pradoliną Głogowską i Wzgórzami Dalkowskimi, na pograniczu Niziny Śląskiej i Wielkopolskiej.
Stolica Głogów od XIII w. stanowiła centrum polityczne i gospodarcze Księstwa Głogowskiego. Przez powiat przebiegają liczne szlaki komunikacyjne północ - południe i wschód - zachód. O gospodarczym charakterze regionu przesądziło odkrycie jednych z najbogatszych w świecie złóż rud miedzi. Dominują tu zakłady związane z przemysłem miedziowym, a na terenie samego Głogowa znajduje się huta miedzi. Obok przemysłu dobrze rozwinięte jest rolnictwo, a 20% powierzchni to piękne lasy mieszane. Teren głównie nizinny z niewielkimi wzgórzami i licznymi starorzeczami pośród lasów. Panują tu doskonałe warunki klimatyczne, a liczne zabytki, stwarzają warunki do rekreacji i turystyki.

Informacje uzupełniające:
- Starostwo Powiatowe
67-200 Głogów, ul. Sikorskiego 21, tel. 76 728 28 00, www. glogow.pl
- PCPR: 67-200 Głogów, ul. Słowiańska 13, tel. 76 834 10 03
- Centrum Informacji Turystycznej,
ul. Rynek 10 (z tyłu ratusza), tel. 76 726 55 51, 76 726 54 51

Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Głogów, ul. Sportowa 1, tel. 76 831 39 90
- WTZ „Arka” - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, 67-200 Głogów, ul. Perseusza 9, tel. 76 834 65 17
Powiat Głogowski liczy ok. 90,3 tys. Mieszkańców

DGL 4A Wokół głogowskiej starówki (ok. 5,5 km*)

GŁOGÓW

Głogów położony jest na pograniczu wzgórz Dalkowskich i Pradoliny Barycko-Głogowskiej nad Odrą. W średniowieczu był grodem plemiennym Dziadoszan. W 1109 r. bohatersko obroniony przed cesarzem niemieckim Henrykiem V. Od XII do XVI w. miasto było stolicą księstwa głogowskiego. Podczas II wojny światowej uległo niemal całkowitemu zniszczeniu. Dziś przywracane do dawnej świetności.

Warto zobaczyć:
- zamek książąt głogowskich, zbudowany w XIII w., obecnie Muzeum Archeologiczno-Historyczne
- Pomnik Dzieci Głogowskich - na pamiątkę obrony grodu w 1109 r.
- kolegiatę Najświętszej Marii Panny na Ostrowie Tumskim
- ratusz z wieżą zegarową o wys. 81,4 m
- resztki fortyfikacji bastionowych z XVIII w.
- gotycki kościół św. Mikołaja (ruiny)
- późnobarokowy kościół pw. Bożego Ciała ze szczątkiem jezuickiego kolegium

- kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego
- modernistyczny kościół św. Klemensa Dworzaka

Informacja turystyczna:

- Centrum Informacji Turystycznej,
ul. Rynek 10 (z tyłu ratusza), tel. 76 726 55 51, 76 726 54 51, www.glogow.pl
- Urząd Miejski, Rynek 10, tel. 76 726 54 00, 76 726 54 01
- PTTK, ul. Poczdamska 1, tel. 76 833 31 34

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Parking (kolegiata pw. NMP) - ul. Grodzisko - Odra na most „Tolerancji" (Zamek Książąt Piastowskich – ob. Muzeum Archeologiczno-Historyczne) - pl. Jana Pawła II (pomnik Dzieci Głogowskich) - ul. Grodza – ul. Starowałowa (mury obronne, fosa, sąd, ruiny kościoła pw. św. Mikołaja) – pl. Solny – ul. Staszica – ul. Kołłątaja (lapidarium synagogi) - rynek (późnobarokowy kościół Bożego Ciała, ratusz – ob. Urząd Miasta i Teatr Miejski) – ul. Grodzką przez Odrę do kolegiaty – miejsce startu.

Start: Trasę rozpoczynamy przy kolegiacie pw. Najświętszej Marii Panny na prawym brzegu Odry przy ul. Grodzisko (liczne bezpłatne parkingi). Kierujemy się na kamienną drogę w kierunku Odry na Most Tolerancji. Wariant drugi rozpoczęcia to dworzec PKP i PKS ul. 1 Maja i Nadbrzeżna. Tuż za mostem po prawej Zamek Książąt Piastowskich (obecnie Muzeum Archeologiczno-Historyczne). Na pl. Jana Pawła II mury obronne i fundamenty romańskiego kościoła pw. św. Piotra z przełomu XII i XIII w. oraz pomnik Dzieci Głogowskich. Z placu kierujemy się na ul. Grodzką i Starowałową. Dalej wzdłuż murów obronnych i fosy, po drodze mijając z lewej strony lapidarium kościoła ewangelickiego, a z prawej budynek sądu, dochodzimy do ruin gotyckiego, trzynawowego kościoła z XIII w. pw. św. Mikołaja. Mijamy pl. Solny, idąc ulicą Staszica skręcamy w lewo w ulicę Kołłątaja. Po prawej stronie znajduje się lapidarium synagogi - pomnika będącego hołdem ofiarom zagłady społeczności żydowskiej. Kierujemy się w lewo, w stronę Rynku. Po prawej późnobarokowy kościół Bożego Ciała. W rynku znajduje się odbudowany ratusz (obecnie siedziba Urzędu Miasta) i Teatr Miejski. Z rynku proponujemy albo wrócić ul. Grodzką i przez Bramę Brzostowską do punku wyjścia lub poprzez ul. Polską i P. Skargi zejść do dawnej fosy - dziś przepiękny Park Miejski i skierować się w prawo (ścieżki i przejścia podziemne w pełni przystosowane dla wózkowiczów). Parkiem idziemy równolegle do Wałów B. Chrobrego. Przy rondzie przecinamy ul. H. Kołłątaja i dalej do skrzyżowania ul. B. Krzywoustego z ul. Staromiejską. Przechodzimy na pasach na prawą stronę i dalej ul. B. Krzywoustego przy murach Sądu (zacieniony skwer z ławeczkami do odpoczynku) w kierunku Pl. Konstytucji 3 Maja i Bramy Brzostowskiej. Stąd ul. Brama Brzostowska przez Odrę do Kolegiaty - miejsce startu lub przez al. Wolności i obok Parku Słowackiego do Placu 1000-lecia. Tu w prawo przez skwer z rabatami do dworca.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej, ul. Rynek 10 (z tyłu ratusza), tel. 76 726 55 51, 76 726 54 51, www.glogow.pl

V. POWIAT GÓROWSKI

Powiat górowski leży w północno-środkowej części Dolnego Śląska, graniczący z Wielkopolską i województwem lubuskim. W ramach województwa dolnośląskiego na południowym zachodzie styka się z powiatami głogowskim i lubińskim, na południu z wołowskim, a na wschodzie z trzebnickim. Naturalną granicą powiatu we fragmencie zachodnim jest Odra. Przez powiat i miasto Góra przebiegają drogi łączące Głogów z Rawiczem i Lubin z Lesznem. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą dwie gminy miejsko-wiejskie Góra i Wąsosz i dwie typowo wiejskie Jemielno i Niechlów. Powiat ma charakter nizinny, leży na Nizinie Wielkopolskiej. Klimat łagodny. W gospodarce powiatu dominuje rolnictwo, choć duże znaczenie mają surowce naturalne: gaz ziemny, piaski i żwiry.
O walorach turystycznych powiatu stanowią tereny nad Odrą, Baryczą, Orlą oraz lasy, zajmujące ok. 36 % powierzchni. Pod względem krajobrazowym najciekawsze są tereny gminy Jemielno.

Informacje uzupełniające:
- Starostwo powiatowe: 56-200 Góra, ul. Mickiewicza 1, tel. 65 544 39 00
- PCPR: 56-200 Góra, ul. Armii Polskiej 8, tel. 65 543 28 96
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Wąsosz, ul. Korczaka 6, tel. 65 543 79 25

Powiat górowski liczy ok. 36,8 tys. mieszkańców

Trasa: DGR_5A*, ok. 4,5 km), Góra

GÓRA

Pierwsza wzmianka o wsi Góra pojawiła się już w 1155 r. w bulli papieża Hadriana IV. Nazwa miejscowości ma związek z położeniem na wzniesieniu terenu. Lokacji Góry w XIII w. na prawie niemieckim dokonał książę Henryk III głogowski. Rozwój miasta postępował bardzo szybko. Od księcia wykupiono szereg przywilejów: prawo targowe, handel solą i mennicę. W 1304 r. istniała już rada miejska z burmistrzem i rajcami. W 1319 r. Góra przeszła we władanie linii ścinawskiej Piastów śląskich, pod koniec XIV w. - Piastów cieszyńskich, a w 1506 r. - w ręce czeskie. W II poł. XV stulecia nawiedziły Górę dwa wielkie pożary. Ślad po ratuszu z XV w. zniknął bezpowrotnie w 1966 r., kiedy to rozebrano ratusz i zbór do fundamentów, a na jego miejscu powstał skwer, na którym obecnie znajduje się Pomnik Wolności. O zamożności Góry stanowiło sukiennictwo. Nabrało także dużego znaczenia młynarstwo wiatrakowe. W II poł. XVI i w początkach XVII w. miasto przeżywało największy w swych dziejach rozkwit. Przed wojną trzydziestoletnią Góra liczyła 5 tys. mieszkańców.

W 1889 r. w pobliżu stacji kolejowej wzniesiono największy zakład przemysłowy Góry - cukrownię. W tym czasie powstały także mleczarnia (1882), młyn parowy z piekarnią (1892) i rzeźnia (1892). Po I wojnie światowej powstanie granicy niemiecko-polskiej podkopało egzystencję ekonomiczną Góry. W okresie międzywojennym stała się miastem prowincjonalnym.

Warto zobaczyć:

- zespół budowlany i założenie urbanistyczne, z XIV-XIX wieku
- parafialny kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej z lat 1460-1550 - XV/XVI wieku, przebudowany w połowie XVIII w. i w 1968 roku
- kościół cmentarny pw. Bożego Ciała, z XV/XVI wieku, przebudowany w latach 1690-1694, 1705 r.
- dawną wieżę - baszta obronna, pełniąca także funkcję więzienia, uznawana również za relikt zamku z XIV/XVI wieku
- bramę - wieża głogowska, z XIV-XIX wieku przebudowywana do 1915 roku
- dom z pozostałością Bramy Polskiej, ul. Wrocławska 1,
- wiatrak-młyn, ul. Sikorskiego 25, z XV/XVI wieku, przebudowany w drugiej połowy XIX wieku
- cmentarz żydowski
- mury obronne, z XV wieku
- wieżę ciśnień

Informacje przydatne:

- Dworce PKP i PKS Góra, przy ul. Dworcowej
- Parkingi: obok cukrowni, osiedla Kazimierza Wielkiego, ul. Piastów, T. Kościuszki i A. Mickiewicza
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej, Góra, ul. Hirszfelda 10, tel. 65 543 24 14, 65 543 25 55
- Urząd Miasta i Gminy, 56-200 Góra, ul. A. Mickiewicza 1, tel. 65 544 36 00, www.gora.com.pl

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: PKP i PKS – ul. Dworcowa – al. Jagiellonów (kościół św. Faustyny, pomnik Marsz Śmierci) – ul. Głogowska (Wieża Głogowska z XV w.) – ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego – ul. Gabriela Narutowicza (ruiny zamku i małe zakole z historyczną) – ul. Żeromskiego – ul. T. Kościuszki – ul. Gen. Madalińskiego – ul. Głowackiego – ul. Armii Krajowej (Park Edukacji Ekologicznej im. Jana Pawła II. wieża ciśnień, szpital, starostwo, Urząd Miejski) – ul. Armii Krajowej (kościoła św. Katarzyny Aleksandryjskiej (wjazd dla wózkowiczów od ul. Hawrysza i Ściegiennego) – pl. B. Chrobrego, (pomnikiem Wolności – ul. Bojowników – ul. Dworcowa.

Start: Wycieczkę po Górze rozpoczynamy od dworca PKP i PKS. Najpierw ul. Dworcową i w prawo w Al. Jagiellonów w kierunku kościoła św. Faustyny i osiedla Kazimierza Wielkiego. Przy pomniku Marszu Śmierci, upamiętniającym ofiary II wojny światowej, skręcamy w lewo w ul. Głogowską docierając do tzw. Wieży Głogowskiej, która stanowi część umocnień średniowiecznych z XV w. Tuż za wieżą w prawo w ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego, a następnie ul. Gabriela Narutowicza. Po prawej stronie ruiny zamku i małe zakole z historyczną studnią (droga wybrukowana kamieniem polnym - otoczaki, może sprawiać kłopoty wózkowiczom). Z ul. Żeromskiego w prawo do ul. T. Kościuszki**,** a dalej kierujemy się w prawo na ul. Gen. Madalińskiego i ul. Głowackiego dochodzimy do ul. Armii Krajowej i w prawo. Tu po 150 m znajduje się Centrum Pomocy Rodzinie i Dom Kultury, a obok szkoła zawodowa z nowym kompleksem sportowym i park, na terenie którego urządzono Park Edukacji Ekologicznej im. Jana Pawła II. Stąd obok wieży ciśnień, szpitala, starostwa i Urzędu Miejskiego przy ul. A. Mickiewicza kierujemy się do ul.

Kościuszki i parku obok ul. Wrocławskiej. Z parku, po odpoczynku, ulicą Armii Krajowej dochodzimy do kościoła św. Katarzyny Aleksandryjskiej (wjazd dla wózkowiczów od ul. Hawrysza i Ściegiennego). Ul. Armii Krajowej nieco dalej zmierzamy do pl. B. Chrobrego, centralnego punktu najstarszej części Góry z pomnikiem Wolności. Następnie ul. Bojowników i Dworcową, obok poczty, wracamy do dworców. Będąc w Górze należy zwrócić uwagę na zachowane fortyfikacje i kościoły, a wśród nich późnogotycki kościół pw. Bożego Ciała z XVI w, w odległości około 2 km od centrum miasta, do którego wiedzie aleja lipowa - ul. Zielona.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy, 56-200 Góra, ul. A. Mickiewicza 1, tel. 65 544 36 00, www.gora.com.pl

VI. POWIAT JAWORSKI

Powiat jaworski położony jest w środku województwa dolnośląskiego i graniczy z powiatami: złotoryjskim na zachodzie, legnickim na północy, średzkim i świdnickim na wschodzie oraz wałbrzyskim i kamiennogórskim na południu.
Wąskim odcinkiem dotyka też powiatu jeleniogórskiego. Przez środek powiatu równikowo przebiega międzynarodowa trasa drogowa E65 od autostrady przez Bolków, Jelenią Górę do Jakuszyc - granicy z Czechami. O północno-wschodni skrawek powiatu zahacza też autostrada A4. Również przez powiat przechodzi m.in. linia kolejowa z Legnicy do Strzegomia i dalej trasą podsudecką do Kłodzka. Administracyjnie w skład powiatu jaworskiego wchodzą gminy miejsko-wiejskie Jawor i Bolków oraz wiejskie: Męcinka, Mściwojów, Paszowice i Wądroże Wielkie.
Teren powiatu jest nizinny, choć już miejscami nieco pagórkowaty. Jego południowa część opiera się o Pogórze Kaczawskie i Przedgórze Sudeckie, zachodnia i wschodnia część to Nizina Śląska, a centralna to wyodrębniona Nizina Jaworska.

Klimat łagodny sprzyja długiej wegetacji roślin i służy intensywnej produkcji rolnej. Uprawia się tu m.in. buraki cukrowe, pszenicę, kukurydzę i rzepak. Przemysł już nie ma takiego znaczenia jak dawniej.

Powiat prezentuje ciekawe walory turystyczno- wypoczynkowe. To duże obszary leśne, Park Krajobrazowy „Chełmy", zbiornik zaporowy „Słup", Szlak Wygasłych Wulkanów, XII- XIII wieczne zamki Bolków i Świny. Niektóre z nich to tereny przyjazne osobom niepełnosprawnym, a dotąd mało spopularyzowane.

Informacje uzupełniające:
- Starostwo Powiatowe, ul. Wrocławska 26, Jawor tel. 76 729 01 00
www.powiat-jawor.org.pl
- Informacja turystyczna: PTTK w Jaworze, ul. Legnicka 3, tel. 76 870 21 35
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
WTZ Jawor, ul. Paderewskiego 6, tel. 76 871 05 45, 76 870 24 72

Powiat jaworski liczy ok. 52,7 tys. mieszkańców

Trasa: DJA_6A1*, ok. 4 km, Po historycznym Jaworze

JAWOR

Miasto położone nad Nysą Szaloną na Nizinie Śląsko-Łużyckiej. Pierwotnie mieszkali tu prajaworzanie. W VII w. n.e. przybyło tu i osiedliło się słowiańskie plemię Trzebowian. Ok. 300 lat później ziemie te do swojego państwa włączył Mieszko I. W połowie XIII w. Jawor uzyskał prawa miejskie. W latach 1303-1346 miasto było stolicą samodzielnego księstwa jaworskiego. Później stał się domeną królów czeskich, miastem królewskim i stolicą prowincji. Początek XV wieku zapisał się w historii niechlubnym wypędzeniem miejscowej gminy żydowskiej (1420 r.). W XVI w. miasto wyrosło na jeden z najsilniejszych ośrodków dolnośląskiego tkactwa. W drugiej poł. XVII w., w następstwie pokoju westfalskiego kończącego wojnę trzydziestoletnią, naciskany przez protestancką Szwecję, katolicki cesarz Ferdynand III Habsburg przyznał śląskim luteranom prawo do wybudowania trzech świątyń na obszarach bezpośrednio podległych jego władzy. Wtedy też powstał w Jaworze Kościół Pokoju.

Warto zobaczyć:

- ewangelicki kościół Św. Ducha zwany Kościołem Pokoju, wzniesiony z drewna i gliny, jeden z dwóch zachowanych na Dolnym Śląsku z XVII w., z imponującym barokowym wnętrzem, ozdobionym emporami, z herbami jaworskiej szlachty, wpisany na Listę UNESCO
- zamek piastowski, wzmiankowany w XIII w., wielokrotnie przebudowywany
-ratusz z XIV-wieczną 65-metrową wieżą, ozdobą ratusza jest sala posiedzeń z witrażami wykonanymi w Berlińskim Instytucie Witraży
- neorenesansowy zespół poklasztorny Bernardynów z XV w., ob. Muzeum Regionalne
- Basztę Strzegomską z XVI w. z fragmentami obwarowań miejskich
- kamienicę mieszczańską przy ul. Legnickiej 3 z XVI w. z renesansowym portalem, po przebudowie w XX w.
- kościół św. Marcina z XII w. z charakterystyczną wczesnogotycką sylwetką, która kontrastuje z przepychem barokowego wystroju

Wydarzenia:

Jaworskie Koncerty Pokoju
Międzynarodowe Targi Chleba

Informacja turystyczna:

GCIT Rynek 3, 59-400 Jawor, tel. 76 870 33 71, www.jawor.pl, www.targi-chleba.pl

Jawor liczy ok. 24,3 tys. Mieszkańców

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Dworzec PKP i PKS – ul. Kolejowa – ul. Rapackiego – pl. Wolności (Kościół Pokoju) – ul. Grunwaldzka – rynek (ratusz, Teatr Miejski) – ul. Klasztorna (kościół pw. św. Marcina – ul. Legnicka (Pałac Agnieszki) – ul. Legnicka – rynek – ul. Klasztorna (Muzeum Regionalne przy dawnym zespole poklasztornym o.o. Bernardynów, kaplica św. Wojciecha – dawna synagoga) – ul. F. Chopina – ul. B Chrobrego – ul. Zamkowa (zamek Piastowski Książąt Jaworskich) – ul. B. Chrobrego rynek – ul. Legnicka – ul. Kolejowa.

Start: Trasę po mieście rozpoczynamy od dworca PKP i PKS , ul. Kolejową do ul. Rapackiego (na skrzyżowaniu skręcamy w prawo). Ulicą Rapackiego (ok. 500 m) docieramy do Parku Pokoju, a tu zabytek UNESCO Kościół Pokoju, najbardziej znany

obiekt w Jaworze. Zarówno park, jak i kościół są dostępne dla osób poruszających się na wózkach (WC przy pl. Wolności przed wejściem na teren parku). Następnie opuszczamy pl. Wolności z XIX-wieczną zabudową i kierujemy się w lewo w ul. Grunwaldzką, którą udajemy się do Rynku. Rynek otaczają mieszczańskie domy z arkadami. W centrum Rynku ratusz zbudowany w stylu neorenesansu niderlandzkiego wraz z zachowaną średniowieczną wieżą oraz budynek Teatru Miejskiego, w którym mieści się jedna z najpiękniejszych na Dolnym Śląsku sal widowiskowych.
Z rynku ul. Klasztorną udajemy się w kierunku gotyckiego kościoła pw. św. Marcina. Dostęp dla wózkowiczów jest od strony wschodniej. Ze świątyni, ulicą św. Marcina, kierujemy się do ul. Legnickiej, gdzie po lewej stronie stoi kamienica zwana Pałacem Agnieszki. Ulicą Legnicką wracamy znów do rynku i idąc obok teatru udajemy się na przeciwległą stronę, dochodząc do ulicy Klasztornej, przy której ma siedzibę Muzeum Regionalne. Mieści się ono w dawnym zespole poklasztornym oo. Bernardynów.
Naprzeciw muzeum, po drugiej stronie ulicy, widzimy kaplicę św. Wojciecha, która niegdyś była żydowską synagogą, a w XIX w. kaplicą szpitalną. Dalej w prawo w ul. F. Chopina do ul. B Chrobrego i do ul. Zamkowej. Tu mieści się Zamek Piastowski, Książąt Jaworskich. Ulicą. B. Chrobrego możemy wrócić przez Rynek i ul. Legnicką oraz ul. Kolejową do miejsca startu.

Informacja: Urząd Miejski, Rynek 1, 59-400 Jawor, tel. 76 870 20 21, www.jawor.pl, www.targi-chleba.pl

DJA 6A2 Święto Chleba i Piernika (ok. 0,5 km*)

Od 1997 r. organizowane są w Jaworze Międzynarodowe Targi Chleba, impreza kulturalno-targowa, wielkie święto chleba i folkloru. W trakcie imprezy prezentują się piekarze oraz gminy z różnych krajów Europy. Zapoznać się można z obyczajem wypieku chleba i tradycje z tym związane oraz wziąć udział w cyklu imprez towarzyszących, takich jak wystawy, konferencje, konkursy i występy na estradzie zespołów folklorystycznych. Targi Chleba w Jaworze posiadają przyznany przez Polską Organizację Turystyczną certyfikat „najlepszego produktu turystycznego".

Informacja: Urząd Miejski, Rynek 1, 59-400 Jawor, tel. 76 870 20 21, www.jawor.pl, www.targi-chleba.pl

Trasa: DJA_6B*, ok. 5 -10 km, Wąwóz Myśliborski (WARIANT 1 OK. 10 KM) - * (WARIANT 2 OK. 5 KM) - ***

REZERWAT WĄWÓZ MYŚLIBORSKI

Rezerwat przyrody Wąwóz Myśliborski koło Jawora - położony jest na Pogórzu Kaczawskim nad rzeką Jawornik. Znajduje się we wschodniej części Parku Krajobrazowego Chełmy, ok. 2 km na południowy zachód od miejscowości Myślibórz, w środkowej części Wąwozu Myśliborskiego.

Obszar rezerwatu florystyczno-geologicznego stanowi fragment zalesionej doliny wciosowej potoku Jawornik, położonej między miejscowościami Myślibórz, Myślinów i Jakuszowa.
Rezerwat został utworzony w 1962 r. Jest to rezerwat leśny o łącznej powierzchni 9,72 ha, utworzony dla ochrony ciekawych form geologicznych i wielu rzadkich gatunków roślin chronionych oraz naturalnych zbiorowisk leśnych. Rezerwat utworzono głównie dla ochrony jedynego na Dolnym Śląsku stanowiska bardzo rzadkiej, chronionej paproci, języcznika zwyczajnego, występującego na skałach zieleńcowych oraz otaczającego go naturalnego lasu mieszanego grądowego i innych rzadkich roślin paprotnika kolczystego, jemioły jodłowej oraz śledziennicy naprzeciwlistnej. W rezerwacie występują też m.in.: wawrzynek wilczełyko, przylaszczka pospolita, lepiężnik, pierwiosnka wyniosła, rojnik górski. W rezerwacie znalazły również ochronę najstarsze fragmenty krajobrazotwórcze, jakimi są relikty podmorskiego wulkanizmu - lawy poduszkowe oraz inne skały przeobrażone pochodzące ze starszego paleozoiku, głównie zieleńce, łupki zieleńcowe i diabazy oraz ordowickie łupki i fyllity, należące do metamorfiku kaczawskiego. Z alpejskiego okresu chroniona jest krawędziowa rzeźba terenu, w której występuje paleogeńskie zrównanie powierzchni z reliktami bazaltowego wulkanizmu lądowego z okresu trzeciorzędu.

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód
Start: Wąwóz Myśliborski stanowi część Parku Krajobrazowego „Chełmy”, utworzonego w 1992 r. Do wąwozu najlepiej dojechać samochodem, rowerem albo odbyć pieszy spacer.

Startujemy z parkingu Centrum Edukacji Ekologicznej w Myśliborzu (godne polecenia mini muzeum i ogród).

Z centrum Edukacji udajemy się w lewo i aleją w śród drzew, idziemy do Wąwozu Myśliborskiego. Trasa trochę nierówna, ale utwardzona i dobrze oznakowana. Ścieżka prowadząca przez wąwóz jest jednocześnie trasą rowerową i ścieżką dydaktyczną ze stanowiskami szkoleniowymi, przy których znajdują się tablice informacyjne opisujące roślinność i formy geologiczne. W środkowej części wąwozu znajduje się rezerwat przyrody, utworzony w celu ochrony jedynego na Śląsku stanowiska paproci - języcznika zwyczajnego.

Przy ścieżce znajdują się również wydzielone i oznakowane miejsca odpoczynku z ławkami.
Możemy przejść całą trasę idąc według oznaczeń (wariant 1) lub też od stanowiska języcznika zwyczajnego i wrócić tą samą drogą (wariant 2 - łatwiejszy i krótszy).
W ramach tej trasy najlepiej dostosowany dla osób niepełnosprawnych, w tym wózkowiczów, jest odcinek Słoneczna Łąka - rezerwat (do stanowiska obserwacyjnego nr 6).

Na terenie powiatu jaworskiego znajduje się też ciekawa ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Las Świniec” (ok. 5 km) w pobliżu wsi pocysterskiej Muchów, dostępna także dla osób niepełnosprawnych.

Informacje: Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych oddział Legnica, Myślibórz 11, 59-411 Paszowice, tel. 76 870 80 02, www.dzpk.pl

Trasa: DJA_6C ok. 2 km, Po historycznym Bolkowie**

BOLKÓW

Bolków położony jest na pograniczu Pogórza Wałbrzyskiego i Kaczawskiego, nad Nysą Szaloną. Bolków w XIII w. stanowił osadę handlową. W latach 1703-1810 miasto było własnością cystersów z Krzeszowa. W XIX w. rozwinął się tu przemysł włókienniczy.
W pobliskich Świnach mieści się zamek obronny z XIV w. W XVIII w. zamek ten stracił na znaczeniu, a po pożarze w drugiej poł. XIX w. zamienił się w ruinę.
Najsłynniejszym zabytkiem Bolkowa jest zamek z wieżą w kształcie klina, zbudowany w XIII w. na wysokim wzgórzu nad miastem. Jest to jeden z piękniejszych zamków górskich w Polsce. Jego część renesansowa, wraz z systemem fortyfikacji, powstała w XVI w. Obecnie zamek jest miejscem licznych imprez kulturalnych, a na co dzień wystawiane są tu ekspozycje muzealne.

Warto zobaczyć:
- zamek zbudowany w XIII w. na wysokim wzgórzu nad miastem, część renesansowa z XVI w.
- klasycystyczny ratusz na miejscu pierwotnego z XIV w. przebudowany w XIX w.
- w rynku podcieniowe kamieniczki z XVII i XVIII w.
- średniowieczne mury obronne
- kościół św. Jadwigi z XIII w., przed wejściem figura św. Jana Nepomucena z 1724 r.
- Zamek Świny
- ewangelicki kościół św. Trójcy z 1855 r. , położony przy skrzyżowaniu ulic Kamiennogórskiej i Niepodległości

Wydarzenia:
- Dni Bolkowa
- Dni Kultury Rycerskiej
- Festiwal Rocka Gotyckiego Castle Party
- przeglądy teatrów amatorskich

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Parking ul. Księcia Bolka przed zamkiem (WC ogólnodostępne). Stąd dość ostro pod górę wejście na zamek ok. 100 m (zamek dolny i część za kasą biletowa dostępna dla wózkowiczów, ale przy wózkach bez napędu elektrycznego konieczna pomoc osób trzecich, zarówno przy wjeździe jak i zjeździe. Po obejrzeniu zamku zjeżdżamy w dół i w lewo na ul. Księcia Bolka i znów w lewo do rynku. Po 50 m po prawej stronie kościół św. Jadwigi, dalej rynek. Po lewej bolkowskie kamieniczki z podcieniami, które kaskadowo schodzą w dół dalej Anielska fontanna i Urząd Miasta w Bolkowie. Na wysokości urzędu skręcamy w prawo na ul. Niepodległości i po 160 m dochodzimy do ewangelickiego kościoła św. Trójcy z 1855r. (Dziś sala gimnastyczna). Stąd wracamy do rynku i na parking.

Informacja: Urząd Miejski w Bolkowie, ul. Rynek 1, 59-420 Bolków, tel. 75 741 32 13, www.bolkow.pl,

Zamek Bolków, ul. Księcia Bolka, 59-420 Bolków, tel. 75 741 32 13

Trasa: DJA_6D, ok. 0,5 km Castle Party Bolków**

Castle Party – jeden z największych w Europie festiwali muzyki w klimacie rocka gotyckiego, gothic metalu, elektro, industrialu i rytmów pokrewnych odbywający się na przełomie lipca i sierpnia na zamku w Bolkowie. Pierwszy koncert odbył się w 1994 roku na zamku Grodziec. W imprezie wzięło udział około 300 osób. Druga i trzecia edycja w 1995 i 1996 r. to ponad 1000 osób i też zorganizowane na zamku w Grodźcu. Ze względu na to, iż z roku na rok przybywało na festiwal coraz więcej fanów tego typu muzyki, festiwal przeniesiony został na zamek w Bolkowie.

Na festiwal przyjeżdżają Polacy, Niemcy, Czesi, Rosjanie, Słowacy, Holendrzy, Węgrzy i przedstawiciele innych narodowości. Festiwal trwa cztery dni od godzin popołudniowych do późnych godzin nocnych, zarówno na zamku, jak i w klubach.

Informacje: +48 501 556 048, castleparty@castleparty.com, www.castleparty.com

VII. MIASTO JELENIA GÓRA

Jelenia Góra, licząca ok. 93 tys. mieszkańców, położona jest w środku dużej kotliny śródgórskiej. Otoczona jest Górami Izerskimi, Kaczawskimi, Rudawami Janowickimi, a od południa Karkonoszami ze Śnieżką (1603,3 m n.p.m.), czyli najwyższym pasmem malowniczych Sudetów. Tam, na odcinku 4 km, granica Jeleniej Góry jest granicą państwową z Republiką Czeską.

Przez miasto wiodą szlaki komunikacyjne do Czech i Niemiec. Miasto to także ważny węzeł kolejowy. Klimat ma umiarkowany, lato niezbyt gorące, a jesień jest dłuższa i cieplejsza aniżeli wiosna.

Zespół miejski to: Jelenia Góra ze Starym Miastem, Cieplice, Sobieszów i Jagniątków, położony w kotlinie u stóp Karkonoszy. Początki Jeleniej Góry to czasy Piastów i panowania Bolesława Krzywoustego. Bogatą historię i burzliwe dzieje miasta i jego mieszkańców zachowały wspaniałe zabytki architektury. Goście zachwyceni są wieloma atrakcjami i imprezami, a ci, którzy korzystają z wód cieplickiego uzdrowiska, dziękują siłom natury za odbudowę zdrowia.

Choć Jelenia Góra kojarzy się głównie z turystyką i rekreacją, to nie można zapomnieć, że jest to były ośrodek wojewódzki o dużym potencjale gospodarczym i kulturalnym. Dominuje tu przemysł chemiczny, optyczny i włókienniczy, a funkcjonuje ponad 10 tys. podmiotów gospodarczych, głównie prywatnych. Miasto jest siedzibą Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa. Stanowi centrum kulturalne i artystyczne subregionu (Teatr Jeleniogórski - Scena Animacji i Dramatyczna im. C.K. Norwida, Filharmonia, liczne muzea). Szczyci się też wieloma zabytkami, które warto zobaczyć.

Informacja turystyczna:

Karkonoski Punkt Informacji Turystycznej
Plac Ratuszowy 6/7, 58-500 jelenia Góra
tel. 519 509 343, mail: it@jeleniagora.pl

www.jeleniagora.pl, www.cieplice.pl
Uzdrowisko Cieplice Sp. z o.o.,
pl. Piastowski 38, 58-560 Jelenia Góra - Cieplice
tel. 75 755 18 80
Zamek Chojnik,
58-570 Jelenia Góra - Sobieszów
tel. 75 755 63 94, tel. 75 755 35 35 (schronisko), tel. 502 25 21 57, www.chojnik.pl
Ojcowie Pijarzy
ul. Cieplicka 9, 58-560 Jelenia Góra
tel. 75 642 88 20 (klasztor), 75 642 88 10 (kancelaria)
Miasto jelenia Góra liczy ok. 93,9 tys. Mieszkańców

Trasa: DJ_7A* ok. 3 km, pełna pętla 6 km, Jelenia Góra – Perła Karkonoszy

Leżąca w kotlinie nad Bobrem - Jelenia Góra - otoczona jest zewsząd górami. Od zachodu otaczają miasto Góry Izerskie, od północy Góry Kaczawskie, od wschodu Rudawy Janowickie, a od południa Karkonosze.

W XIII w. miasto pełniło rolę znaczącego ośrodka handlowo-rzemieślniczego księstwa świdnicko-jaworskiego. W 1392 r. Jelenia Góra wraz z całym księstwem przeszła pod panowanie czeskie. Od zasiadających na praskim tronie Jagiellonów otrzymała szeroką samodzielność i prawo bicia własnej monety, a w 1519 r. ważny przywilej corocznych jarmarków. W drugiej połowie XVI w. w mieście i okolicach rozpoczęła się produkcja płócien lnianych zwanych woalami. Od poł. XVII w. nastąpił znaczny rozwój handlu przędzą i płótnem.

W XIX wieku kilku przemysłowców wybudowało tu swoje fabryki. Wzrósł też gwałtownie ruch turystyczny w Karkonoszach, dla którego Jelenia Góra stanowiła naturalną bazę wypadową. Powstało wiele hoteli i pensjonatów, otwarto restauracje, rozpoczęto również produkcję żywności oraz pamiątek. Do dalszego wzrostu gospodarczego przyczyniło się doprowadzenie do miasta linii kolejowej z Wrocławia i Berlina.

Warto zobaczyć:
- w rynku barokowe kamienice z podcieniami,
- ratusz z XVIII w. (obok kamienna fontanna z Neptunem z 1727 r.),
- kościół św. Krzyża zwany Kościołem Łaski z pocz. XVIII w., obok 19 kaplic grobowych,
- gotycki kościół parafialny pw. św. św. Erazma i Pankracego z XV w. z renesansowym wyposażeniem,
- fragmenty murów miejskich z XV w.,
- cerkiew prawosławną apostołów Piotra i Pawła,
- kaplicę św. Anny z dawną XVI-wieczną basztą bramną,
- Bramę Wojanowską (XVI w.) .

Wydarzenia:
- Festiwal Światła,
- Festiwal Muzyki Wiedeńskiej,

- Międzynarodowy Festiwal Teatrów Wędrujących,
- Międzynarodowy Festiwal Jazzowy „Krokus Jazz Festiwal Jelenia Góra”,
- Międzynarodowy Festiwal Niezależnych Filmów Video „ZOOM- Zbliżenia”,
- Wiosna Cieplicka,
- Rycerski Turniej Kuszniczy o Złoty Bełt Chojnika,
- Międzynarodowy Turniej Tańca „Karkonosze Open”,
- Termy Cieplickie - zespół basenów termalnych.

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Dworzec PKS – ul. Obrońców Pokoju – ul. Powale – ul. Grodzka (2 baszty) – rynek – pl. Ratuszowy (kamieniczki z podcieniami, ratusz - Urząd Miasta i pomnik Neptuna, historyczny tramwaj - punkt pamiątkowy) – ul. M. Konopnickiej – ul. Boczna (kościół pw. św. św. Erazma i Pankracego z XV w.) – ul. M. Konopnickiej (Brama Wojnowska, kaplica Św. Anny) – ul. 1 Maja (Sarenka jeleniogórska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, kościół św. Krzyża zwany Kościołem Łaski z pocz. XVIII w.) – ul. 1 dworzec PKP.

Start: Trasę rozpoczynamy z dworca PKS - u, a kończymy na dworcu PKP. Z PKS u wychodzimy na ul. Obrońców Pokoju i skręcamy w lewo. Po ok. 100 m dochodzimy do ul. Powale, przechodzimy na drugą stronę i skręcamy w prawo. Po kolejnych 100 m skręcamy lewo w ul. Grodzką. Po lewej stronie mijamy 2 baszty. Ulicą Grodzką dochodzimy na pl. Ratuszowy. Wokół jeleniogórskiego Rynku kamieniczki z podcieniami. Sugerujemy wózkowiczom poruszać się środkiem Rynku celem uniknięcia progów i schodów. Po prawej ratusz (Urząd Miasta) i pomnik Neptuna. Warto przejść pod mostkiem łączącym budynek ratusza z sąsiednim. Tuż za przejściem historyczny tramwaj (punkt pamiątkowy).
Dalej wzdłuż pierzei północnej w kierunku ul. M. Konopnickiej, po 60 m skręcamy w ul. Boczną do gotyckiego kościoła parafialnego pw. św. św. Erazma i Pankracego z XV w.
Po zwiedzeniu kościoła wracamy na ul. M. Konopnickiej i w prawo pomiędzy historycznymi kamienicami do Bramy Wojnowskiej, tu po prawej kaplica Św. Anny. Dalej ul. 1 Maja. Po prawej „Sarenka” jeleniogórska, a po ok. 300 m po prawej stronie Jeleniogórskie Centrum Kultury, po lewej zaś - kościół św. Krzyża zwany Kościołem Łaski z pocz. XVIII w.. Podążając ul. 1 Maja do końca dotrzemy do dworca PKP.

Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej "Książnica Karkonoska", ul. Bankowa 27, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 752 59 26, www.jeleniagora.pl

Trasa: DJ_7B1*, ok. 3 km, Po uzdrowisku Cieplice Zdrój

CIEPLICE

W granicach Jeleniej Góry znajduje się uzdrowisko Cieplice leczące choroby układów ruchu, moczowego, krążenia oraz schorzenie oczu i choroby kobiece. Ciepłe źródła siarkowe osiągają tu temperaturę ok. 90 stopni C.

Już w XIII w. Joannici wykorzystywali tutejsze ciepłe źródła. Potem opiekę nad nimi przejęli sprowadzeni z Krzeszowa cystersi. Pozostawili oni po sobie klasztor z 1403 r.- obecnie po przebudowie w stylu barokowym. Do źródeł, które ponoć odkrył książę

Bolesław Wysoki przyjeżdżali ważni dostojnicy państwowi i kościelni. Swoje dolegliwości leczyła tutaj nawet królowa Marysieńka Sobieska. Późniejsi właściciele źródeł - Schaffgotschwie zbudowali piękny klasycystyczny pałac i Park Zdrojowy, czerpiąc wzory z ogrodów francuskich. Roztacza się stąd znakomity widok na Karkonosze. Znajdujący się w parku empirowy Teatr Zdrojowy już od 1833 r. zaprasza na spektakle i koncerty.

W Cieplicach Zdroju godne zobaczenia:
- klasycystyczny Pałac Schaffgotschów z XVIII w. dziś siedziba Politechniki Wrocławskiej
- Park Zdrojowy w stylu francuskim z budynkami Teatru Zdrojowego i Pawilonu Zdrojowego
- w Parku Norweskim Muzeum Przyrodnicze
- barokowy kościół św. Jana Chrzciciela
- barokowy kościół Zbawiciela parafii augsburskoewangelickiej z 1774 - 1779, projektu Demusa z Jeleniej Góry. Jednonawowa budowla z emporami, nakryta łamanym czterospadowym dachem z barokowo-klasycystycznym wyposażeniem wnętrza
- najstarszy dom zdrojowy w Cieplicach tzw. Długi Dom z XVI w.
- zabudowania zespołu poklasztornego Cystersów z XVIII w.
- Termy Cieplickie -zespół basenów termalnych

Trasa: Trasę warto rozpocząć spod klasztoru pocysterskiego (obecnie ojcowie Pijarzy) przy Domu Zdrojowym. Po zwiedzeniu kościoła pw. Św. Jana Chrzciciela i muzeum klasztornego wchodzimy na plac Piastowski przy Domu Zdrojowym. To główny deptak Cieplic. Po prawej kamienica w stylu renesansu włoskiego, a w głębi dawny pałac rodu Schaffgotschów. Koniecznie trzeba wejść do ogrodów, zobaczyć Dom Zdrojowy Edward i teatr uzdrowiskowy. Spacer wśród alei drzew i pomiędzy rabatami kwiatów pozwala na chwilę wytchnienia. Wracamy przy fontannie z na ulicę Piastowską i w prawo do pl. Kombatantów. Tu po lewej barokowy kościół Zbawiciela parafii Augsburskoewangelickiej. Trasę powrotną polecamy pokonać także deptakiem przez pl. Piastowski.

Informacja: Informacja turystyczna Cieplice, pl. Piastowski 36, tel. 75 755 33 33

Trasa: DJ_7B2*, ok. 0,3 km, Cieplice – klasztor

Zespół klasztorny położony jest w centrum miejscowości Cieplice Zdrój przy głównym deptaku. W skład obiektu wchodzą zwarty zespół zabudowań, związanych z dawną prepozyturą cystersów i źródłem, kościół z wolnostojącą dzwonnicą, klasztor, tzw. Długi Dom, dawna szkoła - obecne plebania. Parking przy klasztorze wzdłuż muru.
Informacja: Ojcowie Pijarzy, ul. Cieplicka 9, 58-560 Jelenia Góra, tel. 75 642 88 20 (klasztor), www.cieplice.pijarzy.pl, cieplice@pijarzy.pl

Trasa: DJ_7C*, ok. 4,5 km, Z Sobieszowa na Zamek Chojnik (ok. 4,5 km***)**

ZAMEK CHOJNIK

Położony jest na szczycie wznoszącej się 627 m n.p.m. malowniczej góry o tej samej nazwie. Jej strome zbocza tworzą urwiska opadające w dół pionowymi ścianami o wysokości do 150 m.

Kamienny zamek wybudował w latach 1353-1364 książę świdnicko-jaworski Bolko II Mały. W roku 1377 jego właścicielem został Gotshe Schoffow, protoplasta rodu Schaffgotsch. Zamek należał do tej rodziny do roku 1945. Latem 1635 r. wszystkie dobra rodziny, a wraz z nimi zamek Chojnik zostały skonfiskowane. Na zamku osadzono cesarskich żołnierzy. Do rodziny von Schaffgotsch powrócił on w 1648 r. 31 sierpnia 1675 r. po uderzeniu pioruna, na zamku wybuchł pożar, który poczynił olbrzymie zniszczenia. Po tym wydarzeniu budowli już nigdy nie odbudowano.

Chojnik ze względu na swoje położenie jest jedynym zamkiem na Śląsku, który nigdy nie został zdobyty. Malownicze ruiny zamku już od końca XVIII w. przyciągały turystów. Dla ich wygody w 1822 r. powstała na zamku gospoda oraz punkt wynajmu przewodników i tragarzy lektyk. Od 1860 r. działa tu schronisko turystyczne, urządzone w przebudowanej w stylu neogotyckim północnej bastei.

Na zamku od 1993 r. działa Bractwo Rycerskie Zamku Chojnik. Organizuje ono co roku we wrześniu Turniej Rycerski „O Złoty Bełt Chojnika”.

Warto zobaczyć:

- trasę na rolki i łyżworolki w Sobieszowie

Trasa: Trasę warto rozpocząć w Sobieszowie z parkingu przy ul. B. Czecha. (droga 366) Z parkingu w prawo oznakowanym szlakiem czerwonym i czarnym na ul. T. Chałubińskiego pomiędzy zabudową willową w kierunku góry Chojnik. Trasa początkowo asfaltowa przechodzi w drogę szutrową. Na granicy lasu punkt wejścia do Karkonoskiego Parku Narodowego. Na punkcie Dziurawy Kamień szlak czarny skręca w lewo, a my podążamy dalej szlakiem czerwonym do rozwidlenia Głazowisko (punkt styku szlaku czerwonego i zielonego). Szlak zielony w prawo, tymczasem my czerwonym delikatnie pod górę obchodzimy Chojnik od strony północnej i północno- wschodniej. Przy punkcie Skalne Grzyby dochodzi do nas od lewej strony czarny szlak. Dalszą drogę odbywamy szlakiem czerwonym i czarnym aż do zamku na szczyt.

Informacja: Zamek Chojnik, 58-570 Jelenia Góra – Sobieszów, tel. 75 755 63 94, tel. 502 25 21 57, www.chojnik.pl

Trasa: DJ_7D, ok. 4 km, Pałac Paulinum (ok. 4 km**)** 👁 👂 ♿

Pałac położony jest w centrum Jeleniej Góry w otoczeniu parku. Gęsto zalesione wzgórze i wysokie skały w naturalny sposób odcinają obiekt od miejskiej atmosfery.

Obecny pałac został postawiony w 1872 r. Po II Wojnie Światowej pałac stał się największą państwową składnicą dolnośląskich dzieł sztuki, następnie zlokalizowano w nim w 1952 r. kasyno oficerskie dla pobliskiego garnizonu wojskowego. W latach sześćdziesiątych pałac spłonął. Od 2002 roku pałac jest siedzibą stylowego hotelu i profesjonalnego centrum konferencyjno-rekreacyjnego.

Informacja turystyczna:

Pałac Paulinum,

ul. Nowowiejska 62, 58-500 Jelenia Góra

tel. 75 649 44 00, www.paulinum.pl

Trasa: PKP ul. 1 Maja – al. Wojska Polskiego – ul. Nowowiejska – ul. 3 Łużyckiej Dywizji Artylerii Przeciwlotniczej – parku przypałacowy 300 m pałac.

Do pałacu Paulinum możemy wyjść z dworca PKP ul. 1 Maja. Na skrzyżowaniu z drogą 367 i Al. Wojska Polskiego skręcamy w lewo i dalej ok. 250 m i znów skręcamy w lewo w ul. Nowowiejską. Stąd ok. 800 m i na rozwidleniu skręcamy w prawo w ul. 3 Łużyckiej Dywizji Artylerii Przeciwlotniczej. Wchodzimy w obręb parku przypałacowego, a stąd już niecałe 300 m do pałacu. Pałac podziwiać możemy z zewnątrz, a dla wózkowiczów dostępny jest także wysoki parter z Salą Gdańską (wjazd boczny windą). Z tarasu widokowego panorama na Karkonosze. Drogę powrotną proponujemy pokonać identycznie do Dworca PKP.

Informacja: Pałac Paulinum, ul. Nowowiejska 62, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 649 44 00, www.paulinum.pl
Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej "Książnica Karkonoska", ul. Bankowa 27, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 752 59 26, www.jeleniagora.pl

Trasa: DJ_7E, ok 6,5 km, Jelenia Góra - Perła Zachodu** 👁 👂 ♿

Trasa: Dworzec PKS – ul. Podwale – ul. Obrońców Pokoju i na Mleczną Drogę - al. Jana Pawła II - ul. Zielna - most na Bobrze - al. B. Krzywoustego- wiadukt kolejowy - jaz z wyspą i elektrownia Bobrów III i IV - schronisko Perła Zachodu. Drogę powrotną pokonujemy identycznie do dworca PKS.

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód

Start: Trasę rozpoczynamy z dworca PKS. Wychodząc skręcamy w prawo w ul. Podwale lub z parkingu bezpośrednio na ul. Obrońców Pokoju i na Mleczną Drogę. Dochodzimy do al. Jana Pawła II. Tu mamy dwie możliwości albo w prawo przejściem podziemnym lub w lewo przez pasy na drugą stronę na ul. Zielną. Po ok. 100 m skręcamy przy

zabudowaniach w lewo i po dalszych 100 m dochodzimy do mostu na Bobrze. Za mostem skręcamy w prawo w aleję B. Krzywoustego, która jednocześnie jest Euroregionalnym Turystycznym Szlakiem Rowerowym Dolina Bobru ER6. Tą lekko wijąca się trasą wzdłuż Bobru dotrzemy do schroniska Perła Zachodu. Od mostku na Bobrze mamy ok. 450 m do wiaduktu kolejowego relacji Jelenia Góra - Szklarska Poręba - Jakuszyce. Dalej, mając po prawej Bóbr, idąc lasem ok. 1,6 km dochodzimy do jazu z wyspą i elektrowni Bobrów III i IV. Na wyspę do elektrowni prowadzi mostek - można zwiedzać. Dalej wracamy w prawo na trasę nr ER6 wzdłuż Bobru i lekko pod górę. Za elektrownią zaczyna się sztuczne Jezioro Modre. Mając je po prawej stronie po ok. 400 m dochodzimy do schroniska. W sezonie wiosenno letnim czynny ogródek a za schroniskiem widok na jezioro i zaporę Siedlęcin oraz wiszący most (niedostępny dla wózkowiczów ze względu na schody). Drogę powrotną pokonujemy identycznie do dworca PKS.

Gościniec Perła Zachodu, 58-522 Siedlęcin 1, tel. **75 75 230 49**
Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej "Książnica Karkonoska",
ul. Bankowa 27, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 752 59 26, www.jeleniagora.pl

Trasa: DJ_7F*, ok 0,2 km, - Aeroklub - Jelenia Góra

Aeroklub Jeleniogórski to jeden z wiodących aeroklubów w Polsce i Europie. Do dyspozycji ma dwa lotniska: w Jeleniej Górze i w Jeżowie Sudeckim. Aeroklub powstał w 1946 r. Dziś działa w nim kilka sekcji: samolotowa, szybowcowa, spadochronowa, modelarska i historyczna. Obecnie aeroklub realizuje liczne szkolenia i loty turystyczne, w tym też dla osób niepełnosprawnych. Popularnością cieszą się imprezy organizowane przez członów aeroklubu, m.in.: Szybowcowe Mistrzostwa Polski Juniorów i Seniorów, zawody na celność lądowania, Baby Grunau, zawody spadochronowe. Liczne imprezy i możliwość polatania nad Kotliną Jeleniogórską i Karkonoszami przyciągają na lotnisko turystów, w tym osoby niepełnosprawne.
Aeroklub realizuje liczne spotkania integracyjne dla dzieci i młodzieży, a niesprawność ruchowa nie jest przeszkodą, aby przeżyć przygodę w przestworzach.

Zapraszamy na lotnisko do Jeleniej Góry.

Informacja: Aeroklub Jeleniogórski, ul. Łomnicka-Lotnisko, 58-500 Jelenia Góra
tel. +48 75 752 60 20, tel. + 48 75 752 37 01, www.aeroklub.jgora.pl

Trasa: DJ_7G*, ok 1 km, Jelenia Góra – Giełda Staroci

Co roku we wrześniu Jeleniogórski rynek zamienia się w giełdę staroci. Wydarzenie, które przyciąga zarówno specjalistów i hobbystów z branży jak i wielu turystów z Polski i zagranicy.

VIII. POWIAT KARKONOSKI

Powiat karkonoski, o powierzchni 649 km², zamieszkuje około 65 tys. ludności. Jest południowym powiatem Dolnego Śląska graniczącym przez Karkonosze z Republiką Czeską. Od północy styka się z powiatami lwóweckim, złotoryjskim, jaworskim, a od wschodu z kamiennogórskim. Teren powiatu otacza zespół miejski Jeleniej Góry i to miasto jest też jego stolicą.

Przez powiat przebiega międzynarodowa droga E-65 do przejścia granicznego Jakuszyce - Harrachov. Administracyjnie powiat składa się z gmin miejskich Karpacz, Kowary, Piechowice i Szklarska Poręba oraz z gmin wiejskich Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Mysłakowice, Podgórzyn i Stara Kamienica.

Powiat leży w Kotlinie Jeleniogórskiej i otoczony jest pasmami Gór Izerskich, Kaczawskich, Rudaw Janowickich i Karkonoszy. Przecinają go doliny rzeki Bóbr, Łomnicy, Kamiennej i Podgórnej , urozmaicają grupy skałek, a piękny krajobraz wzbogacają kotły, górskie wodospady, jeziora i stawy. Atrakcją jest też występowanie wielu kamieni ozdobnych, w tym kryształów górskich, agatów i ametystów. Powiat ma wybitnie turystyczny charakter i ta działalność jest dominująca.

Budowa specjalnie przystosowanych tras w Karkonoszach daje także szansę na uprawianie turystki w górach przez osoby niepełnosprawne, w tym wózkowiczów. Tereny przedgórskie są rewelacyjne ze względu na klimat, lasy i liczne wody lecznicze. Warunki fizjograficzne i komunikacyjne skłaniają do zaproponowania osobom niepełnosprawnym na terenie powiatu tras wokół Szklarskiej Poręby, Karpacza, Kowar i Mysłakowic, a także na obrzeżach Jeleniej Góry - Dolina Pałaców i Ogrodów czy wycieczka do Western City w Ściegnach koło Karpacza. Polecamy także wybrać się nad wodospad Szklarki.

Informacje:

- Starostwo Powiatowe, 58-500 Jelenia Góra, ul. Kochanowskiego 10, tel. 75 647 31 00, www.starostwo.jgora.pl
- PCPR: 58-500 Jelenia Góra, ul. Sudecka 38, tel. 75 752 39 20
58-500 Jelenia Góra, ul. Bankowa 27, tel. 75 752 59 26, 75 752 59 31

Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):

- Zespół Szkół Specjalnych przy Szpitalu
Uzdrowiskowym - niepubliczny, Karpacz, ul. Myśliwska 13, tel. 75 761 63 39
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Szklarska Poręba, ul. Górna 29, tel. 75 717 27 69
- Zespół Szkół Specjalnych, ul. Wiejska 138, 58-533 Miłków tel. 75 761 03 21

Powiat karkonoski liczy ok. 65 tys. Mieszkańców
Informacja turystyczna: www.visitkarkonosze.com

Trasa: DJE_8A*, 8 km, Karpacz do wyciągu i Wangu**

KARPACZ

Karpacz położony jest w Karkonoszach, w dolinie Łomnicy u podnóża Śnieżki na wysokości 480-885 m n.p.m.
W XV w. stanowił osadę leśną, był jednocześnie miejscem odwiedzanym przez poszukiwaczy szlachetnych kruszców i kamieni. Z upływem czasu teren przekształcił się w osadę pasterską, a w XVII i XIX w. zasłynął z produkcji leków przez tzw. „laborantów".

Współcześnie Karpacz jest wymarzonym miejscem dla sympatyków sportów zimowych i turystyki letniej. Liczne trasy narciarskie i wyciągi na stokach Karkonoszy oraz wypożyczalnie sprzętu sportowego umożliwiają turystom uprawianie narciarstwa biegowego i zjazdowego. Dużym zainteresowaniem, szczególnie wśród dzieci, cieszy się snowtubing, czyli zjazdy na pontonach. Amatorzy skituringu i wędrówek również znajdą tu coś dla siebie.
Karpacz jest miejscem, gdzie zarówno w sezonie zimowym jak i letnim na turystów czeka wiele imprez i atrakcji.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że Karpacz bardzo mocno promuje turystykę dla osób niepełnosprawnych.

Warto zobaczyć:
- drewniany kościółek Wang, przeniesiony znad jeziora Wang w płd. Norwegii i tu częściowo zrekonstruowany w 1844 r., to przykład nordycko-romańskiego budownictwa sakralnego, ul. Na Śnieżkę 8, Karpacz Górny, tel. 75 761 92 28,
- neoromański i neogotycki kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa z 1908 r.,
- Muzeum Sportu i Turystyki, historia turystyki karkonoskiej, sportu zimowego, środowisko przyrodnicze; ul. Kopernika 2, Karpacz, tel. 75 761 96 52,
- Miejskie Muzeum Zabawek - kolekcja lalek i zabawek z całego świata zebrana przez Henryka Tomaszewskiego; ul. Karkonoska 5, Karpacz Górny, tel. 75 761 85 23,
- wyciąg na Kopę.

Wydarzenia:
- Amatorskie Mistrzostwa Polski w Narciarstwie Alpejskim i Snowboardzie Family Cup,
- Karkonoski Ślizg,
- Zjazd na byle czym,
- Muzyka w kościółku Wang,
- Majówka w Western City,
- Puchar Samotni.

Informacja turystyczna:
ul. Konstytucji 3 Maja 25, 58-540 Karpacz
tel. 75 761 97 16, www.karpacz.pl
Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Parking przy sklepie Biedronka lub Netto ul. Wielkopolska – ul. Konstytucji 3 Maja – ul. Obrońców – ul. Kopernika 2 (Muzeum Sportu i Turystyki) – ul. Konstytucji 3 Maja – ul. Turystyczna (kolei linowej na Kopę (Trasa DJE 8B) – ul. Turystyczna – ul. Olimpijska – ul. Karkonoska (Wang). Na parking wracamy ul. Karkonoską i Konstytucji 3 Maja.
Start: Karpacz to obok Szklarskiej Poręby i Kowar jedna z najpiękniejszych miejscowości w Karkonoszach.

Wycieczkę rozpoczynamy z parkingu przy sklepie Biedronka lub markecie Netto przy ul. Konstytucji 3 Maja. W prawo na ul. Kolejowej mieści się Muzeum Zabawek, które powstało w 1995 r. na bazie kolekcji wybitnego artysty, twórcy słynnego Wrocławskiego Teatru Pantomimy Henryka Tomaszewskiego. My kierujemy się na południe lekko pod górę ulicą Konstytucji 3 Maja. Po drodze mijamy pensjonaty i hotele.

W lewo ulica Obrońców Pokoju prowadzi do wysoko i pięknie położonego osiedla Wilcza Poręba, a my dalej prosto ulicą Konstytucji 3 Maja wkraczamy do centrum Karpacza (część wyłączona z ruchu kołowego - deptak) z wieloma różnymi lokalami handlowo-usługowymi. Dochodzimy do kościoła parafialnego Nawiedzenia NMP, a za nim mijamy Urząd Miejski. Natomiast po lewej, przy ul. Kopernika 2, mieści się znane Muzeum Sportu i Turystyki.

Posuwając się dalej pod górę ul. Konstytucji 3 Maja idziemy ok. 1 km do skrzyżowania przy stacji Orlen. Tu skręcamy w lewo w ul. Olimpijską. Ulicą tą lekko pod górą, obok skoczni narciarskiej „Orlinek" dochodzimy do ul. Turystycznej. W lewo pod górę trasa wiedzie do wyciągu na Kopę a my ul. Strażacką i Karkonoską ok. 1,4 km idziemy w kierunku Karpacza Górnego do kościoła Wang.

Po drodze widok na Hotel Gołębiewski. Droga tu pnie się serpentynami w górę, a podjazdy są dość strome i trudne. Samo podejście do Wangu jest dość strome i wymaga w przypadku w-skersów pomocy osób trzecich ze względu na granitową kostkę. Świątynia Wang, to jedyny w Europie, poza Skandynawią, drewniany kościółek romański. Na niewielkim cmentarzyku koło Wangu złożono prochy Henryka Tomaszewskiego. Obok tego unikalnego zabytku prowadzi niebieski szlak turystyczny do schroniska Strzecha Akademicka i schroniska Samotnia oraz na Śnieżkę. Na parking wracamy ul. Karkonoską i Konstytucji 3 Maja.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej Karpacz, ul. Konstytucji 3 Maja 25a, tel. 75 76 18 605, 75 76 19 716, www.karpacz.pl

Trasa: DJE_8B Kopa – Śląski Dom – Kopa (ok. 2 km)**

Wyciąg 2229 m, Różnica wzniesień 530 m

Trasa: Trasę rozpoczynamy przed wyciągiem na Kopę na ul. Turystycznej (820 m n.p.m.). Wózkowicze na wyciąg mogą podjechać od lewej strony. Wózkowicze korzystają z gondoli.
Na szczycie Kopy (1340 m n.p.m.) jest bar dla turystów. Trasa z Kopy szlakiem w pełni przygotowana dla wózkowiczów ze specjalną ścieżką i barierkami prowadzi do Śląskiego Domu na Równi Pod Śnieżką. Do schroniska wózkowicze mogą się dostać od strony Kopy specjalnym podjazdem.

Start: Trasę rozpoczynamy przed wyciągiem na Kopę na ul. Turystycznej (820 m n.p.m.). Wózkowicze na wyciąg mogą podjechać od prawej strony (obsługa miła i pomaga zapakować wózek i osobę na krzesełko kolei, podobnie przy zsiadaniu na Kopie). Na szczycie Kopy (1340 m n.p.m.) bar dla turystów. Trasa z Kopy szlakiem czarnym w pełni przygotowana dla wózkowiczów ze specjalną ścieżką i barierkami prowadzi do Śląskiego Domu na Równi Pod Śnieżką. Do schroniska wózkowicze mogą się dostać od strony Kopy specjalnym podjazdem. Na Kopę i do Karpacza wracamy tą samą trasą.
Miejska Kolej Linowa Karpacz Sp. z o.o., ul. Turystyczna 4, 58-540 Karpacz, tel. 75 761 92 84
Informacja: Miejska Kolej Linowa Karpacz Sp. z o.o., ul. Turystyczna 4, 58-540 Karpacz, tel. 75 761 92 84,

Trasa: DJE_8C, 0,8 km, Do wodospadu Szklarki**

SCHRONISKO PTTK KOCHANÓWKA

Położone jest w Gminie Piechowice w enklawie Karkonoskiego Parku Narodowego. Kochanówka położona jest na wysokości 510 m n.p.m. powyżej ujścia potoku Szklarki do rzeki Kamiennej. Schronisko mieści się w zabytkowym budynku wybudowanym w 1868 roku przy wodospadzie Szklarki, w środkowej części Wąwozu Szklarki, na lewym brzegu skalnego progu.
Schronisko położone jest wśród skalistych zboczy wąwozu, porośniętych lasem świerkowym z domieszką, jodły i buka. Przy schronisku znajduje się mały taras z widokiem na kaskadę wodospadu.
Pierwsze wzmianki pochodzą z drugiej połowy XVII wieku, wówczas właściciel firmy Witriolejnia Ch. M. Preller wybudował drogę do wodospadu. W 1868 roku wybudowano gospodę Kochellfalbaude, która po wielu przebudowach istnieje do dzisiejszych czasów.

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód
Start: Szklarska Poręba Dolna - parking nad potokiem Kamiennej.
Za sprawą Karkonoskiego Parku Narodowego, przy współudziale finansowym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, otwarto w Karkonoszach szlak turystyczny dla osób niepełnosprawnych do wodospadu Szklarki - szlak w pełni przystosowany do poruszania się na wózkach inwalidzkich.

Wejście na drogę do wodospadu zaczyna się przy parkingu i kioskach z pamiątkami przed Szklarską Porębą Dolną. Początek na wysokości 503 m n.p.m., a przewyższenie 11 m. Największe nachylenie 17%. Ścieżka utwardzona grysem z poręczami ochronnymi.

Ten 400-metrowy szlak kończy się przy schronisku „Kochanówka” platformą widokową, z której, siedząc na wózku, można podziwiać uroki wodospadu oraz erozyjne formy granitu karkonoskiego w kanionie Szklarki, bogatą i zróżnicowaną szatę roślinną. Dodatkowo jest wybudowany podjazd dla wózków do samego schroniska Kochanówka, z WC oraz pokojem przystosowanym dla osób niepełnosprawnych.

Sam szlak posiada zatoczki „mijanki” oraz wydzieloną specjalną toaletę dla wózkowiczów. Do parkingu wracamy tą samą drogą.

.

Informacja: Schronisko Kochanówka, 58-580 Szklarska Poręba, tel. 781 024 159

Trasa: DJE_8D, ok. 3 km Szklarska Poręba - miasto**

SZKLARSKA PORĘBA

Szklarska Poręba położona jest w dolinie rzeki Kamiennej na wysokości 440-886 m n.p.m. Miejscowość od południa rozciąga się na stokach Karkonoszy (Szrenica - 1362 m n.p.m.), od północy sięga Gór Izerskich, zaś od wschodu Pogórza Karkonoskiego.

Odwiedzając Szklarską Porębę, warto zobaczyć najwyższy w polskich Sudetach Wodospad Kamieńczyka i Wodospad Szklarki. Ważnymi obiektami w mieście są m.in. młyn św. Łukasza (powstały w 1870 r.) i Chata Walońska. Atrakcją dla najmłodszych jest Dinopark i Zjeżdżalnia Grawitacyjna „Alpine Coaster”.

Szklarska Poręba jest punktem wyjściowym wielu szlaków turystycznych, można stąd udać się m.in. na Śnieżne Kotły, Szrenicę, a z Jakuszyc na Astrościeżkę w Górach Izerskich.

Szklarska Poręba, dzięki swojemu położeniu i klimatowi, przyciąga co roku szeroką rzeszę miłośników zimowego szaleństwa. Największą popularnością cieszy się tu narciarstwo biegowe i zjazdowe, ale nie brakuje również amatorów snowboardu, skituringu, kuligów, jazdy psimi zaprzęgami oraz turystów wędrujących na rakietach śnieżnych.

Warto zobaczyć:

- Wyciąg na Szrenicę
- Muzeum C. i G. Hauptmannów
- Muzeum Mineralogiczne w Szklarskiej Porębie
- Krucze Skały - Quazar - Ośrodek wspinaczkowy
- Chatę Walońską

Wydarzenia:

- Wyścigi psich zaprzęgów,
- Puchar Łabskiego w narciarstwie zjazdowym,
- Babiniec Night Jam Session - zawody freestylowe w snowboardzie i narciarstwie,
- Puchar Radiowej Trójki w Narciarstwie Zjazdowym,
- Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży w Sportach Zimowych,
- Gwiazdy na Śniegu - gwiazdy polskiego showbiznesu na stokach SKIARENY - Szrenica,
- Puchar Burmistrza Szklarskiej Poręby w Narciarstwie Zjazdowym i Snowboardzie,
- Mistrzostwa Polski w Rzeźbie ze Śniegu Śniegolepy,
- Bieg Piastów,
- Wyścig Retro,
- Izerska Majówka,
- Wiosenny Nordic Walking,
- Rajd Pojazdów Zabytkowych,

- Zlot motocykli ciężkich.

Wyciągi: Kolej Linowa Karkonosz - Express długość: 2.393 m
Kolej Linowa Szrenica I sekcja długość: 1417 m, Szrenica II sekcja dł. 1341m

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód

.

Trasa: Parking PKS ul. 1 Maja – ul. Kilińskiego – ul. Uroczej (Muzeum Mineralogiczne, skałki, staw Multimedialne Centrum Karkonoskiego Parku Narodowego w pełni podstępne dla wózkowiczów) – ul. Uroczą (wyciąg na Szrenicę SKIARENA) – powrót ta samą drogą.

Start: Trasę rozpoczynamy z parkingu przy przystanku PKS (liczne miejsca parkingowe). Idziemy w kierunku ul. 1 Maja i skręcamy w lewo. To najbardziej uczęszczana ul. Szklarskiej Poręby z licznymi punktami pamiątkowymi, restauracjami i pensjonatami. Po ok. 400 m skręcamy w ul. Kilińskiego (trasa dość stromo pnie się pod górę - konieczna pomoc przy wózkowiczach osób trzecich). Ul. Kilińskiego dochodzimy do ul. Uroczej. Po prawej stronie Muzeum Mineralogiczne. Idąc dalej pośród lasu (po lewej stanowiska parkingowe) dochodzimy do skałek i stawu po lewej stronie, a po prawej Multimedialne Centrum Karkonoskiego Parku Narodowego w pełni dostępne dla wózkowiczów. Dalej ul. Uroczą dochodzimy do wyciągu na Szrenicę (SKIARENA). Wyciąg krzesełkowy jest 2 etapowy i słabo przystosowany dla wózkowiczów, a sąsiedni wyciąg (6 osobowa kanapa prowadzi na Końskie Łby, też niedostępna dla wózkowiczów). Ulicą Turystyczną obok pensjonatu Gawra możemy wrócić do ul. 1 Maja i PKS-u. Po drodze po prawej stronie park miejski z zimowym torem dla narciarzy początkujących.

Informacja: ul. Jedności Narodowej 1a, 58-580 Szklarska Poręba, tel. 75 754 77 40, www.szklarskaporeba.pl

Trasa: DJE_8E*, ok. 3 km, Kowary

KOWARY

Kowary położone są w Sudetach Zachodnich, na pograniczu Karkonoszy, Rudaw Janowickich i Kotliny Jeleniogórskiej. Założenie i rozwój miasta Kowary związane były głównie z wydobyciem rud żelaza oraz z kowalstwem. W 1148 r. Walon Wawrzyniec Angelus odkrył na zboczu Góry Rudnik rudę żelaza. 10 lat później z polecenia ówczesnego księcia Bolesława Kędzierzawego założono osadę. W 1158 r. rozpoczęto wydobycie rudy żelaza. W roku 1513 ówczesny król Czech i Węgier, Władysław Jagiellończyk, nadał Kowarom prawa miejskie. Miasto zasłynęło też z produkcji dywanów smyrneńskich.

W 1926 r. stwierdzono obecność rud uranu, które eksploatowano głównie na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych. Dziś miasto Kowary to miasto tradycji i aktywnego wypoczynku.

Warto zobaczyć:

- gotycki, obronny kościół Najświętszej Marii Panny,
- Dom Kata - ekspozycja narzędzi i urządzeń pokazującą średniowieczny sposób egzekwowania przestrzegania prawa,

- na moście na Jedlicy figurę św. Jana Nepomucena z 1725 r.,
- Dom Tradycji Miasta z okresowymi wystawami lokalnych artystów,
- Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska,
- Podziemną Trasę Turystyczną „Kowarskie Kopalnie”,
- Podziemną Trasę Turystyczną „Sztolnie Kowary” oraz Inhalatorium Radonowe,
- Muzeum Miejskie w Kowarach,
- Skansen Górnictwa,
- Centrum Integracji i Tradycji Miasta (budynek B Urzędu) - stała wystawa poświęcona historii miasta.

Wydarzenia:
- Liga Sań Rogatych,
- Międzynarodowy Zjazd Saniami Rogatymi,
- Kolarski Wjazd Kowary – Okraj,
- Dni Kowar,
- Najazd św. Mikołajów na Kowary,
- Mistrzostwa w karate FSKA Shotokan,

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Parking Urzędu Miejskiego w Kowarach od strony potoku Jedlicy (ratusz, galeria sław kolarstwa polskiego) – ul. 1 Maja (Starówka Kowarska, kamienice, kościół pw. Imienia NMP. mostem z figurą św. Jana Nepomucena) – ul. Zamkowa (zalew, pałac, Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska) – ul. Zamkową – ul. Ogrodowa (pałac Smyrna dziś pałac Kowary) – pl. Franciszkański – ul. Matejki – ul. Jagiellończyka (Skansen Górniczy) – ul. Górnicza (Dom Tradycji Miasta) – ratusza, parking.

Trasę rozpoczynamy przy Urzędzie Miejskim w Kowarach na parkingu z tyłu urzędu od strony potoku Jedlicy. Przechodzimy przed front budynku. Tu można zwiedzić otwartą z okazji obchodów jubileuszu 500-lecia nadania praw miejskich Kowarom, stałą wystawę (drugi budynek urzędu, zwiedzanie z pracownikiem informacji). Wystawa dostępna dla wózkowiczów. Godna polecenia jest Sala Rajców w ratuszu na 1 piętrze, jednak ze względu na schody niedostępna dla wózkowiczów. Z ratusza kierujemy się na „starówkę kowarską” ul. 1 Maja w kierunku kościoła pw. Imienia NMP. Po drodze po prawej stronie skwer i galeria sław kolarstwa polskiego (tablice kolejnych kolarzy odsłaniane są corocznie 15 sierpnia przy okazji Kolarskiego Wjazdu Kowary - Okraj. Regulamin zawodów przewiduje kategorię dla osób niepełnosprawnych). Ulica 1 Maja to przepiękna historyczna część miasta z okresu baroku i secesji. Liczne kamienice bogato zdobione, z interesującymi portalami. Po ok. 300 m dochodzimy do skrzyżowania z historycznym kamiennym mostem z figurą św. Jana Nepomucena po prawej i kościołem parafialnym po lewej. Dalej w dół ulicą 1 Maja do skrzyżowania i w prawo ulicą Zamkową i po ok. 300 m po lewej stronie zalew. W głębi pałac (własność prywatna - niedostępny dla zwiedzających). Po prawej oznaczone wejście do Parku Miniatur Zabytków Dolnego Śląska (dostępne dla wózkowiczów - zwiedzanie z przewodnikiem). Z parku miniatur wracamy ul. Zamkową skręcając w lewo w ul. Ogrodową.
Po 200 m po lewej stronie pałac Smyrna (dziś pałac Kowary - otwarty dla zwiedzających i wózkowiczów). Udajemy się dalej prosto ul. Ogrodową, a po 200 m skręcamy w prawo na

barokowy most prowadzący w kierunku kościoła. Mijamy pl. Franciszkański i idąc ok. 50 m ul. Matejki skręcamy w lewo w ul. Jagiellończyka z zielonym terenem rekreacyjnym (miejsce imprez plenerowych, plac zabaw). Tarasowy układ terenu sprzyjał stworzeniu w tym miejscu ścieżki edukacyjnej - Skansen Górniczy. Z ul. Jagiellończyka skręcamy w lewo w ul. Górniczą, gdzie po prawej stronie stoi Dom Tradycji Miasta (niedostępny dla wózkowiczów). Stąd tylko krok do ratusza i na parking.

Informacja turystyczna: ul. 1 Maja 1a, 58-530 Kowary, tel.75 718 24 89, www.kowary.pl

Trasa: DJE_8F*, ok. 9 km, Kowarskie sztolnie**

Trasa: Rozpoczynamy przy Urzędzie Miejskim w Kowarach na parkingu z tyłu od strony potoku Jedlicy. Kierujemy się w ul. Pocztową. Za terenem poczty skręcamy w prawo i po 50 m w lewo w ul. Leśną. Po lewej stronie mijamy siedzibę nadleśnictwa „Śnieżka", Następnie udajemy się w dół ul. św. Anny w kierunku kaplicznego wzgórza. Ul. Wiejską (asfalt) docieramy do ul. Podgórze. Mijając zabudowania docieramy do rozwidlenia dróg. W lewo udamy się do kompleksu Jelenia Struga Medical Spa. W prawo trochę wyboistą trasą pod górę dotrzemy do kolejnej podziemnej trasy turystycznej „Kowarskie Kopalnie". Na parking wracamy ul. Wiejską, Kowalską, al. Wolności do ul. Pocztowej i 1 Maja ok 4.5 km.

Informacja turystyczna: ul. 1 Maja 1a, 58-530 Kowary, tel.75 718 24 89, www.kowary.pl

Trasa: DJE_8G*, ok. 1 km, Western City – Ścięgny

Ścięgny koło Karpacza to miejsce, gdzie dziś znajduje się Western City - Miasto kowbojów i Indian.
To atrakcja w regionie jeleniogórskim. Specyfika tego miejsca i oryginalność tej formy rozrywki, przyciąga tu zarówno dzieci jak i dorosłych. Każdy może tutaj przenieść się w czasie do świata szeryfów, rewolwerowców i poszukiwaczy złota. Przekraczając bramę Western City odkrywamy Dziki Zachód.

Western City powstało w 1998 r., 4 lipca, w rocznicę Amerykańskiej Deklaracji Niepodległości, właściciel i szeryf miasta strzałem w powietrze oficjalnie otworzył Western City dla świata. Miasteczko ma powierzchnię ok. 65 hektarów, większą część z tego stanowią rozlegle pastwiska dla bydła i koni. Imponująca stadnina Western City liczy sobie w tej chwili ok. 40 koni, z czego większość jest rasy American Quarter Horse.

Western City to osadzony w westernowym klimacie park rozrywki, kowbojskie miasteczko, którego drewniane budynki są ściśle wzorowane na zabudowaniach z Dzikiego Zachodu. W centrum miasta znajduje się saloon, biuro szeryfa, Western Press, sklep kolonialny, poczta. Stojący w pobliżu saloonu bank pada ofiarą napadów żądnych złota rewolwerowców, którzy usiłują pokonać szeryfa i przechwycić dostawę złota.

W Western City każdy może znaleźć coś dla siebie. Można tutaj strzelać z łuku indiańskiego, rzucać do celu nożem, włócznią, rywalizować we wspinaczce na pal

męczarni stojący dumnie na środku miasta. Dzieci mogą przejechać się kolejką, a starsi nauczyć się rzucać prawdziwym kowbojskim lassem. Można także popływać canoe.

Informacja: Western City Ścięgny / koło Karpacz, tel. 75 761 95 60, 601 91 18 17, www.western.com.pl

Trasa: DJE_8H*, ok. 6 km, Gostar – Stadnina koni**

Centrum GOSTAR położone jest na skłonie Gór Izerskich ok. 3,5 km na zachód od Jeleniej Góry i ok. 1,5 km od głównej drogi nr 3 Jelenia Góra – Szklarska Poręba w Goduszynie. Wózkowicze mogą tu dotrzeć z Cieplic Zdrój (ok. 3 km). My polecamy dojazd samochodem i skorzystanie z licznych atrakcji i rekreacji na miejscu. 70 hektarów powierzchni terenu umożliwia spacery, kontakt z przyrodą, jazdę konną oraz zajęcia z hipoterapii. Atrakcją są przejażdżki w siodle, wędkowanie nad stawem rybnym, wyprawa na punkt z widokiem na Karkonosze.

Informacja: Centrum GOSTAR Sp. z o.o., ul. Goduszyńska 61, 58-500 Jelenia Góra, tel. 535 60 05 24, biuro@gostar.pl, www.gostar.pl

Trasa: DJE_8I*, ok. 110 km, Dolina Pałaców i Ogrodów, (samochodowa)**

Doliny Pałaców i Ogrodów położona jest u podnóża Karkonoszy. To tu przyjeżdżają turyści aby odwiedzić unikalny kompleks 30 przepięknych rezydencji. Na obszarze zaledwie 102 km2 spotykają się gotyckie zamki i wieże obronne, renesansowe dwory, barokowe pałace i XIX-wieczne, neogotyckie, neorenesansowe i klasycystyczne rezydencje, wzniesione przez najwybitniejszych architektów epoki. Reprezentacyjnym rezydencjom towarzyszą rozległe parki krajobrazowe, z bogatym starodrzewem i urozmaiconą architekturą ogrodową. Położone blisko siebie, wtopione w dziewicze wzgórza i dorodne lasy Karkonoszy i Rudaw Janowickich tworzą wspaniałą, unikatową w skali europejskiej enklawę.

Informacja: Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej

ul. Świdnicka 31, 50-066 Wrocław, tel. +48 71 782 22 32 w.51, biuro@dolinapalacow.pl

Trasa: DJE_8J*, ok. 1 km, Pałac Wojanów

Okazały pałac w Wojanowie koło Jeleniej Góry, położony na Bobrem, jest główną częścią dużego majątku folwarcznego, powstałego na miejscu zabudowań XIII-wiecznych, w XVII w, w Kotlinie Jeleniogórskiej. Na kompleks pałacowy składają się, oprócz pałacu w stylu neogotyku angielskiego, również stajnia, murowana stodoła oraz oficyna mieszkalna z XIX wieku. Pałac ma trzy kondygnacje na rzucie prostokąta z okazałymi wieżami w każdym narożniku. Podobnie jak inne tego typu majątki, również pałac w Wojanowie był wielokrotnie przebudowywany i zmieniał właścicieli. Obecnie odrestaurowany zabytek jest w posiadaniu prywatnym i pełni funkcję centrum hotelowo - konferencyjnego.

Informacja: Pałac w Wojanowie, Wojanów 9, 58-508 Jelenia Góra, tel. 75 754 53 00, www.palac-wojanow.pl

Trasa: DJE_8K*, ok. 0,8 km, Pałac Staniszów

Pałac ukryty jest w sercu Wzgórz Łomnickich w Kotlinie Jeleniogórskiej. Ciągnąca się wzdłuż mało ruchliwej szosy zabudowa zagrodowa urozmaicona jest przez trzy pałace i kościół. Pałac został zbudowany w latach 1784-1787 z inicjatywy hrabiego Henryka XXXVIII von Reuss. Wokół pałacu powstał park krajobrazowy. Park i lasy zajmowały łącznie 194 ha, na terenie parku znajdowały się sztuczne XIX wieczne ruiny zamku z pokojem myśliwskim, sztuczna grota, pustelnia, wiszące skały, rozlegle polany i osie widokowe. Wiele z atrakcji przetrwało do dzisiaj. Dziś pałac pełni funkcję hotelową.

Informacja: Staniszów 100, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 7558445, hotel@palacstaniszow.pl www.palacstaniszow.pl

Trasa: DJE_8L*, ok. 0,3 km, Pałac na Wodzie w Staniszowie Dolnym

Obiekt znajduje się w dolnej części wsi Staniszów, na terenie dawnego zespołu dworskiego. Pałac zamyka od wsch. czworoboczny dziedziniec, wokół którego zgrupowane są zabudowania folwarczne. Pałac wybudowany przez księcia Henryka XXXVIII von Reuss w 1786 r. a przebudowany w roku 1830. Pałac został zaprojektowany na planie prostokąta, przykryty czterospadowym dachem z lukarnami. Prostą i surową fasadę pałacu urozmaica mocno wysunięty jednokondygnacyjny kolumnowy portyk i szczyt umieszczony nad nim w połaci dachowej. Parter zachował wnętrze sklepione kolebką z lunetami. Bogato profilowany portal wejściowy, zwieńczony kartuszem herbowym z koroną książęcą.

Informacja: Pałac na Wodzie, Staniszów 23, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 755 70 31, www.palacnawodzie.pl

Trasa: DJE_8Ł*, ok. 0,8 km, Pałac Łomnica i Dom Wdowy

Mysłakowice to stara i duża wieś o zabudowie łańcuchowej znajdująca się w okolicy ujścia Łomnicy do Bobru. Zamek pochodzi z XIV w. Od 1738 r. należał do rodziny Manzel, która to w 1800 r. wybudowała oddalony zaledwie kilka metrów od dużego barokowego pałacu, drugi budynek w stylu klasycznym zwany "Małym Pałacem" lub "Domem Wdowy". Po 1945 r. w dużym pałacu urządzono szkołę, a mały pałac przeznaczono na siedzibę PPH Wojanów. Od 1980 r. duży pałac popadał w ruinę. Od roku 1997 w "Domu Wdowy" znajduje się hotel i restauracja. Od 1999 r. w Dużym Pałacu Łomnica odbywają się regularnie imprezy kulturalne, wystawy, odczyty, koncerty, seminaria i konferencje.

Informacja: Pałac w Łomnicy ul. Karpnicka 3, 58-500 Jelenia Góra 14, tel. 75 7130460, www.palac-lomnica.pl

Trasa: DJE_8M*, ok. 0,4 km, Huta szkła kryształowego „Julia”

Huta Josephine powstała w 1842 r. na polecenie śląskiego rodu Schaffgotschów. Jej wyroby trafiały do rezydencji rodów królewskich i arystokratycznych w całej Europie i w Stanach Zjednoczonych. Pod koniec XIX w. huta Josephine zyskuje groźnego konkurenta. W Piechowicach powstaje huta Friedricha Wilhelma Heckerta. W roku 1923 huta Fritza Heckerta w Piechowicach łączy się z hutą Josephine w Szklarskiej Porębie oraz firmą Kynast Kristal Neumann & Staebe w Sobieszowie. W roku 1958, huta szkła kryształowego Josephine, przyjmuje polską nazwę Julia. W 2006 r. część Julii w Piechowicach kupuje polska rodzina, która ponownie uruchamia produkcję. Obecnie na eksport, na najbardziej wymagające rynki trafia nawet 80% wytworzonych tutaj kryształowych dzieł sztuki.

Informacja: Huta Julia, ul. Kryształowa 73 (dawna Żymierskiego), 58-573 Piechowice, tel. 75 761 24 13 wew.2, www.hutajulia.com

Trasa: DJE_8N*, ok. 0,5 km, Kowary- park Miniatur

Na pograniczu Karkonoszy, Rudaw Janowickich i Kotliny Jeleniogórskiej (w Sudetach Zachodnich) założono niezwykły park - Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska. W Kowarach, na terenie byłej fabryki dywanów, przygotowano makiety pałaców, klasztorów, kościołów i starówek miast dolnośląskich, odwzorowanych w skali 1:25. Modele wykonano najnowszymi metodami technicznymi z bardzo precyzyjnym wykończeniem detali architektonicznych.

W okresie zimowym modele prezentowane są w przestronnej hali ogrzewanej kominkami. W części salonowej można odpocząć przy kawie przeglądając albumy traktujące o historii regionu.

Informacja: Park Miniatur w Kowarach, ul. Zamkowa 9, 58-530 Kowary, tel. 75 752 22 42, www.park-miniatur.com

Trasa: DJE_8O*, ok 100m, Pałac Smyrna - Kowary

Pałac usytuowany jest w północnej części miasta Kowary przy ul. Ogrodowej. Barokowy pałac wzniesiono w połowie XVIII w., a zleceniodawcą prawdopodobnie był bogaty patrycjusz. Obiekt w latach 80-tych XIX w. zmodernizowano. Budynek jest założony na planie prostokąta o zwartej bryle przekrytej wysokim dachem czterospadowym z ozdobnymi facjatkami. Od strony frontowej bryłę zdobi facjatowy potrójny szczyt. W pomieszczeniach parteru zachowały się sklepienia lunetowe. Z pierwotnego wyposażenia zachowały się drzwi piętra, wszystkie z lat 20. XVIII w., ujęte w bogato profilowane ramy.

Informacja: Pałac Smyrna, Ogrodowa 21, 58-530 Kowary, tel. 530 975 321, www.smyrna.pl

Trasa: DJE_8P*, ok. 100 m, Chata na Głowie

W Miłkowie, niedaleko szosy prowadzącej z Jeleniej Góry do Karpacza stoi wyjątkowy obiekt do góry nogami. Ta wyjątkowa w skali regionu i całego południa Polski atrakcja, to Chata na Głowie, czyli domek z pozoru wyglądający normalnie, lecz obrócony dachem do dołu. Wnętrze domu, czyli jego wszystkie meble, sprzęty, przedmioty codziennego użytku i dodatki są także odwrócone o 180 stopni. Aby natomiast wejść do budynku, należy przekroczyć progi okna szczytowego i rozpocząć swój, co najmniej dziwny, spacer po suficie. Wszystko jest odwrócone, a prawa grawitacji jakby nie działały, co sprawia niesamowite wrażenie i nierzadko powoduje zawroty głowy i trudności z utrzymaniem równowagi.

Informacja: Miłków 71, 58-535 Miłków, alan.pruszynski@wp.pl, tel. 570 080 582

Trasa: DJE_8Q*, ok. 1 km, Stawy podgórzyńskie

Niebiesko pobłyskujące oczka na płaskim dnie Kotliny Jeleniogórskiej pomiędzy Podgórzynem a Cieplicami to Stawy Podgórzyńskie założone w średniowieczu przez zakon cystersów. Dziś to komercyjne gospodarstwa agroturystyczne umożliwiające połów i konsumpcję pstrąga oraz wypoczynek.

Trasa: DJE_8R*, ok. 0,1 km, Park Miniatur Budowle Świata - Mysłakowice

W miejscowości Mysłakowice pomiędzy Jelenią Górą a Karpaczem w 2014 r. otwarto park miniatur budowli świata. Na niewielkim obszarze zgromadzono tu 23 najsłynniejsze światowe budowle. Od tego czasu wystawa stale wzbogaca się o kolejne eksponaty. Można tu zobaczyć modele w różnych skalach i o rożnym stopniu dbałości o szczegóły. Zwiedzanie indywidualne, bez przewodnika trwa około godziny. Wszystkie modele są wyposażone w tabliczki ze szczegółowym opisem tego co oglądamy.
Informacja: Park Miniatur Budowle Świata, Łokietka 20, 58-533 Mysłakowice, tel. 605 210 520, www.budowleswiata.com

Trasa: DJE_8S*, ok. 100 m, Cyrkland

Młodzieżowy Teatr Cyrkowy „Cyrkland” znajduje się w sercu Kotliny jeleniogórskiej, tuż obok Karpacza, w Miłkowie. Cyrkland to świat iluzji, sztuczek, ewolucji i akrobacji. To nauka poprzez zabawę – zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Kolorowe miasteczko cyrkowe to parada niezliczonych atrakcji. Pod kopułą wielkiego cyrkowego namiotu można obserwować występy młodych artystów, którzy swoje umiejętności prezentowali na arenach całego świata. Dla pasjonatów zgłębiania cyrkowych sztuczek przygotowano warsztaty z żonglerki, hula-hop, skoków na batucie, liny poziomej czy podstaw akrobatyki.
Informacja: Stowarzyszenie Ludzi Cyrku, 58-535 Miłków 26c, tel. 500 101 671, 575 081 234, www.cyrkland.eu.

IX. POWIAT KAMIENNOGÓRSKI

Powiat kamiennogórski, leżący w środkowo południowej części województwa dolnośląskiego przy granicy z Republiką Czeską, ma 396 km^2 powierzchni i liczy ok. 48 tys. mieszkańców. Na zachodzie sąsiaduje z powiatem jeleniogórskim, na północy z jaworskim, a na wschodzie z wałbrzyskim. Przez powiat południkowo przechodzi ważna droga krajowa nr 5 do przejścia granicznego w Lubawce.
Kamienna Góra ma też dogodne połączenia drogowe z Jelenią Górą i Wałbrzychem.
Administracyjnie w skład powiatu, obok Kamiennej Góry - miasta, wchodzi gmina miejsko-wiejska Lubawka i gminy wiejskie Kamienna Góra i Marciszów.
Gospodarka powiatu ma charakter przemysłowo- rolniczy, z głównym nastawieniem na hodowlę bydła i trzody chlewnej. Powiat jest atrakcyjny turystycznie.

Powiat kamiennogórski leży między Sudetami Zachodnimi a Środkowymi. Już sam fakt, że jego naturalne granice stanowią Grzbiet Lasocki, Rudawy Janowickie, Góry Kaczawskie i Wałbrzyskie, Góry Suche, fragment Gór Stołowych i Kruczych oraz Brama Lubawska, świadczy o atrakcyjności tego regionu. Jest to teren o mocno zróżnicowanej rzeźbie, w dorzeczu rzeki Bóbr, z licznymi strumieniami i innymi akwenami oraz ze wzgórzami porośniętymi lasami. W miejscowości Bukówka znajduje się zapora i sztuczne jezioro na wysokości ponad 500 m n.p.m.. Klimat jest łagodny w dolinach i ostry w wyższych partiach gór. Turystów przyciągają też dość unikalne obiekty, jak choćby zabytek klasy europejskiej - pocysterski zespół barokowej architektury w Krzeszowie czy Domy Tkaczy w Chełmsku Śląskim. Powiat sprzyja osobom niepełnosprawnym, a sama Kamienna Góra słynie z lecznictwa ortopedycznego i rehabilitacji.

Informacje uzupełniające:
- Miasto powiatowe: Kamienna Góra, ok. 21,5 tys. mieszkańców
- Starostwo Powiatowe: 58-400 Kamienna Góra, ul. Broniewskiego 15, tel. 75 645 01 00, www.kamienna-gora.pl
- PCPR: 58-700 Kamienna Góra, ul. Sienkiewicza 6a, tel. 75 645 02 31
- Informacja turystyczna: Lubawka, ul. Kamiennogórska 19, tel. 75 741-19-29
- Miejskie Centrum Informacji: Kamienna Góra, pl. Wolności 11 (Rynek), tel. 75 744 22 75
- WC publiczny przy ul. Broniewskiego
- Zespół Szkół Specjalnych, Kamienna Góra, ul. Małgorzaty Fornalskiej 11, tel. 75 645 02 19

Trasa: DKA_9A1*, ok. 3 km, Kamienna Góra

KAMIENNA GÓRA

Kamienna Góra leży nad rzeką Bóbr w Kotlinie Kamiennogórskiej. Dogodne usytuowanie miasta czyni z niego dobrą bazę wypadową w Góry Krucze, Wałbrzyskie i Rudawy Janowickie.

Książę Bolko I Surowy w 1292 r. nadał Kamiennej Górze prawa miejskie. Od XIV w. miasto rozwijało się jako ośrodek produkcji sukna, a od XVI w. także tkactwa lnianego i płótna, zwłaszcza zaś poszukiwanego mezolanu (wełny z domieszką lnu). W XIX w. powstawały tu pierwsze tkalnie i przędzalnie. Po 1945 r. Kamienna Góra stała się największym na Dolnym Śląsku ośrodkiem przemysłu lniarskiego.

Warto zobaczyć:

- renesansowe i barokowe kamieniczki z podcieniami w rynku,
- kościół św. św. Piotra i Pawła, gotycki z XIV w., wymieniany w roku 1249,
- poewangelicki kościół Matki Boskiej Różańcowej z 1 poł. XVIII w., jeden z sześciu na Dolnym Śląsku tzw. Kościołów Łaski,
- cmentarz żydowski z nagrobkami z XIX w.,
- fragmenty średniowiecznych, kamiennych murów obronnych z XV w.,
- ruiny renesansowego dworu z XVI w.,
- pozostałości bunkrów i sztolni hitlerowskiej fabryki amunicji,
- podziemną trasę turystyczną pod Kamienną Górą Sztolnia Arado,
- Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego.

Wydarzenia:

- Dni Kamiennej Góry,
- Zlot Krasnali w Gorzeszowie.

Informacja turystyczna: Urząd Miejski w Kamiennej Górze
pl. Grunwaldzki 1, 58-400 Kamienna Góra, tel. 75 645 55 40, www.kamiennagora.pl

Centrum Informacji Turystycznej, pl. Wolności 11, tel. 75 744 22 75, www.arado.pl

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Ulica M. Fornalskiej (sklep Supersam, darmowy parking) – ul. Parkowa (kościół Łaski – ob. Matki Bożej Różańcowej) – ul. Parkowa – al. Wojska Polskiego (neorenesansowy budynek Urzędu Miasta) – pl. Grunwaldzki – ul. A. Mickiewicza (gotycki kościół św. św. Piotra i Pawła – rynek (kamienice z podcieniami, Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego) – pl. Wolności – ul. K. Miarki (ulica z licznymi kamienicami dziś pięknie odrestaurowane) – ul. Parkowa (skwer księcia Bolka II) – parking przy Supersamie.

Start: Wycieczkę po Kamiennej Górze warto rozpocząć z parkingu przy ul. M. Fornalskiej (sklep Supersam - darmowy parking). Stąd kierujemy się na ul. Parkową. Po ok. 250 m skręcamy w prawo, w parku znajduje się dawny Kościół Łaski - obecnie Matki Bożej Różańcowej (kościół barokowy z emporami, bogato zdobiony). Z kościoła wracamy do ul. Parkowej, a nią skręcamy w lewo do al. Wojska Polskiego. Po prawej mamy

neorenesansowy budynek Urzędu Miasta. Idąc dalej, skręcamy w prawo na pl. Grunwaldzki i w ul. A. Mickiewicza (gotycki kościół św. św. Piotra i Pawła). Ulicą A. Mickiewicza docieramy do Rynku. Po prawej stronie znajdują się kamienice z podcieniami i Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego. Z pl. Wolności podążamy na ul. K. Miarki (ulica z licznymi kamienicami dziś pięknie odrestaurowane) do ul. Parkowej (po lewej skwer księcia Bolka II). Dalej kontynuujemy spacer ul. Parkową na parking przy Supersamie.

Informacja: Urząd Miejski w Kamiennej Górze, pl. Grunwaldzki 1, 58-400 Kamienna Góra, tel. 75 645 55 40, www.kamiennagora.pl

Trasa: DKA_9A2*, ok. 1 km, Projekt Arado**

Projekt Arado – zaginione laboratorium Hitlera. Kamienna Góra w czasie II wojny światowej została podziurawiona podziemnymi kompleksami, w których miały się znaleźć biura projektowe i fabryki produkujące najnowocześniejsze konstrukcje lotnicze oraz broń. Miasto było jednym z centrów technologicznych niemieckiego przemysłu lotniczego. W byłych fabrykach włókienniczych umieszczono między innymi biuro projektowe firmy ARADO, w którym skonstruowano najsłynniejszy samolot odrzutowy II wojny światowej - Arado 234 Błyskawica i mityczny samolot skrzydło Arado 555.
Dziś zapraszamy na reżyserowane zwiedzanie podziemi w Kamiennej Górze.
Informacja: Projekt Arado - zaginione laboratorium Hitlera, ul. Lubawska 1a, 58-400 Kamienna Góra, tel. 512 561 292, projekt@projektarado.pl

Trasa: DKA_9B*, ok. 0,5 km, U Cystersów w Krzeszowie

KRZESZÓW

W Kotlinie Kamiennogórskiej, u stóp Wzgórz Krzeszowskich, znajduje się niepozorna wioska Krzeszów. Historia tego miejsca zaczęła się od osadzenia tu przez księcia Bolka I Surowego w XIII w. cystersów. Kompleks krzeszowski jest najdoskonalszym oddaniem stylu baroku, z perfekcyjnie dopracowanymi detalami architektonicznymi, malarskimi i rzeźbiarskimi.

Dawne opactwo cystersów liczy sobie przeszło 760 lat. Aż do kasaty zgromadzenia zakonnego przez Prusy w roku 1810, był to ważny ośrodek artystyczny i kulturalny, skupiający najwyższej klasy twórców.

Dziś bazylika Wniebowzięcia NMP w Krzeszowie jest jedną z najpiękniejszych na świecie świątyń późnobarokowych. Imponują rzeźby na jej fasadzie oraz wysokie wieże zwieńczone figurami potężnych aniołów. Wewnątrz świątyni znajdziemy freski Jerzego Wilhelma Neunhertza. W drugiej świątyni - kościele św. Józefa znajdziemy piękny cykl fresków, największe dzieło artysty Michała Willmanna, najwybitniejszego śląskiego malarza epoki baroku, zwanego śląskim Rembrandtem. Dwa kościoły, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich i część klasztorna stanowią najokazalszy zespół barokowy na Śląsku. Wędrując wokół Krzeszowa trafimy do wzniesionej nieopodal kaplicy na Górze

św. Anny i stojących samotnie przy drodze średniowiecznych krzyży pokutnych (trasa trudna). Imponujący jest też zespół kaplic drogi krzyżowej rozrzucony na okolicznych polach. Będąc w Krzeszowie, warto odwiedzić oddalony o 2 km letni pawilon opatów zwany Betlejem.

Wydarzenia:
Koncerty organowe
Informacja turystyczna:
Centrum Pielgrzyma, pl. Jana Pawła II, 58-405 Krzeszów, tel. 75 742 32 79, www.opactwo.eu
Parafia Wniebowzięcia NMP, tel. 75 742 33 25
Urząd Gminy Kamienna Góra, al. Wojska Polskiego 10, 58-400 Kamienna Góra
tel. 75 610 62 92, www.kamiennagora.kei.pl

Trasa: Parking przy drodze Kamienna Góra – Chełmsko Śląskie – wejście na teren zespołu klasztornego (bazylika pw. Wniebowzięcia NMP, kościół pw. św. Józefa, klasztor - zespół barokowy na Śląsku).

Start: Trasę rozpoczynamy od parkingu przy drodze Kamienna Góra - Chełmsko Śląskie. Na teren zabudowań klasztornych w parku wchodzimy przez bramę między budynkami gospodarczymi (po prawej restauracja i pensjonat „Willmannowa Pokusa"). Teraz prostą aleją docieramy do obiektów klasztornych (po prawej i lewej tablice tematyczne - informacyjne o zespole klasztornym). Znajdujące się tu dwa kościoły - bazylika pw. Wniebowzięcia NMP i kościół pw. św. Józefa oraz część klasztorna stanowią najwybitniejszy zespół barokowy na Śląsku.
Należy zobaczyć bazylikę, klasztor, w ramach kompleksu zabudowań kaplicę Loretańską, Mauzoleum Piastów Świdnickich, kaplicę Marii Magdaleny i z lewej strony dziedzińca kościół św. Józefa. Obok niego za ogrodzeniem znajduje się tzw. Dom Gościnny. Obiekt na każdym gościu i turyście pozostawiają wrażenie. W okolicy można jeszcze obejrzeć 33 kaplice drogi krzyżowej oraz Betlejem - pawilon na wodzie - letnią rezydencję opatów. Najpiękniejszy widok na Krzeszów z Karkonoszami w tle rozpościera się spod Góry św. Anny na Wzgórzach Krzeszowskich.
Wejście na to wzgórze wymaga już wysiłku i nie każdy niepełnosprawny turysta może sobie na to pozwolić. Zwiedzanie zespołu klasztornego, pobyt w parku i przejście fragmentu drogi krzyżowej jest możliwe dla osób na wózkach.
Informacje przydatne:
- Do Krzeszowa najlepiej dojechać z Kamiennej Góry lub Wałbrzycha samochodem,
- Przed głównym wejściem do zespołu klasztornego jest duży parking samochodowy i przystanek autobusowy oraz baza gastronomiczna,
- WC przy parkingu dla wózkowiczów oraz dostępny na terenie dziedzińca Klasztornego.

Informacja: Centrum Pielgrzyma, pl. Jana Pawła II, 58-405 Krzeszów, tel. 75 742 32 79, www.opactwo.eu

Trasa: DKA_9C*, ok. 400 m, Krzeszówek

Dawny kościół pocysterski zlokalizowany jest w centrum wsi nad rzeką Zadrną, niewielkim dopływem Bobru. Podobno było to miejsce lokacji pierwszego klasztoru benedyktynów w 1242 r. Po osadzeniu cystersów w 1292 r. stało się własnością opactwa. Kościół pw. św. Wawrzyńca – wzniesiony był około połowy XIV w. Restaurowany w duchu neogotyckim w XIX w., a w 1963 r. remontowany. Wyposażenie pochodzi z kościoła opackiego w Krzeszowie – gotycka grupa Ukrzyżowania z poł. XV w. oraz barokowe ołtarze Georga Schrötera z gotycką rzeźbą NMP i obrazem ze sceną Męczeństwa św. Wawrzyńca. W prezbiterium polichromie z XX w. Kościół otoczony jest murem z okazałą bramą i kapliczkami. Na cmentarzu zachowały się XIX w. nagrobki.

Informacja: Centrum Pielgrzyma, pl. Jana Pawła II, 58-405 Krzeszów, tel. 75 742 32 79, www.opactwo.eu

Trasa: DKA_9D*, ok. 16 km, Krzeszów – Chełmsko**

CHEŁMSKO ŚLĄSKIE

Dziś to duża wieś położona w dolinie potoku Zadrny pomiędzy pasmami gór Kruczych i Zaworów. Pierwszy znany zapis dotyczący tego miejsca pochodzi z dokumentów z 1289 r. Od czasu zakupienia Chełmska przez cystersów z Krzeszowa losy miejscowości aż do 1810 roku nieprzerwanie związane były z klasztorem. Miasto zasłynęło z wyrobu płótna lnianego oraz sukna. W roku 1945 utraciło prawa miejskie. Chełmsko zachowało średniowieczny układ urbanistyczny z zabytkowymi barokowymi kamieniczkami wokół rynku, narożnie wychodzącymi uliczkami i centralnie usytuowaną studnią. Ciekawostkę stanowią należące niegdyś do tkaczy domki zwane „Dwunastoma Apostołami" (obecnie stoi 11), wybudowane specjalnie dla sprowadzonych w 1707 roku tkaczy z Czech. Są to podcieniowe domki o konstrukcji ryglowej i zrębowej, zwieńczone dwuspadowymi dachami pokrytymi gontem (dziś muzeum rękodzieła). Ze stojących niegdyś „Siedmiu Braci" bawarskich tkaczy adamaszku, pożarom nie poddał się jedynie jeden. Nad Rynkiem (w którym jest studnia, a przy niej rzeźba św. Jana Nepomucena) góruje XVII-wieczny kościół Świętej Rodziny.

Wydarzenia:
- Jarmark Tkaczy Śląskich

Informacja turystyczna: Domy Tkaczy ul. Sudecka 13-29, 58-407 Chełmsko Śląskie,
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy", ul. Sądecka 15, 58-407 Chełmsko Śląskie, tel. 75 742 22 50
www.chelmsko.pl, www.jarmark.chelmsko.pl

Trasa: Z Krzeszowa z parkingu kierujemy się na południe mając zespół klasztorny po lewej (droga asfaltowa dobrze utrzymana o małym natężeniu ruchu). Po ok. 3 km mamy wieś Jawiszów, a dalej po kolejnych 3 km wieś Olszyny. Po kolejnych 2 km droga wijąca się wśród wzgórz z widokami na Góry Krucze i Karkonosze dochodzi do Chełmska Śl. Przed wejściem do rynku po prawej stronie ostatni dom Braci Bawarskich (było siedem). W centrum kierujemy się do rynku tu barokowe kamieniczki z podcieniami pozostałości

bogatych mieszczan z Chełmska. Naprzeciwko pomnik św. Jana Nepomucena i kościół św. Rodziny. Z rynku kierujemy się na ul. Powstańców Śląskich – widok na Domy Tkaczy.

Informacja: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy", ul. Sądecka 15, 58-407 Chełmsko Śląskie, tel. 75 742 22 50, www.chelmsko.pl, www.jarmark.chelmsko.pl

Trasa: DKA_9E, ok 1,5 km, Kolorowe Jeziorka** 👁 👂 ♿

Jeziorka położone są w Rudawskim Parku Krajobrazowym, na terenie wsi Wieściszowice (gmina Marciszów. Od lat przyciągają turystów nie tylko z kraju, ale także z Europy. Cztery jeziorka: żółte, purpurowe, błękitne i czarne leżą na zboczu Wielkiej Kopy. Zabarwienie wody w akwenach związane jest ze składem chemicznym ścian i dna wyrobisk. Na początku XVIII w. ówcześni mieszkańcy Rohnau (obecnie Wieściszowice) zaczęli wydobywać łupki pirytonośne, w które obfituje tutejsza gleba. Powstała tu kopalnia pirytu, który był następnie przerabiany na kwas siarkowy. Gdy na początki XX w. zniknęła kopalnia do głosu doszła natura. Woda wypełniła wyrobiska pokopalniane, tworząc zjawiskowe jeziorka.

Informacja: Wiesław Wójcik, Ciechanowice 82, 58-410 Marciszów, tel. 883 302 055,

X. POWIAT KŁODZKI

Jest to największy powiat Dolnego Śląska. Ma 1 642 km^2, a liczba ludności wynosi około 165 tys. Jest położony najdalej na południe i z trzech stron graniczy z Republiką Czeską. Natomiast na północy graniczy z powiatami wałbrzyskim, dzierżoniowskim i ząbkowickim. W jego skład wchodzi 14 gmin: miasto i gmina Kłodzko, Duszniki Zdrój, Kudowa Zdrój, miasto i gmina Nowa Ruda, Polanica Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Lądek Zdrój, Lewin Kłodzki, Międzylesie, Radków, Stronie Śląskie i Szczytna.
Środkowa część powiatu to Kotlina Kłodzka otoczona Górami Bystrzyckimi, Orlickimi, Stołowymi, Bialskimi, Złotymi i Masywem Śnieżnika.
Klimat dość surowy, duże opady, niskie temperatury, wiosną i jesienią częste mgły. Powiat leży na trasie ważnych dróg komunikacyjnych kolejowych i drogowych, a główna nr 8 prowadzi z Wrocławia do Pragi. Powiat ma charakter przemysłowo-rolniczy, a coraz większą rolę odgrywa turystyka. Sprzyja temu wyjątkowa malowniczość górskiego krajobrazu, rozwinięta sieć dróg, zadbane miasta, bogata baza turystyczna, a przede wszystkim liczne źródła wód mineralnych i duże skupisko uzdrowisk z leczniczym mikroklimatem. Polanica, Duszniki, Kudowa oraz Lądek-Długopole znane są w kraju i za granicą.

Na ziemię kłodzką przyjeżdża dużo turystów i kuracjuszy, w tym również osób niepełnosprawnych. Liczne wydarzenia kulturalne, sportowe i turystyczne przyciągają gości.

Informacje uzupełniające:

- Miasto powiatowe: Kłodzko, ok. 30 tys. mieszkańców
- Starostwo Powiatowe: 57-300 Kłodzko, ul. Okrzei 1, tel. 74 865 75 23, www.powiat.klodzko.pl
- PCPR: 87-300 Kłodzko, ul. Kościuszki 2, tel. 74 865 82 60, tel. 74 865 81 79
- Informacja turystyczna: pl. Bolesława Chrobrego 1, tel. 74 865 46 89, www.klodzko.pl

Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Kłodzko, ul. Rajska 1, tel. 74 867 24 65
- Zespół Szkół Specjalnych, Kłodzko, ul. Wyspiańskiego 2, tel. 74 864 36 31
- Zespół Szkół Specjalnych, Polanica Zdrój, ul. Kościelna 2, tel. 74 869 03 91
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna i Niepubliczne Gimnazjum Specjalne przy Domu Pomocy Społecznej Sióstr Pielęgniarek, Ludwikowice Kł., ul. Wiejska 9, tel. 74 871 67 15
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niesłyszących, Długopole Zdrój, ul. Zdrojowa 11, tel. 74 813 91 69

Powiat kłodzki liczy ok. 165 tys. mieszkańców

Trasa: DKL_10A1, ok. 2 km, Kłodzko**

KŁODZKO

Kłodzko położone jest na stokach Góry Fortecznej w dolinie Nysy Kłodzkiej. Wiadomo, że już w X w. istniał tu gród, leżący na historycznym Szlaku Bursztynowym Czechy - Bałtyk. Pierwsza wzmianka o mieście pochodzi z 981 r. (czeski kronikarz Kosmas), ale prawa miejskie posiada ono od 1233 r. Do 1741 r. miasto pozostawało pod panowaniem Austrii. W poł. XVIII wieku Kłodzko włączone zostało w granice Prus. Hohenzollernowie rozbudowali wówczas habsburską twierdzę i fortyfikacje. W czasie II wojny światowej w twierdzy miały siedzibę obóz jeniecki i filia obozu koncentracyjnego Gross-Rosen (Rogoźnica).

Dziś to miejsce szczególne, w którym ponad tysiącletnia tradycja ściera się z nowoczesnością. Miasto niezwykłe, bo zbudowane przez cztery narody: Czechów, Niemców, Austriaków i Polaków.

Warto zobaczyć:

- twierdzę na Górze Fortecznej z XVI w. wybudowaną przez Austriaków i rozbudowaną w XVIII w. przez Prusaków (jest zespołem bastionów, kazamat i tajemniczych labiryntów)
- gotycki kościół parafialny z bogatym wystrojem barokowym
- most kamienny z XIV w., ozdobiony XVII i XVIII-wiecznymi rzeźbami na balustradzie
- barokowy kościół Franciszkanów
- kolegium jezuickie i seminarium św. Alojzego
- Podziemną Trasę Turystyczną 1000-lecia pod Starym Miastem

- neorenesansowy ratusz z zachowaną gotycką wieżą z galerią widokową
- Muzeum Ziemi Kłodzkiej

Wydarzenia:
- Międzynarodowe Długodystansowe Biegi Górskie
- Festiwal Twórczości Ludowej
- Zdobywanie Twierdzy Kłodzkiej

Informacja turystyczna:

pl. Bolesława Chrobrego 1, 57-300 Kłodzko

tel. 74 865 46 89, rit@um.klodzko.pl
www.klodzko.pl, www.twierdza.klodzko.pl

Informacje przydatne:

- Dworzec kolejowy Kłodzko Miasto i autobusowy znajduje się u zbiegu ulic Kościuszki i Słowackiego
- Dworzec kolejowy Kłodzko Główne przy pl. Jedności
- Parkingi w kilku miejscach, a między innymi przy ul. Łużyckiej, Grottgera, Matejki, Zawiszy
Czarnego, Malczewskiego, Armii Krajowej i przed wejściem do twierdzy.
- WC publiczne na pl. Kościuszki
- Pogotowie Ratunkowe, ul. Zawiszy Czarnego 2, Kłodzko, tel. 74 867 32 98
- Regionalna Informacja Turystyczna, pl. Chrobrego 1, tel. 74 865 46 89
- Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego PTTK, ul. Wita Stwosza 1, tel. 74 867 37 40

Trasa: Parking dworzec PKS Kłodzko Miasto – ul. Kościuszki - most na Nysie – ul. I. Daszyńskiego – ul. Zawiszy Czarnego (gotycki kościoła Wniebowzięcia NMP) – pl. Kościelny – ul. Kościelna – ul. Tumska (wejście do twierdzy na Fortecznej Górze 369 m n.p.m. , ok. 60 stopni do wejścia, Podziemna Trasa Turystyczna im Tysiąclecia Państwa Polskiego ok. 600 m długości) – ul. Czeska – rynek (ratusz, punkt informacji, fontanna, biblioteka) – ul. Wita Stwosza – kamienny most gotycki (z sześcioma grupami figur barokowych) – ul. A. Grottgera (kościół pw. Matki Bożej Różańcowej, klasztor Franciszkanów parking przy dworcu PKS.

Start: Spacer po Kłodzku rozpoczynamy od dworca kolejowego i autobusowego Kłodzko Miasto przy ul. Kościuszki. Na starą, zabytkową część miasta dostajemy się przejściem podziemnym. Przejście i schody są możliwe do pokonania przez wózkowiczów podjazdami, choć dość stromymi (konieczna pomoc dla wózkowiczów). Idziemy ok. 500 m ul. T. Kościuszki i w prawo (po drodze most na Nysie i widok po prawej na stare miasto) do ul. I. Daszyńskiego. Po 150 m w lewo przez parking do ul. Zawiszy Czarnego. Do gotyckiego kościoła Wniebowzięcia NMP można się dostać schodami, a wózkowicze muszą podjechać w prawo do ul. Zawiszy Czarnego i Spadzistą do pl. Kościelnego. Dalej ul. Kościelną i Tumską dochodzimy pod wejście do twierdzy na Fortecznej Górze (369 m n.p.m, ok. 60 stopni do wejścia). Tu rozpoczyna się też Podziemna Trasa Turystyczna im. Tysiąclecia Państwa Polskiego licząca 600 m długości. W prawo ul. Czeską dochodzimy do Rynku (ratusz, punkt informacji, fontanna, biblioteka). Z Rynku wychodzimy ul. Wita Stwosza przez kamienny most gotycki (z sześcioma grupami figur barokowych). Dalej ul.

A. Grottgera mijając po prawej kościół pw. Matki Bożej Różańcowej i klasztor Franciszkanów, przez most na Nysie docieramy do parkingu przy dworcu PKS.

Informacja: Regionalna Informacja Turystyczna, pl. Chrobrego 1, tel. 74 865 46 89, www.klodzko.pl

Trasa: DKL_10A2*, ok. 0,5 km Twierdza Kłodzka**

Twierdza Kłodzka mieści się na szczycie Zamkowego Wzgórza (369 m n.p.m.) po zachodniej stronie Nysy Kłodzkiej. Ta imponująca budowla, będąca jedną z głównych atrakcji turystycznych Kłodzka, jest w części udostępniona dla zwiedzających. Twierdza, będąca klasycznym i unikatowym wzorem architektury obronnej, jest najcenniejszym w Polsce zespołem fortyfikacji z XVII-XVIII w. Stanowi ona bardzo skomplikowany układ militarny. Budowa austriackiej twierdzy trwała od lat 80-tych XVII w. do początków wieku XVIII. Od połowy XIX w. do końca II wojny światowej budowla pełniła funkcję ciężkiego więzienia.

Informacja: Twierdza Kłodzka, ul. Grodzisko 1, 57-300 Kłodzko, tel. 74 8673468, www.twierdza.klodzko.pl

Trasa: DKL_10B*, ok. 3,5 km, Polanica Zdrój

POLANICA ZDRÓJ

To malownicze uzdrowisko położone jest w okolicy Gór Stołowych i Bystrzyckich, w dolinie Bystrzycy Dusznickiej. Polanica Zdrój leży w bezpośrednim sąsiedztwie Narodowego Parku Gór Stołowych.

Pierwsze wzmianki o Polanicy Zdroju znajdują się w księgach sądowych miasta Kłodzka. Już w XVI w. źródła wód mineralnych stały się sławne. Dowożono je do odległych miejscowości, sprowadzano na uczty biesiadne oraz wesela. W 1596 r. miejscowość stała się własnością jezuitów. Okresem przełomowym w dziejach Polanicy jest rok 1828. Wtedy to właścicielem miasta został kłodzki kupiec Józef Gromls, który zbudował małą pijalnię oraz drewniane łazienki. Od tego czasu Polanica funkcjonuje jako miejscowość uzdrowiskowa.

W 1904 r. zaczęto eksploatację źródła „Wielka Pieniawa". Latem 1906 r. oddano do użytku Dom Zdrojowy, który następnego dnia został wraz z parkiem zdrojowym oświetlony światłem elektrycznym. Kurort zyskał popularność zarówno w Polsce, jak i w Europie. Podstawowymi profilami lecznictwa uzdrowiskowego w Polanicy Zdroju są kardiologia, gastrologia oraz układ ruchu.

Warto zobaczyć:

- Park Zdrojowy z kolekcją rododendronów i azalii,
- kolorową fontannę,
- pijalnię wód mineralnych i halę spacerową z 1911 r.,
- Teatr Zdrojowy z 1925 r.,
- Jaskinię solno-jodową „Galos",

- rozlewnię znanej wody mineralnej „Staropolanka”,
- ośrodek chirurgii plastycznej,
- neobarokowy kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP,
- Dom Misyjny „Chrystus Rex” i Etnograficzne Muzeum Misyjne – Sokołówka,
- hutę szkła „Barbara”,
- letni tor saneczkowy „Diabelska rynna”.

Wydarzenia:

- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Uzdrowiskowej „Muzyka Świata”,
- Lato Filmowe,
- turniej szachowy imienia Akiby Rubinsteina i targi SANAT.

Informacja turystyczna:

ul. Zdrojowa 13, 57-320 Polanica-Zdrój

tel. 74 868 24 44, info@polanica.pl

Urząd Miejski, ul. Dąbrowskiego 3, tel. 74 868 06 00, www.polanica.pl

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Dworzec PKS, przy Wzgórzu Marii, u zbiegu ulic Wojska Polskiego, Warszawskiej, Harcerskiej i Mariańskiej – ul. Zdrojowa (wzdłuż rzeki Bystrzycy Dusznickiej, neobarokowy kościół Wniebowzięcia NMP z 1910 r., punkt informacji turystycznej) – deptak – park zdrojowy (pijalnia Wielka Pieniawa, hala spacerowo-koncertowa, Teatr Zdrojowy im. Mieczysławy Ćwiklińskiej, pomnik Adama Mickiewicza, obok muszli koncertowej kolorowa fontanna) – ul. B. Chrobrego parking przy dworcu PKS.

Start: Spacer po Polanicy rozpoczynamy od parkingu w pobliżu dworca autobusowego, przy Wzgórzu Marii, u zbiegu ulic: Wojska Polskiego, Warszawskiej, Harcerskiej i Mariańskiej. Trasa ta początkowo wiedzie ul. Zdrojową wzdłuż rzeki Bystrzycy Dusznickiej, o bystrym nurcie. Jest to fragment trasy zabudowanej licznymi sklepami, kioskami z pamiątkami, restauracjami i punktami gastronomicznymi. Po lewej mijamy neobarokowy kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z 1910 r. i punkt informacji turystycznej. W pobliżu kościoła znajduje się najstarszy budynek z r. 1708 postawiony tu przez jezuitów. Deptak to ulubione miejsce spotkań turystów, a także mieszkańców miasta. Po około 400 m, kierując się w lewo, docieramy do Parku Zdrojowego. W parku należy odwiedzić pijalnię Wielka Pieniawa, połączoną z halą spacerowo-koncertową. Korzystanie z ujęcia wody mineralnej jest płatne wewnątrz budynku i z automatu na zewnątrz. Do pijalni przylega także Teatr Zdrojowy im. Mieczysławy Ćwiklińskiej. Przy głównej alei, zwieńczonej pomnikiem Adama Mickiewicza, mieści się szpital uzdrowiskowy Wielka Pieniawa z pełnym zakresem usług, komnatą solną, dostępny dla osób niepełnosprawnych.

Obok muszli koncertowej znajduje się multimedialna fontanna, atrakcja godna zobaczenia. Cały park jest dostępny dla wózkowiczów. Park opuszczamy ulicą Chrobrego, dalej przez mostek do lasu. Tam obejrzeć można betonową rzeźbę polarnego niedźwiedzia, symbolizującego zasięg lądolodu skandynawskiego w zamierzchłych czasach. Spacer kończymy na parkingu przy dworcu PKS.

Informacja: ul. Zdrojowa 13, 57-320 Polanica Zdrój, tel. 74 868 24 44, info@polanica.pl, www.polanica.pl

Trasa: DKL_10C*, ok. 4,5 km, Duszniki Zdrój

DUSZNIKI ZDRÓJ

Uzdrowisko Duszniki Zdrój leży w malowniczej dolinie rzeki Bystrzycy Dusznickiej, na granicy z Republiką Czeską, która biegnie wzdłuż szczytów Gór Orlickich.

Miasto Duszniki znane było już w XIII w. Pełniło ono ważne funkcje targowe przy szlaku wiodącym z Czech. Z XVI w. pochodzi Stara Papiernia (obecnie Muzeum Papiernictwa) - osobliwa architektonicznie i ciekawa wewnątrz. Odwiedzający ją turyści mogą poznać dawne techniki czerpania papieru, a także sami stworzyć arkusz czerpanego papieru, co stanowi niewątpliwą atrakcję. Duszniki w przeszłości były ośrodkiem tkactwa i handlu suknem. Fryderyk Chopin przy okazji swojego pobytu w kurorcie w 1826 r. dał dwa koncerty. Na cześć wielkiego kompozytora w jego dworku corocznie odbywa się Międzynarodowy Festiwal Chopinowski.

Warto zobaczyć:

- w rynku kamieniczki z XIV-XX w.,
- kolumnę wotywną z XVIII w.,
- barokowy kościół parafialny, św. św. Piotra i Pawła, wewnątrz ambona w kształcie wieloryba,
- Muzeum Papiernictwa w młynie papierniczym z XVII w. (tel. 74 862 7401 Dział Oświatowy - kontakt dla w-skersów),
- Teatr Zdrojowy (Dworek) im. Fryderyka Chopina,
- Park Zdrojowy,
- Pijalnię Wód Mineralnych i dawną halę spacerową,
- kolorową fontannę w Parku Zdrojowym, pokazy w okresie letnim: maj – wrzesień,
- Centrum Polskiego Biathlonu na Jamrozowej Polanie z trasami biegowymi,
- Ośrodek sportów zimowych w Dusznikach - Zieleńcu i Podgórzu (22 wyciągi narciarskie).

Wydarzenia:

Międzynarodowy Festiwal Chopinowski.

Informacja turystyczna:

Rynek 9, 57-340 Duszniki Zdrój; tel. 74 866 94 13, www.duszniki.pl, www.duszniki-zdroj.pl, Urząd Miejski, Rynek 6, tel. 74 866 92 10,

Trasa: Orlen (parking), przy ul. K. Świerczewskiego Trasa nr 8 Wrocław – Kudowa Zdrój – ul. J. Słowackiego – rynek (pręgierz, urząd miasta, figura) – ul. Kłodzką (kościół śś. Piotra i Pawła, w środku ambona w kształcie wieloryba, Muzeum Papiernictwa) – ul. Sprzymierzonych – ul. Wojska Polskiego – al. Fryderyka Chopina (Dworek Chopina, obelisk i pomniku pianisty, Zakład Lecznictwa Uzdrowiskowego „Jan Kazimierz”, pijalnia wód, kolorowa fontanna Gigant) – wracamy tą samą trasą do parkingu przy stacji Orlen.

Start: Spacer po Dusznikach Zdroju rozpoczynamy od stacji paliw Orlen (parking), przy przystanku autobusowym na ul. K. Świerczewskiego przy trasie nr 8 Wrocław - Kudowa Zdrój. Następnie ul. J. Słowackiego dochodzimy do zabytkowego Rynku, w pobliżu którego odwiedzić należy kościół św. Piotra i Pawła z charakterystyczną amboną w

kształcie wieloryba. Od Rynku, ul. Kłodzką, dochodzimy do Muzeum Papiernictwa. Zabytek jest już dostępny dla wózkowiczów. Dalej przez pl. Warszawy podążamy piękną aleją kasztanowców lub al. Sybiraków do części uzdrowiskowej. Po drodze możemy skorzystać z wód mineralnych - szczaw wodoro -węglanowo - wapniowo-magnezowych w dostępnych źródłach „Jacek" i „Agata". Wchodząc do Parku Zdrojowego, idziemy brzegiem rzeki Bystrzycy Dusznickiej i mijamy po obu stronach obiekty sanatoryjne i wczasowe. Na początku parku warto zatrzymać się przy Dworku Chopina, obelisku i pomniku pianisty. Na początku sierpnia odbywają się tu słynne Festiwale Chopinowskie. Idąc dalej, po lewej stronie mijamy zamknięte źródełko „Pieniawa Chopina", a nieco dalej znajduje się pijalnia wód mineralnych, z których można skorzystać za niewielką opłatą. Po prawej zaś jest duży Zakład Lecznictwa Uzdrowiskowego „Jan Kazimierz" należący do Zespołu Uzdrowisk Kłodzkich. Park zamyka kolorowa fontanna „Gigant"(w sezonie letnim pokazy światło-dźwięk). Wracamy tą samą trasą do parkingu przy stacji paliw Orlen.

Informacja: Rynek 9, 57-340 Duszniki Zdrój, tel. 74 866 94 13, www.duszniki.pl, www.duszniki-zdroj.pl, Urząd Miejski, Rynek 6, tel. 74 866 92 10,

Trasa: DKL_10D*, ok. 5,5 km, Kudowa Zdrój – Pstrążna

KUDOWA ZDRÓJ

Kudowa Zdrój jest jednym z największych uzdrowisk na Ziemi Kłodzkiej. Leży u podnóża Gór Stołowych (Park Narodowy Gór Stołowych), a od południa Gór Orlickich. Ma najłagodniejszy klimat w Sudetach. Założony w XVIII w. Park Zdrojowy zachwyca uroczym położeniem i egzotyczną roślinnością. Pierwsze zakłady kąpielowe powstawały tu już w XVII w. Wody kudowskie wykorzystywane są w leczeniu chorób serca, chorób endokrynologicznych i niedokrwistości.

Warto zobaczyć:
- Park Zdrojowy z interesującymi okazami egzotycznej roślinności ,
- dom zdrojowy z 1906 r. (obecne sanatorium „Polonia"),
- krytą halę spacerową tzw. Teatr pod Blachą z pijalnią wód mineralnych z pocz. XX w.,
- Kaplicę Czaszek - Kudowa – Czermna,
- Muzeum Zabawek,
- Muzeum Żaby,
- Aqua Park „Wodny Świat" - kompleks rekreacyjno-rehabilitacyjny (baseny, sauna, jacuzzi, hydromasaże, sztuczna rzeka, kręgielnia),
- Ruchomą Szopkę - 250 rzeźbionych w drewnie figurek, poruszanych mechanicznie Kudowa– Pstrążna,
- Skansen Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego, Kudowa – Pstrążna,

Wydarzenia:
- Międzynarodowy Festiwal Moniuszkowski,
- Wielka Majówka,
- Polsko-czeskie spotkania filmowe.

Trasa: Parking przy ul. S. Moniuszki – Kudowa „Zameczek” (pomnik Stanisława Moniuszki, Teatr pod Blachą, miejsce spotkań szachistów – park zdrojowy – staw zdrojowy – ul. Graniczna – ul. Kościuszk (Kaplica Czaszek, dzwonnica św. Bartłomieja Apostoła, gospodarstwo Bogusława Gorczyńskiego - Szlak Ginących Zawodów) – ok. 1 km lekko pod górę miejscowość Pstrążna (Ruchoma Szopka).
Wracamy tą samą trasą do parkingu.

Dojazd: kolej, komunikacja autobusowa, samochód

Start: Wycieczkę rozpoczynamy przy „Zameczku”, znanym z ekspozycji okazałych palm i kaktusów (latem). Po prawej napotykamy pomnik Stanisława Moniuszki, a po lewej Teatr pod Blachą i miejsce spotkań szachistów. Podążamy szeroką aleją z ławkami po obu stronach i docieramy do altany z ujęciem wody mineralnej. Po około 600 m na skraju parku jest duży staw zdrojowy ze sprzętem pływającym. Za stawem przy ul. Granicznej jest przejście turystyczne do Republiki Czeskiej na rzeczce Czermnica. Dalej do Czermnej możemy dotrzeć ulicą Kościuszki, a także ulicą Moniuszki obok Wzgórza Kaplicznego. Od stawu do Kaplicy Czaszek i dzwonnicy św. Bartłomieja Apostoła dzieli nas 1100 m. Kaplica Czaszek zbudowana została w 1776 r. przez księdza Wacława Tomaszka z kości ok. 3000 ludzi - ofiar epidemii i wojen śląskich. W piwnicy kaplicy spoczywają szczątki dalszych 20 tys. ofiar. W Czermnej-Bukowinie działa znany dziecięcy ośrodek rehabilitacyjny. Obok kaplicy Czaszek w gospodarstwie Bogusława Gorczyńskiego trafimy na Szlak Ginących Zawodów. W gospodarstwie, składającym się z kilku drewnianych chat wiejskich i wiatraka, sołtys wsi zgromadził dawne, nieużywane obecnie, wiejskie sprzęty, m.in. młynki, cepy, pługi, sierpy.

Wizyta w istniejącej tu pracowni garncarskiej jest niezapomnianym przeżyciem, niemniejszą atrakcją jest mini ZOO: strusie jedzące z ręki, kilkanaście gatunków bażantów, żurawie, kurki i koguty ozdobne oraz pawie. Zapraszamy także do degustacji prawdziwego wiejskiego chleba w cieniu zabytkowego, drewnianego wiatraka. Idąc dalej ok. 1 km lekko pod górę dojdziemy do końca wsi Czermna. Tu w prywatnym domu Ruchoma Szopka.

Informacje przydatne:

- Wody mineralne z czterech źródeł to: szczawy alkaliczno-ziemne i żelazisto-arsenowe leczące między innymi choroby kobiece, anemie, gruczoły dokrewne, układ krążenia i serce
- Dworzec autobusowy przy ul. 1 Maja
- Aquapark przy Sanatorium „Polonia” z miejscami wydzielonymi dla osób niepełnosprawnych

Informacja: ul. Zdrojowa 44, 57-350 Kudowa Zdrój, tel. 74 866 13 87, turystyka@kudowa.pl, www.kudowa.pl
Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. ul. Moniuszki 2, 57-350 Kudowa Zdrój
tel. 74 868 04 01, www.zuk-sa.pl

Trasa: DKL_10E*, ok. 3 km, Lądek Zdrój – uzdrowisko

LĄDEK ZDRÓJ

Lądek Zdrój, położony nad rzeką Białą Lądecką już w XV w. zasłynął z posiadających właściwości lecznicze wód. Radoczynne wody ściągały w XVI w. wielu kuracjuszy, co wpłynęło na bogacenie się miejscowej ludności. Stąd piękna mieszczańska starówka z charakterystycznymi podcieniami. W tym czasie obudowano również drogocenne źródła, zainstalowano pierwsze wanny z podgrzewaną wodą oraz wzniesiono budynki dla kuracjuszy. Pod koniec XVIII w. i na pocz. XIX w. Lądek Zdrój przyciągał znamienite osobistości: Johan Wolfgang Goethe, królowa Luiza, żona króla pruskiego Wilhelma III, John Adams późniejszy prezydent Stanów Zjednoczonych.

Do dziś wody lądeckie wykorzystuje się w leczeniu licznych chorób natury neurologicznej, ginekologicznej, związanej z narządami ruchu, przemianą materii oraz dermatologiczne.

Warto zobaczyć:

- renesansowe, barokowe i klasycystyczne kamienice w rynku,
- neorenesansowy ratusz z XIX w.,
- kolumnę wotywną Trójcy Świętej z XVIII w.,
- średniowieczny pręgierz,
- kościół parafialny NMP (budowla barokowa z cennymi rzeźbami figuralnymi z warsztatu Michała Klahra),
- na Białej Lądeckiej kamienny gotycki most z XVI w., z figurą św. Jana Nepomucena
- „Wojciech” - wizytówka Lądka - zakład przyrodoleczniczy z XVI w., przebudowany gruntownie dwieście lat później, wzorowany na łaźniach tureckich. We wnętrzu unikalny marmurowy basen do kąpieli leczniczych, pijalnie wody mineralnej i gabinety zabiegowe z ponad 100-letnimi marmurowymi wannami,
- zakład przyrodoleczniczy „Jerzy”, w swej starszej części pochodzący aż z XV w.,
- arboretum z 250 gatunkami drzew i krzewów krajowych i egzotycznych,
- jaskinię Radochowską - druga pod względem wielkości jaskinia w polskich Sudetach Wschodnich, ponad 265 m podziemnych korytarzy z podziemnym jeziorkiem.

Wydarzenia:

- Dzień Lądka,
- Przegląd Filmów Górskich.

Informacja turystyczna: Urząd Miasta i Gminy Lądek Zdrój, Rynek 31, 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 811 78 50, www.ladek.pl, www.uzdrowisko-ladek.pl
Uzdrowisko Lądek - Długopole S.A., ul. Wolności 4, 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 814 64 37,

Trasa: Parking przy ul. Konopnickiej – ul. Spacerową – pl. Partyzantów – ul. Paderewskiego (sanatorium „Jan”, Zakład Przyrodoleczniczy „Jerzy”– najstarszym zabytkowym obiekcie z XV w.) – ul. T. Kościuszki – pl. M. Skłodowskiej-Curie – ul. Zamkowa – pl. Mariański (Zakład Przyrodoleczniczy „Wojciech”, park 1000-lecia, fontanna zdrojowa) – ul. Zamkowa – ul. T. Kościuszki – skwer Unii Europejskiej – parking przy ul. Konopnickiej.

Start: Spacer po części uzdrowiskowej, czyli zdroju, rozpoczynamy od przystanku autobusowego i parkingu przy ul. Konopnickiej, podążając ul. Spacerową do pl.

Partyzantów, a nieco dalej przy ul. Paderewskiego warto obejrzeć sanatorium „Jan”. Po około 100 m znajdujemy się przy Zakładzie najstarszym zabytkowym obiekcie z XV w. Idąc dalej, nieco pod górę i w lewo, jesteśmy pod amfiteatrem, a przed nami Dom Zdrojowy w parku im. Stanisława Moniuszki. Przez park prowadzi cienista alejka wśród drzew, wychodząca na historyczny obiekt zdroju - „Wojciech”, z łazienkami, basenem (jest winda) pijalnią wód mineralnych (wstęp płatny). Okolice „Wojciecha” to miejsce spotkań kuracjuszy, otwarte źródła wody mineralnej „Chrobry” i „Dąbrówka” oraz basen pływacki i kościółek na pl. Mariańskim. Na początku ul. Wolności po lewej zachęca do spacerów duży Park 1000-lecia ze starodrzewem i kwitnącymi wiosną rododendronami. Przy ul. Wolności zlokalizowanych jest kilka pawilonów sanatoryjnych, wchodzących w skład dużego kompleksu leczniczego „Adam”. Po ok 100 m docieramy do najnowszego, szpitala uzdrowiskowego „Jubilat”. Na parking wracamy ulicą Graniczną przy odkrytym basenie pływackim. Do centrum uzdrowiska możemy dotrzeć ul. Kopernika lub al. Marzeń.

Informacje przydatne:

- Lądek Zdrój, jedno z najstarszych uzdrowisk polskich i europejskich, dzięki walorom leczniczym wód mineralnych znane już od XIII w.,
- Lądek dysponuje unikalnymi termalnymi wodami mineralnymi fluoro-siarczkowo-radoczynnymi,

Główne źródła to „Jerzy”, „Chrobry”, „Dąbrówka”, „Maria Skłodowska-Curie” i „Wojciech”,

- W Lądku jest ponad 20 obiektów sanatoryjnych, najbardziej znane to „Wojciech”, „Jerzy” i „Adam”, a dostępne dla osób niepełnosprawnych to „Stanisław”, „Jan” i „Jubilat”,
- Pogotowie Ratunkowe i przychodnia lekarska mieszczą się przy ul. Strażackiej 2, tel. 74 81 46 444.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy Lądek Zdrój, Rynek 31; 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 811 78 50, www.ladek.pl, Uzdrowisko Lądek – Długopole S.A., ul. Wolności 4; 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 814 64 34, www.uzdrowisko-ladek.pl

Trasa: DKL_10F*, ok. 3km, Lądek – Starówka

Trasa: Rynek (parking, figura wotywna Trójcy Świętej) – ul. Kościelna (kościół pw. Narodzenia NMP) – ul. Wiejska – ul. Kłodzka – Rynek (kamienice, na pierzei zachodniej Punkt Informacji Turystycznej, galeria muzealna im. Michała Klahra, pręgierz) – ul. Zdrojowa (ruiny kościoła Ewangelickiego) – ul. Zdrojowa – ul. Słodowa (obelisk Księżnej Marianny Orańskiej) – ul. T Kościuszki – most Niebieski – ul. Klonowa – most gotycki z figurą św. Jana Nepomucena – rynek.

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Start: Trasę rozpoczynamy w Rynku (sporo miejsc parkingowych). Kierujemy się z Rynku na północno-zachodni narożnik na ul. Kościelną. Przy narożniku ratusza figura wotywna Trójcy Świętej. Po ok. 200 m kościół pw. Narodzenia NMP, po dalszych 200 m skręcamy w prawo w ul. Wiejską, a po 300 m w ul. Kłodzką. Wracamy do Rynku. Po lewej w kamienicy na pierzei zachodniej punkt Informacji Turystycznej, a obok znajduje się galeria Muzealna im. Michała Klahra. Dalej mając ratusz po lewej stronie (przy nim znajduje się od strony wschodniej pręgierz). Ulicą Zdrojową dochodzimy do ruin kościoła

Ewangelickiego. Na zejściu ulic Zdrojowej i Słodowej stoi obelisk Księżnej Marianny Orańskiej. Dalej podążamy ul. T. Kościuszki. Mając po lewej wyspę na Rzece Białej Lądeckiej dochodzimy do Mostu Niebieskiego i skręcamy 2 razy w lewo przez most na ul. Klonową. Stąd idziemy wzdłuż rzeki i po 350 m docieramy do mostu gotyckiego z figurą św. Jana Nepomucena. Przechodzimy przez most i skręcamy w prawo do Rynku.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy Lądek Zdrój, Rynek 31; 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 811 78 50, www.ladek.pl

Trasa: DKL_10G*, ok. 1,6 km, Błędne Skały**

Rezerwat Błędne Skały położony jest na wysokości 852 m n.p.m., na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych i stanowi zachodnią część grzbietu Skalniaka (915 m n.p.m.).

Różnice w odporności na wietrzenie i erozję warstw piaskowców o lepiszczu krzemionkowym bądź marglistym spowodowały niezwykłe urzeźbienie ścian występujących tu skalnych wąwozów, tuneli i pojedynczych skałek. Natura nadała im fantazyjne kształty grzybów, maczug, klepsydr, baszt, tworząc niepowtarzalną scenerię „skalnego miasta". Rezerwat przyrody utworzono tu w 1957 r.

Dziś w labiryncie form skalnych przebiega kilkusetmetrowa trasa turystyczna, którą pokonuje się w około pół godziny. Trasa słabo dostępna dla w-skersów.

Informacja: Park Narodowy Gór Stołowych, ul. Słoneczna 31, 57-350 Kudowa Zdrój, tel. 74 866 14 36, www.pngs.com.pl

Trasa: DKL_10H*, ok. 1,5 km, Długopole Zdrój

DŁUGOPOLE ZDRÓJ

Długopole Zdrój to stara wieś łańcuchowa w powiecie kłodzkim w dolinie Nysy Kłodzkiej. Najstarsze źródło - ,,Emilia" odkryto w 1798 r. W XIX w. właścicielem uzdrowiska został romantyk, jak na owe czasy przystało - dr Julius Hancke z Wrocławia. Założył tu park z oryginalnym drzewostanem i wzniósł charakterystyczny budynek pijalni. Do dziś można chłonąć magię tego miejsca.

Do Długopoła Zdroju powinni przyjeżdżać alergicy. W łagodnym, pozbawionym alergenów klimacie można poddawać się kuracjom pitnym oraz licznym zabiegom leczniczym wspomagającym szybki powrót do zdrowia. Od 1956 r. Uzdrowisko w Długopolu funkcjonuje jako jedyny w Polsce Ośrodek Rehabilitacyjny dla chorych po wirusowych zapaleniach wątroby.

Informacja turystyczna: Biuro Związku Gmin Śnieżnickich
Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka, tel. 74 811 37 31, tel. 74 811 37 07
www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl
Uzdrowisko Lądek - Długopole S.A., ul. Wolności 4, 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 813 90 51;
www.uzdrowisko-ladek.pl

Dojazd: komunikacja autobusowa, samochód

Trasa: Spacer rozpoczynamy przy Zakładzie Przyrodoleczniczym „Karol", klubie kuracjusza i ujęciach wody mineralnej na skraju parku zdrojowego. To piękny, dobrze zagospodarowany teren, będący skupiskiem kilkudziesięcioletniego starodrzewu i krzewów z domieszką gatunków subtropikalnych. Wspaniała jest 600-metrowa aleja lipowo-klonowa. W pobliżu godny odwiedzenia kościół św. Piotra i Pawła, wzniesiony w XV w., z gotycką wieżą przykrytą renesansowym hełmem. Całe uzdrowisko wraz z parkiem można obejść w ok. 30 minut. Ale polecamy na dłużej zatrzymać się w odnowionej części pijalni wód oraz w parku zdrojowym, zwłaszcza wiosną i latem.

Informacje przydatne:

- Wody lecznicze ze źródeł „Renata", Emilia" i „Kazimierz",
- szczawy wodoro-węglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowe, żelaziste i radoczynne,

Informacja: Biuro Związku Gmin Śnieżnickich, Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka, tel. 74 811 37 31, www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl, Uzdrowisko Lądek – Długopole S.A., ul. Wolności 4, 57-540 Lądek Zdrój, tel. 74 814 64 34, www.uzdrowisko-ladek.pl

Trasa: DKL_10l*, ok 4 km, Bystrzyca Kłodzka

BYSTRZYCA KŁODZKA

Miasto położone jest w rozległym obniżeniu między Masywem Śnieżnika i Górami Bystrzyckimi, nad Nysą Kłodzką i Bystrzycą Łomnicką.

Początki osady sięgają czasów kultury łużyckiej. We wczesnym średniowieczu istniał tu gród z podgrodziem, pełniący funkcje targowe przy „Bursztynowym Szlaku". Na początku XIV w. Bystrzyca Kłodzka otrzymała prawa miejskie. W XVI w. Bystrzyca była ośrodkiem sukiennictwa, jednak z powodu wojen oraz nieszczęśliwych pożarów miasto od XVII w. stopniowo podupadało. Dopiero w wieku XIX, a właściwie od 1875 r., kiedy otwarto połączenie kolejowe z Kłodzkiem, miejscowość zaczęła się na nowo rozwijać. Ruszyły inwestycje przemysłowe i budowlane, rekreacyjne oraz oświatowe.

Warto zobaczyć:

- dobrze zachowane fragmenty murów miejskich z basztami: Kłodzką i Rycerską oraz Bramę Wodną,
- renesansowe, barokowe i klasycystyczne kamienice mieszczańskie,
- neorenesansowy ratusz,
- gotycki kościół św. Michała Archanioła,
- kolumnę wotywną Trójcy Świętej,
- pręgierz z XVI w. na dawnym Targu Bydlęcym (obecnie Mały Rynek),
- kaplicę św. Floriana z XVIII w. z relikwiami świętego - zbudowana na pamiątkę wielkiego

pożaru miasta,
- Bramę Wodną ul. Podmiejska 1; Pochodzi z XIV w. najokazalsza i najlepiej zachowana baszta w umocnieniach, (czworoboczna, z łamanego kamienia, podstawa 7x7m, drewniany szczyt zastąpiono w 1568 r. murowanym),
- Muzeum Filumenistyczne.

Wydarzenia:
- Zawody MTB o Puchar Bystrzycy Kłodzkiej,
- Dni Turystyki Ziemi Bystrzyckiej,
- Jarmark Floriański w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Ogólnopolskie Spotkanie Filumenistów Polskich,
- Ogólnopolskie Bieg Narciarski Ziemi Bystrzyckiej w Spalonej,
- Międzynarodowy Zjazd na Saniach Rogatych w Międzygórzu,
- Dni św. Floriana patrona Bystrzycy Kłodzkiej.

Trasa: Parking przy moście ul. Kolejowa – most na Nysie – pl. Szpitalny – most (pomnik św. Jana Nepomucena) ul. Międzyleska – ul. S. Okrzei – rynek – ul. Jana Pawła II (kościół św. Michała) – ul. Sienna – ul. Środkowa – ul. S. Okrzei (Baszta Kłodzka, punkt informacji, pamiątki i wieża widokowa) – Mały Rynek (pręgierz, Muzeum Filumenistyczne, Baszta Rycerska) – ul. Rycerska – rynek (ratusz, a w nim Szkoła Muzyczna I stopnia im. K. Szymanowskiego, kolumna wotywna Trójcy Świętej) – Brama Wodna – ul. Podmiejska – pl. Szpitalny – most – ul. Kolejowa.

Start: Trasę po Bystrzycy Kłodzkiej warto rozpocząć za rzeką przy ulicy Kolejowej (most na Nysie, dobre miejsca parkingowe po lewej przy nabrzeżu i wspaniały widok na średniowieczne miasto za rzeką). Ulicą Kolejową przechodzimy przez most i skręcamy w prawo na pl. Szpitalny. Dalej wchodzimy na most na Bystrzycy Łomnickiej (dopływ Nysy Kłodzkiej, pomnik św. Jana Nepomucena). Za mostem skręcam w prawo i mamy do wyboru 2 trasy. Pierwsza łatwiejsza - ul. Międzyleśną wokół murów obronnych do skrzyżowania z ul. S. Okrzei (w lewo do rynku polecana dla wózkowiczów). Druga - 30 m dalej w prawo ul. Podmiejską po historycznej kostce brukowej pod Bramą Wodną do rynku (trasa dużo trudniejsza po kostce i z podjazdami pod górę). Trasą pierwszą od skrzyżowania z ul. S. Okrzei idziemy dalej prosto aż do ul. Jana Pawła II i skręcamy w lewo do kościoła parafialnego św. Michała Archanioła. Z Ulicy Siennej skręcamy w lewo w ul. Środkową i dalej w lewo w ul. S. Okrzei. Po lewej znajduje się Baszta Kłodzka (pamiątki i wieża widokowa z panoramą na Bystrzycę Kłodzką). Kontynuujemy zwiedzanie skręcając w prawo na Mały Rynek (punkt informacji). Po prawej pręgierz, a po lewej Muzeum Filumenistyczne, dalej w głębi Baszta Rycerska. Zostawiamy basztę po lewej i skręcamy w ul. Rycerską, którą dochodzimy do Rynku. Tu znajduje się ratusz (szkoła muzyczna), a po drugiej stronie ratusza kolumna wotywna Trójcy Świętej. Do parkingu możemy wrócić trasą nr 2 przez Bramę Wodną do ul. Podmiejskiej i przez pl. Szpitalny na most na ul. Kolejowej.
Informacja: Biuro Związku Gmin Śnieżnickich, Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka, tel. 74 811 37 31, www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl

Trasa: DKL_10J*, ok. 1,5 km, Międzylesie - zamek i miasto

Miasto położone nad Nysą Kłodzką, na południowym krańcu ziemi kłodzkiej, pomiędzy Masywem Śnieżnika a Górami Bystrzyckimi. W XVIII w. był tu ośrodek tkactwa lnu. Do dziś zachowana typowa dla osad targowych zabudowa. Międzylesie dziś to miejscowość turystyczno-wypoczynkowa. W pobliżu znajdują się atrakcyjne tereny Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego. Sieć szlaków turystycznych oraz dawne kolejowe i drogowe przejście graniczne do Czech.

Warto zobaczyć:
- barokowy zamek z końca XVII w. z Czarną Wieżą z XIV w. i elementami gotyckimi
- obok zamku kościół Bożego Ciała wybudowany w XV w., obecnie barokowy z amboną w kształcie łodzi z żaglem
- dwa drewniane domki tkaczy z XVIII w., z grupy domów Siedmiu Braci

Trasa: Trasę rozpoczynamy z parkingu przy pl. Wolności (liczne tablice informacyjne). Kierujemy się na ul. Szarych Szeregów i w lewo przez bramę wchodzimy na dziedziniec pałacu (restauracja po lewej dostępna dla wózkowiczów, pałac dostępny tylko z zewnątrz dla wózkowiczów). Wracamy na pl. Wolności i mając cały czas pałac po prawej, mijamy kościół Bożego Ciała i fasadę główną pałacu. Na placu Wolności mamy skwer z ławeczkami i fontanną oraz liczne kamieniczki o niskiej zabudowie. Idąc dalej aż do zwężenia pl. Wolności dochodzimy do ul. J. Sobieskiego i skręcamy w lewo. Po prawej stronie dwa drewniane domki tkaczy z XVIII w. (Agencja PKO). Na parking wracamy tą sama drogą.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy Międzylesie, pl. Wolności 1, 57-530 Międzylesie, tel. 74 812 63 27, www.miedzylesie.pl

Trasa: DKL _10K* ok. 6-12 km, Międzygórze – Maria Śnieżna**

MIĘDZYGÓRZE

Międzygórze to wieś położona w dolinie rzeki Wilczki w Masywie Śnieżnika. Rozwinęła się ze śródleśnej osady z XVI w. Dziś Międzygórze to miejscowość sportowo - rekreacyjna i turystyczna oraz świetna baza wypadowa na wycieczki w Góry Bystrzyckie, Bialskie i Masyw Śnieżnika.

Wart zobaczyć:
- historyczny układ urbanistyczny z XVI - XX w.
- drewniany kościółek poewangelicki parafii św. Józefa Oblubieńca NMP z 1740 -1742 r.(dawna kaplica cmentarna)
- kamienny kościół poewangelicki z 1911 r.
- wodospad Wilczki o wys. 20 m, drugi co do wielkości w Sudetach
- drewniany pensjonat Mimoza III z pocz. XX w.

- Budynek sanatorium Gigant
- kaplica górska z I poł. XX w.
- Ogród Bajek
- Sanktuarium Matki Bożej Śnieżnej na Górze Iglicznej

Wydarzenia:
- Otwarte Mistrzostwa Międzygórza w zjazdach na Saniach Rogatych - luty
- Dni Międzygórza – lipiec

Start: Trasę warto rozpocząć z parkingu przy Wodospadzie Wilczki (rezerwat ścisły im. S. Żeromskiego) na ul. Wojska Polskiego (pensjonat i restauracja). **Trasa K1** dla bardziej sprawnych do sanktuarium Marii Śnieżnej prowadzi przez wodospad i dalej szlakiem czerwonym. **Trasa K2** nieco dłuższa i łatwiejsza, ale za to widokowo atrakcyjna jest trasą przez Międzygórze. Z ul. Wojska Polskiego kierujemy się do centrum miasta ok. 300 m. Na skrzyżowaniu skręcamy w lewo przez most na rzece Wilczka. Na wprost drewniany kościół św. Józefa. Zejście szlaków czerwonego, żółtego, niebieskiego i zielonego. Idziemy w lewo szlakiem żółtym, niebieskim i zielonym. Mijamy stylowe pensjonaty, w tym po lewej Gigant. Trzymając się szlaku żółtego i niebieskiego za Gigantem w lewo lekko pod górę przez las. Dalej trasa typowo górska, droga utwardzona. Po ok. 1,6 km szlakiem żółtym dochodzimy do łącznika ze szlakiem zielonym i skręcamy w lewo lekko pod górę, a po ok. 400 m dochodzimy do sanktuarium (tu schronisko na Górze Iglicznej). Wracamy tą samą drogą.
Trasa K3. Przy Gigancie skręcamy w prawo i trzymając się szlaku zielonego idziemy dobrze utwardzoną droga przez ok. 500 m. Dalej idziemy lekko w lewo, a szlak odchodzi w górę w prawo. Trzymając się utwardzonej drogi po 3 krotnym przekroczeniu tego samego strumienia ok. 1,5 km, dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy lekko w lewo, a po 50 m jeszcze raz ostro w lewo pod górę cały czas drogą szrutową. Po ok. 700 m rozwidlenie. My dalej idziemy w lewo i po dalszych 500 m dochodzi do nas z góry szlak niebieski. Przez chwilę ok. 200 m szlakiem niebieskim po czym dalej drogą szrutową, a szlak niebieski schodzi w lewo w dół. Kolejne 1200 m lekko w dół doprowadza nas na przełęczy do zejścia szlaków żółtego, zielonego i czerwonego. Skręcamy w lewo i trzymając się razem wszystkich szlaków dochodzimy pod Górę Igliczną do sanktuarium (obok schronisko górskie). Wracamy tą samą drogą.

Informacja: Biuro Związku Gmin Śnieżnickich, Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka, tel. 74 811 37 31, www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl

Trasa: DKL_10L, ok. 2,4 km i w jaskini ok. 200 m, Jaskinia Niedźwiedzia**

JASKINIA NIEDŹWIEDZIA

Jaskinia Niedźwiedzia położona jest w Masywie Śnieżnika w Kletnie. Jej długość wynosi 2230 m.

Otwór jaskini został odsłonięty w wyniku eksploatacji marmurów w październiku 1966 r. Pierwszej penetracji dokonał zespół kierowany przez Mariana Pulinę i Mariana Ciężkowskiego. Do końca 1966 r. odkryto ok. 200 m korytarzy. Późniejsze badania dowiodły, że łączna dł. korytarzy przekracza 2,5 km a dziś ponad 5 km.

Jaskinia Niedźwiedzia jest najpiękniejszą, najciekawszą i największą polską jaskinią udostępnioną turystom. Temperatura powietrza wynosi tam ok. 6-8°C. Korytarze są rozłożone horyzontalnie, w trzech poziomach połączonych tzw. kominami. Najlepiej rozwinięte są piętra środkowe i dolne. W przestrzeniach wysokich miejscami na kilkanaście metrów utworzyły się fantastyczne formy, w różnorodnych postaciach - stalaktyty zwieszające się z góry, stalagmity tworzące się od dołu, kaskady spływające ze ścian, draperie i wiele innych. Niektóre z nich osiągają wielkość kilku metrów. Górne partie występują ponad Salami Pałacowymi. Jaskinia jest bardzo wilgotna, licznie występują w niej jeziorka i przepływy wody. Trasa liczy około 360 m, czas zwiedzania ok. 40 min.

Trasa: Trasę do jaskini osoby o mniejszych dysfunkcjach ruchowych mogą rozpocząć z parkingu ok. 1200 m przed jaskinią. Poruszając się szlakiem żółtym przez rezerwat i Śnieżnicki Park Krajobrazowy dochodzimy do jaskini mijając po drodze po prawej stronie dwa kamieniołomy marmuru. Wózkowicze mogą wystartować spod jaskini – zgoda na wjazd samochodu po wcześniejszym poinformowaniu telefonicznym obsługi. Dla wózkowiczów wejście zrobiono od śluzy wyjściowej. Stąd prosto przez tunel sztuczny do Korytarza Człowieka Pierwotnego i sztucznym korytarzem ok. 10 m wychodzimy do Sali Pałacowej – największej i najpiękniejszej części Jaskini Niedźwiedziej. Warto odwiedzić pawilon wejściowy z wystawą dotyczącą Jaskini Niedźwiedziej.

Informacja: Zakład Usług Turystycznych Jaskinia Niedźwiedzia, Kletno 18, 57-550 Stronie Śląskie, tel. 74 814 12 50, www.jaskinianiedzwiedzia.pl, www.jaskinia.pl

Trasa: DKL_10M*, ok. 1 km, Minieuroland

Park Miniatur Minieuroland to rozciągający się na powierzchni 20 tys. m² malowniczo położony obiekt, liczący obecnie ponad 30 miniatur, wzorowanych na słynnych budowlach z całego świata, a zwłaszcza Europy i Dolnego Śląska. W otoczeniu scenerii ponad 500 gatunków drzew i krzewów, sprowadzonych z najlepszych szkółek roślin z Holandii i Belgii – możecie Państwo podziwiać kultowe budowle światowej sławy, jak Zwinger, Łuk Triumfalny a także wrocławski Ratusz, czy też ogromną makietę Twierdzy Kłodzkiej.

Informacja: Minieuroland Park Miniatur, 57-300 Kłodzko, ul. Noworudzka 11, tel. 792 444 333,www.minieuroland.pl

Trasa: DKL_10N*, ok. 1 km, Kopalnia w Nowej Rudzie**

Miasto Nowa Ruda prawa miejskie uzyskało w 1337 roku, a więc około 100 lat wcześniej, od początków górnictwa węglowego na tym terenie. Rosnące pierwotnie na tym terenie gęste lasy zostały z biegiem czasu wytrzebione i w dolinie na karczowisku wybudowano miejską osadę.

Kopalnie z okolic Nowej Rudy należą do jednych z najstarszych w Polsce. Wędrówka po kopalni w Nowej Rudzie rozpoczyna się od budynku muzeum, gdzie można zobaczyć eksponaty górnictwa podziemnego i poznać historię wydobywania węgla na terenach Dolnego Śląska. W nadziemnej części kompleksu są piece i wieże szybowe. Najciekawszym jednak punktem wycieczki jest licząca ok. 700 m. długości podziemna trasa i przejażdżka podziemną kolejką. To całościowy przegląd techniki górniczej z potężnymi maszynami do urobku węgla, licznymi narzędziami i konstrukcjami kopalnianymi.

W podziemnej Trasie Turystycznej Kopalni Węgla zlokalizowanej na byłym polu górniczym Piast dawnej kopalni Nowa Ruda przewodnicy zaprezentują nam sposoby zabezpieczania chodników i objaśniają stosowane niegdyś metody pracy górników. Można tu zobaczyć dawne maszyny górnicze i wagoniki podziemnej kolejki, służące niegdyś do przewożenia ludzi i transportu węgla. Dziś mogą z niej skorzystać zwiedzający kopalnię turyści. Skomplikowanym labiryntem chodników dojdziemy w końcu do szybu, którym przed laty górnicy byli zwożeni do pracy na kolejnych, głębszych poziomach kopalni. Dziś szyb ten jest całkowicie zasypany, ale sceneria wejścia do windy wygląda bardzo realistycznie. W kopalni można wszystkiego dotknąć, przesunąć czy podnieść, aby sprawdzić, jak ciężki był górniczy trud. Warto pamiętać, że korzystamy z turystycznie udostępnionych korytarzy, natomiast górnicy musieli swoją pracę wykonywać w miejscach o wysokości nie przekraczającej czasem 1 metra, w warunkach wysokiej wilgotności i temperatury. Szczególną atrakcją są skamieniałe pnie drzew sprzed ponad 250 mln lat. Można je zobaczyć nie tylko wyeksponowane przed wejściem do sztolni, ale także w naturalnej pozycji w dwóch miejscach na ścianach podziemnych chodników. Dziś podziwiać można tu m.in. skamieniałą araukarię stanowiącą ewenement na skalę światową.

Informacja: Muzeum Górnictwa, ul. Obozowa 4, 57-400 Nowa Ruda, tel.74 8727911, www.kopalnia-muzeum.pl

Trasa: DKL_10O*, ok. 1 km, Wambierzyce**

Niewielka miejscowość Wambierzyce usytuowana jest malowniczo między trzema wzgórzami, w dolinie potoku Cedron u podnóża Gór Stołowych.

„Śląska Jerozolima", wzniesiona została w latach 1683-1725. Od końca XVII do XIX w. powstała tu kalwaria z około 100 kaplicami i kapliczkami oraz 12 bramami. Płynący przez wieś strumień nosi nazwę Cedron, nazwy okolicznych wzgórz nawiązują do tematyki biblijnej takich jak Tabor, Syjon itp. Odnosi się to w swojej symbolice do Jerozolimy z czasów, kiedy żył Chrystus i sprawia, że miejscowość, będąc od XII w. ośrodkiem kultu maryjnego, jest odwiedzana przez liczne pielgrzymki oraz turystów.

Start: Wambierzyce są położone na licznych wzgórzach i w związku z tym są słabo dostępne dla w-skersów. Aby dostać się do bazyliki na wózku należy samochodem podjechać na górny parkig od tyłu bazyliki. Inne miejsca jak wzgórze z kaplicami, ruchoma szopka są niedostępne.

Informacja: Sanktuarium, Wambierzyce, pl. N.M.P 11, 57-420 Radków, tel.74 8719170, www.wambierzyce.pl

Trasa: DKL_10P*, ok. 1 km, Szlak Ginących Zawodów

Nieopodal Kaplicy Czaszek w Czermnej, w gospodarstwie Bogusława Gorczyńskiego trafimy na Szlak Ginących Zawodów.
W gospodarstwie składającym się z kilku drewnianych chat wiejskich i wiatraka sołtys wsi zgromadził dawne wiejskie sprzęty, m.in. młynki, cepy, pługi, sierpy.
Wizyta w istniejącej tu pracowni garncarskiej jest przeżyciem, niemniejszą atrakcją jest mini ZOO: strusie jedzące z ręki, kilkanaście gatunków bażantów, kurki i koguty ozdobne oraz pawie. Zapraszamy także do degustacji prawdziwego wiejskiego chleba w cieniu zabytkowego, drewnianego wiatraka.
Informacja: Urszula i Bogusław Gorczyńscy, ul. Chrobrego 16, 57-350 Kudowa Zdrój, tel. 74 8655512, www.kudowa.zdroj.pl

Trasa: DKL_10Q*, ok. 0,1 km, Muzeum Zabawek

Muzeum Zabawek Kudowa zostało otwarte w grudniu 2002 r. przez małżeństwo miłośników zabawek, którzy po wielu latach gromadzenia eksponatów postanowili pokazać je szerszemu gronu. Na początku była to niewielka wystawa, ale dzięki zaangażowaniu wielu osób dziś stanowi ona największą wystawę zabawek w Polsce, na którą składa się ponad 5 tysięcy zabawek. Zbiory tu zebrane prezentują niemal wszystkie znane formy zabawkarstwa Europejskiego, od starożytności po lata 80-te XX wieku. Muzeum Zabawek to żywa kolekcja, którą stale rozwijamy.

Informacja: Muzeum Zabawek, ul. Zdrojowa 46b, Kudowa-Zdrój, tel. 74 866 49 70, tel. 601 948 423, www.muzeum-zabawek.pl

Trasa: DKL_10R*, ok. 0,4 km, Park Dinozaurów – Karłów

Na powierzchni 8300 m2, u podnóża Szczelińca Wielkiego w Górach Stołowych znajduje się park z 30 figurami dinozaurów i człowieka pierwotnego. Znajdują się tu min. Na terenie Parku Dinozaurów znajduje się certyfikowany plac zabaw, mała gastronomia oraz stoisko z pamiątkami. Wszystko to wkomponowane jest w malowniczy górski krajobraz z formami skalnymi ukształtowanymi przez naturę. Jest to najwyżej położony park dinozaurów w Polsce, znajdujący się w enklawie Parku Narodowego Gór Stołowych. Park czynny jest w godzinach 9.00 - 18.00 od kwietnia do końca października.

Informacja: Park Dinozaurów, Karłów tel. 691 320 118, 695 060 118, www.park-dinozaury.pl

Trasa: DKL_10S*, ok. 0,1 km, Muzeum Misyjne

Niedaleko Polanicy Zdrój na Sokołówce znajduje się Kościół Chrystusa Króla i klasztor Sercanów białych – rzymskokatolicki kościół parafialny należący do dekanatu Polanica-Zdrój diecezji świdnickiej oraz klasztor sercanów białych, który jest macierzystym domem Prowincji Polskiej.

W Klasztorze znajduje się Muzeum Misyjne, w którym są zgromadzone eksponaty z różnych krajów, w których pracowali współbracia: z Kongo i Mozambiku, z Peru i Ekawdoru, z Polinezji Francuskiej i Tahiti i z wielu innych krajów.

Informacja: Klasztor Chrystusa Króla, Centrum rekolekcyjne, ul. Reymonta 1, 57-320 Polanica Zdrój - Sokołówka, tel, 74 868 13 17, www.polanicasercanie.pl

Trasa: DKL_10T*, 0,1 km, Huta szkła Barbara

Huta Szkła Artystycznego „Barbara” znajduje się na wjeździe ze Szczytna do Polanicy Zdroju. Panuje tu osobliwe skupienie przy produkcji szkła. Jej goście stają się świadkami ręcznej produkcji szklanych arcydzieł, mogą obserwować nabieranie surówki na tzw. piszczel, wydmuchiwanie w drewnianej formie, mogą podziwiać gotowy wyrób, a w działającym przy hucie sklepie zakupić wyroby artystyczne ze szkła produkowane ręcznie. Huta Szkła w Polanicy Zdroju stanowi atrakcję na skalę całego regionu i jest chętnie odwiedzanym miejscem przez turystów.

Informacja: Huta Szkła Artystycznego „Barbara”, Aleja Wojska Polskiego 58a, 57-320 Polanica Zdrój, 74 868 15 52, 515 079 301,

XI. POWIAT LEGNICA

Trasa: DL_11A*, ok. 4,9 km, Legnica

LEGNICA

Legnica położona jest u zbiegu rzek Kaczawy, Czarnej Wody i Wierzbiaka, na pograniczu Pogórza Sudeckiego i Niziny Śląskiej. We wczesnym średniowieczu był tu gród plemienny Trzebowian. W XIII w. istniał tu już zamek książęcy. W roku 1241 w pobliżu Legnicy na Legnickim Polu miała miejsce bitwa z Mongołami. Od 1248 r. Legnica stała się stolicą księstwa legnickiego, a potem legnicko-brzeskiego (do 1675 r.). Pod koniec XVIII w. nastąpiło ożywienie ekonomiczne. Powstały pierwsze manufaktury, rozbudowano drogi bite oraz infrastrukturę komunalną i komunikacyjną. W 1844 r. połączono Legnicę z Wrocławiem linią kolejową. Dynamiczny rozwój Legnicy przerwały w XX w. dwie kolejne wojny. Zwłaszcza II wojna światowa odcisnęła swoje piętno na gospodarce miasta. W 1945 r. Legnica znalazła się w granicach Polski, a w lipcu została wybrana na siedzibę Północnej Grupy Wojsk Armii Czerwonej. Swój wielkomiejski charakter zaczęła powoli odzyskiwać na początku lat 60. XX w. w związku z odkryciem w okolicy bogatych złóż miedzi.

Legnica to trzecie pod względem wielkości byłe miasto wojewódzkie Dolnego Śląska, dziś na prawach powiatu. Liczy ok. 103 tys. mieszkańców. Leży na skraju Niziny Śląskiej przed Przedgórzem Sudeckim, przy autostradzie A-4 i jest węzłem drogowym i kolejowym wschód–zachód i północ–południe. Jest najcieplejszym dużym miastem w Polsce, z największą liczbą dni słonecznych. Legnica to ważny ośrodek gospodarczy, kulturalny i oświatowy subregionu, z dominującym przemysłem przetwórczym miedzi. Wiele firm, w tym z udziałem kapitału zagranicznego działających w mieście, znalazło się też w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Legnica jest znana z wielu historycznych, głównie piastowskich zbytków, a także z pięknych parków i ogrodów, a w nich ponad 100-letnich platanów. W licznie odwiedzanym przez legniczan i osoby niepełnosprawne Parku Miejskim znajduje się m.in. palmiarnia, zespół starych fontann, letni teatr, Żabi Dołek i Kozi Staw. Osoby niepełnosprawne mają w Legnicy wiele ciekawych miejsc spacerowych.

Wydarzenia:
– Międzynarodowa Wystawa „Satyrykon”,
– Międzynarodowy Przegląd Form Złotniczych – SREBRO,
– Europejskie Spotkania Mniejszości Narodowych i Etnicznych „Pod Kyczerą”,
– Letnia Akademia Filmow,a
– Legnickie Wieczory Organowe,
– Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Miasto”,
– Ogólnopolski Turniej Chórów „Legnica Cantat”,
– „Conversatorium Organowe”,
– Ogólnopolski Przegląd Malarstwa Młodych,
– Ogólnopolski Festiwal Piosenki Ekologicznej „Ekopiosenka”,
– Ogólnopolski Konkurs Skrzypcowy „Młody Paganini”.

Warto zobaczyć:
– renesansowe kamieniczki w rynku

– dawne kramy śledziowe
– renesansowy dom Pod Przepiórczym Koszem z cylindrycznym wykuszem
– stary ratusz z XVIII w. (ob. Centrum Sztuki) z niską wieżą z 1929 r.
– fontanny w rynku z Neptunem i Syreną z XVIII w.
– katedrę św. św. Apostołów Piotra i Pawła
– zamek piastowski z pocz. XIII w., obecnie po przebudowach i pożarach neogotycki, brama wjazdowa z popiersiami Piastów legnickich
– kościół św. Jana z XVIII w. z gotyckim prezbiterium przebudowanym na Mauzoleum Piastów Legnicko-Brzeskich
– kościół Mariacki, jeden z najstarszych na Dolnym Śląsku, pierwotnie romański, w obecnym wyglądzie z XIX w.
– barokowy gmach Akademii Rycerskiej
– Dom Opatów Lubiąskich z XVIII w.
– fragmenty murów miejskich z bramami Głogowską i Chojnowską z XIV w.
– zamek w Legnicy ul. Zamkowa, czynne: wt.–sob. 10–16
– Muzeum Miedzi dawny pałac opatów lubiąskich, ul. Partyzantów 3
Informacja turystyczna: Regionalne Centrum Turystyki i Krajoznawstwa, Rynek 27, 59-220 Legnica, tel. 76 856 51 63, www.infolegnica.pl

Trasa: Ul. Pocztowa (PKP, PKS, fragment Bramy Głogowskiej, Baszta Głogowska) – pl. Zamkowy (zamek piastowski z XIII w., wieża św. Jadwigi, ob. Wyższa Szkoła Pedagogiczna) – ul. Mariacka – ul. Najświętszej Marii Panny (deptak legnicki, kościół Mariacki, katedra śś. Apostołów Piotra i Pawła) – rynek (stary ratusz, kamieniczki z XVI w., zwanych „śledziówkami", kamieniczka „Pod Przepiórczym Koszem" z XIV w) – ul. Św. Jana (Muzeum Miedzi – dawny pałac opacki Cystersów z Lubiąża, Akademia Rycerska) – rynek – pl. Słowiański (nowy ratusz z 1905 r.) – ul. Witelona – ul. Pocztowa.

Start: Z ul. Pocztowej (PKP, PKS, busy) przechodzimy pod fragment Bramy Głogowskiej – Basztę Głogowską, na ścianie której jest zegar słoneczny. Wchodzimy (ok. 100 m) na pl. Zamkowy z zamkiem piastowskim z XIII w. W południowo-zachodnim rogu zamku jest wieża św. Jadwigi (wysokość ok. 50 m). Zamek spalono w czasie II wojny światowej. Odbudowany w latach 1962–1969, przeznaczony został na użytek szkolnictwa (Wyższa Szkoła Pedagogiczna). Ulicą Mariacką lub Zamkową przechodzimy ok. 100 m na ul. Najświętszej Marii Panny – obecnie wyremontowany deptak legnicki. Na początku po lewej stronie widzimy dużą bryłę kościoła Mariackiego (publiczne koncerty w ramach Legnickich Wieczorów Organowych). Po lewej stronie od kościoła Mariackiego Plac Klasztorny. Idąc dalej deptakiem po prawej stronie widzimy renesansową kamieniczkę – obecnie siedzibę Ośrodka Sportu i Rekreacji. Dalej po lewej stronie na skwerze pomnik Jana Pawła II. Za nią 100 m dalej katedra św. św. Apostołów Piotra i Pawła wzniesiona w XIV w., a w XIX w. przebudowana w stylu neogotyckim. Za katedrą przechodzimy na Rynek podziwiając Stary Ratusz z XVIII w. i zespół ośmiu renesansowych trójkondygnacyjnych kamieniczek z XVI w., zwanych „śledziówkami". Ciekawa jest kamieniczka „Pod Przepiórczym Koszem" z XIV w., z charakterystycznym cylindrycznym, dwupoziomowym wykuszem narożnym. Zwiedzić trzeba Muzeum Miedzi – dawny pałac opatów cysterskich z Lubiąża, stanowiący przykład pałacowej architektury barokowej. Godna odwiedzenia jest Akademia Rycerska (dziś część ekspozycji z Muzeum Miedzi). Z Rynku przechodzimy pod arkadami na Plac Słowiański, a po lewej stronie Nowy Ratusz wzniesiony w 1905 r., w którym mieści się obecnie Urząd Miasta. Możemy przejść w lewo ul. Witelona, zostawiając z prawej Park Miejski z Kozim Stawem, do przystanków busów przy ul. Pocztowej i dalej do dworców autobusowego i kolejowego.

Informacja: Centrum Informacji Miejskiej, ul. Najświętszej Marii Panny 1, 59-220 Legnica, tel. 76 852 54 56, www.legnica.pl

Trasa: DL_11B Legnica - Muzeum Miedzi (ok. 0,2 km)**

Główną siedzibą muzeum jest zabytkowy, barokowy budynek dawnej kurii opatów z Lubiąża zlokalizowany w Legnicy przy zbiegu ulic św. Jana i Partyzantów z 1728 r. Muzeum gromadzi zbiory związane z wydobyciem, przeróbką i zastosowaniem miedzi (minerały miedzi z całego świata, dawny i współczesny miedzioryt, zabytki techniki z zakresu górnictwa i hutnictwa miedzi, dawne i współczesne rzeźby kameralne z brązu, wyroby artystyczne i użytkowe z miedzi i jej stopów, kolekcję sztuki art déco), polskie złotnictwo współczesne.

Informacja: Muzeum Miedzi w Legnicy, ul. Partyzantów 3, 59-220 Legnica, tel. 76 862 02 89, www.muzeum-miedzi.art.pl

XII. POWIAT LEGNICKI

Powiat legnicki o powierzchni 745 km2 liczy ok. 54,6 tys. mieszkańców. Leży w środku województwa dolnośląskiego i graniczy z powiatami: polkowickim i lubińskim na północy, wołowskim i średzkim na wschodzie, jaworskim i złotoryjskim na południu oraz bolesławieckim na zachodzie. Stolicą powiatu jest centralnie położona Legnica, stanowiąca też powiat grodzki. W skład powiatu wchodzi miasto Chojnów, miasto i gmina Prochowice oraz gminy wiejskie: Chojnów, Krotoszyce, Kunice, Legnickie Pole, Miłkowice i Ruja. Prawie cały powiat leży w dorzeczu Kaczawy. Jest nizinny, a na obrzeżach południowo-zachodnich są fragmenty Wzgórz Strzegomskich i Borów Dolnośląskich. Klimatycznie jest to najcieplejsza strefa Polski, o najdłuższym okresie wegetacyjnym roślin. Powiat ma charakter głównie rolniczy, bo aż 70% stanowią użytki rolne, choć odczuwalny jest wpływ pobliskiego górniczo-hutniczego zagłębia miedziowego. Mimo to prezentuje określone walory turystyczno-krajoznawcze i historyczne. Tu przebiega Europejski Szlak Cysterski, znane jest historyczne Legnickie Pole i kilka miejsc wypoczynkowych nad jeziorkami polodowcowymi, jak np. Kunice, Koskowice czy Rokitki.

Informacje uzupełniające:

- Starostwo powiatowe: 59-220 Legnica, pl. Słowiański 1, tel. 76-724 34 00, 76 724 35 60, www.starostwo-legnica.pl
- PCPR: 59-220 Legnica, pl. Słowiański 1, tel. 76 724 34 65

Powiat legnicki liczy ok. 54,6 tys. mieszkańców

Trasa: DLE_12A*, ok. 1 km, Legnickie Pole

Legnickie Pole leży na terenie Niziny Śląsko łużyckiej, nad wodami Wierzbiaka. Na terenie wsi w 1241 r. rozegrała się bitwa z Mongołami, zakończona tragiczną śmiercią księcia Henryka Pobożnego. Do Legnickiego Pola docieramy z autostrady A-4 lub autobusem z Legnicy. Parking jest przed klasztorem. W Muzeum Bitwy Legnickiej naprzeciwko klasztoru, można oglądać broń używaną przez walczące strony i zobaczyć schemat oraz opisy bitwy. Eksponaty znajdują się na parterze i na piętrze. Makieta bitwy jest podświetlana i udźwiękowiona (ulokowana jest na piętrze).

Informacja: Muzeum Bitwy Legnickiej, 59-241 Legnickie Pole, pl. Henryka Pobożnego 3, tel. 76 858 23 98, www.legnickiepole.pl

Trasa: DLE_12B*, 0,5 km, Pałac Krotoszyce

Wieś Krotoszyce leży nad rzeką Kaczawą pomiędzy autostradą A4 a Złotoryją niedaleko drogi krajowej nr 3. W latach 1295–1305 wymieniana jest w księgach uposażeń biskupstwa wrocławskiego jako Crochositz. Pałac powstał w 1686 r. wraz z otaczającym go zabytkowym, sześciohektarowym parkiem. Florian Gottlob von Thielau nadał mu kształt neobarokowego pałacu. Kolejne przebudowy miały miejsce w XIX wieku, a remont w roku 1964 nie zmienił już jego kształtu. Od 1945 do roku 1949 obiekt znajdował się pod administracją wojsk radzieckich. Po ich odejściu przeszedł w ręce PGR-u, a po jego upadku przejęła go Agencja Nieruchomości Rolnych, która sprzedała zabytek Przedsiębiorstwu Transportowo-Budowlanemu Sp. z o.o. ze Złotoryi. Po gruntownym remoncie całego zespołu pałacowo-parkowego od 2010 roku „Pałac Krotoszyce" pełni funkcję kompleksu konferencyjno-hotelowego. Obecnie cały obszar parku wraz z pałacem jest w pełni przystosowany do przyjęcia osób niepełnosprawnych, w tym wózkowiczów. Będąc w Krotoszycach oprócz pałacu warto zobaczyć dom mieszkalny z 1890 r. i przespacerować się po ogrodach, które wracają do dawnej świetności.

Informacja turystyczna: Pałac Krotoszyce, 59-223 Krotoszyce, ul. Parkowa 3, tel. 76 876 83 00 www.palackrotoszyce.pl

Trasa: DLE_12C*, ok. 2 km, Chojnów

CHOJNÓW

Miasto Chojnów leży powiecie legnickim, nad rzeką Skorą, na zachód od Legnicy. Obecnie liczy 14,5 tys. mieszkańców. Pierwsze wzmianki pochodzą z 1272 r. (po łacinie osada Haynow). Jednak dopiero w 1333 r. miasto uzyskało prawa miejskie. Od tego czasu miasto zaczęło się szybko rozwijać. Działała szkoła przykościelna oraz komora celna. Miasto zamieszkiwali głównie tkacze, piekarze, szewcy, rzeźnicy. Niedaleko znajdowały się młyny wodne i kamieniołomy. Miasto przeżyło regres po najeździe husytów, którzy je spustoszyli. Największy rozkwit Chojnów przeżywał w XVI w., jednak pod koniec wieku dał się zauważyć upadek gospodarczy, do którego przyczyniły się pożary miasta oraz wielka epidemia (1613 r.). Kolejne 2 wieki wojen i epidemii nie sprzyjały rozwojowi miasta. W połowie XIX w. otwarto linię kolejową łączącą Bolesławiec i Legnicę, co dobrze wpłynęło na gospodarkę Chojnowa. Rozwinął się też przemysł metalowy, papierniczy i skórzany. Końcowy okres II wojny światowej nie oszczędził Chojnowa, 60% miasta legło w gruzach. W latach powojennych reaktywowano przemysł i odbudowano zniszczenia.

Warto zobaczyć:

– kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, zbudowany w latach 1909–1911
– kościół ewangelicki pw. Panny Marii, obecnie rzymsko-katolicki kościół pw. św. św. Piotra i Pawła, zbudowany w XIV w.
– Zamek piastowski, obecnie Muzeum Regionalne, pl. Zamkowy, zbudowany w drugiej połowie XIII w.

– Baszta Tkaczy, zbudowana ok. 1400 r., niegdyś część umocnień miejskich
– zespół dworca PKP, pl. Dworcowy, z 1908 r., dworzec kolejowy – wzniesiony w 1909 r.
– pałac, ul. Piotrowicka 2 (d. Bolesławiecka 14), z 1739 r., pocz. XX w.; XVIII-wieczny budynek rezydencjonalny
– kamienica Schrama, Rynek 20 (d. 43), z 1544 r., k. XIX w.
– pałacyk, ul. H. Sawickiej 19, z XVIII w., k. XIX w.
– dom parafialny, ul. Ściegiennego 4, z drugiej poł. XV w, najstarszy mieszkalny budynek miasta, z zachowanymi cennymi wnętrzami
– zespół cukrowni, z 1882 r., i 1910–35
– osiedle mieszkaniowe z 1920–1924 projektu Ernsta Maya

Informacje przydatne:
– Pogotowie Ratunkowe, ul. Fabryczna 6, tel. 76 818 83 33
– Przychodnia Rejonowa, ul. Legnicka 12, tel. 76 818 85 14
– Muzeum Regionalne, pl. Zamkowy 3, tel. 76 818 83 53

Trasa: Rynek (parking, fontanna Tkacza, gotycki kościół pw. śś. Piotra i Pawła) – ul. A. Grottgera – ul. Tkacka (Baszta Tkaczy) – ul. J. Ursyna Niemcewicza – rynek – ul. Ks. P. Skargi – pl. Zamkowy (Zamek Piastowski ob. Muzeum Regionalne) – Rynek (parking).

Start: Trasę po mieście zaczynamy obok dworca PKP i PKS, skąd ul. Kolejową idziemy do końca i skręcamy w prawo dochodząc do Rynku. Tutaj stoi gotycki kościół pw. św. św. Piotra i Pawła z potężną wieżą. Wewnątrz kościoła liczne, cenne artefakty z różnych epok. Dalej wzdłuż Rynku aż do ul. Chmielnej i tu po prawej stronie zwracamy uwagę na kamienicę z piękną, renesansową dekoracją rzeźbiarską. Ulicą Chmielną docieramy do pl. Zamkowego, gdzie w dawnym zamku Piastów mieści się Muzeum Regionalne. W mieście warto również zwrócić uwagę na średniowieczną, gotycką Basztę Tkaczy (widoczną z Rynku) oraz późnobarokowy pałacyk z XVIII w. przy ul. Bolesławieckiej.
Informacja: Urząd Miejski, 59-223 Chojnów, pl. Zamkowy 1, tel. 76 818 82 85, www.chojnow.eu

XIII. POWIAT LUBAŃSKI

Powiat lubański ma 428 km2. Leży w zachodniej części województwa dolnośląskiego, graniczący na południu z Republiką Czeską i blisko granicy niemieckiej. Sąsiaduje na zachodzie z powiatem zgorzeleckim, na północy z bolesławieckim, a na wschodzie z lwóweckim. Przez powiat biegnie droga krajowa nr 30 z Jeleniej Góry do granicy z Niemcami w Zgorzelcu, a do Czech wiedzie droga przez Czerniawę do Nového Města. Lubań ma też połączenie kolejowe z Jelenią Górą i Węglińcem. Powiat tworzą gminy miejskie Lubań i Świeradów Zdrój, miejsko-wiejskie Leśna i Olszyna oraz wiejskie Siekierczyn, Platerówka i Lubań. Powiat położony jest na Pogórzu Izerskim i przecięty doliną czystej rzeki Kwisy. Obok doliny, na południu, dominują tereny górzyste. Klimat dość łagodny, nieco ostrzejszy w partiach górskich. Gospodarka powiatu ma charakter przemysłowo-rolniczy. Przeważa przemysł wydobywczy bazaltu, mechaniczny i meblarski. Rozwinięta jest towarowa produkcja rolna oraz gospodarka leśna. Góry Izerskie i Świeradów Zdrój dzięki kompleksom leśnym, wodom mineralnym i korzystnym warunkom klimatycznym to znany rejon uzdrowiskowy, często odwiedzany przez kuracjuszy z Niemiec. Urozmaicone tereny podgórskie, grupy skalne, liczne rezerwaty przyrodnicze, torfowiska, pomniki przyrody ze słynnym najstarszym polskim cisem z Henrykowa Lubańskiego i zabytki z rozbudowaną infrastrukturą sprzyjają rozwojowi turystyki. Lubań to

prężny ośrodek turystyczno-kulturalny sprzyjający aktywności społecznej i ruchowej osób niepełnosprawnych.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 59-800 Lubań, ul. Mickiewicza 2 tel. 75 646 43 00
– PCPR: 59-800 Lubań, ul. Przemysłowa 4, tel. 75 646 11 70
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ): – Zespół Szkół Specjalnych przy szpitalu uzdrowiskowym Świeradów Zdrój, ul. Sanatoryjna 48, tel. 75 784 55 53
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Lubań, ul. Kopernika 1, tel. 75 722 22 96
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Smolnik 22, pl. Leśna, tel. 75 721 13 54
– WTZ – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, 59-800 Lubań, ul. Zawidowska 4b, tel. 75 721 60 86
Informacja turystyczna: 59-800 Lubań, ul. Bracka 12, tel. 75 722 25 41
www.powiatluban.pl

Trasa: DLB_13A*, ok. 2 km, Lubań

Miasto położone nad brzegiem rzeki Kwisy. Przez stulecia przeplatały się tu wpływy kultury śląskiej i łużyckiej. Biegły tędy ważne trakty handlowe ze Śląska do Czech oraz z Rusi do Miśni i Łużyc. Takie położenie przyczyniło się do szybkiego rozwoju osady, która już w 1200 roku otrzymała prawa miejskie. Wiek XIX przyniósł rozwój przemysłu. W Lubaniu powstały wówczas zakłady ceramiczne, warsztaty kolejowe oraz tkalnia mechaniczna.

Warto zobaczyć:
– renesansowy ratusz miejski,
– XIV-wieczne mury obronne z bazaltową Basztą Bracką,
– dom „Pod Okrętem” z XVIII w.,
– dawny sklep płócien,
– XVI-wieczny spichlerz,
– kamieniczki mieszczańskie,
– wychodnie bazaltowe w parku na Kamiennej Górze.

Wydarzenia:
– Dni Wieży Brackiej.

Trasa: Ulica Wrocławska (parking przy kościele pw. Świętej Trójcy – pl. J. Lompy (Wieża Trynitarska) – ul. Wrocławska – rynek (kamieniczki mieszczańskie z XIX w., ratusz miejski, Wieża Kramarska z XIV w., Muzeum Regionalne) – ul. Bracka (Wieża Bracka, punkt informacji, skwer z ławeczkami) – ul. J. Dąbrowskiego ok. 1 km – park „Na Kamiennej Górze” dwie ścieżki dydaktyczne: „Szlakiem przyrody ożywionej” i „Szlakiem Wygasłych Wulkanów”, amfiteatr, kort tenisowy, cmentarz Żołnierzy Radzieckich) – ul. J. Dąbrowskiego – ul. Podwale (Domu pod Okrętem, mury obronne).

Start: Trasę proponujemy rozpocząć przy kościele pw. Świętej Trójcy przy ul. Wrocławskiej (darmowe parkingi). Stąd przy kościele w lewo i w prawo do pl. J. Lompy. Tu na skwerze Wieża Trynitarska. Dalej idziemy w lewo do ul. Wrocławskiej i w prawo do Rynku. Podziwiać tu można odrestaurowane kamieniczki mieszczańskie z XIX w. Najcenniejszym zabytkiem miasta jest renesansowy Ratusz Miejski i Wieża Kramarska z XIV w. Przy Rynku Muzeum Regionalne. Wychodząc z Rynku na południe ul. Bracką dotrzemy wśród starej zabudowy do kamiennej Wieży Brackiej (punkt informacji i skwer z ławeczkami). Spod Wieży Brackiej ul. J. Dąbrowskiego po ok. 1 km dochodzimy do parku „Na Kamiennej Górze". W tym znanym w Lubaniu parku znajdują się dwie ścieżki dydaktyczne: „Szlakiem przyrody ożywionej" (prowadzi wśród drzew mających 130-250 lat) i „Szlakiem Wygasłych Wulkanów". Niezwykłą atrakcją jest tu dawny kamieniołom nefelinitu – wylewnej skały wulkanicznej. Tworzą go pionowe kolumny dochodzące do 18 m wysokości i średnicy od 0,5 do 1 m. Kolumny te powstały w trakcie krzepnięcia lawy. W parku znajduje się amfiteatr, kort tenisowy i cmentarz Żołnierzy Radzieckich. Do parkingu wracamy ul. J. Dąbrowskiego i ul. Podwale przy rzece Siekierka (lewy dopływ Kwisy) obserwując historyczny Dom pod Okrętem i część starych murów obronnych.

Informacja turystyczna: ul. Bracka 12, 59-800 Lubań, tel. 75 722 25 41 it@luban.pl,
Informacje przydatne:– Stacja PKP, ul. Dworcowa 1, inf. tel. 75 722 36 96
– Urząd Miasta Lubań: ul. 7 Dywizji 14, tel. 75 646 44 00, www.luban.pl
– WC publiczny przy ul. Grunwaldzkiej i w Galerii Łużyckiej (Rynek-Sukiennice).
Informacja: Urząd Miasta Lubań, ul. 7 Dywizji 14, tel. 75 646 44 00, www.luban.pl

DLB 13B Zamek Czocha - zapora (ok. 3 km**)

Zamek Czocha położony jest na wysokim brzegu Jeziora Leśniańskiego niedaleko Leśnej. Zamek Czocha powstał w II poł. XIII w. jako warownia obronna północnej granicy Czech, z inicjatywy króla czeskiego Wacława II. W 1346 r. Bolko II przejął Księstwo Jaworskie wraz z zamkiem Czocha. W 1368 r. całość została włączona do Królestwa Czech. Po zakończeniu wojny trzydziestoletniej zamek uzyskał formę okazałej rezydencji, którą pod koniec XVIII w. ogromny pożar zamienił w ruinę. Główne atrakcje zamku stanowią niewątpliwie: renesansowa studnia, nazywana przez właścicieli zamku „studnią niewiernych żon", Sala Rycerska, zajmująca przestrzeń dwóch kondygnacji, Komnata Książęca w stylu późnogotyckim z łożem krytym baldachimem czy kominek marmurowy w holu wejściowym. Ciekawą atrakcję stanowią także jedno z przejść do podziemi, basteja oraz wieża. W sezonie letnim podczas pobytu na zamku można uprawiać sporty wodne na Jeziorze Leśniańskim, spacerować trasami turystycznymi przełomu Kwisy oraz, korzystając z licznych w tej okolicy ścieżek rowerowych, zwiedzać ruiny okolicznych zamków „Rajsko", „Świecie" i „Gryf". Specyficzny klimat zamku zachęca filmowców. Tutaj nakręcono m.in. fi lmy „Gdzie jest generał?", „Wiedźmin", „Dwa światy" oraz dokument „Sensacje XX wieku" i „Tajemnica twierdzy szyfrów" na podstawie scenariusza Bogusława Wołoszańskiego. Goście wypoczywający w zamku mogą w nocy spotkać spacerującą krużgankami Białą Damę – piękną i nieszczęśliwą żonę jednego z właścicieli zamku. W drugiej połowie sierpnia na zamku organizowane są turnieje rycerskie oraz rekonstrukcje historyczne.

Informacje dodatkowe:

– Zalew Leśniańsko-złotnicki to w dolinie rzeki Kwisy, między Gryfowem a Leśną, jeden z najciekawszych terenów rekreacyjnych na Dolnym Śląsku. Zalew powstał w wyniku spiętrzenia wód rzeki. Zbiorniki na Kwisie przeznaczone są głównie do celów energetycznych i rekreacyjnych

– Jezioro Złotnickie to malowniczy akwen zaporowy na Kwisie, powstały po wzniesieniu w 1907 r. kamiennej zapory o wysokości 30 m, mający 140 ha powierzchni. U stóp zapory znajduje się budynek elektrowni wodnej. Brzeg jeziora zajmują ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe.

– W pobliżu ruiny szubienicy. Była to kiedyś kolista baszta z czterema kamiennymi filarami, na których spoczywały belki ze stryczkiem. Na początku XX w. podczas badań archeologicznych odkopano jeszcze ludzkie szczątki. Obecnie basztę przebudowano na klub ośrodka wypoczynkowego Elektrowni Turów. Jezioro Leśniańskie powstało jako zaporowe na Kwisie, po zbudowaniu w latach 1919-1924 kamiennej zapory

Trasę proponujemy rozpocząć na parkingu przy zamku Czocha. Wózkowicze podjeżdżając samochodem mogą za zgodą ochrony wjechać na dziedziniec wewnętrzny. Dla wózkowiczów dostępny jest cały dziedziniec górny z altaną w części ogrodowej i mostem. Wyjeżdżając z dziedzińca górnego w prawo można przejechać do dolnej części zamku. Po obejrzeniu zamku wyjeżdżamy przez główną bramę na drogę asfaltową i w prawo ok. 0,7 km lekko z górki, po czym znów w prawo po znakach do zapory ok. 1 km. Wjazd na koronę zapory jest udostępniony. Stąd można podziwiać piękno zbiornika leśniańskiego jak i wąwozu, którym uchodzi rzeka Kwisa. Wracamy tą samą droga lekko pod górę do parkingu przy zamku Czocha.
Informacja: Zamek Czocha Stankowice-Sucha, 59-820 Leśna, tel. 75 721 11 85

XIV. POWIAT LUBIŃSKI

Powiat lubiński ma powierzchnię 712 km2. Położony jest w północnej części województwa dolnośląskiego na Wysoczyźnie Lubińskiej. Jego północny skraj obejmuje Wzgórza Polkowickie, a na wschodzie sięga do doliny Odry i Zimnicy. Powiat stanowi jeden z najcieplejszych regionów klimatycznych, stwarzając doskonałe warunki dla rolnictwa. Przez powiat z północy na południe wiedzie droga nr 3 Szczecin – Zielona Góra – Wrocław. W ramach woj. dolnośląskiego powiat graniczy na północy z powiatami polkowickim, głogowskim, górowskim, na wschodzie z wołowskim, a na południu z legnickim. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą gmina miejska Lubin, gmina miejsko-wiejska Ścinawa i dwie gminy wiejskie: Lubin i Rudna. Powiat dzięki wydobywaniu rudy miedzi, srebra, soli, węgla brunatnego, gazu oraz kruszyw naturalnych ma charakter przemysłowy. W 1957 r. powstał Kombinat Polska Miedź S.A. – największy w Europie producent miedzi oraz srebra i innych metali, a obecnie także soli. Dzięki temu powiat stał się wielkim ośrodkiem przemysłowym, dysponującym też dużym potencjałem intelektualnym, z rozwiniętą siecią usługową. Obok tego powiat lubiński dysponuje wieloma ciekawymi miejscami historycznymi i przyrodniczymi. Mający 700 lat Lubin, posiada liczne zabytki. Takie miejsca jak: „Łęgi Odrzańskie", rezerwat „Zimna Woda" czy rezerwat „Skarpa Storczyków" to szczególne atrakcje naturalne.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo powiatowe: 59-300 Lubin, ul. Księcia Ludwika I 5,(ul. Jana Kilińskiego 12b), tel. 76 746 71 00
– PCPR: 59-300 Lubin, ul. Składowa 3, tel. 76 847 96 90
– Zespół Szkół Specjalnych Lubin, ul. Składowa 3, tel. 76 749 72 71
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Szklary Górne 51c, tel. 76 844 84 72
– WTZ „Przytulisko" – Fundacja im. Brata Alberta Filia w Lubinie, 59-300 Lubin, ul. Odrodzenia 8, tel. 76 844 36 25
– WTZ Stowarzyszenie „Dać Nadzieję", 59-300 Lubin, ul. Jastrzębia 1, tel. 76 842 38 40, 746 83 62
Informacja turystyczna: PTTK Lubin, Rynek 22, tel. 76 844 24 10

Trasa: DLU_14A*, ok. 1,6 km, Lubin

Lubin, położony na Nizinie Śląskiej, jest dziś centrum Legnicko Głogowskiego Okręgu Miedziowego. Znajduje się tu kopalnia rud miedzi. Miasto wzmiankowane w X w. W średniowieczu należało do księstwa ścinawskiego i legnickiego. Zachowany został prawie w całości średniowieczny układ urbanistyczny.

Warto zobaczyć:
– kościół parafialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej, ul. Chrobrego, z drugiej poł. XIV, XV/XVI w.
– dzwonnica, z drugiej poł. XV/XVI w. (dawna baszta obronna)
– kościół cmentarny ewangelicki, obecnie rzym.-kat. kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z 1683 r., szachulcowy, ul. Stary Lubin
– ruiny zamku, ul. Piastowska, z XIV w., XVIII w., XIX w.
– kaplica pw. św. Jadwigi Śląskiej z 1349 r.
– mury miejskie, pozostałości z XIV w. i XV w., XIX w., z Basztą Głogowską, obronność murów wzmacniały baszty otwarte od strony miasta, zwane też tulipanami
– ratusz, Rynek z 1768 r.
– zespół koszar 4 Pułku Dragonów, ul. Kościuszki, z l. 1884–86
– stajnie I, ul. Księcia Ludwika
– stajnie II, ul. Armii Krajowej
– wieża ciśnień, Osiedle Robotnicze, z l. 1905–1906
– Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa
– Cerkiew prawosławna pw. Świętej Trójcy (parafialna)

Trasa: Ulica św. Jadwigi (parking, kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa) – ul. Piastowska – ul. Zamkowa – planty (Kamienie i Mur Pamięci poległym w czasie II wojny światowej i pomnik Solidarności) – wzgórze Zamkowe (Ośrodek kultury, kaplica pw. św. Jadwigi Śląskiej z 1349 r. z fundacji księcia Ludwika I, dwie galerie – Zamkowa i Jadwigi) – ul. M. Pruzi (Muru Pamięci) – ul. Piastowska – ul Mieszka I – rynek (ratusz z XVIII w. ob. restauracja – oberża, kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej) – skwer – ul. M. Kopernika – rondo – ul. Św. Jadwigi (parking).

Start: Trasę w Lubinie możemy rozpocząć z ul. św. Jadwigi przy kościele paraf. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa (liczne miejsca parkingowe). Widok na Galerię Cuprum Arena, a po prawej stronie widoczny „kielich"– najwyższa w Polsce sztuczna ściana wspinaczkowa. Stąd proponujemy skręcić w lewo przy kościele w ul. Piastowską, a po 50 m w prawo na planty w ul. Zamkową. Przecinając planty mijamy po lewej Kamienie i Mur Pamięci (tablice poświęcone poległym w czasie II wojny światowej i pomnik Solidarności). Tuż przed mostkiem w lewo. Po ok. 50 m dochodzimy do dawnego wzgórza zamkowego. Tu znajdują się pozostałości zamku książąt piastowskich, ośrodek kultury z kaplicą pw. św. Jadwigi Śląskiej z 1349 r. To jedyny zachowany element średniowiecznego zespołu zamkowego z fundacji księcia Ludwika I. W drugim budynku zamkowym dwie galerie – Zamkowa i Jadwigi, ograniczone jednak kilkoma dość wysokimi stopniami. Ul. M. Pruzi wzdłuż Muru Pamięci dochodzimy do ul. Piastowskiej i w prawo. Po 100 m przecinamy ul. Mieszka I i wchodzimy na Rynek. Warto obejść dawny ratusz z XVIII w. (restauracja – oberża) i narożnikiem północno- zachodnim pomiędzy blokami dochodzimy do kościoła pw. Matki Boskiej Częstochowskiej. Przy wejściu głównym pozostałości murów obronnych wzniesionych w miejsce dawnych wałów ziemnych w latach 1340-1360. Przecinając przykościelny skwer dochodzimy do ul. M. Kopernika i w lewo wracamy przez rondo do ul. Św. Jadwigi na parking.

Informacja: Urząd Miejski w Lubinie, ul. Kilińskiego 10; 59-300 Lubin, tel. 76 746 81 00, www.lubin.pl

XV. POWIAT LWÓWECKI

Powiat lwówecki o powierzchni 710 km^2 i zamieszkały przez ok. 50 tys. mieszkańców leży w południowo - zachodniej części województwa dolnośląskiego, stykając się wąskim pasmem w Górach Izerskich granicą państwową z Republiką Czeską. Od zachodu sąsiaduje z powiatem lubańskim, od północy z bolesławieckim i od wschodu ze złotoryjskim i jeleniogórskim. Leży między dolinami rzek Bóbr i Kwisa na przecięciu historycznie dość ważnych szlaków komunikacyjnych północ - południe i wschód - zachód. W skład powiatu wchodzą same gminy miejsko- wiejskie: Gryfów Śląski, Lwówek Śląski, Lubomierz, Mirsk i Wleń. Sam Lwówek należy do najstarszych miast Dolnego Śląska, mając znaczny wpływ na charakter gospodarczy powiatu. Rozwinięty jest tu przemysł wydobywczy bazaltu, gipsu, anhydrytu, żwiru i piasków, jak również rolnictwo i przetwórstwo rolne.

Trzecią część powiatu pokrywają lasy. W strategii kształtowania oblicza powiatu lwóweckiego uwzględnia się warunki naturalne i tworzenie szerokiej infrastruktury dla potrzeb turystyki. Sprzyjają temu walory turystyczno-krajoznawcze.

Położony w Sudetach Zachodnich, z malowniczym pasmem Gór Izerskich na południu, ma wiele obszarów przyrodniczo chronionych, jak np. Park Krajobrazowy Doliny Bobru czy Rezerwat Góra Zamkowa oraz wiele zaporowych zbiorników wodnych. Te walory czynią z powiatu lwóweckiego atrakcyjny obszar turystyczny.

Informacje uzupełniające:

- Miasto powiatowe: Lwówek Śląski, ok. 9,7 tys. mieszkańców

- Starostwo Powiatowe: 59-600 Lwówek Śląski, al. Wojska Polskiego 25a, tel. 75 782 36 50,
www.powiatlwowecki.pl
- PCPR: 59-600 Lwówek Śl. ul. Szpitalna 4, tel. 75 782 56 41, tel. 75 782 56 17

Informacje turystyczne:
Lwówek Śl., pl. Wolności 22, tel. 75 647 79 12
Gryfów Śl., Rynek 1, tel. 75 781 29 44

Trasa: DLW_15A1*, ok. 3,5 km, Lwówek Śląsk

Położony nad rzeką Bóbr na styku Pogórza Kaczawskiego z Izerskim, na skraju Parku Krajobrazowego Doliny Bobru. Dawny ośrodek górnictwa złota w X–XIV w. W XII–XVI w. był ośrodkiem tkactwa i sukiennictwa. Tradycje piwowarskie w Lwówku sięgają roku 1209. W XIII w. Lwówek był stolicą księstwa lwóweckiego. Do dziś pozostał zachowany średniowieczny układ przestrzenny miasta.

Warto zobaczyć:
– gotycko-renesansowy ratusz z XIV w., przebudowany w XVI w.
– kościół parafialny Wniebowzięcia NMP, jeden z najstarszych na Śląsku
– pałac Hohenzollernów z XIX w., obecnie siedziba Gminy i Miasta oraz starostwa powiatowego
– kamienny most na Bobrze z roku 1558
– Jedne z najlepiej zachowanych murów miejskich z XIV i XV w. o podwójnym pierścieniu, z wieżami Bramy Bolesławieckiej i Lubańskiej oraz bastejami
– płuczki Górne ze złożami agatów
– kościół franciszkański
– browar
– pałac Brunów
– pałac Płakowice

Wydarzenia:
– Agatowe Lato – lipiec
– Zlot Świetnych Mikołajów
– Jasełka uliczne

Informacje przydatne:
– Dworzec PKP, ul. Dworcowa 1, Lwówek Śląski, informacja tel. 75 782 46 68 w. 20
– Dworzec PKS, ul. Betleja, tel. 75 782 44 54,
– Urząd Gminy i Miasta Lwówek Śl., al. Wojska Polskiego 25a, tel. 75 647 78 88
– Pogotowie Ratunkowe, wejście od ul. Gryfowskiej, tel. 75 782 43 33, 999

Trasa: Ul. Malinowskiego (parking) – ul. Stogryna – rynek (ratusz z XVI w., Punkt Informacji, Muzeum Regionalne) – ul. Kościelna (kościoła pw. Wniebowzięcia NMP, mury miejskie, wieża z XII w. przy dawnej Bramie Lubańskiej) – ul. Traugutta (Browar Lwówek, wieża nieistniejącego kościoła ewangelickiego) – ul. Szkolna (parafia św. Franciszka i zakon Franciszkanów).

Start: Spacer po jednym z najstarszych miast Dolnego Śląska rozpoczynamy z ul. Malinowskiego, przy której mieści się przykościelny parking. Skręcamy w prawo, a następnie w lewo w ul. Stogryna, która prowadzi nas prosto na lwówecki Rynek. Centralne miejsce zajmuje na nim XVI wieczny ratusz, w którym znajduje się Miejski Punkt Informacji jak również Muzeum Regionalne. Spośród wszystkich eksponatów skał i minerałów z okolicy Lwówka wzrok najbardziej przyciągają różnobarwne agaty. To właśnie na Rynku odbywa się co roku Lwóweckie Lato Agatowe. Z Rynku ul. Kościelną przechodzimy do gotyckiego kościoła pw. Wniebowzięcia NMP (portal z różowego piaskowca). Na zewnątrz, przy południowej kruchcie kamienna rzeźba Matki Boskiej Niepokalanej. Na końcu murów miejskich biegnących wzdłuż ul. Kościelnej znajduje się XII-wieczna wieża przy dawnej Bramie Lubańskiej, jedna z trzech wież broniących bram miasta. Warto w planie spaceru po Lwówku uwzględnić czas na wejście na wieżę, z której roztacza się wspaniały widok na panoramę miasta. Wieża i znajdująca się w niej siedziba Oddziału PTTK Ziemi Lwóweckiej nie są dostępne dla wózkowiczów. Podążając dalej wzdłuż murów miejskich ul. Traugutta mijamy po prawej stronie odremontowany browar lwówecki. Za nim wieża nieistniejącego już kościoła ewangelickiego (Czarna Wieża). Dalej po prawej stronie przy ul. Szkolnej znajduje się parafia św. Franciszka i zakon Franciszkanów. W tym miejscu kończymy nasz spacer, jednak po krótkim odpoczynku warto obejść najstarszą część miasta dookoła wzdłuż jego murów obronnych.

Informacja turystyczna: Lwówek Śląski, pl. Wolności 22, tel. 75 647 79 12, it@lwowekslaski.pl, www.lwowekslaski.pl

Informacja: IT . pl. Wolności 22, tel. 75 647 79 12, www.lwowek.com.pl

Trasa: DLW_15A2*, ok. 0,5 km, Agatowe Lato

Lwóweckie Lato Agatowe to plenerowa, największa impreza kolekcjonerska w Polsce, która już od wielu lat w lipcu gości na rynku miejskim Lwówka Śląskiego.

Organizowana Giełda Agatowa należy do jednej z większych w kraju. W Ratuszu obejrzeć można szereg wystaw mineralogicznych, m.in.: diamentów, szmaragdów i rubinów. Podczas imprezy prezentowane są najcenniejsze okazy z kolekcji prywatnych i muzealnych w Polsce. W trakcie giełdy odbywają się pokazy cięcia i polerowania agatów, płukania złota oraz wycieczki na pola agatowe w Płóczkach.

Informacja: Gmina Lwówek Śląski, al. Wojska Polskiego 25A, 59-600 Lwówek Śląski, tel. +48 75 6477888, www.lla.lwowekslaski.pl

Trasa: DLW_15B*, ok. 7 km, Świeradów Zdój - kolej gondolowa

Świeradów Zdrój to miejscowość uzdrowiskowa położona w Górach Izerskich na krańcu Sudetów Zachodnich w dolinie rzeki Kwisy na wysokości 450–650 m n.p.m. Świeradów Zdrój jest kurortem o długiej i bogatej tradycji. Znajdują się tu źródła wód mineralnych i radonowych oraz złoża borowiny. Co roku w sezonie zimowym Świeradów Zdrój odwiedza ogromna liczba turystów. Tutejszy klimat i ukształtowanie terenu przyciągają gości z Polski i z zagranicy. Doskonale przygotowane trasy narciarskie i wyciągi gwarantują miłośnikom sportów zimowych wielogodzinny, aktywny wypoczynek. Największą atrakcją dla narciarzy jest nowoczesna kolej gondolowa, której długość wynosi aż 2172 m. Miejscowość posiada rozbudowaną bazę noclegową i gastronomiczną. Przyjezdni po całodniowym, zimowym szaleństwie mogą odpocząć i zrelaksować się w licznych obiektach SPA.

Warto zobaczyć:
– dom zdrojowy z końca XIX w. (z 45 metrową wieżą zegarową oraz, najdłuższą w Sudetach, 80-metrową halą spacerową)
– Czarci Młyn (powstały 1890 r.)
– neogotycki kościół pw. św. Józefa
– Park Zdrojowy z okazami azalii i rododendronów
– pijalnię wód mineralnych
– schronisko „Chatka Górzystów” (dawniej szkoła ewangelicka)
– schronisko „Na Stogu Izerskim” (powstałe w 1924 r., utrzymane w stylu śląsko-łużyckim)
– rezydencję „Marzenie” zbudowaną w 1901 r. z inicjatywy Juliusza Pintscha z Berlina

Trasa: Ul. Sienkiewicza (parking) – szlak czerwony – (Głównym Szlakiem Sudeckim im. Mieczysława Orłowicza) – ul. Zdrojowa – deptak uzdrowiskowy – park zdrojowy (grota skalna, pomnik Mieczysława Orłowicza, Dom zdrojowy z pijalnią wód, kościół pw. św. Józefa) – ul. Parkowa – ul. Kardynała S. Wyszyńskiego – ul. Sienkiewicza – ul. Wczasowa – ul. Willowa – ul. Zakopiańska – ul. Strażacka (kompleks Ski&Sun Świeradów Zdrój, kolej gondolowa na Stóg Izerski) . Do parkingu wracamy tą samą drogą.

Start: Wycieczkę po Świeradowie Zdroju – mieście zwanym perłą dolnośląskich uzdrowisk – rozpoczynamy z ul. Sienkiewicza, przy której mieści się kilka pensjonatów z miejscami parkingowymi. Stąd Głównym Szlakiem Sudeckim im. Mieczysława Orłowicza podążamy w kierunku uzdrowiskowej części miasta. Szlak oznakowany kolorem czerwonym wiedzie ze Świeradowa Zdroju aż do Prudnika po najbardziej malowniczych regionach Sudetów. Nasza trasa obejmuje mały fragment tego szlaku. Skręcamy w lewo w ul. Zdrojową. Tu rozpoczyna się reprezentacyjna część miasta – deptak uzdrowiskowy. Można na nim znaleźć liczne sklepy z pamiątkami, regionalnymi wyrobami, liczne restauracje, kawiarnie. Zmierzamy w stronę Parku Zdrojowego, a po drodze mijamy grotę skalną oraz pomnik Mieczysława Orłowicza. Dom zdrojowy mieści się przy głównej ul. Zdrojowej 2. Tuż obok największa w Sudetach kryta hala spacerowa. Warto poświęcić trochę czasu na zwiedzenie jej wnętrza, w którym wzrok przyciąga pięknie zdobione sklepienie z drewna modrzewiowego. W pijalni wód, znajdującej się przy wejściu do hali, możemy posmakować wód leczniczych (radoczynne szczawy) o różnym stopniu zmineralizowania. Cały kompleks uzdrowiskowy jest w pełni przystosowany dla wózkowiczów. Godnym polecenia zabytkiem jest kościół pw. św. Józefa, mieszczący się tuż za domem zdrojowym

przy ul. Kościelnej, do którego można dość ul. Parkową spod Domu Zdrojowego. Tymczasem trasa wiedzie przez Park Zdrojowy. Wychodzimy z parku przy ul. Kardynała S. Wyszyńskiego i podążamy nią aż do skrzyżowania z ul. Sienkiewicza. Mijamy ul. Zdrojową i odbijamy w prawo w ul. Wczasową. Idąc przez osiedle mijamy liczne ośrodki przygotowane z myślą o turystach, zwłaszcza kuracjuszach i narciarzach. Po prawej stronie ul. Krótka, za nią skręcamy w ul. Willową i dochodzimy do ul. Zakopiańskiej. Podążamy nią po łuku w prawo i skręcamy w lewo w ul. Strażacką. Doprowadzi nas ona do kompleksu Ski&Sun Świeradów Zdrój, gdzie kończy się trasa naszej wycieczki. W sezonie zimowym miejsce to oblegane jest przez narciarzy, zaś w pozostałych porach roku koleją gondolową można wjechać na Stóg Izerski. Kompleks przystosowany jest dla wózkowiczów, którzy bez problemu mogą korzystać z gondoli i wjechać na szczyt. Znajduje się tu restauracja, wypożyczalnia narciarska i rowerowa i wspaniały widok na Świeradów Zdrój i Przedgórze Izerskie. Do parkingu wracamy tą samą drogą.

Informacje przydatne:

– Urząd Miasta w Świeradowie Zdroju: ul. 11-go Listopada 35, tel. 75 781 64 89
– Miejskie Biuro Informacji Turystycznej Świeradów Zdrój, ul. Zdrojowa 10, tel. 75 781 63 50, i ul. Chopina 2, tel. 75 713 68 87,
– Pogotowie Ratunkowe, tel. 75 721 63 30,
Informacja turystyczna: ul. Zdrojowa 10, 59-850 Świeradów Zdrój, tel. 75 781 63 50 www.swieradowzdroj.pl

Informacja: Miejskie Biuro Informacji Turystycznej Świeradów Zdrój, ul. Zdrojowa 10, tel. 75 781 63 50, ul. Chopina 2, tel. 75 713 68 87, www.swieradowzdroj.pl

Trasa: DLW_15C*, ok. 0,5 km, Zamek Śląskich Legend – Pławna

Pławna to wieś o długości około 8 km koło Lwówka. Wiele lat temu tu osiadł znany artysta Dariusz Miliński, który stworzył grupę artystyczną „Pławna 9”. To on wraz z przyjaciółmi stworzyli w Pławnej Zamek Śląskich Legend. W zamku drewniane lalki, animowane przez aktorów, przedstawiają gościom historię regionu oraz Ducha Gór. Na terenie zamku znajdują się pracownie graficzna, ceramiczna oraz kowalstwa artystycznego. Ponadto w zamku organizowane są warsztaty teatralne. Oprócz Zamku Śląskich Legend w Pławnej znajduje się Gród Piastowski.

Informacja: Galeria „Cafe Miliński”, Pławna 93, 59-623 Lubomierz, tel. 793 794 638, 75 789 03 48, www.zamekslaskichlegend.pl,

Trasa: DLW 15D Gryfów Śląski (ok. 0,5 km*)

Gryfów Śląski leży na południowo-zachodnich rubieżach Dolnego Śląska. Położone na Pogórzu Izerskim, nad rzeką Kwisą, w połowie drogi między Jelenią Górą a Zgorzelcem. W Gryfowie warto zaparkować w rynku. Wszystkie obiekty są zlokalizowane w centrum. Polecamy zobaczyć: kościół par. pw. św. Jadwigi z XV w., kościół cmentarny pw. św. Wawrzyńca z 1560 r., mury obronne z XV-XVI w., ratusz z poł. XVI w. ustawiony na środku rynku gryfowskiego stanowiący symbol władzy miejskiej, liczne kamienice i domy z XVII, XVIII i XIX w., liczne zabytkowe kamieniczki w rynku reprezentujące architekturę renesansu i baroku.

Informacja: Urząd Gminy i Miasta, ul. Rynek 1 59-620 Gryfów Śląski, tel. 75 78 13 552

Trasa: DLW_15E*, ok. 0,5 km, Lubomierz

Jest jednym z najmniejszych i najstarszych miast w województwie dolnośląskim, z zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym. Prawa miejskie posiada od 1291 r. Lubomierz znany jest przede wszystkim z miasteczkowych scen filmu Sami swoi (muzeum) oraz organizowanego w mieście Festiwalu Filmów Komediowych.

Godnym polecenia jest zespół budynków klasztoru sióstr benedyktynek, w tym: kościół pw. Wniebowzięcia NMP i św. Maternusa z XV/XVI w., dom opacki, klasztor, plebania, ponad to ratusz, pozostałości murów obronnych oraz liczne domy z XVIII i XIX w.

Informacja: Urząd Gminy i Miasta Lubomierz, Plac Wolności 1, 59-623 Lubomierz, tel. 75 78 33 166, www.lubomierz.pl

XVI. POWIAT MILICKI

Leży na północno-wschodnim krańcu województwa dolnośląskiego i Wielkopolski. Powiat milicki liczy 713 km2. Na południu graniczy z powiatami oleśnickim i trzebnickim. Powiat przecina droga krajowa nr 15 łącząca Wrocław przez Trzebnicę, Milicz i Jarocin z Poznaniem oraz trasa kolejowa z Oleśnicy do Krotoszyna. W skład powiatu obok gminy miejsko-wiejskiej Milicz wchodzą tylko gminy wiejskie Krośnice i Cieszków. Okolice Milicza to głównie lasy, stawy i uprawy rolne. Stawy o łącznej powierzchni ponad 8 tys. ha to największy kompleks hodowlany karpia nie tylko w Polsce, ale w całej Europie. Stawy te przyjmują wodę z rzeki Baryczy, a wielki teren nadrzeczny pokryty lasami i wzbogacony licznymi stawami z unikalną florą i fauną stanowił podstawę utworzenia Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy" – największego takiego parku w kraju. Dzięki temu powiat milicki to również rejon wypoczynku i licznych tras turystycznych. Powiat milicki to skarbnica flory i fauny, ma wiele tras turystycznych oraz ścieżek przyrodniczych pieszych i rowerowych.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo powiatowe: 56-300 Milicz, ul. Wojska Polskiego 38, tel. 71 384 13 28
– PCPR: 56-300 Milicz, ul. Trzebnicka 4b, tel. 71 384 13 84
– Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy
– Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy Milicz, ul. Kopernika 20, tel. 71 384 11 10
– WTZ: Milickie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych, 56-300 Milicz, ul. Kopernika 20,tel. 71 383 11 55

Informacja turystyczna: pl. Ks. E. Waresiaka 7, 56-300 Milicz, tel. 71 383 00 35, www.milicz.pl www.kociegory.com

Trasa: DMI_16A*, ok. 2,5 km, Milicz

Milicz leży na prawym brzegu Baryczy, w Kotlinie Milickiej, wśród dużego kompleksu stawów rybnych. W XII w. na dawnym szlaku handlowym z Wrocławia do Wielkopolski, na terenie dzisiejszego miasta, znajdował się gród kasztelański. Prawa miejskie Milicz uzyskał ok. 1300 r. Od 1494 r. był siedzibą wolnego państwa stanowego należącego do Kurzbachów, a od 1590 do Maltzanów. W XVI w. miasto stało się ośrodkiem protestantyzmu. Na początku XIX wieku powstały pierwsze przędzalnie wełny i manufaktury sukiennicze, a na przełomie XIX i XX w. wybudowano tu pierwszą fabrykę cygar. Obecnie Milicz to lokalny ośrodek administracyjny i usługowy. Znany jest z potężnych stawów rybnych, które stanowią ostoję dla wielu unikalnych ptaków wodnych i błotnych. Na terenie stawów utworzono Park Krajobrazowy „Doliny Baryczy" oraz rezerwat ornitologiczny – Stawy Milickie.

Warto zobaczyć:

– poewangelicki, szachulcowy, Kościół Łaski z roku 1709
– klasycystyczny pałac Maltzanów z końca XVIII w. a przebudowany w XIX w., we wnętrzu znajduje się elipsoidalny salon z jońskimi kolumnami, obecnie siedziba Zespołu Szkół Leśnych
– park pałacowy w stylu angielskim
– ruiny zamku gotyckiego z XIV w.
– całoroczne Akwarium Plenerowe eksponujące ryby Stawów Milickich, Milicz ul. Trzebnicka

Trasa: Ul. 1 Maja (parking, kościoła św. A. Boboli) – ul. Wrocławska – ul. Garncarska – rynek – ul. Zamkowa – wzdłuż parku zamkowego – al. Piastów – al. Kasztelańska (grupa starych dębów - pomniki przyrody, ruiny zamku kasztelańskiego, pałac Maltzanów dziś Zespół Szkół Leśnych w Miliczu) – al. Piastów – ul. Kasztelańska (Brama „Czarna") – droga nr DK 15 – ul. Marszałka J. Piłsudskiego – parking.

Start: Nasz spacer po Miliczu proponujemy rozpocząć spod kościoła św. A. Boboli (dużo miejsc parkingowych). Ulicą 1 Maja kierujemy się na północ (po prawej poczta), dalej Wrocławską i Garncarską i po ok. 400 m wchodzimy na historyczny Rynek w Miliczu. Dalej wychodzimy ul. Zamkową i dochodząc do trasy nr 15 przechodzimy na druga stronę i skręcamy w lewo wzdłuż parku zamkowego. Po 350 m skręcamy w prawo w Al. Piastów i następnie w Al. Kasztelańską (grupa starych dębów – pomniki przyrody). Po prawej ruiny zamku kasztelańskiego, a po prawej pałac Maltzanów (dziś Zespół Szkół Leśnych w Miliczu). Proponujemy zobaczyć ogrody i front pałacu. Wracamy do centrum Al. Piastów lub Kasztelańską i tu warto zahaczyć o dawny park przypałacowy z zakolami i stawami Młynówki Milickiej. Wychodzimy z parku bramą „Czarną" na drogę nr 15 przechodzimy przez ul. Marszałka J. Piłsudskiego i w prawo. Trzymając się lewej strony dochodzimy do stacji paliw Orlen i w lewo do parkingu przy kościele.
Informacje przydatne:

Informacja: Punkt Informacji Turystycznej, pl. Ks. E. Waresaka 7, 56-300 Milicz, tel. +48 71 383 00 35, www.milicz.pl, Urząd Miejski w Miliczu, ul. Trzebnicka 2, 56-300 Milicz, tel. +48 71 384 00 04

Trasa: DMI_16B*, ok 16 km, Sułów - Ruda Sułowska**

Trasa: Wycieczkę rozpoczynamy w Sułowie w rynku (parking). Stąd ul. Zamkową do ul. Dąbrowskiego i w prawo po 300 m w lewo na drogę do Rudy Sułowskiej (droga oznaczona ok 3,2 km). Początkowe 1,2 km prowadzi pośród pól następnie ok. 1 km lasem. Ostatnia część to znów pola a następnie groblą pomiędzy stawami do centrum Rudy Sułowskiej (liczne tablice informacyjne na temat obszarów chronionych i punktów obserwacji ptactwa). Stąd możemy wrócić do Sułowa ok. 3,5 km do parkingu lub ruszyć dalej przez Grabówkę (trasa pomiędzy stawami rybnymi), Olsze (tu w prawo), Brzezina Sułowska, Dunkowa, Słączno, Sulimierz do Sułowa.

Trasa: DMI_16C*, Sułów – Milicz**

Trasa: Wycieczkę rozpoczynamy w Sułowie w rynku (parking). Wychodząc z rynku na południe lekko w prawo przecinamy drogę powiatową nr 439 ze Żmigrodu do Milicza i kierujemy się na ul. Kolejową. Po ok. 1 km przechodzimy przez most na Baryczy, a po dalszych 200 m dochodzimy do dawnego dworca kolei wąskotorowej w Sułowie (zabudowania, bocznice, kilka wagonów, tablice informacyjne). Dalej przechodzimy na prawą stronę i cofamy się w kierunku mostu na Baryczy. Przed mostem w prawo. Poruszamy się oznakowanym szlakiem rowerowym po trasie dawnej kolei. Po ok. 1,2 km docieramy do wsi Pracze. Stąd dalej przez wieś Postolin, Karmin do Milicza (ok. 9 km).

Trasa: DMI_16D*, ok. 17 km, Stawy Milickie**

Trasa: Trasa prowadzi od rynku lub Dworca PKP (Koleje Dolnośląskie) w centrum Milicza do rezerwatu „Stawy Milickie" **czerwonym szlakiem rowerowym** Doliny Baryczy (trasa oznaczona). Milicz – Sławoszowic ok. 2 km - Ruda Milicka (**Stacja Ornitologiczna Uniwersytetu Wrocławskiego**) – grobla – Nowe Grodzisko (Ośrodek Rybołówstwa Stawno należący do Spółki Stawy Milickie) – stawy (Słoneczny Staw, Dyminy, Grabownica i Andrzej, miejsca obserwacji ptactwa) – wiś Grodziska – Nowy Zamek – Godnowa – Wszewilki – Milicza.

Informacja: Punkt Informacji Turystycznej, pl. Ks. E. Waresaka 7, 56-300 Milicz, tel. +48 71 383 00 35, www.milicz.pl

Trasa: DMI_16E*, ok. 1 km, Ruda Sułowska

Centrum edukacyjno-turystyczne CET Naturum znajduje się w Rudzie Sułowskiej w Dolinie Baryczy – krainie Stawów Milickich. Na cały kompleks składają się hotel Naturum, Gospoda 8 Ryb, staw, łowisko, muzeum tradycji rybactwa, zwierzyniec, plac zabaw oraz szlak edukacyjny – ścieżka zmysłów. Naturum to idealna przestrzeń do wypoczynku na świeżym powietrzu. Teren jest zadbany i ciekawie zagospodarowany. Dla amatorów wędkowania przygotowano stanowiska do łowienia ryb. Natomiast obok stawu i łowiska umieszczono wiaty, gdzie można odpocząć, a nawet urządzić sobie piknik.

Informacja: Stawy Milickie S.A. Ruda Sułowska 20, 56-300 Milicz, tel. 71 38 47 110, biuro@stawymilickie.pl

Trasa: DMI_16F*, ok. 12 km, Święto Karpia w Dolinie Baryczy

Co roku od wielu lat na jesieni odbywa się cykliczna impreza, trwająca już ok 3 miesięcy. Karp, który stał się symbolem Doliny Baryczy – unikatowego miejsca na pograniczu woj. dolnośląskiego i wielkopolskiego, gdzie tradycje hodowli tej ryby sięgają ponad 800 lat, dziś wraca w postaci święta. We współpracy z podmiotami gospodarczymi, publicznymi i społecznymi co roku, jesienią powstaje oferta wydarzeń pod nazwą Dni Karpia w Dolinie Baryczy.

Od września do listopada każdego roku można wziąć udział w wydarzeniach, w ramach których czas umilą lokalne zespoły, animatorzy kultury, leśnicy, przyrodnicy, edukatorzy i lokalni usługodawcy turystyczni, pokazujący Dolinę Baryczy z kajaka, bryczki czy roweru.

Smakujcie, świętujecie i odkrywajcie uroki Doliny Baryczy ramach Dni Karpia!

Informacja: sklep.barycz.pl.

XVII. POWIAT OLEŚNICKI

Ma powierzchnię 1050 km2 i liczy około 105,3 tys. mieszkańców. Jest najdalej na wschód wysuniętym powiatem województwa dolnośląskiego graniczącym z powiatami: milickim, trzebnickim, wrocławskim i oławskim oraz Wielkopolską i fragmentem woj. opolskiego. W skład powiatu wchodzą gminy: Bierutów, Międzybórz, Syców, Twardogóra, Dobroszyce, Dziadowa Kłoda i Oleśnica. Położony jest na Równinie Oleśnicko-Bierutowskiej i wzgórzach wokół Twardogóry, w dorzeczu dopływów rzeki Widawy. Ponad połowę powiatu zajmują użytki rolne, a trzecią część lasy państwowe. Obok rolnictwa i przetwórstwa rolnego rozwinięty jest przemysł drzewny, głównie meblarstwo. Powiat oleśnicki prezentuje też walory turystyczno–rekreacyjno– przyrodnicze. Odpoczywać można najlepiej w rejonie Twardogóry, Międzyborza i Sycowa. Znane są ośrodki wypoczynkowe w Boguszycach i Stradomi oraz Arboretum Leśne w Stradomi Dolnej.

Informacje uzupełniające:

– Starostwo powiatowe: Oleśnica, ul. Słowackiego 10, tel. 71 314 01 11
– PCPR: 56-400 Oleśnica, ul. Słowackiego 10, tel. 71 314 01 74
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Oleśnica, ul. Wojska Polskiego 8, tel. 71 314 25 20
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Archidiecezji Wrocławskiej Dobroszyce, ul. Stawowa 23, tel. 71 314 11 13
– Zespół Szkół Specjalnych Twardogóra, pl. Piastów 24, tel. 71 315 82 53
– WTZ: Caritas Archidiecezji Wrocławskiej, 50-410 Dobroszyce, ul. Stawowa 23, tel. 71 314 11 13
Informacja turystyczna: Miejski Ośrodek Kultury i Sportu, tel. 71 314 22 03
www.powiatolesnicki.pl

Trasa: DOL_17A*, ok. 4,1 km, Oleśnica

Oleśnica leży nieopodal Wrocławia, na równinnym terenie u podnóża Wzgórz Trzebnickich. Jest jednym z najstarszych miast dolnośląskich, położonym na szlaku bursztynowym, wiodącym znad Adriatyku nad Morze Bałtyckie. W 1255 r. książę wrocławski Henryk III Biały nadał Oleśnicy lokację na prawie średzkim. Już pod koniec XIII w. działała tu mennica. Od 1320 r. była stolicą księstwa i miastem rezydencjalnym księcia Konrada I, spadkobiercy Korony Polskiej. Po śmierci Konrada Białego Młodszego, ostatniego władcy z miejscowej linii Piastów, Oleśnica wraz z księstwem została sprzedana ziębickiej linii czeskich Podiebradów, a następnie przeszła pod władanie książąt wirtemberskich. W XVI w. powstały tu druga na Śląsku drukarnia i renesansowy zamek. W poł. XVIII w. miasto stało się ważnym ośrodkiem produkcji obuwia.

Warto zobaczyć:
– zamek książąt oleśnickich – powstał na miejscu dawnego grodu, przebudowany na renesansowy w XVI w. częściowo w XIX i na pocz. XX w.
– kościół zamkowy św. Jana z pierwszej połowy XIV w.
– ratusz z pierwszej połowy XV w.
– kościół pw. Panny Marii i św. Jerzego
– kościół Świętej Trójcy
– kolumnę „Złotych Godów”
– bramę Wrocławską (jedna z czterech dawnych wież wejściowych do miasta)
– zespół zachowanych murów obronnych
– Dom Wdów z XVIII w.
– w okolicy rezerwat przyrody LORKA
Wydarzenia:
– Międzynarodowe Konfrontacje Folklorystyczne
– Międzygminny Przegląd Grup Kolędniczych „Pastorałka”
– Przegląd Zwyczajów i Obrzędów Wiosennych i Wielkanocnych „Kogutek”

Trasa: Dworzec PKS – wieża Bramy Wrocławskiej – ul. Wrocławska (Bazylika Mniejsza pw. św. Jana Apostoła z XIII w.) – rynek (ratusz, figura Nike, upamiętniająca zwycięstwo Niemców nad Francuzami z 1783 r) – ul. Sejmowa – ul. Zamkowa (zamek książąt oleśnickich) – rynek – ul. Św. Jadwigi – ul. Lwowska – ul. Jana Sinapiusa – pl. Zwycięstwa – rondo – pl. S. Stanisława Staszica – ul. Jana Matejki (cerkiew prawosławna pw. Zaśnięcia NMP – ul. Kościelna („Dom Wdów" obecnie Szkoła Muzyczna I stopnia Im. Fryderyka Chopina, kościół pw. Świętej Trójcy) – ul. Okrężna (cerkiew pw. Zaśnięcia Bogurodzicy) – ul. Rycerska – Brama Wrocławska.

Start: Trasę spacerową po Oleśnicy rozpoczynamy z dworca PKS, a stąd kierujemy się do wieży Bramy Wrocławskiej, która prowadzi w kierunku Rynku ul. Wrocławską. Po prawej stronie znajduje się XIII wieczna bazylika mniejsza pw. św. Jana Apostoła – jedna z najstarszych świątyń śląskich. W środku zabytkowy ołtarz z 1708 roku, prospekt organowy z chórem muzycznym, pięknie zdobiona ambona, na której, jak i w wielu innych miejscach bazyliki, można dostrzec herb Podiebradów ziębicko-oleśnickich. Z bazyliki kierujemy się w prawo i wchodzimy na oleśnicki Rynek. Jest to miejsce dostępne dla wózkowiczów. W centrum ratusz, przed nim figura Nike, upamiętniająca zwycięstwo Niemców nad Francuzami z 1783 roku. Obchodzimy Rynek dookoła i ul. Sejmową dochodzimy do ul. Zamkowej wiodącej do zamku książąt oleśnickich znajdującego się tuż za bazyliką, z którą łączy go mur warowny. Zwiedzanie zamku jest odpłatne i warto uzgodnić je wcześniej. Tuż za zamkiem park książąt oleśnickich, którego znaczna powierzchnia położona jest za ul. Wałową. To idealne miejsce na spędzenie niedzielnego popołudnia, zwłaszcza, że z parkiem sąsiaduje staw, który można obejść dookoła lub usiąść w ciszy nad wodą. Spod zamku wracamy na Rynek i ul. Św. Jadwigi przechodzimy prosto do ul. Lwowskiej, a następnie skręcamy w lewo w ul. Jana Sinapiusa. Mijamy po prawej stronie pl. Zwycięstwa, a za nim przy rondzie – pl. Stanisława Staszica. Skręcamy w lewo w ul. Jana Matejki przy której mieści się cerkiew prawosławna pw. Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny. Tuż za nią droga rozchodzi się w trzy strony – my podążamy środkową ul. Kościelną. Na naszej drodze po lewej stronie „Dom Wdów" obecnie Szkoła Muzyczna I stopnia im. Fryderyka Chopina i Społeczne Ognisko Muzyczne, a dalej po prawej stronie jeden z najmłodszych zabytków sakralnych Oleśnicy – kościół pw. Świętej Trójcy. Za kościołem skręcamy w ul. Okrężną i nią dochodzimy do cerkwi pw. Zaśnięcia Bogurodzicy. Stąd ul. Rycerską w prawo do Bramy Wrocławskiej i tu kończymy naszą trasę.

Informacja turystyczna: Rynek – Ratusz, 56-400 Oleśnica, tel. 71 798 21 16, www.olesnica.pl, Zamek Oleśnicki, tel. 71 314 20 12

XVIII. POWIAT OŁAWSKI

Powiat oławski, położony jest na południowo-wschodnim skraju województwa dolnośląskiego, graniczy z województwem opolskim oraz na północy z powiatem oleśnickim, na zachodzie z wrocławskim, a na południu ze strzelińskim. Powierzchnia powiatu wynosi 524 km2. Przez powiat biegnie autostrada A4 łącząca Wrocław z Górnym Śląskiem, stanowiąca fragment ważnego tranzytu z Niemiec przez Wrocław i Kraków na Ukrainę. Przez środek powiatu przechodzi też ważna linia kolejowa Wrocław – Górny Śląsk – Kraków – Przemyśl. Oś powiatu stanowi Odra z lewym dopływem rzeką Oławą i z prawym – Smortawą. W skład powiatu, obok miasta Oława, wchodzą gminy miejsko-wiejska Jelcz-Laskowice oraz wiejskie Domaniów i Oława. Powiat o łagodnym klimacie, ma charakter nizinny związany z dorzeczem Odry. Użytki rolne zajmują 40% i lasy ok. 15% całej powierzchni. Powiat jest silnie uprzemysłowiony, a zakłady skupione są wokół Jelcza i Oławy. Powiat w nadrzecznych fragmentach prezentuje walory krajoznawczo-turystyczne. W lasach pod Oławą są dwa cenne rezerwaty przyrody Zwierzyniec i Kanigóra oraz rezerwat archeologiczno-przyrodniczy Grodzisko Ryczyńskie. Piękne tereny nad Odrą i lasy wokół Smortawy.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 55-200 Oława, ul. 3 Maja 1, tel. 71 301 15 22
– PCPR: 55-200 Oława, ul. 3 Maja 1, tel. 71 303 29 71
Informacja turystyczna:
– Wydział Promocji i Współpracy Europejskiej Urzędu Miejskiego, 55-200 Oława, pl. Zamkowy 15, tel. 71 301 10 17, 71 301 10 18
– Gminne Centrum Informacji Oława, pl. Zamkowy, tel. 71 381 22 10
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Zespół Szkół Specjalnych Oława, ul. Broniewskiego 6, tel. 71 313 27 03
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Oława, ul. ks. Kutrowskiego 31a,tel. 71 313 37 44
Informacja turystyczna: pl. Zamkowy, tel. 71 381 22 10 www.starostwo.olawa.pl

Trasa: DOA_18A*, ok. 5 km, Oława

Miasto położone jest nad rzekami Oławą i Odrą, 27 km na południowy wschód od Wrocławia. Gród i osada targowa powstały przy zbiegu rzek Odry i Oławy już w XII wieku. Oława notowana była jako Olewa w 1149 r. W 1206 Henryk Brodaty zamienił swoje ziemie w okolicach Psiego Pola na Oławę. W 1234 r. lokowana na prawie średzkim. Zasiedlana była przez tkaczy walońskich. Oława została zniszczona przez Mongołów w 1241 r. Od roku 1248 do 1675 r. była w księstwie legnicko- brzeskim władanym przez najdłuższą linię Piastów śląskich. Ostatnim z rodu Piastów był urodzony w Oławie Jerzy IV Wilhelm. Po jego śmierci w latach 1691–1737 Oława stała się własnością Jakuba Sobieskiego, syna króla Polski, Jana III. Od 1742 r. wraz z większością Śląska w granicach Królestwa Prus. Od XV w. rozpoczyna się silny rozwój sukiennictwa, potem w wiekach XVII–XVIII przeróbki bawełny. Od 22 maja 1842 r. między Wrocławiem a Oławą powstaje najstarsza w granicach Polski linia kolejowa. W 1946 r. Oława została włączona administracyjnie do

nowo powstałego województwa wrocławskiego i zasiedlona przez repatriantów ze wschodu.

Warto zobaczyć:

– historyczny układ urbanistyczny miasta
– kościół pw. Matki Bożej Pocieszenia, końca XIII w.
– kościół ewangelicki, obecnie Kościół rzym.-kat. pw. św. św. Piotra i Pawła, pl. Zamkowy
– kościół cmentarny, obecnie pomocniczy pw. św. Rocha z l. 1602–04
– cmentarz żydowski z poł. XIX w.
– zamek Sobieskich – Pałac Luizy, z drugiej poł. XVII w., obecnie siedziba władz miasta
– mury miejskie, z XIV/XV w.
– zespół koszarowy huzarów z końca XIX w.
– ratusz, z 1585 r. z poł. XVII w.
– budynek dworca kolejowego z wiatą peronowa, z 1840 r.
– kamienice w rynku
– pręgierz przed ratuszem
– miejską wieżę ciśnień

Trasa: Stacja PKP – ul. Spacerową – ul. 3 Maja – rynek (ratusz z 1353 r., kościół Matki Boskiej Pocieszenia) – ul. Wrocławska – pl. Zamkowy (kościół św. św. Piotra i Pawła, Urząd Miejski w tzw. Pałacu Luizy) – pl. Zamkowy – pl. Piłsudskiego – ul. Własta – ul. B Chrobrego – Odra – most grobla – ul. Bażantowa (rezerwat Zwierzyniec). Wracamy tym samym szlakiem, gdyż zmusza do tego jedyny most na Odrze.

Start: Trasę spacerową po Oławie rozpoczynamy od stacji PKP. Ulicą Spacerową i 3 Maja, obok terenów zielonych z basenem kąpielowym, nad brzegiem rzeki Oława docieramy do centrum miasta. W rynku znajduje się ratusz pochodzący z 1353 r. Zwrócić należy uwagę na zegar z 1718 r. z alegorycznymi figurami, który zaliczany jest do arcydzieł zegarmistrzowskiego kunsztu. Tuż przy rynku kościół Matki Boskiej Pocieszenia, którego początki sięgają 1200 r., dostępny dla wózkowiczów, co wskazuje tabliczka z piktogramem na bocznym wejściu. Od rynku ulicą Wrocławską podążamy na pl. Zamkowy (ok. 200 m) z kościołem św. św. Piotra i Pawła, a obok Urzędem Miejskim w tzw. Pałacu Luizy. Oba obiekty utrzymane w podobnym stylu (wejście do kościoła ograniczają 3 stopnie). Cenny zabytek Oławy to także kościół św. Rocha z XVII w. Z pl. Zamkowego, przez pl. Piłsudskiego, ul. Własta, a następnie B. Chrobrego przekraczamy Odrę długim mostem o żelaznej konstrukcji. Teraz w prawo nadrzeczną groblą lub ul. Bażantową zbliżamy się do rezerwatu Zwierzyniec. Jest to rozległy obszar leśny typu łęgowego o znacznych walorach wypoczynkowych i turystycznych. Atrakcyjność tego kompleksu przyrodniczego podnosi dodatkowo sąsiedztwo Odry z jej brzegową przyrodą i ptactwem wodnym. Obszar ten można polecić także wózkowiczom, choć czasami konieczna może być pomoc drugiej osoby. Wracać trzeba w zasadzie tym samym szlakiem, gdyż zmusza do tego jedyny most przez Odrę.

Informacje przydatne:

– WC przy PCPR w Starostwie Powiatowym z podjazdem dla wózkowiczów

– Pogotowie Ratunkowe: Oława, ul. Baczyńskiego 1, tel. 71 303 30 71
– Urząd Miejski Oława: pl. Zamkowy 15, tel. 71 303 55 01
Informacja turystyczna: pl. Zamkowy 15, tel. 71 301 10 17, 71 301 10 18 www.um.olawa.pl

Trasa: DOA_18B*, ok. 1,2 km, Jelcz Laskowice

Jelcz-Laskowice to miasto położone na prawym brzegu Odry w odległości 30 km na wschód od Wrocławia. Powstało w 1987 r. z połączenia miejscowości Jelcz i Laskowice Oławskie. Pierwsze wzmianki na piśmie sięgają początków XII wieku, kiedy to książę Henryk Brodaty nadał prawa do wsi Laskowice Leonardowi Włostowicowi (wnukowi Piotra Włostowica). Natomiast nazwa Jelcz pojawiła się w bulli papieża Innocentego IV z 1245 roku, kiedy to wieś przypisana została do posiadłości kościelnych biskupa wrocławskiego Tomasza I. W 1268 roku na wyspie pośrodku Odry zostaje ukończony zamek kamienno-ceglany, który ze względu na swoje strategiczne położenie na przedpolu Wrocławia odgrywał bardzo istotną rolę aż do końca XVII wieku. W 1942 r. powstają tu zbrojeniowe zakłady „Bertha Werke" Kruppa, które po wojnie w całości zostały splądrowane i wywiezione przez Armię Czerwoną do Związku Radzieckiego (ok. 160 składów pociągów opuściło do 1947 r. fabrykę wywożąc jej wyposażenie). W 1957 na terenie byłej fabryki powstają Jelczańskie Zakłady Samochodowe. Dziś oprócz przemysłu i usług miasto mocno powiązane jest z aglomeracją Wrocławia.

Warto zobaczyć:
– kościół pw. św. Stanisława w Laskowicach, z XVII w., (renesansowy dzwon, barokowy krucyfiks)
– ruiny „zamku wodnego" w Jelczu, z XIV–XIX w.
– pałac w Jelczu, ul. Kukułcza 1, z 1828 r., l. 1886-94
– zespół pałacowy i folwarczny w Laskowicach, ul. Witosa 24 (obecnie Urząd Miasta, z 1886 w.
– park z XVIII/XIX w.

Start: Trasę polecamy rozpocząć z dworca PKP. Ulicą Kolejową a następnie w prawo ul. Oławską, Kasztanową i po ok. 0,7 km dochodzimy do pałacu położonego w parku (dziś Urząd Gminy i Urząd Stanu Cywilnego miasta Jelcz Laskowice). Urząd przygotowany na przyjęcie wózkowiczów. Warto przejechać się alejami parkowymi i podziwiać dawne założenia parkowo ogrodowe z licznym starodrzewiem. Po obejrzeniu pałacu i parku kierujemy się na drugą stronę drogi do kościoła pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika (o konstrukcji szachulcowej z 1660 r.). Stąd wracamy do dworca PKP lub przystanku PKS.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy: 55-230 Jelcz-Laskowice, ul. Witosa 24, tel. 71 381 71 00, www.jelcz-laskowice.pl

XIX. POWIAT POLKOWICKI

Powiat polkowicki ma powierzchnię 778 km2 i liczy ponad 63 tys. mieszkańców. To urozmaicony teren w północno-zachodniej części województwa dolnośląskiego, położony w obrębie Niziny Sasko-Łużyckiej i we fragmencie Borów Dolnośląskich. Przez powiat z północnego zachodu na południowy wschód wiedzie droga nr 3 ze Szczecina do Wrocławia. W ramach województwa powiat graniczy na północy z powiatem głogowskim, na południu z legnickim ziemskim, na zachodzie z bolesławieckim, na wschodzie z lubińskim, a na północnym zachodzie sąsiaduje z województwem lubuskim. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą miasta i gminy Polkowice, Chocianów i Przemków oraz gminy wiejskie Gaworzyce, Grębocice i Radwanice. O gospodarczym charakterze regionu dziś decyduje wydobycie złóż rud miedzi i powstanie w 1957 r. Kombinatu miedziowego, kopalni i zakładów przetwórczych oraz przedsiębiorstw towarzyszących produkcji miedzi, srebra, złota i innych metali, a także soli. Na terenie powiatu są kopalnie: ZG Polkowice– Sieroszowice i Rudna. Powiat to równocześnie zaplecze rolnicze dla przemysłu miedziowego. Areał ziem uprawnych obejmuje 54 %, a lasy około 34 % powierzchni powiatu.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 59-100 Polkowice, ul. Górna 2, tel. 76 746 15 00
– PCPR: 59-100 Polkowice, ul. św. Sebastiana 1a, tel. 76 729 92 33
Informacje przydatne:
– Urząd Gminy: 59-100 Polkowice, Rynek 1, tel. 76 841 41 07, www.polkowice.pl
– Aquapark Polkowice S.A., 59-100 Polkowice, ul. Młyńska 4, Dział Obsługi Klienta, tel. 76 746 27 51
– Urząd Miejski w Przemkowie, pl. Wolności 25, tel. 76 831 92 10
– Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych oddział Legnica, Piotrowice 89, 59-170 Przemków, tel. 76 831 09 24, www.dzpk.pl
– Pogotowie Ratunkowe Przemków, ul. Długa 3, tel. 76 831 94 09
Informacja turystyczna: 59-100 Polkowice, Rynek 1, tel. 76 841 41 07, www.polkowice.pl
www.powiatpolkowicki.pl www.przemkow.pl

Trasa: DPL_19A*, ok. 2,3 km, Polkowice

Polkowice to gród liczący ponad 700 lat. Zwrócić należy uwagę na zabytki, a przede wszystkim na kościół św. Michała Archanioła, wzmiankowany w 1366 r., usytuowany przy cmentarzu, a w nim na gotycką kaplicę św. Anny z 1510 r. i ołtarz boczny św. Sebastiana. Podziwiać też trzeba renesansową ambonę i chrzcielnicę.

Wydarzenia:
– Dolnośląskie Święto Miodu i Wina
– Dożynki Gminne

Trasa: Dworzec PKS – ul. Młyńska – Aquapark (liczne parkingi samochodowe) – ul. Gdańska (kościół św. Michała Archanioła, cmentarz, kaplica) – ul. Gdańska – rynek (odbudowany od podstaw, stylizowany architektonicznie na przełom XVIII i XIX w., nowy

i stary ratusz, kościół pw. św. Barbary) – ul. Jana Kilińskiego – ul. Głogowska – ul. I. Paderewskiego – dworzec PKS.

Start: Z dworca PKS kierujemy się ul. Młyńską do Aquaparku (liczne parkingi samochodowe). Stąd dalej ul. Młyńską ok. 300 m i w lewo w ul. Gdańską. Po prawej kościół parafialny św. Michała Archanioła z przylegającym starym cmentarzem i kaplicą. Ul. Gdańską wchodzimy do Rynku. Ładne jest Stare Miasto – odbudowane od podstaw, stylizowane architektonicznie na przełom XVIII i XIX w., z nowym i starym ratuszem oraz kościołem pw. św. Barbary. O pięknym, przytulnym, kolorowym, jak z bajki polkowickim Rynku z przyległymi uliczkami mówi się często, że jest to najmłodsza polska Starówka. Z Rynku wychodzimy ul. Jana Kilińskiego i dalej Głogowską ok. 200 m i w prawo w I. Paderewskiego. Po lewej resztki wiatraka holenderskiego, a na wprost dworzec PKS.

Informacja: Urząd Gminy, 59-100 Polkowice, Rynek 1, tel. 76 8414107, www.polkowice.pl Aquapark Polkowice S.A., 59-100 Polkowice, ul. Młyńska 4, Dział Obsługi Klienta tel. 76 746 27 51

Trasa: DPL_19B, ok. 9 km, Stawy Przemkowskie**

Przemkowski Park Krajobrazowy położony jest w obrębie czterech mezoregionów geograficznych: Równiny Szprotawskiej, Wysoczyzny Lubińskiej, Borów Dolnośląskich i Równiny Legnickiej. Park utworzony został w roku 1997, a jego powierzchnia wynosi 22 338 ha. Charakterystycznymi cechami krajobrazu wschodniej części Borów Dolnośląskich są rozległe bory sosnowe, niewielkie lasy liściaste, stawy hodowlane oraz śródleśne torfowiska (rezerwat Torfowisko Borówki) i wydmy śródlądowe. Na uwagę zasługuje występowanie węża – gniewosza, okazałego motyla – żeglarka i chrząszcza – jelonka rogacza. Na terenie parku stwierdzono w sumie występowanie 220 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych (rezerwat Stawy Przemkowskie).

Warto zobaczyć:
– miasto Przemków – układ urbanistyczny
– kościół Wniebowzięcia NMP w Przemkowie z XV-XVIII w.
– cerkiew prawosławną św. Michała Archanioła z XVIII-XIX w.
– kościół św. Piotra i Pawła w Sieroszowicach z XVI w.
– kościół św. Jacka w Pogorzeliskach z XVII-XIX w.
– kościół św. Bartłomieja w Buczynie z XVI-XIX w.
– stanowiska kultury łużyckiej w Jakubowie Lubińskim, Piotrowicach i Przemkowie
– dąb Chrobry w Piotrowicach

Trasa: Przestane PKS przy Urzędzie Gminy – ul. Szprotawskiej – ul. Zamkowa (park miejski, ścieżka dydaktyczna) – ul. Fabryczna – ul. Zielona – stawy rybne – ul. Ogrodowa – Kolejowa – ul. Łąkowa – ul. Krochmalna – ul. Stawową – ul. Dworcowa – centrum Przemkowa (trasa ok. 1,6 km).

Start: Trasę rozpoczynamy na przystanku PKS przy Urzędzie Gminy. Z ul. Szprotawskiej skręcamy w lewo w ul. Zamkową. Tu w Parku Miejskim po prawej stronie stał pałac rodu

Schleswig-Holstein, właścicieli Przemkowa i okolic do 1945 r. Rozpoczyna się tu także ścieżka dydaktyczna po okolicy. Dalej ul. Fabryczną idziemy ok. 600 m i skręcamy w lewo w ul. Zieloną. Tu po 400 m dochodzimy do stawów (po lewej stronie). Po 200 m skręcamy w ul. Ogrodową i następnie w prawo w Kolejową. Po 200 m w lewo przez tory w ul. Łąkową. Jesteśmy na dawnym osiedlu hutniczym i fabrycznym Przemkowa. Ul. Łąkową, Krochmalną, Stawową i Dworcową możemy wrócić przy stawach do centrum Przemkowa (trasa ok. 1,6 km) lub przez Łężyce dojść do Ostaszowa do gospodarstwa agroturystycznego „Amazonka". Do centrum wracamy także przez Łężyce a następnie ul. Marszałka Roli-Żymierskiego (ok. 2 km). Do rezerwatu można wejść tylko z przewodnikiem. Teren rezerwatu jest trudnodostępny dla wózkowiczów, gdyż idziemy groblami, po nierównej nawierzchni. Skarbem Przemkowa są rozległe miejscowe wrzosowiska, największe w Europie. Wspaniały jest produkowany tu czysty miód wrzosowy o dużych walorach profilaktycznych i leczniczych.

Informacja turystyczna: Przemków, pl. Wolności 25, tel. 76 831 92 10,
www.przemkow.pl

XX. POWIAT STRZELIŃSKI

Powiat strzeliński, położony na wschodniej stronie województwa, graniczy z powiatami: oławskim, wrocławskim, dzierżoniowskim i ząbkowickim oraz sąsiednim województwem opolskim. Ma powierzchnię 662 km2 i liczy ponad 44 tys. mieszkańców. W skład powiatu wchodzą gminy: Przeworno, Kondratowice, Borów oraz miasta i gminy Strzelin i Wiązów. Część powiatu to już pasma Przedgórza Sudeckiego, a więc krajobraz jest dość urozmaicony. Najwyższą górą jest Gromnik (393 m n.p.m.). Wokół tego wzniesienia w kierunku Ziębic, Niemczy, Henrykowa i Strzelina wiodą liczne trasy przyrodniczo– turystyczne, piesze i rowerowe. Powiat ma charakter wybitnie rolniczy, choć eksploatowanym bogactwem są też granity i łupki kwarcytowe. Blisko Strzelina oferuje swe usługi dobrze zagospodarowany Ośrodek Wypoczynku Świątecznego nad zbiornikiem wodnym w Białym Kościele.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 57-100 Strzelin, ul. Kamienna 10, tel. 71 392 30 16
– PCPR: Strzelin, ul. Kamienna 10, tel. 71 392 30 16
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Centrum Rehabilitacyjne dla Dzieci z MPDz Stowarzyszenia św. Celestyna Strzelin, Mikoszów 27, tel. 71 395 81 01
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Strzelin, ul. Ząbkowicka 30, tel. 71 392 78 30
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Skoroszowice 20, poczta Zarzyca, tel. 71 393 03 29
– WTZ: Stowarzyszenie św. Celestyny 57-100 Strzelin, Mikoszów 27 k. Strzelina 27, tel. 71 395 81 65
Informacja: Urząd Miasta i Gminy w Strzelinie, ul. Ząbkowicka 11, tel. 71 392 19 71
www.powiatstrzelinski.pl

Trasa: DST_20A*, ok. 6 km, Strzelin

Miasto położone nad Oławą na granicy Wzgórz Strzelińskich należących do Przedgórza Sudeckiego oraz Niziny Śląskiej, 37 km na południe od Wrocławia. Nazwa miejscowości pochodzi od polskiej nazwy strzała, która uwidoczniona jest w herbie miasta. Polską historyczną nazwą miejscowości było Strzelno. Strzelin otrzymał prawa miejskie w 1292 r. z rąk księcia świdnicko-jaworskiego Bolesława I. Okres największego rozkwitu miasta przypada na przełom XVI i XVII wieku. W czasie swej ponad 700-letniej historii w Strzelinie kilkakrotnie wybuchały pożary niszczące niemal wszystkie zabudowania a ludność dziesiątkowały epidemie. W wyniku wojen śląskich (1740–1763) pomiędzy Austrią a Prusami, Strzelin dostał się pod rządy dynastii Hohenzollernów. Na południe od Strzelina król pruski Fryderyk II Wielki zezwolił na osiedlenie się prześladowanych czeskojęzycznych uciekinierów. Zwarte skupiska ludności czeskiej przetrwały pod Strzelinem do 1945 (w końcu XIX w. w powiecie strzelińskim po polsku mówili już tylko nieliczni). Od końca marca 1945 r. Strzelin stał się obiektem ciężkich walk radziecko-niemieckich. Zniszczone w 85% miasto zostało ostatecznie zdobyte przez Rosjan 17 kwietnia 1945 r. Przez Strzelin przebiega linia kolejowa łącząca Warszawę z Pragą. Znajduje się tu najgłębsze wyrobisko granitu w Europie, o głębokości 123 metrów i powierzchni 19,5 ha (z miejscowego materiału zbudowano przęsła mostu Poniatowskiego w Warszawie). Miasto jest także ośrodkiem przemysłu cukrowniczego – cukrownię założono w roku 1872. Dziś należy do spółki Sudzucker Polska S.A. W ostatni weekend września organizowane są dni święta miasta zwanego „Świętem patrona Michała Archanioła". W Strzelinie znajduje się Podstrefa Strzelin Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST PARK".

Warto zobaczyć:

– zabytkowy układ przestrzenny miasta, typowy dla późnośredniowiecznych miast kolonizacyjnych
– zespół klasztoru augustianów, obecnie ss. boromeuszek
– kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z XV w.
– klasztor, z l. 1700–21
– kościół parafialny pw. Maryi Matki Chrystusa i św. Jana Ewangelisty – kościół „Czeski", gotycki z XIV w.
– rotunda św. Gotarda – kościół „Polski", romańska z końca XII w., rozbudowana w XIV/XV w.
– cmentarz żydowski
– dawną kaplicę szpitalna pw. św. Jerzego, z 1350 r.
– park willowy, obecnie miejski, powstały po 1860 r.
– mury obronne (pozostałości) z basztą prochową, z końca 1300 r.
– odbudowaną wieżę ratusza z 1520 r. – XVI w.
– zespół dworca kolejowego, z l. 1870–1896
– Dwór Książąt Brzeskich, renesansowy z 1585 r.
– ruiny browaru miejskiego

Trasa: Dworzec PKP – ul. Bolka I Świdnickiego – pl. 1 Maja – ul. Wojska Polskiego – pl. Pokoju – mostek – Wzgórze Parkowe – ul. Różana (kościół św. Jana Apostoła, figura Jana Nepomucena) – ul. Staromiejska – ul. Wojska Polskiego – ul. M. Kopernika – most– ul. Brzegowa (Baszta prochowa) – ul. Rycerska – ul. Kościelna – ul. M. Archanioła (rotunda św. Gotarda) – rynek (wieża , stół sędziowski, posąg Strzelca) – ul. Książąt Brzeskich (Dom Książąt Brzeskich, kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego) – ul. Rybna – ul. T. Kościuszki – rondo 1 Maja – ul. Bolka I Świdnickiego.

Start: Spacer rozpoczynamy od Dworca PKP przy ulicy Bolka I Świdnickiego. Stąd do pl. 1 Maja (ok 0,7 km). Następnie ulicą Wojska Polskiego ok. 300 m i skręcamy w prawo w pl. Pokoju. Po 100 m przechodzimy przez mostek na Oławie dla ruchu pieszego i ścieżką prowadzącą na wprost idziemy na Wzgórze Parkowe do Hotelu Maria (wieża widokowa). Schodząc po drugiej stronie wzgórza skręcamy w lewo w ul. Różaną i po 400 m dochodzimy do kościoła św. Jana Apostoła. Kościół gotycki murowany z kamienia, przed wejściem figura Jana Nepomucena. Z kościoła kierujemy się na północ ul. Staromiejską do ul. Wojska Polskiego. Przecinamy trasę nr 39 i ul. M. Kopernika przez most
na Oławie, w prawo ul. Brzegową. Dalej po 100 m Baszta Prochowa a my skręcamy w lewo przejściem w murze (skrót) przez dawny zakład przemysłowy i przecinamy ul. Rycerską i Kościelną, a ul. M. Archanioła dochodzimy do Rotundy św. Gotarda (powstała ok. 1150 r.). Stąd w prawo ok. 100 m do Rynku przejściem dla ruchu pieszego pod blokiem. Tu na dawnym Rynku odnowiona wieża ratuszowa, stół sędziowski oraz Posąg Strzelca. Z Rynku wracamy w kierunku dworca przez narożnik południowo-zachodni ul. Książąt Brzeskich. Tutaj zabytkowy Dom Książąt Brzeskich oraz po lewej kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Dalej dochodzimy do ul. Rybnej i w prawo a po 100 m w lewo w ul. T Kościuszki. Z ronda 1 Maja ul. Bolka I Świdnickiego dochodzimy do parkingu i dworca PKP.
Informacja: Urząd Miasta i Gminy w Strzelinie, ul. Ząbkowicka 11,57-100 Strzelin, tel. 71 39 21 971, www.strzelin.pl

XXI. POWIAT ŚREDZKI

Powiat leży w centrum Niziny Śląskiej i ma powierzchnię 704 km2 oraz ok. 51,5 tys. mieszkańców. Obejmuje Wysoczyznę Średzką, równinę Kostomłotów i rozległe tereny Doliny Odry. Graniczy na wschodzie z Wrocławiem, na południu z powiatami wrocławskim i świdnickim, na zachodzie z legnickim, a na północy z wołowskim i trzebnickim. Przez powiat przechodzi ważna droga krajowa nr 94 z Wrocławia do Zielonej Góry i Szczecina oraz autostrada A4 do Drezna i Krakowa. W skład powiatu wchodzi gmina miejsko-wiejska Środa Śląska oraz gminy wiejskie: Kostomłoty, Malczyce, Miękinia i Udanin. Południowa część powiatu to tereny płaskie i bezleśne, a na północy piaszczyste wzgórza i równiny poprzecinane dolinami rzek, nad Odrą porośnięte lasami łęgowymi. Klimat łagodny, typowy dla tej części Dolnego Śląska. Powiat ma charakter rolniczy – przemysłowy. Piękne są okolice Mrozowa, Wojnowic, Brzeziny. Wśród sosnowych i mieszanych lasów, Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy, a w nim lasy – łęgi wiązowo-jesionowe oraz grądy. Występuje tu aż 118 gatunków ptaków. Teren chroniony to rezerwat Zabór w północno-zachodniej części gminy Miękinia. Rośnie tam na obszarze 35 ha naturalny las łęgowy z

cennym olsem porzeczkowym na kępach. Godna zwiedzenia jest też sama stolica powiatu – Środa Śląska – znana najbardziej ze „Skarbu Średzkiego” z przełomu XIII i XIV w..

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 55-300 Środa Śląska, ul. Wrocławska 2, tel. 71 317 56 46
– PCPR Środa Śląska: ul. Kilińskiego 28, tel. 71 317 46 32
– Muzeum Regionalne: pl. Wolności 3,tel. 71 396 09 11
– Ośrodek Sportu i Rekreacji,tel. 71 317 35 19
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Środa Śląska, ul. Kilińskiego 33, tel. 71 317 21 81

Trasa: DSR_21A, ok. 1,8 km, Środa Śląska

Środa Śląska położona jest na wysoczyźnie nad Średzką Wodą. Od najdawniejszych czasów przez Śląsk przebiegały ważne szlaki handlowe łączące Europę wschodnią z zachodnią. Przy jednym z takich szlaków (już w XII w.) powstała osada targowa o nazwie Środa. Przed 1214 r. stała się miastem na magdeburskim prawie, które nazwano tzw. prawem średzkim. Do XIII w. miasto należało do księstwa wrocławskiego, później weszło pod panowanie Czech. Podczas walk w 1945 r. Środa została w znacznym stopniu zniszczona. W 1985 r. odkopano tu największy na Śląsku skarb srebrnych monet, głównie groszy praskich Wacława II. Jeszcze większego odkrycia dokonano w 1988 r. wykopując setki złotych i srebrnych monet, ozdób i część złotego diademu książęcego z XV w.

Warto zobaczyć:
– Ratusz z XV w., przebudowany w XVI i XIX w., obecnie Muzeum Regionalne
– Duże fragmenty ceglanych murów miejskich z XIV-XV w.
– Kościół św. Andrzeja z XIII w., jeden z najstarszych na Śląsku
– Dzwonnicę gotycką z XIV w.
– Ruiny zamku kasztelańskiego z XII w., rozebranego w 1803 r.
– Romański kościół NMP z ok. 1220 r., przy kościele 2 krzyże pokutne
– Skarb Średzki w Muzeum Regionalnym

Wydarzenia:
– Święto Wina w Mieście Skarbu
– Dni Środy Śląskiej

Trasa: Plac Wolności (parking, ratusz, Skarb Średzki w Muzeum Regionalnym, kościół św. Andrzeja, Wieża Bramna, przed ratuszem pomnik woja) – ul. Świdnicka – al. Basztowa (mury obronne) – ul. A. Mickiewicza (kościół Podwyższenia Krzyża Świętego – ul. Śląska – pl. Wolności.

Start: Trasę po Środzie Śląskiej rozpoczynamy przy Średzkim Parku Wodnym (liczne parkingi) przy ul. Winogronowej. Jest on zlokalizowany nad stawem na obrzeżach Środy. Ul. Jana Kilińskiego zmierzamy do Rynku, przecinając po drodze ul. Strzelecką i al. Konstytucji 3 Maja (ok. 0,6 km). Tuż przed wejściem do najstarszej części miasta roztacza się pas zieleni, który ukrywa fragmenty murów obronnych grodu. Wychodzimy na wprost XV wiecznego ratusza. Mieści się w nim dziś Muzeum Regionalne, w którym

przechowywane są najcenniejsze eksponaty Skarbu Średzkiego. Obchodzimy ratusz, po drugiej stronie przy pl. Wolności ma swoją siedzibę Urząd Miejski a przed nim pomnik średniowiecznego woja. Idąc w górę placu po lewej stronie mijamy szereg odrestaurowanych kamieniczek, a po prawej fontannę i skwer z ławeczkami. Przed nami gotycka dzwonnica z XV wieku, przez którą przechodzimy pod kościół pw. św. Andrzeja – jeden z najstarszych na Śląsku. Po zwiedzeniu kościoła skręcamy w ul. Kolejową i następnie ul. 1 Maja i ul. Ogrody Zamkowe okrążamy park, w którym znajdują się ruiny dawnego zamku i spore fragmenty murów miejskich z XIV i XV wieku. Ul. Legnicką wracamy na pl. Wolności, a jeśli starczy nam sił i czasu, możemy przy końcu

placu skręcić w prawo w ul. Śląską, która doprowadzi nas do kościoła pw. św. Krzyża i klasztoru Franciszkanów. Z Rynku możemy wrócić tą samą drogą do parku wodnego lub na ul. Legnicką (przystanek PKS po lewej a na przeciwko market Intermarche). Do Dworca PKP w Szczepanowie jest dość spora odległość bo ok. 3 km z centrum Środy Śląskiej.

Informacja: Urząd Miejski, Plac Wolności 5, 55-300 Środa Śląska, tel. 71 317 30 52, www.srodaslaska.pl

Trasa: DSR_21B, ok. 2,2 km, Środa Śląska - na kajaki**

Trasę po Środzie Śląskiej rozpoczynamy przy Średzkim Parku Wodnym (liczne parkingi) przy ul. Winogronowej. Jest on zlokalizowany nad stawem na obrzeżach Środy. Ul. Jana Kilińskiego zmierzamy do rynku, przecinając po drodze ul. Strzelecką i al. Konstytucji 3 Maja (ok. 0,6 km). Tuż przed wejściem do najstarszej części miasta roztacza się pas zieleni, który ukrywa fragmenty murów obronnych grodu. Wychodzimy na wprost XV w. ratusza. Mieści się w nim dziś Muzeum Regionalne, w którym przechowywane są najcenniejsze eksponaty Skarbu Średzkiego. Wracamy ta samą trasą.

Informacja: Urząd Miejski, Plac Wolności 5, 55-300 Środa Śląska, tel. 71 317 30 52, www.srodaslaska.pl

Trasa: DSR_21C*, ok. 0,2 km, Brzezina Pałac

Pałac położony jest we wsi Brzezinie, w powiecie średzkim. Pałac przebudowany został w 1910 r. i jest częścią zespołu pałacowego, w skład którego wchodzą jeszcze: ruina dworu obronnego (zamku z XVI wieku), oficyna z aneksem mieszkalnym z XIX w. oraz park z ogrodami użytkowymi i podwórzem.

W Pałacu obecnie prowadzony jest hotel z centrum odnowy biologicznej, restauracją i usługami konferencyjno-bankietowymi.

Informacja: Pałac Brzezina, ul. Parkowa 2, 55-330 Brzezina, tel. 792 37 37 97, recepcja@palacbrzezina.pl,

Trasa: DSR_21D*, ok. 0,5 km, Zamek na Wodzie – Wojnowice

Ta niewielka wieś położona 25 km od Wrocławia znana jest z gotycko-renesansowego zamku na wodzie. Zamek Wojnowice pochodzi z XIV w. W latach 1513-1570 rycerski zameczek obronny przekształcono w renesansową siedzibę mieszkalną. Zamek otoczony jest fosą. Obecnie administrowany jest bezpośrednio przez Stowarzyszenie Historyków Sztuki. Stworzono tu Dom Pracy Twórczej środowisk twórczych i naukowych Wrocławia i kraju. Warto zobaczyć: zabudowania zamkowe (otoczenie, fosę, założenia ogrodowe).

Informacja: Zamek w Wojnowicach, ul. Zamkowa 2 Wojnowice, 55-330 Miękinia, tel. 71 317 07 26, www.zamekwojnowice.pl

Trasa: DSR_21E*, ok. 1 km Święto Wina w mieście skarbu

Co roku w połowie września w mieście Środa Śląska odbywa się cykliczna impreza pt. Święto Wina w Mieście Skarbów .
Imprezie towarzyszy wiele eventów w tym: spotkania kameralne, wernisaże, warsztaty winiarskie, podczas których uczestnicy zostają wprowadzeni w świat win. Uczą się rozpoznawać i oceniać smak wina i jego bukiet. Poszerzają również zakres swoich wiadomości na temat kultury winiarskiej.

Kolejne dni to wielki festyn o charakterze historyczno-etnicznym z winem w roli głównej. Tradycyjnie rozpoczyna się paradą i polonezem z udziałem wszystkich chętnych. Pierwszemu toastowi towarzyszy Gwardia Gryfa ze świątecznymi flagami. Dzięki prezentacjom można poznać tajniki rzemiosł, których początki sięgają ery starożytnej, a pokazy pozwalają włączyć się w obyczaje rycerskie. Jedną z atrakcji są kulinaria, w tym konkurs na toast, na wino domowe, na strój historyczny i „Winny Strój". Nieodzownym elementem jest deptanie winogron i wybory Miss Winnego Grona.
Całej imprezie towarzyszy Jarmark a w nim oczywiście wina, sadzonki winorośli, miody, nalewki, przetwory domowe, wyroby rzemiosła ludowego i artystycznego, wyroby ekologiczne i jeszcze raz WINO.

Podczas wydarzenia można skosztować i kupić regionalne wina polskie, wina francuskie, gruzińskie, portugalskie, hiszpańskie, austriackie, włoskie, chilijskie i mołdawskie.
Program sceniczny wypełniony jest koncertami, w których usłyszymy muzykę in tańce różnych narodów. Obóz rycerski i miasteczko rzemieślnicze wypełnią część rynku, pozwalając cofnąć się w czasie, wziąć udział w potyczkach rycerskich, podejrzeć średniowiecznego skrybę, ulepić naczynie gliniane czy też skosztować polewki.

Święto Wina w Mieście Skarbów, jak każdego roku obfituje w barwne stroje historyczne. Zachęcamy do przyjadu do Środy Śląskiej miasta wina i miasta skarbu.

Informacja: Urząd Miejski w Środzie Śląskiej, pl. Wolności 5, 55-300 Środa Śląska
tel.: +48 71 317 30 52, +48 71 39 60 715, um@srodaslaska.pl
Dom Kultury w Środzie Śląskiej, pl. Wolności 58, 55-300 Środa Śląska, tel./fax. (071) 317 32 11, dk@srodaslaska.pl

XXII. POWIAT ŚWIDNICKI

Leży w środkowo-południowej części województwa dolnośląskiego na Przedgórzu Sudeckim, graniczący na północy z powiatami jaworskim i średzkim, na zachodzie z wrocławskim i na południowym zachodzie z dzierżoniowskim i wałbrzyskim. Powiat świdnicki, o powierzchni 743 km2, zamieszkuje około 162,2 tys. osób. Przez powiat przebiega ważna droga krajowa nr 35 z Wrocławia przez Jelenią Górę do granicy z Czechami w Jakuszycach oraz droga krajowa 382 i 379 z północy na południe. W powiecie węzły kolejowe to Świdnica, Jaworzyna Śl. i Strzegom. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą miasta Świdnica, Świebodzice i Żarów, gminy miejsko-wiejskie Jaworzyna Śl. i Strzegom oraz wiejskie Dobromierz, Marcinowice i Świdnica. Jest to powiat o zrównoważonym charakterze rolniczo-przemysłowo-handlowym. Znane zakłady przemysłowe to PAFAL, Fabryka Wagonów Świdnica, zakłady elektrycznego osprzętu motoryzacyjnego, tkanin meblarsko-samochodowych oraz nowe zakłady powstałe w strefach ekonomicznych. W rejonie Wzgórz Strzegomskich ważną dziedziną gospodarki są duże zakłady eksploatacji granitu, bazaltu i glinek ceramicznych. Rozwój rolnictwa i intensywnych upraw opiera się na żyznych glebach i sprzyjającym łagodnym klimacie. Powiat, a przede wszystkim historyczna Świdnica, Świebodzice i Strzegom, należą do najciekawszych, zarówno gospodarczo, kulturalnie, jak i turystycznie terenów Dolnego Śląska.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 58-100 Świdnica, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 7, tel. 74 850 04 00 www.swidnica.pl
– PCPR: ul. M. Skłodowskiej-Curie 7, tel. 74 851 50 10
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Bystrzyca Górna 48, poczta Lubachów, tel. 74 850 99 50
– Zespół Szkół Specjalnych Strzegom, ul. Wojska Polskiego 16a, tel. 74 855 02 69
Informacja turystyczna: Świdnica, ul. Wewnętrzna 2, tel. 74 852 02 90

Trasa: DSW_22A*, ok. 3,5 km, Kupiecka Świdnica

Świdnica, to jedno z najpiękniejszych polskich miast, położone nad Rzeką Bystrzycą, na Przedgórzu Sudeckim. Dawniej na obszarze dzisiejszej Świdnicy znajdowały się osiedla słowiańskie. Około roku 990 obszar obecnej Świdnicy został włączony do państwa Polan przez księcia Mieszka I. Nie jest znana dokładna data uzyskania przez Świdnicę praw miejskich, jednak od 1267 roku określana jest jako miasto. Inicjatorem lokacji była księżna Anna żona Henryka Pobożnego albo jej syn Henryk III. W XIII w. powstał tu klasztor franciszkanów. Wtedy miasto zasłynęło z szeroko znanego w Europie świdnickiego piwa. Do 1291 r. miasto mieściło się w granicach księstwa wrocławskiego, następnie było stolicą samodzielnego księstwa piastowskiego. W roku 1392, będąca już dużym ośrodkiem gospodarczym, śląska Świdnica przeszła pod zwierzchnictwo czeskie. Istniało tu 16 cechów, między innymi piekarzy, tkaczy, garncarzy, szewców, kuśnierzy, krawców. Od roku 1526 miasto znalazło się pod panowaniem Habsburgów. Druga połowa XIX w. była okresem znacznego rozwoju Świdnicy. W

Świdnicy przeplatała się kultura i tradycja kilku europejskich narodów, Czechów, Węgrów, Austriaków, Niemców i Polaków, a każdy z nich pozostawiał po sobie cenne pamiątki, choćby w miejscowej architekturze.

Warto zobaczyć:
– gotycki kościół parafi alny św. św. Stanisława i Wacława z najwyższą na Dolnym Śląsku wieżą (103 m), z cennym wyposażeniem gotyckim i barokowym
– ewangelicko-augsburski Kościół Pokoju z XVII w., o konstrukcji szachulcowej, z wystrojem barokowym, jeden z największych kościołów drewnianych w Europie, kościół znajduje się na Światowej Liście Dziedzictwa Kulturowego UNESCO
– Muzeum Dawnego Kupiectwa z bogatym zbiorem sprzętów kupieckich mieści się w ratuszu
– Muzeum Broni i Militariów
– odrestaurowane kamieniczki w rynku
– barokowe rzeźby: kolumna św. Trójcy, wyznaczająca geometryczny środek miasta w średniowieczu
– studnie z Neptunem i Atlasem
– wieżę ratuszową w Świdnicy, jest najmłodszą na Dolnym Śląsku. W latach 1393 oraz 1716 strawiły ją pożary, a 1757 r. została zniszczona przez wojska austriackie. W 1967 r. runęła w katastrofie budowlanej. Po 45 latach ozdoba świdnickiego ratusza powróciła do miasta. Turyści mogą wjechać windami na przeszklony taras widokowy zlokalizowany na poziomie VIII – dostępna dla wózkowiczów.

Wydarzenia:
– Zjazd Świdniczan
– Festiwal Bachowski w Kościele Pokoju
– Świdnickie Noce Jazzowe
– Festiwal Reżyserii Filmowej
– Festiwal Teatru Otwartego
– Platinum Rajd Świdnicki Krause
– Dni księstwa Świdnicko-jaworskiego
– Świdnicka Kolęda
– Święto Dzika

Trasa: Dworzec kolejowy i PKS – ul. Kolejowej – pl. Grunwaldzki (planty) – al. Niepodległości – ul. Trybunalska – ul. Długa – pl. Jana Pawła II (pałac biskupi, gotycka katedra) – ul. Klasztorna – ul. K. Pułaskiego – ul. Bohaterów Getta – ul. Kościelna (Kościół Pokoju) – ul. Kościelna – ul. M. Konopnickiej – ul. Franciszkańska (Biblioteka Miejska, pałac pocysterski) – ul. Franciszkańska – ul. Grodzka – rynek (kamienice gotyckie, renesansowe i barokowe, ratusz, Muzeum Dawnego Kupiectwa, cztery studnie z rzeźbami i pomnikami – ul. Grodzka – ul. S. Żeromskiego – PKP, PKS

Start: Trasę rozpoczynamy przy dworcu kolejowym i autobusowym przy ul. Kolejowej. Przed budynkiem dworca PKP znajduje się węzeł szlaków turystycznych w kierunku Zagórza Śl., Ślęży i Strzegomia. Wychodząc z dworca PKP kierujemy się przez pl. Grunwaldzki (planty) w skos do al. Niepodległości i w prawo. Po ok. 300 m po prawej parking i WC dostępne dla wózkowiczów. Z al. Niepodległości skręcamy w ul. Trybunalską a następnie w prawo w ul. Długą i po 0,3 km dochodzimy do pl. Jana Pawła II. Znajduje się tu pałac biskupi i gotycka katedra św. św. Stanisława i Wacława z ołtarzem maryjnym nawiązującym do dzieła Wita Stwosza z kościoła Mariackiego w Krakowie. Wieża kościoła ma 103 m i jest najwyższą wieżę na Dolnym Śląsku. Spod katedry ulicami Klasztorną, K. Pułaskiego, Bohaterów Getta i Kościelną (ok. 0,6 km) docieramy do zabytku UNESCO – Kościoła Pokoju. Położony jest on na uboczu, poza obrębem dawnych murów miejskich. Na pierwszy rzut oka ta niepozorna budowla może pomieścić ponad 7 tys. osób. Stąd wracamy ul. Kościelną do ul. M. Konopnickiej i w lewo ok. 150 m. Po lewej stronie na rogu z ul. Franciszkańską Biblioteka Miejska (dawny pałac pocysterski opatów z Krzeszowa). ul. Franciszkańską dochodzimy do ul. Grodzkiej a stąd do Rynku. Na świdnickiej starówce znajduje się ok 400 zabytkowych obiektów i jest to, obok Krakowa, Torunia i Wrocławia, najcenniejszy zespół architektoniczny w Polsce. Rynek i okolice to wspaniałe kamienice gotyckie, renesansowe i barokowe. Na świdnickim Rynku w ratuszu zwiedzić warto Muzeum Dawnego Kupiectwa, eksponaty (np. wyposażenie sklepu kolonialnego, karczmy, waga, odważniki, opakowania itp.) znajdują się na parterze dostępnym dla wózkowiczów. Na rynku są aż cztery ozdobne studnie z rzeźbami i pomnikami. Ostatnio na ratuszu przywrócono wieżę z chełmem. Z Rynku ul. Grodzką obok starych murów obronnych, dochodzimy do Bastei Strzegomskiej i kaplicy św. Barbary a następnie w lewo w ul. S. Żeromskiego (ok. 0,6 km) do dworca PKP, PKS i parkingu.

Informacje przydatne:

– Do Świdnicy dojechać można z Wrocławia wygodnym szynobusem
– Przy stacji, na ul. Kolejowej, znajduje się też dworzec autobusowy i parking samochodowy
– Parkingów z miejscami dla osób niepełnosprawnych jest dużo (m.in. przy ulicach Grodzkiej, Konopnickiej, Siostrzanej, Różanej, Sprzymierzeńców, Pułaskiego, pl. św. Małgorzaty, al. Niepodległości i przed Kościołem Pokoju)
– W Rynku brak publicznego WC (najbliższy przy pl. św. Małgorzaty lub na skwerze przy al. Niepodległości)
– Szpital Miejski, tel. 74 851 33 33
– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, tel. 74 852 13 27

Informacja: ul. Wewnętrzna 2, 58-100 Świdnica, tel. 74 852 02 90, www.um.swidnica.pl

Trasa: DSW_22B*, ok. 2,5 km, Krzyżowa

Krzyżowa, odległa jest o około 8,5 km od centrum Świdnicy. Tu w posiadłości Helmuta Jamesa von Moltke działała antynazistowska grupa Niemców, zwana Kręgiem z Krzyżowej (Kreisauer Kreis). Opozycjoniści niemieccy pragnęli stworzyć inne, cywilizowane, europejskie Niemcy po klęsce Hitlera. Niestety, nie doczekali tego i wszyscy zostali straceni. W znajdującym się Domu na Wzgórzu, w latach 1942 i 1943 odbyło się kilka tajnych spotkań członków Kręgu z Krzyżowej. W listopadzie 1989 r. spotkali się w Krzyżowej premier Polski Tadeusz Mazowiecki i kanclerz Niemiec Helmut Kohl, by uczestniczyć w pamiętnej mszy pojednania. W 2019 r. odbyło się tu 30-lecie tego wydarzenia.

Informacje przydatne:

– Dojazd z Wrocławia do Świdnicy drogą nr 5 w kierunku Jeleniej Góry, a następnie do Krzyżowej drogą do Dzierżoniowa, skręcając we wsi Grodziszcze za drogowskazem w prawo,
– Autobusem miejskim sprzed stacji PKP w Świdnicy do samej Krzyżowej (przystanek przed kompleksem historycznych obiektów),
– Pociągiem ze Świdnicy Miasta do stacji Krzyżowa i dojście ok. 300 m (stacja niedostępna dla wózkowiczów),
– W pobliżu strzeżony parking,
– Obiekt w Krzyżowej jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych (winda, pokoje i zaplecze socjalne),

Start: Spacer rozpoczynamy z parkingu. Przechodzimy pomiędzy budynkami i kierujemy się w prawo. Po prawej stronie dawny „Spichlerz" obecnie dom gościnny, dalej w lewo wzdłuż „Stajni" (to obiekt noclegowy z salami konferencyjnymi) dochodzimy do „Domu Ogrodnika". To Centrum Edukacji Ekologicznej i jednocześnie znajdują się tu pokoje gościnne. W centrum edukacji zastosowano najnowsze systemy w celu ekologicznego funkcjonowania obiektu. Pomiędzy „Domem Ogrodnika" a pałacem przechodzimy przez most na rzece i starą aleją dębową idziemy ok. 0,6 km do Domu na Wzgórzu miejsca spotkań Kręgu z Krzyżowej (dostępny na parterze). Do pałacu wracamy tą samą drogą. W pałacu mieści się biblioteka i wystawa tematyczna dotycząca Krzyżowej i działalności Domu Spotkań Młodzieży (MDSM). Pałac dostępy dla wózkowiczów. Naprzeciwko pałacu pomiędzy dębami stara studnia. Dalej kierujemy się wzdłuż dawnej „Wozowni" (dziś przedszkole), „Pralni"(dziś pracownia artystyczna i galeria) i „Stróżówki (dziś dział programowo administracyjny) do bramy głównej. Tuż za bramą po prawej kościół filialny pw. Św. Michała Archanioła z historycznym cmentarzem. Wracamy na dziedziniec pałacu i trzymając się prawej strony mijamy „Oborę" (dziś recepcja, restauracja, kawiarnia i baza noclegowa) oraz „Stodołę" (dziś kompleks sportowo konferencyjny). Tuż za stodołą wracamy na parking.

Informacja: Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego, Krzyżowa, 58-112 Grodziszcze, tel. 74 85 00 300, www.krzyzowa.pl

Trasa: DSW_22C*, ok. 3 km, Gross Rossen

Hitlerowski obóz koncentracyjny Arbeitslager Gross-Rosen jako samodzielna kaźnia uzyskał swój status w 1941 r. Więźniowie pierwotnie przeznaczeni byli do wyniszczającej pracy w miejscowym kamieniołomie granitu, a później do pracy w ponad 100 filiach na Dolnym Śląsku. Przez Gross-Rosen przeszło ponad 140 tys. więźniów, a według szacunków straciło tu życie co najmniej 45 tys., w tym głównie Polacy i ludność innych 25 krajów. Zwiedzanie tego jednego z najcięższych koncentracyjnych obozów nazistowskich to lekcja tragicznej historii II wojny światowej i hołd oddany ofiarom tu pomordowanym.

Start: Trasę rozpoczynamy w Rogoźnicy od przystanku autobusowego przy kościele (drogą od Strzegomia w lewo). Zmierzamy asfaltem (ok. 2 km) w kierunku obozu, przed którym znajduje się duży parking. Zwiedzanie rozpoczynamy od budynku muzeum (niedostępne dla wózkowiczów) z obszerną dokumentacją i eksponatami obozowymi. Można obejrzeć w salce projekcyjnej film o miejscu martyrologii tysięcy więźniów. Następnie wybrukowaną główną drogą obozową udajemy się przez bramę z napisem „Arbeit macht frei" na zamknięty teren. Po prawej mijamy drogę do kamieniołomu, który też trzeba zobaczyć oraz tzw. psiarnię, gdzie SS-mani trzymali specjalnie tresowane wilczury. Na terenie ogrodzonym drutami kolczastymi mijamy plac apelowy po prawej, łaźnie i magazyny po lewej, a dalej po obu stronach fundamenty baraków dla więźniów. Za nimi po prawej było miejsce straceń i krematorium. Obecnie znajduje się tu pomnik mauzoleum wzniesiony w 1953 r. i zrekonstruowany dzwon apelowy. Na końcu starej część obozu znajduje się zrekonstruowana wieża wartownicza i jeden zrekonstruowany barak więzienny, w których urządzono wystawy i multimedialne prelekcje.

Informacje przydatne:
– Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, ul. Ofi ar Gross-Rosen 26, 58-152 Goczałków, tel. 74 855 90 07
– dojazd pociągiem lub autobusem do wsi Rogoźnica (7 km od Strzegomia), trasą nr 374 na Legnicę
– ekspozycja muzeum czynna codziennie w godz. 8.00-16.00, a od 1 maja do 30 września do godz. 19.00
– parking: autokar, samochód
– kiosk pamiątek przy wejściu w kasie
– WC w parterze budynku muzeum
– do budynku muzeum głównym wejściem kilka stopni, ale bocznym tylko trzy schodki
– ekspozycja muzealna i cały teren obozu w pełni dostępne
– osoby niepełnosprawne mogą skorzystać, po uprzednim zgłoszeniu, z objazdu wózkiem elektrycznym typu MELEX (zabiera 6 osób)

Informacja: Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, ul. Ofi ar Gross-Rosen 26, 58-152 Goczałków, tel. 74 855 90 07

Informacja: Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, ul. Ofiar Gross-Rosen 26, 58-152 Goczałków, tel. 74 855 90 07,

Trasa: DSW_22D*, ok. 1,6 km, Strzegom

Strzegom należy do najstarszych osiedli w Polsce. Znane są tu ślady grodu kultury łużyckiej z lat 1000-500 p.n.e. Pierwsza wzmianka o grodzie kasztelańskim z 1155 r., a w 1242 Strzegom uzyskał prawa miejskie. Początkowo należał do księstwa wrocławskiego, później do legnickiego, od 1294 r. do księstwa świdnickiego. W XVI w. staje się ośrodkiem produkcji sukna oraz wydobycia glinki. W XIX w. rozpoczyna się eksploatacja granitu. Podczas II wojny światowej miasto zostało zniszczone prawie w 80%, następnie je odbudowano i rozbudowane. Dzisiaj Strzegom znany jest przede wszystkim dzięki największym kamieniołomom granitów i bazaltów na Dolnym Śląsku.

Warto zwiedzić:
– późnogotycki kościół św. Piotra i św. Pawła, jeden z największych na Dolnym Śląsku: dł. 80 m, wys. 26 m, z kamiennymi skarpami i łukami przyporowymi,
– barokową rzeźbę św. Jana Nepomucena na rynku,
– barokową statuę św. Trójcy obok kościoła św. Piotra i św. Pawła z 1 poł. XVIII w.,
– pozostałości murów miejskich z XII i XV w. z dwiema zachowanymi basztami,
– kościół cmentarny św. Jadwigi z XIV w.,
– w pobliżu miasta ruiny wiatraka prochowego i fortu z XVIII w.,
– XIV-wieczną wieżę targową na rynku, obecnie z oszkloną kopułą.

Wydarzenia
– Puchar Świata WKKW – World Cup Strzegom
– Międzynarodowy Festiwal Folkloru

Trasa: Ulica Kasztelańska (parking przy NETTO) – ul. J. Dąbrowskiego (kaplica św. Antoniego) – ul. Ks. Prał. S. Siwca (bazylika mniejsza Apostołów Piotra i Pawła) – ul. Kościelna (kościół św. Barbary) – ul. J. Dąbrowskiego – rynek (ratusz, pręgierz, pomnik. J. Nepomucena) – ul. Św. Anny (pomnik Matki Polki Sybiraczki) – al. Wojska Polskiego – ul. Kasztelańska (parking).

Informacja: INFO-CENTRUM Strzegom, Rynek 38, 58-150 Strzegom, tel. 74 856 05 29, www.strzegom.pl

Trasa: DSW_22E*, ok. 0,6 km, Muzeum Militariów Witoszów

W Świdnicy istnieje unikatowe całkowicie prywatne Muzeum Broni i Militariów. Placówka istnieje od 2001 r. a właścicielem i twórcą muzeum jest Stanisław Gabryś. W Muzeum zgromadzono ponad 1000 sztuk militariów, w tym około 150 sztuk broni strzeleckiej, maszynowej i przeciwpancernej od pierwszych karabinów iglicowych z XIX w. do broni z lat pięćdziesiątych XX w. Większość eksponatów datowanych jest na II wojnę światową. Na wystawach możemy oglądać takie eksponaty jak karabiny, pistolety, rewolwery, moździerze, pistolety maszynowe. W muzeum są także czołgi, samoloty, wozy opancerzone i armaty.

Informacja: Witoszów Dolny 7A, 58-100 Świdnica, tel. 791 376 320, www.muzeum-broni.com.pl

Trasa: DSW_22F*, ok. 1 km, Jaworzyna Śląska

Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa powstało na terenie historycznej lokomotywowni w Jaworzynie Śląskiej. Obecnie muzeum udostępnia ekspozycję obejmującą zabytkowy tabor kolejowy od roku 1890 do lat 70-tych XX w. Zbiór składa się z ponad 50 lokomotyw (pochodzenia polskiego, niemieckiego, austriackiego, angielskiego i amerykańskiego), około 50 wagonów oraz żurawi kolejowych i pługu odśnieżnego. Zajmują one aż 1,5 km torów. Znaleźć się tu także maszyna parowa, dźwig, kolekcja motocykli Harley-Davidson.

Informacja: Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku, ul. Towarowa 4, 58-140 Jaworzyna Śląska, tel. 74 856 43 30 muzeum@muzeumtechniki.pl

Trasa: DSW_22G*, ok. 1,5 km, Świebodzice

Świebodzice położone są w środkowym biegu górskiej rzeki Pełcznica, u stóp Gór Wałbrzyskich, w bezpośrednim sąsiedztwie Zamku Książ.

Trasa: Rynek (parking, ratusz, kamienice, fontanna) – ul. B. Prusa (kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła) – ul. Młynarska – ul. Marszałka J. Piłsudskiego (planty, mury miejskie) – ul. J. Słowackiego – pl. Kościelny (kościół pw. św. Mikołaja) – ul. M. Kopernika – pl. Jana Pawła II (skwer, pomnik papieża, fontanna) – ul. S. Żeromskiego – Rynek.

Informacja: Urząd Miejski w Świebodzicach, ul. Rynek 1, 58-160 Świebodzice, tel. 74 666 95 17, www.swiebodzice.pl

Trasa: DSW_22H, ok. 1,5 km, Dobromierz**

Przy trasie nr 5 na Jelenią Górę, ok. 10 km od Strzegomia leży Dobromierz. Malowniczo położony na uskoku sudeckim brzeżnym, nad rzeką Strzegomką. Od południa graniczy z Książańskim Parkiem Krajobrazowym, od wschodu to żyzne pola uprawne, a od północy to zalesiony skłon Gór Kaczawskich. Jest to jedna z najstarszych miejscowości na Dolnym Śląsku. Miasteczko liczy raptem 6 tyś mieszkańców.

Start: Naszą wycieczkę polecamy rozpocząć od pl. Wolności przy ratuszu (parkingi i przystanek PKS). Liczne kamieniczki wskazują na bogatą historię miasta. Stąd ul. Kościelną lekko w dół po 150 m dochodzimy do kościoła pw. św. Piotra i Pawła dalej w

prawo ul. św. Piotra i Pawła ok. 0,2 km a następnie ul. Cmentarną do mostku na rzece Strzegomce. Tu znajduje się doskonały widok na podstawę zapory w Dobromierzu i urządzenia hydrotechniczne. Z mostku wracamy w lewo ul. Kościuszki przez ok. 100 m i dalej skręcamy w lewo, w ul. Cmentarną, następnie lekko pod górę i znów w lewo w ul. Krótką, którą dochodzimy do kościoła św. Michała Archanioła (obok cmentarz z ciekawymi nagrobkami). Dalej podążamy ul. Krótką, mając po lewej zaporę widoczną już z góry, skręcamy w prawo w ul. Młynarską, a po 100 m w lewo w ul. B Chrobrego. Idąc prosto ok. 0,3 km mijamy po prawej zespół basenowy w Dobromierzu i wchodzimy na mostek nad drogą nr 5 do Jeleniej Góry. Dalej za mostem lekko pod górę dochodzimy ul. Podgórną do wieży widokowej. Wieża to pomnik poświęcony bitwie z 1745 r. pomiędzy Prusami a Austrią (Zwycięstwo króla Fryderyka II i przejście Śląska pod władanie Pruskie). W wieży znajduje się stacja przekaźnikowa GSM i historyczna tablica pamiątkowa dotycząca bitwy. Do rynku wracamy tą samą drogą ok. 1,2 km.

XXIII. POWIAT TRZEBNICKI

Powiat ten, leżący w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia, liczy 1025 km2. Jest powiatem w północno–wschodniej części województwa dolnośląskiego graniczącym od zachodu z powiatami wołowskim i średzkim, od południa z Wrocławiem i powiatem wrocławskim, od wschodu z milickim i oleśnickim, a na północy z powiatem rawickim woj. wielkopolskiego. To położenie sprawia, że przez powiat południkowo przebiega ważny drogowy szlak komunikacyjny i kolejowy Wrocław – Poznań. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą gminy miejsko-wiejskie Trzebnica, Oborniki Śląskie, Prusice i Żmigród oraz dwie gminy wiejskie: Wisznia Mała i Zawonia. Powiat charakteryzuje się umiarkowanym ciepłym klimatem, zróżnicowanym krajobrazem z terenami nizinnymi, wzgórzami lessowymi, dużymi kompleksami leśnymi i małymi zbiornikami wodnymi. Piękne są lasy na Wzgórzach Trzebnickich, w których dominuje buk ze świerkiem i domieszką jodły. Powiat trzebnicki jest nieźle rozwinięty gospodarczo. Dominuje jednak rolnictwo, a użytki rolne stanowią ponad 60%. powierzchni. Intensywna gospodarka wiejska prowadzona jest we wszystkich gminach, choć bardziej wszechstronnie gospodarczo wyróżniają się Trzebnica i Oborniki Śląskie. Bliskość aglomeracji wrocławskiej sprawia, że duże połacie lasów, liczne pagórki, rozsiane akweny i enklawy mikroklimatyczne są szeroko wykorzystywane do uprawiania różnych form turystyki i rekreacji, a przede wszystkim wycieczek pieszych i rowerowych.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 55-100 Trzebnica, ul. ks. W. Bochenka 6, tel. 71 387 95 01
– PCPR: 55-100 Trzebnica, ul. Kościuszki 10, tel. 71 387 05 96
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Trzebnica, ul. Nowa 1, tel. 71 312 07 40
– Zespół Szkół Specjalnych Żmigród, ul. Rybacka 17, tel. 71 385 33 31

Informacja: pl. Piłsudskiego 1 (II p., pok. 111), tel. 71 312 17 87 www.trzebnica.pl www.powiat.trzebnica.pl

Trasa: DTR_23A, ok. 3,6 km, Trzebnica**

Trzebnica położona jest wśród Wzgórz Trzebnickich 20 km na północ od Wrocławia. Trzebnica to przede wszystkim miasto życia i działalności św. Jadwigi, która w 1202 r. wraz ze swoim mężem – księciem Henrykiem Brodatym ufundowali klasztor i bazylikę. Pierwszą część budowli ukończono już w 1214 r., a 5 lat później nastąpiło uroczyste poświęcenie świątyni pod wezwaniem NMP i św. Bartłomieja Apostoła. Opactwo formalnie zaczęło należeć do zakonu cysterskiego od 1218 r. Bazylika Św. Jadwigi – kościół zbudowany pod wezwaniem Św. Bartłomieja i św. Jadwigi jest najstarszym sanktuarium na Śląsku i jedną z ważniejszych nekropolii Piastów Śląskich oraz miejscem uświęconym kultem św. Jadwigi. Trzebnickie Sanktuarium, które w ostatnim czasie zyskało statut Sanktuarium Międzynarodowego, jest też jednym z największych tego typu budowli w Europie Środkowej. Opiekę na obiektem sprawują księża salwatorianie i siostry boromeuszki.

Warto zobaczyć:
– kościół św. Bartłomieja i św. Jadwigi zabytek najwyższej klasy, początkowo romański, przebudowany w XVII/XVIII w., najważniejszy zabytek Trzebnicy, wnętrze barokowe i rokokowe, bogate wyposażenie rzeźbiarskie i malarskie, m.in. dzieła E.J. Mangoldta i M. Willmanna, gotycka kaplica św. Jadwigi, z barokowym mauzoleum świętej, romański portal zachodni z 1230 r., monumentalny, barokowy budynek klasztoru z XVII/XVIII w.,
– muzeum Sióstr Boromeuszek, Muzeum Regionalne Kultu św. Jadwigi,
– rotundę Pięciu Stołów, dawne leprozorium,
– Grotę Matki Bożej z Lourdes z roku 1927 w Lesie Bukowym,
– neogotycki kościół 14 Wspomożycieli,
– droga krzyżowa z XVIII w.,
– ratusz miejski i Rynek w Trzebnicy,
– Małą i Dużą Ścieżkę św. Jadwigi,
– kościół Leśny,
– kocią ścieżkę dla małych i dużych,
– Muzeum u Kowalskich w Marcinowie.
Wydarzenia:
– Pielgrzymka do grobu św. Jadwigi,
– Trzebnickie Święto Sadów,
– Dożynki Gminne,
– Uliczny Bieg Sylwestrowy.

Trasa: Parking ul. H. Pobożnego (bazylia pw. św. Bartłomieja Apostoła i św. Jadwigi, ogrody klasztorne, Muzeum Zgromadzenia Sióstr Boromeuszek) – ul. Jana Pawła II – ul. H. Brodatego – ul. Czereśniowa (Rotunda Pięciu Stołów, dawne leprozorium) – ul. Grunwaldzka – ul. Księdza W. Bochenka – skwer Jana Pawła II (bazylika św. Jadwigi ołtarz polowy, mała ścieżka św. Jadwigi) – ul. H. Pobożnego – ul. J. Piłsudskiego (Urząd Miasta i Gminy) – ul. Daszyńskiego – rynek – ul. J. Matejki – ul. Kościelna (kościół pw. św. Piotra i Pawła) – ul. Kościelna – ul. J. Daszyńskiego – ul. Jana Pawła II.

Start: Zwiedzanie Trzebnicy rozpoczynamy z parkingu przy Bazylice św. Jadwigi (duży parking i toaleta od ul. H. Pobożnego). Idziemy wzdłuż najstarszego na Śląsku sanktuarium zbudowanego pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła i św. Jadwigi. Za nim po prawej stronie ogrody klasztorne. Z ul. Jana Pawła II skręcamy w prawo w ul. H. Brodatego i podążamy do końca zabudowań domków jednorodzinnych (ok. 0,5 km). Skręcamy w prawo w ul. Czereśniową. Mieści się przy niej Rotunda Pięciu Stołów, dawne leprozorium – miejsce odizolowania i leczenia ludzi chorych na trąd. ul. Grunwaldzką przez osiedle wracamy w stronę bazyliki (ok. 0,7 km). Mijamy ul. S. Moniuszki, za którą po obu stronach ulicy ciągnie się mur klasztorny. Za murem po lewej stronie znajdują się pozostałości po folwarku należącym niegdyś do sióstr cysterek, do których od 1218 roku należał klasztor. Po prawej stronie ogrody i zabudowania klasztorne. Skręcamy w ul. Księdza W. Bochenka i dochodzimy do skweru Jana Pawła II i bazyliki św. Jadwigi (dostępne dla wózkowiczów). Dalej udajemy się ul. Jana Pawła II w stronę ołtarza polowego znajdującego się na lewo od bazyliki. Warto przejść się Dużą i Małą Ścieżką św. Jadwigi. Z placu przy ołtarzu polowym wychodzimy ul. H. Pobożnego i znajdujemy się na skrzyżowaniu z ul. Księdza W. Bochenka, za którym przy ul. J. Piłsudskiego mieści się Urząd Miasta i Gminy. ul. I. Daszyńskiego zmierzamy pod górkę w stronę rynku (ok. 0,5 km). Obchodzimy ratusz miejski i ul. J. Matejki przechodzimy w lewo na ul. Kościelną, przy której stoi odremontowany neogotycki kościół pw. św. Piotra i Pawła. Po zwiedzeniu kościoła ul. Kościelną wracamy pod Urząd Miasta, a następnie kierujemy się w stronę bazyliki. Obecnie opiekę nad całym obiektem sprawują księża salwatorianie i siostry boromeuszki, które prowadzą w klasztorze Muzeum Zgromadzenia Sióstr Boromeuszek, którego zwiedzanie nie jest dostępne dla wózkowiczów.
Informacja: Urząd Miejski, 55-100 Trzebnica, pl. J. Piłsudskiego 1, tel. 71 312 06 11, www.trzebnica.pl, www.salwatorianie.pl www.boromeuszki.pl

Trasa: DTR_23B, ok 7 km, Trzebnica - Las Bukowy**

To atrakcyjna trasa widokowo, z małymi utrudnieniami ale dostępna dla osób niepełnosprawnych. Trasa przebiega obok wzniesienia Kocia Góra (244 m n.p.m.),

Trasa: Parking (bazylika św. Jadwigi) – ul. ks. Bochenka – ul. 1 Maja – ul. Leśna (dawna część zdrojowa miasta Trzebnicy) – Las Bukowy (kościół pw. Czternastu Świętych Wspomożycieli z 1886 r., kapliczka wzorowana na grocie Matki Boskiej w Lourdes, Kalwaria Trzebnicka) – wieś Raszów (pałacyk, zabytkowy park) – Las Bukowy – ul. Oleśnicka - parking przy bazylice św. Jadwigi.

Start: To atrakcyjna trasa, z małymi utrudnieniami dostępna dla osób niepełnosprawnych. Rozpoczynamy ją przy bazylice św. Jadwigi, przyjmując kierunek w lewo ul. ks. Bochenka (ok. 450 m), a jeszcze raz w lewo ul. 1 Maja (obok dostępnego hotelu „Pod Platanami” ok. 200 m) i Leśną (ok. 0,7 km), przy obiektach sportowo-rekreacyjnych Ośrodka Leśnego, docieramy do parkingu na skraju Lasu Bukowego. Ten ostatni odcinek to już zdrojowa część miasta, którą podkreślają chociażby stylowe latarnie, a przede wszystkim centrum rehabilitacyjno-ortopedyczne w budynku po byłym „Zdroju św. Jadwigi”. Teraz podążamy

Lasem Bukowym pod górę, dobrą szutrową drogą i po około 1,3 km docieramy do małego kościoła z czerwonej cegły w Lesie Bukowym, pod wezwaniem Czternastu Świętych Wspomożycieli, wybudowanego w 1886 r. Wnętrze kościoła dostępne, gdyż ogranicza je jeden stopień, a teren wokół opasany utwardzonymi ścieżkami. W pobliżu kapliczka wzorowana na grocie Matki Boskiej w Lourdes. Za kościółkiem, kapliczką i pustelnią kończy się Kalwaria Trzebnicka, czyli Droga Krzyżowa z czternastoma stacjami, dość stroma, na której początek (stacja I) należało wejść w prawo przy karczmie „Leśnej" obok wspomnianego uprzednio parkingu.

Turystyczne pokonanie Drogi Krzyżowej zajmuje około 1 godziny. Od końcowej stacji pod górę prowadzi ścieżka wśród Bukowego Lasu po stokach i niezbyt wyniosłych wierzchołkach Wzgórz Trzebnickich (Gór Kocich). Najwyższe wzniesienie to Ciemna Góra o wysokości 258 m n.p.m. To rejon o wyjątkowych walorach krajoznawczych i przyrodniczych.

Wracamy do Trzebnicy powoli schodząc do wsi Raszów z pałacykiem i zabytkowym parkiem. Teraz drogą w kierunku Trzebnicy obok wzniesienia Kocia Góra (244 m n.p.m.), na skraju znanego nam już Lasu Bukowego, idziemy ul. Oleśnicką do punktu wyjścia, czyli parkingu i dworca autobusowego przy bazylice św. Jadwigi (ok. 2 km).

Informacja: Urząd Miejski, 55-100 Trzebnica, pl. J. Piłsudskiego 1, tel. 71 312 06 11, www.trzebnica.pl

Trasa: DTR_23C*, ok 2 km, Prusice

Pierwsza wzmianka o Prusicach pochodzi z 1136 r. Osada otrzymała prawa miejskie w 1287 r. z rąk Henryka II Pobożnego, który wybudował tu zamek.

Trasa: Rynek (parking, ratusz z wieżą, pompa) – ul. Św. Jakuba (kościół pw. św. Jakuba Apostoła, mauzoleum Hatzfeldów) – ul. Szkolna – ul. Kolejowa – al. Lipowa – (kamień św. Jadwigi) – ul. Wierzbowa – ul. Żmigrodzka (zabytkowy cmentarz z XIX w., obok staw rekreacyjny) – ul. Żmigrodzka – ul. Kolejowa (neoromański kościół pw. św. Józefa z 1911 r.) – ul. Powstańców Śląskich – rynek.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy w Prusicach, Rynek 1, 55-110 Prusice, tel.71 312 62 24; www.prusice.pl

Trasa: DTR_23D*, ok. 2 km, Żmigród

Trasę warto rozpocząć nad Baryczą na ul. Parkowej. Znajduje się tu pomost kajakowy ze slipem na kajaki i możliwością odbycia spływu w sezonie wiosenno letnim. Nieopodal znajdują się: baszta i ruiny pałacu Hatzfeldów oraz park. Piętrowy, barokowy pałac wybudowany został w 1655 r. w miejscu zamku przez ród von Hatzfeldt. Obiekt zniszczono przez spalenie w 1945 r. Dziś zabezpieczone ruiny można zwiedzać i są one miejscem licznych wydarzeń i spotkań oraz przedstawień i widowisk. W baszcie znajduje się punkt informacji.

Informacja: Informacji Turystycznej „Baszta", ul. Parkowa, 55-140 Żmigród, tel. 71 385 39 31, it@zmigrod.com.pl, www.it-zmigrod.pl,

Trasa: DTR_23E*, ok. 1 km, Pałac Brzeźno i pole golfowe

Zespół Dworski – Pałac Brzeźno, zbudowany został ok. 1850 r. w stylu modernistycznym, a przebudowany w 1913 r. Park założono w drugiej połowie XIX w. o powierzchni ok. 3,5 ha. Pałac Brzeźno został odrestaurowany, cała aranżacja tworzy szlachecki klimat z dawnych lat. Otoczony pięknym parkiem z malowniczymi krajobrazami. W kompleksie pałacu znajduje się hotel, restauracja, strefa SPA, pole golfowe, korty tenisowe i wiele innych atrakcji. Na terenie parku znajduje się krzyż pokutny (stawiany w miejscu zbrodni przez zabójcę) z granitu.

Informacja: Pałac Brzeźno, Brzeźno 1, 55-110 Prusice, tel. 71 312 59 77, www.palacbrzezno.pl

Trasa: DTR_23F, ok 1 km, Oborniki Śląskie**

Położone wśród lasów Oborniki Śląskie charakteryzują się szczególnym mikroklimatem i są traktowane często jako uzdrowisko licznie odwiedzane przez turystów i gości z Wrocławia. Miejscowe władze miejskie temu sprzyjają i tworzą warunki do pobytu, także wypadów w najbliższe okolice, starając się zapewnić dobre warunki osobom niepełnosprawnym, których przybywa tu coraz więcej.

Informacje przydatne:
– Oborniki to ważna stacja kolejowa na trasie Wrocław – Poznań, dostępna dla wózkowiczów
– Obok stacji PKP przystanek autobusowy i parking samochodowy
– W mieście publiczne WC

Trasa: Stacji PKP – rondo – ul. Dworcowa – ul. T. Kościuszki – ul. J. Poniatowskiego –ul. Krótka – góra zwana Grzybkiem ok. 202 m n.p.m., panorama Obornik Śląskich – stroma ścieżka – łącznik – ul. Kasztanowa – ul. Kardynała S. Wyszyńskiego – ul. Dworcowa.

Trasę rozpoczynamy od stacji kolejowej z ronda, ponieważ tu jest początek i koniec przyrodniczej ścieżki dydaktycznej wokół Obornik Śląskich. Ścieżka ta jest w zasadzie dostępna dla wózkowiczów. Jedynie na wzgórzach, ze względu na nierówne i piaszczyste podłoże, konieczna może być pomoc drugiej osoby. Podążamy ul. Dworcową ok 150 m, skręcamy po chwili w ul. T. Kościuszki i ul. J. Poniatowskiego, mijając po lewej campingi, a po prawej duży kompleks sportowy OSiR z hotelem. Za basenem skręcamy w ul. Krótką i teraz, pnąc się dość stromą ścieżką w górę, podchodzimy pod górę zwaną Grzybkiem ok. (202 m n.p.m.). Tu wśród zieleni można odpocząć, a z punktu widokowego podziwiać panoramę Obornik Śląskich – miasta tonącego latem w zieleni drzew, krzewów i kwiatów. Teraz, mamy do wyboru, czy iść wśród drzew w lewo trasą dłuższą, czy też w prawo odcinkiem krótszym obok pomnika Holteia na górę Holteia (217 m n.p.m..). Karol Holtei to

śląski pisarz (1798-1880), przyjaciel Polaków, często przebywał w Obornikach, tu się leczył i rozsławił to miasto
jako uzdrowisko. Oba te wzniesienia są kulminacją dużego, liczącego ok. 100 ha parku krajobrazowo-wypoczynkowego z lasami, strumykami i wąwozami. Na najwyższym punkcie znajduje się stalowy krzyż oraz kurhan z kamieni narzutowych o średnicy ok. 1 m z epoki brązu. Z tego miejsca przy dobrej widoczności można podziwiać panoramę Wrocławia, górę Ślężę i niektóre pasma Sudetów.
Do miasta schodzimy stromą ścieżką, łącznikiem do ul. Kasztanowej, by dalej w lewo ul. Kardynała S. Wyszyńskiego i ul. Dworcową wrócić do stacji kolejowej. Będąc w Obornikach Śląskich, warto zwrócić uwagę na najstarszy budynek uzdrowiska z 1835 r. przy ul. Parkowej, sanatorium „Leśne" u wylotu do miejscowości Osolin i „Szarotkę" u styku ulic Górnej i Prusickiej.

Informacja: Urząd Miejski: 55-120 Oborniki Śl., ul. Trzebnicka 1, tel. 71 310 35 19, www.oborniki-slaskie.pl

Trasa: DTR_23G*, ok 1 km, Uraz – nad Odrą

Zaledwie 18 km od Wrocławia znajduje się Port Uraz. Szczególne walory przyrodnicze tego miejsca stanowią o bardzo dużych wartościach turystyczno-krajobrazowych. Odra jest drugą rzeką Polski, zarówno pod względem długości (742 km) jak i powierzchni dorzecza. Przepływa przez Czechy, Polskę i Niemcy. Na 275 kilometrze biegu Odry, pomiędzy Wrocławiem a Brzegiem Dolnym czeka na miłośników żeglarstwa i sportów wodnych malowniczo położona marina Port Uraz. Położenie, cisza, spokój, a także sąsiedztwo Zalewu Prężyckiego stanowią o atrakcyjności tego wyjątkowego miejsca. Uraz to niewielka wieś położona w województwie dolnośląskim, w gminie Oborniki Śląskie na prawym brzegu Odry o bogatej historii i miejskim charakterze zabudowy. Na uwagę zasługuje znajdujący się tam kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła oraz ruiny XIV-wiecznego zamku, jednak największą atrakcją jest położona nad Odrą marina z przeprawą promową i wypożyczalnią sprzętu wodnego. W XIX w. działała tu stocznia budująca odrzańskie statki i barki, a od lat 50. XX w. port przeładunkowy kruszywa.

XXIV. POWIAT WAŁBRZYCH

Wałbrzych, drugie co do wielkości miasto Dolnego Śląska, leży wśród dwóch krain geograficznych - Pogórza Wałbrzyskiego i Gór Wałbrzyskich. Liczba mieszkańców utrzymuje się w granicach 120,7 tys. Wałbrzych stanowi od niedawna jeden organizm administracyjny z powiatem wałbrzyskim. Przez miasto przebiega trasa nr 35 na południe do Republiki Czeskiej, a w pobliżu, na północy, druga droga nr 34 do Jeleniej Góry i przez Jakuszyce do czeskiego Harrachova. Przez miasto prowadzą także linie kolejowe łączące Wrocław z Kłodzkiem i Jelenią Górą. Obecny układ urbanistyczny jest rezultatem ukształtowania terenu i odrębnej historii poszczególnych miasteczek (np. Zamku Książ, Szczawna i Lubiechowa).

Do niedawna Wałbrzych był silnym ośrodkiem przemysłowym górnictwa węgla kamiennego. Dziś zmiany gospodarcze i przekształcenia spowodowały likwidację kopalń. Działania zmierzają do tworzenia nowych miejsc pracy w nieszkodliwych dla środowiska dziedzinach produkcji i usług.
Przykładem nowoczesnych działań jest koksownia Viktoria. W ramach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej INVEST-PARK działają renomowane firmy np. Toyota, Grossmann, Cersanit i inne. Ta zmiana profilu czyni z Wałbrzycha „zielone miasto" wśród gór o dużych walorach turystyczno-wypoczynkowych. W samym mieście i jego otoczeniu jest wiele pieszych i rowerowych tras turystycznych.

Informacje uzupełniające:
- Urząd Miejski, 58-300 Wałbrzych, pl. Magistracki 1, tel. 74 665 51 00,www.um.walbrzych.pl
- PCPR: 58-309 Wałbrzych, Al. Wyzwolenia 20-24, tel. 74 666 63 00
- Informacja turystyczna: Wałbrzych, Rynek 9, tel. 74 666 60 68

Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Wałbrzych, ul. Orkana 55, tel. 74 843 17 83
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Wałbrzych, ul. Strzegomska 20, tel. 74 842 61 28
- WTZ przy Zespole Szkół Specjalnych w Wałbrzychu, 58-306 Wałbrzych, ul. Ogrodowa 5a, tel. 74 840 22 96
- WTZ Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, 58-309 Wałbrzych,
ul. Nałkowskiej 4a, tel. 74 843 60 52

Trasa: DB_24A, ok 5 km, Zielony Wałbrzych**

Wałbrzych leży w centralnej części Sudetów Środkowych, w kotlinie otoczonej Górami Wałbrzyskimi nad rzeką Pełcznicą. Drugie co do wielkości miasto na Dolnym Śląsku. Wymieniany jako osada w XII w. Do dziś są tu dobrze zachowane zespoły urbanistyczne, zespoły pałacowe i zabytki techniki. W średniowieczu rozwijało się tu górnictwo srebra i ołowiu. W XIX i XX w. wydobywano tu węgiel kamienny i nastąpił silny rozwój przemysłu. Dziś Wałbrzych uważany jest za miasto z charakterem i niespotykanym klimatem, mimo że pozbawiony jest przemysłowego charakteru. Z pewnością Wałbrzych nikogo nie pozostawia obojętnym. Okolice miasta doskonale nadają się do uprawiania turystyki – wędrówek pieszych, narciarstwa i kolarstwa górskiego (MTB).

Warto zobaczyć:
– Kamienice mieszczańskie z XVIII i XIX w. w rynku
– Neogotycka kolegiata pw. Aniołów Stróżów
– Klasycystyczny kościół ewangelicki wg projektu znanego architekta K.G. Langhansa
– Pałac Czettritzów wzniesiony na pocz. XVII w., siedziba starostwa powiatowego
– Zamek Książ
– Stado Ogierów „Książ"
– Palmiarnię w Lubiechowie
– Wałbrzyski Park Wielokulturowy Stara Kopalnia

Start: Wałbrzych Miasto (PKP, liczne linie autobusowe) – ul. Armii Krajowej – ul. B. Chrobrego – pl. Grunwaldzkiego – al. Wyzwolenia (park Sobieskiego) – ul. Mickiewicza – ul. Garbarska (kościół pw. św. Aniołów Stróżów) – ul. Młynarska – ul. Kościuszki (młyn miejski) – ul. Młynarska – ul. Zamkowa (park i pałac Czetryców) – ul. Moniuszki (kolegiata) – ul. Matejki – pl. Na Rozdrożu – ul. 1 Maja (pałacyk Albertich) – pl. Kościelny (kościół Panny Marii, kościół ewangelicki św. Zbawiciela) – rynek (fontanna, kamienice) – ul. H. Sienkiewicza – pl. Magistracki (skwer, fontanna, ratusz) – ul. J. Słowackiego – pl. Grunwaldzki – ul. B. Chrobrego – PKP.

Start: Startujemy z dworca Wałbrzych Miasto (PKP, liczne linie autobusowe). Kierujemy się ul. Armii Krajowej a następnie ul. B. Chrobrego w prawo i po ok. 1,4 km docieramy do pl. Grunwaldzkiego i Al. Wyzwolenia. Są to dawne błonia miejskie, będące niegdyś rekreacyjną częścią miasta. Po prawej stronie mijamy budynek Zespołu Szkół Elektroniczno- Energetycznych. Po przeciwnej stronie widzimy stoki wzgórza, na którym znajduje się Park Sobieskiego. Dalej podążamy prosto ul. Mickiewicza do skrzyżowania z ul. Garbarską, w którą wkręcamy tuż za kościołem pw. św. Aniołów Stróżów w prawo. Teraz skręcamy w lewo w ul. Młynarską. Po prawej stronie Młynówka, która niegdyś poruszała znajdujący się przy ul. Kościuszki młyn miejski. Ulicą Młynarską dochodzimy do ul. Zamkowej (ok. 0,3 km), przy której znajduje się park i Pałac Czetryców. Zamek został zbudowany przez Czetryców w 1604 r. Przebudowany w latach 1881–82, powstał jako reprezentacyjna rezydencja renesansowa. Skręcamy w prawo w ul. Moniuszki. Na rogu znajduje się szkoła muzyczna wybudowana ok. 1890 r. jako siedziba loży masońskiej. Dochodzimy do ul. Matejki. Pod nr 1 neorenesansowy, wzniesiony w latach 1876–1877 i przebudowany na początku lat dwudziestych XX w. budynek parlamentu okręgowego (dziś siedziba Urzędu Miejskiego). Przy pl. Na Rozdrożu skręcamy w prawo w ul. 1 Maja. Po prawej stronie znajduje się muzeum w dawnym pałacyku Albertich. Na (str. 211) pl. Kościelnym, XIV wieczny kościół Panny Marii, dawny kościółek grzebalny, który jest najwcześniej wzmiankowanym kościołem wałbrzyskim. Obok widoczny jest kościół ewangelicki św. Zbawiciela. Dalej ul. 1 Maja wchodzimy na Rynek. Na środku fontanna w otoczeniu historycznych kamienic. Przecinamy Rynek w skos, do zbiegu ulic Kościuszki i Sienkiewicza. Na elewacji widoczna jest postać chłopca trzymającego kaganek. Ulicą Sienkiewicza, dochodzimy do pl. Magistrackiego. W budynku przy ul. Sienkiewicza 8 znajdowała się poczta konna. Przy placu punktem centralnym jest skwer z fontanną i postacią kobiety, a w głębi ratusz z wielką salą na II piętrze. Ulicą Słowackiego schodzimy w dół. Po prawej stronie mijamy budynek wzniesiony na zlecenie Jana Henryka XI Hochberga w 1905 r. (do niedawna budynek Domów Towarowych Centrum). Po lewej stronie potężna kamienica, a na elewacji widzimy m.in. posągi robotników różnych zawodów. Mieściła się tu siedziba Dolnośląskiego Syndykatu Górniczego i Banku Niemieckiego (obecnie Telekomunikacja Polska i Bank Zachodni). Niżej, po prawej stronie, budynek poczty, budowany w latach 1895–1907, dalej budynek więzienia i sądu z 1855 r. Mijając neogotycki budynek dawnej firmy handlowej i dawny młyn sobięciński (nr 14), dochodzimy z powrotem do pl. Grunwaldzkiego. Stąd do dworca Wałbrzych Miasto możemy wrócić tą samą drogą ok. 1,3 km.

Informacja: Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej, Rynek 9, 58-300 Wałbrzych, tel. 74 666 60 68, www.cit.walbrzych.pl

Trasa: DB 24B Książ (ok. 2 km)**

Zamek znajduje się w granicach Wałbrzycha, na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego. Położony jest na skalnym cyplu i otoczony naturalnym wąwozem rzeki Pełcznicy. Zamek otacza 300 hektarowy park – rezerwat dendrologiczny. Ozdobę zamku stanowią tarasy z fontannami. Zamek powstał w latach 1288–1292. Został zbudowany na polecenie księcia świdnicko-jaworskiego Bolka I Surowego. W dawnych kronikach nazywano go „clavis ad Silesiam"– kluczem na Śląsk. W czasie wojen husyckich, w latach 1428–29, został zdobyty i częściowo zniszczony, a następnie odbudowany w latach 90. XVIII w. przez Jana Henryka VI von Hochberga. Ostatnia przebudowa zamku miała miejsce w latach 1908–23. Zamek w 1941 r. został skonfi skowany przez hitlerowców. Wywieziono wtedy wartościowe dzieła sztuki, meble oraz zawartość zamkowej biblioteki. Pod Książem wykuto podziemne korytarze, które najprawdopodobniej miały być częścią przyszłej kwatery Hitlera. Obecnie rejestruje się tam ruchy sejsmologiczne (placówka PAN). Zamek Książ należy do największych w Polsce. Posiada ponad 400 pomieszczeń, a łączna kubatura wynosi 150 tys. m3. Najwspanialsza jest XVIII-wieczna Sala Maksymiliana. W architekturze zamku zachowane zostały wszystkie możliwe style– był on wielokrotnie przebudowywany i modernizowany. W dawnych zabudowaniach stajni zamkowych zlokalizowana jest obecnie hodowla ogierów typu śląskiego i półkrwi angielskiej. Można w niej uprawiać mało popularną dyscyplinę sportu, jaką jest powożenie zaprzęgami konnymi. Nieopodal zamku, w Palmiarni Lubiechowskiej, hoduje się kwiaty do dekoracji wnętrz zamkowych.

Wydarzenia:
– Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej Księżnej Daisy
– Festiwal Kwiatów
– Galeria Sztuki
– Nocne zwiedzanie zamku

Start: Trasę rozpoczynamy przed budynkiem bramnym. Poprzez znajdujące się w nim wejście wchodzimy na teren zamku dolnego, gdzie w XVIII-wiecznych oficynach dworskich znajdują się obecnie pokoje hotelowe i baza gastronomiczna. Do widocznego na wprost zamku górnego idzie się przez kamienny most (przy wejściu oflankowany rzeźbami lwów), a następnie Dziedziniec Honorowy, otoczony kamiennymi balustradami i znajdującymi się na nich rzeźbami alegorycznymi i mitologicznymi oraz latarniami. Z lewej strony dziedzińca roztacza się przepiękny widok na otaczające zamek wzgórza, wąwóz rzeki Pełcznicy oraz poniżej leżące tarasy (dawne Ogrody Daisy). Zamek dostępny jest dla wózkowiczów w części I piętra dzięki windom (informacja w kasie). Godna odwiedzenia jest Sala Maksymiliana utrzymana w stylu baroku wiedeńskiego. Podobnie sąsiednie pomieszczenia udostępnione dla zwiedzających. Tarasy z roślinnością sudecką i alpejską oraz znajdującymi się na nich fontannami i rzeźbami ze względu na liczne stopnie i wąskie przejścia są niedostępne dla wózkowiczów. Wózkowicze mogą dostać się na taras Baszty Prochowej poprzez zjazd z Dziedzińca Honorowego. Po obejrzeniu zamku warto pospacerować po parku zamkowym, w którym podziwiać można m.in. kilkusetletnie buki i inne drzewa oraz krzewy kwitnących rododendronów i azalii (kwitnienie w maju). Po zwiedzeniu parku trzeba zajrzeć do stadniny koni. Tutaj do zwiedzenia są stajnie, powozownia i kryta ujeżdżalnia (niedostępna na piętrze). Do parkingu wracamy koło zamku przez park.

– Stado Ogierów usytuowane jest w Wałbrzychu przy ul. Jeździeckiej 3, w bliskim sąsiedztwie zamku Książ,
– Obecny kształt zabudowania uzyskały przed I wojną światową w wyniku przebudowy XIX-wiecznych obiektów,
– Hodowane są tu konie zarodowe rasy śląskiej i półkrwi angielskiej,
– Pod okiem doświadczonych instruktorów odbywają się tutaj też zajęcia z hipoterapii dla dzieci z porażeniem mózgowym,
– Stado prowadzi również działalność rekreacyjną i sportową. Corocznie m.in. organizowane są na hipodromie Międzynarodowe Zawody w Ujeżdżeniu (CDI),
– Stado Ogierów Książ, ul. Jeździecka 3, 58-306 Wałbrzych, tel. 74 840 58 67, , czynne: 10.00–18.00, (po sezonie 2 godziny krócej); w poniedziałki nieczynne,
– Palmiarnia Wałbrzyska usytuowana jest przy ulicy Wrocławskiej 158,
– Przed Palmiarnią znajduje się niestrzeżony parking,
– Palmiarnia zbudowana została na początku XX w. z polecenia właściciela zamku Książ – księcia Jana Henryka XV Hochberga,
– W obiektach Palmiarni znajduje się około 80 gatunków egzotycznych roślin sprowadzonych z różnych zakątków świata,
– Wewnątrz ściany obiektu pokryte są osadem wulkanicznym sprowadzonym z Sycylii z wulkanu Etna,
– Na terenie Palmiarni znajduje się kawiarenka oraz sklepik z roślinami doniczkowymi, gdzie prowadzona jest również sprzedaż pamiątek,

Informacje przydatne:
– Zamek Książ jest jednym z czterech zamków znajdujących się w Wałbrzychu, położonym na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego
– Przystanek autobusowy i parking znajduje się przed samym zamkiem (budynkiem bramnym). Stąd dojazd do dzielnic Wałbrzycha i Szczawna Zdroju autobusem. Drugi parking znajduje się nieco dalej – w parku, w pobliżu kaplicy grobowej, w odległości około 500 m od zamku
– W zamku organizowanych jest wiele imprez o charakterze kulturalnym, m.in. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej im. Księżnej Daisy, Festiwal Kwiatów i Sztuki. Odbywają się tu też różne konferencje, sympozja,
targi i wystawy oraz bale
– Swoją siedzibę w Książu ma od wielu lat jedna z najbardziej znanych wałbrzyskich instytucji kultury Wałbrzyska Galeria Sztuki BWA – Zamek Książ
– Od początku lat 70. XX w. na terenie Książa działa Instytut Geofizyki PAN – Dolnośląskie Obserwatorium Geofizyczne w Książu
Informacja: Zamek Książ, ul. Piastów Śląskich 1, 58-306 Wałbrzych, tel. 74 664 38 50, www.ksiaz.walbrzych.pl

Trasa: DB_24C*, ok. 1 km, Wałbrzych - Stara Kopalnia**

Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia w Wałbrzychu to największa atrakcja turystyki poprzemysłowej w Polsce, mieszcząca się na terenie dawnej Kopalni Węgla

Kamiennego „Julia („Thorez”). W 2014 r. zakończono rewitalizację. Obecnie to 4,5 hektara zabytkowych obiektów poprzemysłowych, wzbogaconych o autentyczne wyposażenie obejmujące zabezpieczony i udostępniony zwiedzającym kopalniany park maszynowy. Dzięki pracującym w Starej Kopalni przewodnikom-górnikom, którzy przed laty pracowali w KWK „Julia”, zwiedzających może nie tylko obejrzeć ogromną skalę kopalnianej infrastruktury, ale także ma możliwość poznania specyfiki niebezpiecznej i wymagającej pracy górnika.

Informacja: Park Wielokulturowy Stara Kopalnia ul. Piotra Wysockiego 29, 58-304 Wałbrzych, tel. 74 667 09 70, www.starakopalnia.pl

Trasa: DB_24D*, ok. 0,8 km, Palmiarnia w Lubiechowie

Palmiarnia w Wałbrzychu ma powierzchnię ok. 1900 m² i znajduje się na terenie wałbrzyskiego Lubiechowa. Jest to jeden z najstarszych obiektów tego typu w Polsce, wybudowany w latach 1911–1913 z polecenia Henryka XV von Pless. W palmiarni rośnie ponad 250 gatunków roślin z całego świata. Ściany palmiarni od wewnątrz pokrywa tuf wulkaniczny z Etny. Przy palmiarni usytuowano ogród japoński, rosarium, ogród owocowo-warzywny i obszar do uprawy krzewów. Po ukończeniu budowy sprowadzono ok. 80 gatunków egzotycznych roślin.

Informacja: Palmiarnia Wałbrzych, ul. Wrocławska 158, 58-306 Wałbrzych, tel. 74 666 33 15, www.ksiaz.walbrzych.pl

Trasa: DB_24E*, ok. 1,5 km, Korso kwiatowe

Festiwal kwiatów i Sztuki na Zamku Książ to tradycyjne święto kwiatów odbywające się już od 30 lat. Majowy to święto wiosny, którą wita się na Książu. Girlandy kwiatów, zachwycające aranżacje florystyczne, niesamowite występy artystyczne, pokazy rycerskie, tańce dworskie oraz warsztaty formowania drzewek bonsai to tylko część programu.

W trakcie festiwalu, na Książu odbywa się największa w Polsce Narodowa Wystawa Bonsai, uzupełniona o ekspozycję unikalnych Zbroi Japońskich. Towarzyszą temu wykłady, pokazy formowania bonsai.

Informacja: Zamek Książ, ul. Piastów Śląskich 1, 58-306 Wałbrzych, tel. 74 664 38 50, www.ksiaz.walbrzych.pl

XXV. POWIAT WAŁBRZYSKI

Powiat wałbrzyski na południu graniczy z Czechami, a w województwie dolnośląskim sąsiaduje z powiatami kamiennogórskim, jaworskim, świdnickim, dzierżoniowskim i kłodzkim. Ma powierzchnię 514 km2. Powiat tworzą gminy: Szczawno Zdrój, Jedlina Zdrój, Boguszów-Gorce, Mieroszów, Głuszyca, Stare Bogaczowice, Walim, Czarny Bór i miasto Wałbrzych. Powiat wałbrzyski położony jest w Sudetach Środkowych, w obrębie Pogórza Wałbrzyskiego, a także Gór Wałbrzyskich, Kamiennych i Sowich. Malowniczy górski krajobraz, wyjątkowy mikroklimat i bogata szata roślinna sprzyjają lecznictwu uzdrowiskowemu, rekreacji i turystyce. Szczególną atrakcją turystyczną są podziemne sztolnie z okresu II wojny światowej min. w Osówce, Walimiu i w Masywie Włodarza. Powiat wałbrzyski charakteryzuje się olbrzymim bogactwem i różnorodnością środowiska naturalnego, ciekawym ukształtowaniem terenu, co sprzyja rozwojowi aktywnych form wypoczynku i sportu. Rozmaitość zabytków od zamków piastowskich po zabytki industrializacji.. Znane w kraju i za granicą uzdrowiska Szczawno i Jedlina Zdrój stanowią dla władz gmin podstawę rozwoju społeczno– gospodarczego.

Informacja turystyczna: Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej, Rynek 9, 58-300 Wałbrzych, tel. 74 666 60 68,

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 58-300 Wałbrzych, al. Wyzwolenia 22/24, tel. 74 846 07 00
– PCPR: Wałbrzych, al. Wyzwolenia 20, tel. 74 666 63 00
– Informacja turystyczna:
– Głuszyca, ul. Grunwaldzka 20, tel. 74 845 62 20
– Walim, ul. Kościuszki 2, tel. 74 845 38 75
– Szczawno Zdrój, ul. Kościuszki 18, tel. 74 886 88 50
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Mieroszów, ul. Nowe Siodło 73, tel. 74 845 82 23
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Walim, Nowa Kolonia 9, tel. 74 845 75 13
www.cit.walbrzych.pl

Trasa: DBA_25A*, ok. 3 km, Szczawno Zdrój

Szczawno Zdrój leży u podnóża góry Chełmiec, w dolinie potoku Szczawnik. Panuje tu klimat łagodny i orzeźwiający dzięki mieszaniu się wpływów: kontynentalnego i oceanicznego. Uzdrowisko jest jednym z najstarszych na Dolnym Śląsku. Pierwszą wzmiankę o wsi książęcej odnaleźć można w „Księdze Henrykowskiej" z 1221 r. Pod koniec XIII w. wieś włączono do dóbr Zamku Książ. Prawa miejskie Szczawno Zdrój uzyskało w 1945 r. Właściwości lecznicze występujących tu wód mineralnych znane są i wykorzystywane od kilku stuleci, ale po raz pierwszy zbadał je i potwierdził ich właściwości nadworny lekarz Hochbergów – Caspar Schwenckfeldt w 1598 r. Od 1816 r., z inicjatywy dr Augusta Zemplina, następował intensywny rozwój uzdrowiska. Liczne zabiegi i rehabilitacja przyciąga do Szczawna zarówno kuracjuszy, jak i osoby pragnące odnowy biologicznej i SPA. Wykonywane zabiegi to m.in. wodolecznictwo, krioterapia, laseroterapia, ultradźwięki, masaże, komora pneumatyczna.

Informacje przydatne:
– Szczawno Zdrój (ok. 6 tys. mieszkańców)
– Wody lecznicze to szczawy wodoro-
- węglanowo-sodowo-magnezowe, wapniowe i radoczynne
– Znane wody lecznicze to „Dąbrówka”, „Mieszko”, „Marta”, „Młynarz” oraz woda mineralna „Anka”
– Tu urodził się znany pisarz, laureat nagrody Nobla, Gerhart Hauptmann (w obecnym domu sanatoryjnym „Korona Piastowska”) i leczyli się tacy sławni ludzie, jak m.in. Iwan Turgieniew, Winston Churchill, car Mikołaj I i polski kompozytor Henryk Wieniawski
Warto zobaczyć:
– Park Zdrojowy i Park Szwedzki z okazami rzadkich drzew i krzewów, azalii i rododendronów
– Dawną gospodę w stylu szwajcarskim
– Sanatorium „Korona Piastowska”
– dom z 1818 r., w którym urodził się G. Hauptmann, laureat Nagrody Nobla
– pijalnię wód mineralnych z salą koncertową i halą spacerową z końca XIX w.
– zabudowania uzdrowiska pochodzące z XIX i pocz. XX w.
– Od 1966 r. organizowane są corocznie festiwale skrzypcowe H. Wieniawskiego ściągające wielu melomanów
– Do Szczawna dojechać można tylko komunikacją samochodową od Świdnicy lub Wałbrzycha
– Przystanki autobusowe i parkingi w pobliżu pl. Wolności
– „Uzdrowisko Szczawno-Jedlina” SA: ul. Ratuszowa 1, tel. 74 849 31 30
– Centrum Informacji, ul. Kościuszki 17, tel. 74 849 39 16
Wydarzenia:
– Ogólnopolska Giełda Kabaretowa Przewałka
– Wratislavia Cantans
– Festiwal Henryka Wieniawskiego
– Dni Szczawna Zdroju

Trasa: Ulica Ratuszowa (parking, deptak zdrojowy, pijalnia wód, park im. H. Wieniawskiego) – ul. T. Kościuszki – ul. Kolejowa (Park Szwedzki) – ul. Ofiar Katynia (budynek zdrojowy - Grand Hotel ob. Sanatorium Uzdrowiskowe nr 1 z lat 1908 -11) – ul. Wojska Polskiego (pijalnia wód, na terenie parku zdrojowego punkt widokowy na Wzgórzu Giedymina i Góry Wałbrzyskie) – ul. Ratuszowa - parking.

Start: Szczawno chlubi się piękną architekturą i dwoma wspaniałymi parkami - zdrojowym im. H. spacer rozpoczynamy z parkingu przy ul. Ratuszowej. Stąd tylko krok do pijalni wód i deptaka uzdrowiskowego. Warto przejść się rozkwieconymi wiosną i latem alejami zdrojowymi a także odpocząć w parku im. H. Wieniawskiego. Można podejść pod wieżę zegarową Anny wzniesioną w 1818 r. Po wizycie w kurorcie wychodzimy na ul. T Kościuszki i kierujemy się w lewo. Promenada uzdrowiskowa to pięknie ukwiecona część uzdrowiska z odrestaurowanymi stylowymi budynkami z przełomu XIX i XX w. Z ul. T.

Kościuszki kierujemy się w prawo w ul. Kolejową i po ok. 0,6 km docieramy do Parku Szwedzkiego (po lewej stronie). Liczne ścieżki wśród drzew i stawy z fontannami dają możliwość relaksu. Po wizycie w Parku Szwedzkim wracamy do ul. Kolejowej i przechodzimy na drugą stronę na ul. Ofiar Katynia. Tu wspaniały Dom Zdrojowy – Grand Hotel obecnie Sanatorium Uzdrowiskowe nr 1 wybudowane w latach 1908–11. Stąd kierujemy się wzdłuż fasady Domu Zdrojowego do ul. Wojska Polskiego i w prawo. Po prawej stronie mamy okazję podziwiać ogrody i fontannę przy Domu Zdrojowym. Po ok. 200 m obok domów sanatoryjnych, kierujemy się do Zakładu Przyrodoleczniczego i pijalni wód – perełki architektonicznej, na skraju Parku Zdrojowego. Na północno-zachodnim obrzeżu Parku Zdrojowego znajdują się teatr, hala spacerowa, Dom Turysty PTTK oraz liczne kawiarnie i cukiernie. Na terenie Parku Zdrojowego jest punkt widokowy na Wzgórze Giedymina i Góry Wałbrzyskie.

Informacja: Urząd Miejski, 58-310 Szczawno Zdrój, ul. T. Kościuszki 17, tel. 74 849 39 16
www.szczawno-zdroj.pl

Trasa: DBA_25B, ok 5 km, Jedlina Zdrój**

Jedlinę trudno znaleźć jest na mapie. I to jedna z jej największych zalet. Położona jest wśród bukowych wzgórz Kobieli i Rzepiska w paśmie Gór Wałbrzyskich i Sowich, w dolinie rzeki Jedlinki i Bystrzycy. Miasto liczy ok. 5 tys. mieszkańców. Jako osada powstała w XIII w. i należała do księcia Bolka Świdnicko-Jaworskiego. Lecznicze źródła odkryto na tych terenach ponad 400 lat temu. Pierwsze urządzenia uzdrowiskowe powstały w epoce oświecenia w XVIII w. Do dziś odwiedzający mogą zaczerpnąć orzeźwiającej wody ze źródeł: ”Dąbrówka”, „Mieszko” czy „Młynarz”. W uzdrowisku leczone są głównie choroby układu oddechowego, co umożliwiają tutejsze warunki klimatyczne. Bliskość przyrody, spokój oraz relaksujące i wspomagające powrót do zdrowia zabiegi lecznicze, wpływają pozytywnie na stan psychiczny kuracjuszy. Dla poprawienia kondycji ruchowej przygotowano w Jedlinie liczne atrakcje: „Uzdrowiskowy Szlak Turystyczno-Rekreacyjny” z platformami widokowymi w sezonie letnim, w sezonie zimowym zaś – kuligi i trasy zjazdowe dla narciarzy. W okresie Bożego Narodzenia jedlińskie domy mienią się tysiącami lampeczek, wprawiając odwiedzających w przyjemny nastrój świąteczny.

Warto zobaczyć:
– Zespół pałacowo-parkowy „Jedlinka” z XVII w. – Browar Jedlinka

Wydarzenia:
– Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych
– Dolnośląski Festiwal Zupy
– Wyścigi kolarskie, rajdy samochodowe
– Turnieje krajowe gry w bule

Trasa: Ulica Piastowska (Domu Zdrojowy, parking) – al. Niepodległości (Park Zdrojowy, amfiteatr, kawiarenki, ścieżki spacerowe) – ul. Piastowska (kościół poewangelicki i Centrum Kultury, kościół św. Trójcy) – ul. Kłodzka – ul. Zamkowa (zespół Pałacowo Hotelowy „Jedlinka", browar, hostel) – trasa powrotna do Domu Zdrojowego i pijalni wód to ok. 2,5 km lekko pod górę.

Start: Trasę proponujemy rozpocząć spod pijalni wód i domu zdrojowego przy ul. Piastowskiej. Obiekty niedawno odrestaurowano i przywrócono do dawnej świetności. Stąd al. Niepodległości wchodzimy do Parku Zdrojowego z amfiteatrem, kawiarenkami, ścieżkami spacerowymi i miejscami wypoczynkowymi wśród bujnej zieleni i kwiatów. Organizowane są tu różne atrakcyjne imprezy, w tym m.in. Dolnośląski Festiwal Zupy i Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych. Po ok. 0,4 km dochodzimy do ul. Piastowskiej i dalej na południe po prawej mijamy kościół poewangelicki i Centrum Kultury aż dochodzimy do kościoła św. Trójcy i ronda (ok. 0,5km). Na prawo od ronda Park Południowy. Park ten, bogaty w starodrzew, posiada boiska sportowe, place zabaw dla dzieci i wiele ścieżek oraz miejsc wypoczynku z ławkami. My dalej kierujemy się na południe ul. Piastowską do ul. Kłodzkiej i dalej ok. 1,2 km i w prawo ul. Zamkową do zespołu pałacowo hotelowego Jedlinka. Tu Kończymy naszą trasę. Trasa powrotna do domu zdrojowego i pijalni wód to ok. 2,5 km lekko pod górę.

Informacje przydatne:
– Wody lecznicze to szczawy wodoro-- węglano-wapniowo, magnezowo-sodowe, żelaziste, będące niestety obecnie w zaniku i dowożone ze Szczawna Zdroju,
– Stacja kolejowa przy ul. Dworcowej, a przystanek autobusowy i parking przy ul. Piastowskiej,
– Urząd Miasta: 58-330 Jedlina Zdrój, ul. Poznańska 2, tel. 74 845 52 15, 74 845 52 16,
– Uzdrowisko Szczawno Zdrój – Jedlina SA Oddział Jedlina Zdrój,pl. Zdrojowy 1, tel. 74 845 52 86.

Informacja: Centrum Informacji i Usług Turystycznych, ul. Kościuszki 18, tel. 74 886 88 50
Pałac Jedlinka, ul. Zamkowa 8, 58-330 Jedlina Zdrój, tel. 74 845 40 07,
www.hoteljedlinka.pl

Trasa: DBA_25C*, ok. 2,3 km, Osówka – podziemne miasto

„Podziemne Miasto Osówka" leży w Górach Sowich w Sierpnicy, niedaleko Głuszycy. Jest najdłuższym podziemnym kompleksem udostępnionym do zwiedzania o łącznej długości 1,7 km w Górach Sowich. Prace nad projektem rozpoczęte w połowie 1943 r. doprowadziły do powstania ogromnego systemu betonowych korytarzy, umocnień i hal. Cel prac był utrzymywany w ścisłej tajemnicy. Zdaniem jednych miała to być tajna kwatera Hitlera. Inni zaś twierdzą, że budowano hale dla podziemnych fabryk zbrojeniowych do produkcji tajnej broni. „Osówka" to ostatnia, główna i najbardziej rozbudowana część projektu Riese na Dolnym Śląsku. Charakterystyczną cechą części

wyrobisk jest przekrój tuneli – w kształcie litery „T”. Dla osób niepełnosprawnych funkcjonuje trasa historyczna o długości 1,2 km pod ziemią. Udajemy się tam tylko z przewodnikiem z parkingu (konieczne poinformowanie o wizycie w-skersów). Zapraszamy na zwiedzanie cały rok. Obiekt znajduje się w Sierpnicy, ul Świerkowa 29 d.

Informacja: Podziemne Miasto Osówka Spółka z o.o., ul. Grunwaldzka 20; 58-340 Głuszyca, tel. 74 845 62 20, www.osowka.pl

Trasa: DBA_25D*, ok 0,3 km, Walim – podziemne miasto

Walim położony jest w północno-zachodniej części Gór Sowich. Rejon ten był świadkiem tajemniczego projektu Hitlera, którego ślady do dziś kuszą miłośników historii.

Od 1943 r. w rejonie Gór Sowich Niemcy z rozkazu Hitlera prowadzili zakrojone na szeroką skalę i z ogromnym rozmachem prace budowlane pod wspólnym kryptonimem "Riese" (olbrzym). Nie został jednak w pełni zrealizowany, a jego pozostałością jest szereg podziemnych kompleksów i budowli naziemnych do dziś owianych mgłą tajemnicy co do ich przeznaczenia.

Informacja: Sztolnie Walim, ul. 3 Maja 26, 58-320 Walim, tel. 74 8457300, tel.607 171 920, www.sztolnie.pl

Trasa: DBA_25E*, ok. 1 km, Włodarz – podziemne miasto

W masywie Włodarza w Górach Sowich znajdują się niemieckie sztolnie podziemnego kompleksu "Riese" z okresu II wojny światowej. Są to najbardziej tajemnicze obiekty z tamtego okresu. Do zasadniczej części podziemnego kompleksu prowadzą trzy wejścia od strony północno-wschodniej i jedno od strony północnej. Teren budowy o powierzchni ok. 35 km2 był obszarem zamkniętym (Sperrgebiet). Praca trwała dwadzieścia cztery godziny na dobę. Do prac przy budowie kompleksu „Riese” wykorzystywano więźniów obozów z Gross Rossen.

Informacja: Centrum Muzealno-Turystyczne „Olbrzym”, 58-321 Jugowice, ul. Górna 71, tel. 791 167 887, www.wlodarz.pl

Trasa; DBA_25F*, ok. 10 km, Zamek Grodno – zapora**

Zamek Grodno wybudowano na szczycie góry Choina (450 m n.p.m.) w Górach Wałbrzyskich. Najstarsze dzieje zamku nie są znane. Historia przypisuje jego budowę księciu Bolesławowi Wysokiemu w 1198 r., a rozbudowę pod koniec XIII w. księciu Bolkowi I. Po włączeniu księstwa świdnicko-jaworskiego do Czech zamek był własnością królów czeskich, a następnie przeszedł w ręce prywatne. Od roku 1545 był systematycznie rozbudowywany, jednak w czasie wojny trzydziestoletniej został zdobyty i zniszczony przez Szwedów. Następni właściciele nie dbali o stan zamku, dlatego stopniowo zaczął popadać w ruinę. Ostatecznie opuszczono go w 1774 r. Od tego czasu zamek ulegał coraz większemu zniszczeniu. W 1869 r., od uderzenia pioruna spłonęła wieża. Po wojnie na zamku kilkakrotnie przeprowadzano prace konserwatorskie. Zamek Grodno stanowi połączenie stylu gotyckiego, który obserwujemy w górnej części budowli oraz stylu

renesansowego, widocznego w dobudowanej części dolnej. Atrakcję dla zwiedzających stanowi wybudowany w 1716 r. zegar słoneczny.

Trasa: Zagórze Śląskie ul. Nowa Wieś (parking lub pod zamkiem) – zamek Grodno (szlakiem turystycznym, dla w-skersów dostępny tylko dziedziniec) **–** Zagórze Śl. **–** ul. Główna **–** ul. Wodna (jezioro na Bystrzycy, hotel Maria Antonina, pływające statki i wiszący most, zapora) – powrót do Zagórza tą samą trasą.

Start: Trasę rozpoczynamy z parkingu przy ul. Nowa Wieś w Zagórzu Śląskim, nieopodal dawnego dworca kolejowego. Podejście do zamku jest dosyć strome i wymaga pewnego wysiłku, a droga wiedzie przez las. Niepełnosprawnym i wózkowiczom polecamy dotarcie do zamku samochodem po wcześniejszym uzgodnieniu z obsługą zamku. Dla nich udostępniony do zwiedzania jest tylko dziedziniec, ze względu na liczne stopnie i wielopoziomowość obiektu. Zwiedzając Zamek Grodno koniecznie trzeba zajrzeć do lochu głodowego, w którym do ściany przykuty jest łańcuchami szkielet kobiety, o którym opowiadane są rozmaite legendy. Po zwiedzeniu komnat, wejściu na wieżę, z której rozpościera się niepowtarzalny pejzaż z zalewem i rzeką Bystrzycą meandrującą między wzgórzami porośniętymi lasem bukowym, warto zajrzeć do muzeum zamkowego. Z zamku Grodno wracamy do Zagórza Śl. i skręcamy w lewo. Trzymając się tej strony obchodzimy zamek ul. Główną ok. 0,6 km i skręcamy w lewo lekko pod górę w ul. Wodną. Teraz dobrze utrzymaną droga asfaltową ruszamy wzdłuż jeziora na Bystrzycy. Trasa ok. 3 km prowadzi wśród lasów i wzgórz nad samym jeziorem. Przepiękne widoki na jezioro, ośrodek „Wodnik", wiszący most i jachty turystyczne. Przejście przez zaporę jest dostępne. Sugerujemy jednak wrócić do Zagórza tą samą trasą, gdyż jest w zdecydowanie lepszym stanie i dostępna dla wózkowiczów. Zapora regulująca wodę w zbiorniku i w rzece Bystrzycy została oddana do użytku w 1917 r., ma 44 m wysokości i 220 m długości.

Zapora regulująca wodę w zbiorniku i w rzece Bystrzycy została oddana do użytku w 1917 r., ma 44 m wysokości i 220 m długości.

Informacja: Zamek Grodno, tel. 74 845 33 60, www.grodnozamek.pl

XXVI. POWIAT WOŁOWSKI

Powiat leży w północnej części województwa dolnośląskiego przy szlaku kolejowym Wrocław – Szczecin i Kraków – Berlin, liczy 675 km2 powierzchni i około 48 tys. ludności. Powiat wołowski od północy graniczy z powiatem górowskim, od wschodu z trzebnickim, od południa ze średzkim, a od zachodu z legnickim i lubińskim. Powiat tworzą gminy o zróżnicowanym charakterze: miejsko-wiejska Wołów, miejska – Brzeg Dolny oraz wiejska – Wińsko. Rzeźbę terenu określa Nizina Śląska oraz Wzgórza Wińskie i Trzebnickie oraz Wysoczyzna Rościsławicka. Klimat jest łagodny i ciepły. Warunki fizjograficzne zdeterminowały charakter gospodarczy powiatu. Obok nieźle rozwiniętych wielu gałęzi przemysłu, z dominującymi zakładami chemicznymi „Rokita" w Brzegu Dolnym,

zakładami drzewnymi i przetwórstwem rolno-spożywczym, dużą rolę odgrywa towarowe rolnictwo. Powiat coraz większą uwagę przywiązuje do rekreacji i turystyki. Południową i zachodnią granicę powiatu stanowi Odra, wzdłuż której biegną malownicze szlaki rowerowe i piesze. Walory krajobrazu i przyrody zadecydowały o tym, że w gminach Wołów i Wińsko utworzono Park Krajobrazowy Doliny Jezierzycy. Teren powiatu obfituje w liczne lasy z ciągiem wydm, siecią rzek i starorzeczy oraz kompleksami stawów. Lasy stanowią trzecią część powierzchni. Bogate jest dziedzictwo kulturowe powiatu. Na szczególną uwagę zasługuje pocysterski zespół pałacowo-klasztorny w Lubiążu – perła Szlaku Cysterskiego. Dzięki walorom przyrodniczym, a także bogactwu kulturowemu, powiat wołowski jest znakomitym miejscem rekreacji i turystyki. Płaski teren daje możliwość do wytyczania licznych tras dostępnych dla osób niepełnosprawnych.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 56-100 Wołów, pl. Piastowski 2, tel. 71 389 25 50, 71 389 25 42
– PCPR: 56-100 Wołów, ul. Inwalidów Wojennych 24, tel. 71 389 53 00
Informacja turystyczna:
– Wydział Rozwoju, Współpracy Europejskiej i Promocji w Starostwie Powiatowym, ul. Inwalidów Wojennych 24, tel. 71 389 25 50 w. 129
– Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wołowie, tel. 71 389 27 34, oraz w Brzegu Dolnym, tel. 71 319 61 99
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Zespół Szkół Specjalnych Wołów, ul. Inwalidów Wojennych 10, tel. 71 389 26 08
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Brzeg Dolny, ul. 1 Maja 21, tel. 71 319 51 79

Trasa: DWL_26A*, ok 3 km, Wołów

Miasto położone nad rzeką Juszką. Wołów jest jednym z najstarszych śląskich miast. W źródłach historycznych wzmiankowany w 1157 r., wtedy to Władysław II Wygnaniec zbudował tutaj drewniany zamek, w pobliżu którego powstała osada. Prawa miejskie otrzymał ok. 1285 r. W XVII w. był stolicą samodzielnego księstwa wołowskiego. W Wołowie mieszkał jedyny polski kosmonauta generał Mirosław Hermaszewski.

Warto zobaczyć:
– Zamek książęcy z XIV w., przebudowany w XVI w. na renesansowy (dalsza przebudowa w XIX i XX w., obecnie siedziba urzędu)
– Fragmenty murów miejskich z XIV/XV w.
– Barokowy kościół parafi alny pw. św. K. Boromeusza
– Gotycki kościół św. Wawrzyńca z barokowym wnętrzem
– Ratusz, początkowo gotycki, przebudowany na renesansowy i barokowy
– Podcieniowy Dom Wagi w Rynku
– Figura Maryjna na pl. Zamkowym

Wydarzenia:
– Dni Wołowa
– SlotArt Festiwal – Lubiąż
– Piknik archeologiczny (Dymarki Dolnośląskie) we wsi Tarchalice

Trasa: Ulica Kolejowa (dworzec PKP, parking) –al. Obrońców Lwowa – ul. Marszałka J. Piłsudskiego (mury obronne, planty, wołowskie byki") – ul. Zwycięstwa – rynek (ratusz z XV w., Sala Rycerska, Sala Ślubów, Dom Wagi) – ul. Stara (kościół św. Karola Boromeusza) – rynek (barokowe i klasycystyczne kamienice) – ul. Radna – pl. Piastowski (pałac Piastowski) – ul. Browarna (mury obronne, kościół św. Wawrzyńca) – ul. Księdza F. Bossaka – rondo – ul. Panieńska – ul. Wojska Polskiego dworzec PKP.

Start: Naszą trasę możemy rozpocząć przy dworcu PKP (łatwy dojazd i parking). Z ul. Kolejowej kierujemy się w prawo w al. Obrońców Lwowa i pomiędzy zabudową willową dochodzimy po ok. 0,4 km do ul. Marszałka J. Piłsudskiego. Tu w prawo i po 150 m dochodzimy do murów obronnych, plantów i stylizowanych „wołowskich byków". Ulicą Zwycięstwa idziemy do Rynku i skręcamy w lewo w ul. Starą, która doprowadzi nas do XVIII wiecznego kościoła św. Karola Boromeusza. Wewnątrz barokowy ołtarz i ambona. Obiekt dostępny dla wózkowiczów. Przed kościołem zielony skwer, idealny punkt na krótki odpoczynek w cieniu drzew. Wracamy na Rynek, którego kształt formują zabytkowe kamieniczki barokowe (np. Rynek 26) i klasycystyczne z końca XVIII wieku (ul. Mikołaja Reja 17). Centralne miejsce zajmuje gotycki ratusz z XV w. Warto zwiedzić w nim Salę Rycerską i Salę Ślubów, Dom Wagi z podcieniami, w którym kiedyś wisiała duża, kuta w żelazie waga. Na uwagę zasługują sklepienia piwniczne oraz gotycka wieża. Oryginalne, dwubiegowe schody zewnętrzne ratusza inkrustowane są rzeźbą św. Jana Nepomucena. Przed ratuszem można spędzić czas w Restauracji Ratuszowej, jak również na ławeczkach wokół budynku czy grając w plenerowe szachy. Opuszczamy Rynek ul. Radną i przechodzimy na pl. Piastowski (ok. 150 m), przy którym mieści się Pałac Piastowski, wymieniany w źródłach historycznych już w XII w. Obecnie jest to siedziba władz powiatowych, a jego wnętrza są udostępnione dla zwiedzających (w znacznym stopniu nieprzystosowane dla wózkowiczów). Ulicą Browarną, mijając po lewej stronie kolejne fragmenty
murów obronnych, przemieszczamy się do kościoła św. Wawrzyńca. Skręcamy w ul. Księdza F. Bossaka, a następnie od ronda ul. Panieńską i Wojska Polskiego wracamy do parkingu przy dworcu PKP.
Informacje przydatne:
– Miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych w Rynku przed restauracją „Ratuszowa", na pl. Piastowskim przy Starostwie Powiatowym
– Publiczne WC przy ul. Piłsudskiego, tuż za skrzyżowaniem w kierunku Rawicza, lecz zejście po czterech stopniach
– Przychodnia lekarska, ul. Marsz. Piłsudskiego 34, tel. 71 389 26 62
Informacja: Urząd Miasta i Gminy Wołów, Rynek– Ratusz 56-100 Wołów, tel. 71 319 13 05, 71 319 13 07, www.wolow.pl

Trasa: DWL_26B* ok. 3 km, Brzeg Dolny

Brzeg Dolny położony jest na prawym brzegu Odry ok 26 km od Wrocławia. Pierwsze osadnictwo pochodzi z VI–VIII w. W XV–XVI w. znany był z przeprawy na Odrze. Obecnie jest to ośrodek przemysłu chemicznego. Atrakcją miasta jest nowoczesna pływalnia i kompleks sportowy.

Warto zobaczyć:

– Klasycystyczny pałac wg projektu K.G. Langhansa, budowniczego Bramy Brandenburskiej, otoczony parkiem

– Barokowe kamienice z XVII w. w Rynku

Trasa: Spacer po Brzegu Dolnym rozpoczynamy z parkingu w rynku (kościół pw. Matki Bożej Szkaplerznej). Ulicą Ks. Kanonika Jana Puka i ul. Jana Kochanowskiego podążamy do Stawu Łabędziego, który stanowi element kompozycji z kompleksem - parku miejskiego. Z parku ul. Parkową przechodzimy do odrestaurowanego dolnobrzeskiego pałacu z oficyną – niegdyś własności rodu von Hoym, a obecnie siedziby władz samorządowych miasta.

Start: Spacer po Brzegu Dolnym położonym na północnym brzegu Odry 20 km od Wrocławia rozpoczynamy z parkingu w Rynku. Mieści się przy nim kościół pw. Matki Bożej Szkaplerznej. Ulica Księdza kanonika Jana Puka, która przechodzi w ul. Jana Kochanowskiego mijamy po prawej park otaczający pałac i wchodzimy w wąską uliczkę leśną, tuż obok dużego zabytkowego jasnego domu. Dochodzimy do Stawu Łabędziego, który stanowi element kompozycji z kompleksem pałacowym i stąd możemy rozpocząć wędrówkę alejkami rozległego Parku Miejskiego. Warto zajrzeć jeszcze na stadion miejski przy kompleksie sportowo-hotelowym Rokita przy ul. Kolejowej. Wracamy nad Staw Łabędzi i ul. Parkową przechodzimy do pięknie odrestaurowanego dolnobrzeskiego pałacu z oficyną – niegdyś własności rodu von Hoym, a obecnie siedziby władz samorządowych miasta. Stąd ul. J. Kochanowskiego możemy wrócić na parking w Rynku. Na południe od Rynku na rzece Odrze otworzono nowy Most Wolności – 4 czerwca.

Informacja: Gminne Biuro Promocji i Informacji, ul. 1 Maja 21, 56-120 Brzeg Dolny,tel. 71 319 65 34, www.brzegdolny.pl

Trasa: DWL_26C*, ok. 0,5 km, Lubiąż – u cystersów

Wieś położona w powiecie wołowskim, na prawym brzegu Odry. Była to dawna osada targowa. Od XIII w. do roku 1844 Lubiąż posiadał prawa miejskie. W zakolu Odry znajduje się pocysterski, barokowy zespół klasztorny, z kościołem klasztornym, kościołem św. Jakuba, klasztorem, pałacem opatów i zabudowaniami klasztornymi. Jest to jeden z największych zespołów klasztornych w Europie. We wnętrzu znajdują się dzieła wybitnych artystów śląskiego baroku: malarzy – Michała Willmanna, Felixa Antona Scheffl era, Christiana Bentuma i rzeźbiarzy – Franza Josepha Mangoldta i Matthiasa Steinla. W czasach ostatniej wojny mieściła się tu tajna, podziemna fabryka zbrojeniowa.

Warto zobaczyć:
– Zespół klasztory a w nim Salę Książęcą, refektarz, kościół klasztorny i liczne zabudowania gospodarcze
– Wystawy tematyczne – wnętrze niedostępne dla „wózkowiczów”.

Obiekt jest dwa i pół razy większy od krakowskiego Wawelu i mieści w sobie ok. 300 pomieszczeń. Monumentalność i architektura klasztoru nadają odpowiedni klimat festiwalu. Co roku ok. 6 tysięcy młodych ludzi z różnych stron świata: głównie z Polski, Holandii, USA, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Danii, Czech oraz Ukrainy uczestniczy w tym wydarzeniu. Wielokulturowość uczestników decyduje o tym, że festiwal ma rangę międzynarodową.

Wydarzenia:
– Korso Pałacowe
– Slot Art Festiwal
– Electrocity
– Rekonstrukcje bitew

Informacja: pl. Klasztorny 3, 56-100 Lubiąż, Fundacja Lubiąż, pl. Maxa Borna 9, 50-204 Wrocław, tel. 71 322 21 29, www.fundacjalubiaz.org.pl, Organizator Slot Art Festiwal:Stowarzyszenie lokalnych Ośrodków Twórczych, tel. 600 097 092, www.slotart.pl www.karczmacysterska.pl

Trasa: DWL_26D*, ok. 0,4 km, Slot Art Festiwal

Slot Art Festiwal odbywa się na terenie jednego z największych w Europie kompleksów pałacowo-klasztornych w Lubiążu koło Wrocławia. Jest to największy, pięciodniowy festiwal kultury alternatywnej w Polsce, którego program obejmuje wiele koncertów rozgrywających się na 8 scenach, 120 warsztatów z różnych dziedzin sztuki, wykłady, wystawy, projekcje filmowe, przedstawienia teatralne oraz happeningi. Obiekt mieści w sobie ok. 300 pomieszczeń. Monumentalność i architektura klasztoru nadają odpowiedni klimat na potrzeby festiwalu.

Informacje: Organizator Slot Art Festiwal: Stowarzyszenie lokalnych Ośrodków Twórczych, tel. 600 097 092, www.slotart.pl

XXVII. POWIAT WROCŁAWSKI

Powiat od południowego wschodu przylegają do Wrocławia i dzięki temu ma jedne z największych możliwości rozwojowych w Polsce. Ma 1116 km2 powierzchni. To położenie przy aglomeracji wrocławskiej sprzyja wszechstronnej aktywizacji powiatu i wykorzystaniu jego niezaprzeczalnych walorów przyrodniczo-turystycznych. Powiat wrocławski graniczy od północy z powiatem trzebnickim, od wschodu z oleśnickim, oławskim i strzelińskim, od południa z dzierżoniowskim i od zachodu ze świdnickim i średzkim. Tereny te są nizinne, a otaczają je wzniesienia Masywu Ślęży. Klimat ciepły, łagodny, z długim okresem wegetacyjnym roślin. Rozwija się więc gospodarka rolna, w tym intensywne ogrodnictwo zaspo kajające chłonny rynek Wrocławia. Lecz dziewięć gmin przylegających do aglomeracji wrocławskiej ma dość zróżnicowany charakter. Z jednej strony znany powszechnie Węzeł Bielański i silne ośrodki przemysłowe w sąsiednich gminach – Kąty Wrocławskie, Długołęka i Święta Katarzyna, z drugiej zaś osławiona góra Ślęża, dolina rzeki Bystrzycy ze zbiornikiem w Mietkowie oraz liczne zamki i pałace, historyczne dziedzictwo mieszkańców tych ziem. To naturalne zaplecze Wrocławia. Gdyby nie tablice drogowe z nazwami miejscowości, trudno byłoby nieraz poznać, gdzie przechodzi granica między stolicą regionu a powiatem. Wokół aglomeracji, a więc po powiecie wrocławskim, można zarekomendować liczne trasy turystyczne.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: Wrocław, ul. Kościuszki 131, tel. 71 722 17 01
– PCPR: Wrocław, ul. Kościuszki 131, tel. 71 72 21 860
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Kąty Wrocławskie, ul. Drzymały 13, tel. 71 316 69 51
– Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy Sobótka, ul. Słoneczna nr 31, tel. 71 316 29 13
– Zespół Szkolno-Opiekuńczy Sobótka, ul. Zamkowa 13, tel. 71 316 29 16
– Zespół Szkół Specjalnych przy Zakładzie Leczniczo-Opiekuńczym Wierzbice, poczta Kobierzyce, ul. Lipowa 44, tel. 71 390 87 78
– Niepubliczny Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy przy Zakładzie Leczniczym dla Dzieci prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Jaszkotle 21
poczta Kąty Wrocławskie, tel. 71 390 69 74
Informacja: Wrocław, Rynek 14, tel. 71 344 31 11 www.powiatwroclawski.pl

Trasa: DWR_27A*, ok. 4 km, Krobielowice

Wieś położona w powiecie wrocławskim. Znana z pałacu powstałego w XVI w. Pałac Krobielowice przebudowano w stylu barokowym w XVII w., a od 1814 r. stał się własnością wybitnego pruskiego wodza Gebharda Blüchera jako nagroda od cesarza pruskiego za pokonanie wojsk Napoleona. Obecnie znajduje się tu hotel turystyczny, restauracja i pole golfowe. W pobliżu wsi odrestaurowane Mauzoleum Blüchera.

Informacje przydatne:
– Wejście ze stopniami, po lewej stronie na dole przycisk dzwonka przywołujący pomoc,
– Obecnie w pałacu mieści się hotel, niestety, tylko na parterze częściowo dostępny dla osób niepełnosprawnych oraz restauracja, – Przy pałacu duży parking.

Warto zobaczyć:
– Resztki miejskich murów obronnych z XIV w. i relikty zamku oraz piękny ratusz z 1879 r. z przylegającą wieżą ratuszową z 1613 r.
Informacje przydatne:
– Urząd Miasta i Gminy: 55-080 Kąty Wrocławskie, Rynek, Ratusz 1, tel. 71 316 60 11
– Przystanek autobusowy i stacja PKP tuż przy zbiegu ulic 1 Maja i Spółdzielczej a drugi przystanek PKS przy ul. Wrocławskiej, za ul. Sobótki
– Wydzielone miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych z lewej i prawej strony ratusza w Rynku oraz na pl. Zwycięstwa
– Przychodnia Lecznictwa Ambulatoryjnego, ul. Staszica 9, tel. 71 316 60 21
– Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, 55-080 Kąty Wrocławskie, Rynek-Ratusz 1,tel. 71 316 60 11
Trasa: Kąty Wrocławskie (dworzec PKP) – ul.1 Maja – rynek (kościół pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła, ratusz) – ul. Wrocławska – most na Bystrzycy– pod autostradą A4 (Wrocław – Zgorzelec) – Krobielowice (po drodze pomnik-mauzoleum pruskiego feldmarszałka Gebharda Leberechta von Blüchera, zwycięzcy pod Waterloo w 1813 r. nad armią napoleońską) – pałac w Krobielowicach (hotel, 80 ha lasów, łąki, stawy, pole golfowe).

Start: Z Wrocławia dojechać do Kątów Wrocławskich i Krobielowic można samochodem lub autobusem, a do Kątów także pociągiem linii 274 do Jeleniej Góry. Trasę możemy rozpocząć z dworca PKP w Kątach Wrocławskich. Kierujemy się trasą 346 (ul. 1 Maja) do centrum Kątów ok. 1,3 km. Warto zajrzeć na Rynek i do kościoła pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła. Dalej ul. Wrocławską przez most na Bystrzycy i w lewo pod autostradą A4 (Wrocław – Zgorzelec) do Krobielowic. Po ok. 800 m po lewej stronie wśród drzew znajduje się pomnik-mauzoleum pruskiego feldmarszałka Gebharda Leberechta von Blüchera, zwycięzcy pod Waterloo w 1813 r. nad armią napoleońską. Docierając do pierwszych zabudowań wsi skręcamy w prawo obok charakterystycznej, wysokiej, w połowie drewnianej bramy wjazdowej do pałacu w Krobielowicach. Hotel – pałac otoczony jest przez ok. 80 ha lasów, łąk i stawów, idealne miejsce na spacery i wypoczynek. Wizytę w pałacu i na polu golfowym warto uzgodnić telefonicznie lub mailowo. Spacer rozpoczynamy sprzed pałacu i zmierzamy w prawo ku pierwszemu stawowi i za nim ku najbliższemu polu golfowemu. Podążając w lewo obejdziemy wokoło wszystkie pola golfowe, a w prawo stawy rybne, w tym komercyjne. Są to ciche, urocze miejsca, w większości dostępne także dla wózkowiczów. Wszystkie ścieżki prowadzą wśród drzew, zagajników, łąk i grobli nad stawami. Są utwardzone, dość szerokie i wszystkie w pierścieniu doprowadzą do pałacu. W zabytkowym wnętrzu można usiąść przy kominku i przy kawie.

Informacja: Pałac Krobielowice, 55-080 Kąty Wrocławskie, Krobielowice 21, tel. 71 316 66 48, www.palackrobielowice.com

Trasa: DWR_27B, ok. 6 km, Sobótka - pod Wieżycę**

Sobótka położona jest nad Czarną Wodą u podnóża góry Ślęży. Po raz pierwszy wzmiankowana w 1148 w bulli Eugeniusza III jako osada targowa (Sabath). Przywilej odbywania targów nadał osadzie książę Bolesław I Wysoki w 1193 roku. Od 1128 do 1134 kanonicy regularni na krótko utworzyli na szczycie Ślęży klasztor. W 1221 Henryk Brodaty nadał jej prawa miejskie na prawie średzkim. W 1353 jako wiano księżniczki śląskiej przeszła w ręce królów czeskich. W 1399 król czeski Wacław IV ponownie lokował miasto na prawie magdeburskim. Podobnie jak większość Śląska splądrowana przez husytów w 1428. Wykupiona przez zakon augustianów w 1494. Przeżywała rozkwit w czasie habsburskich rządów w Czechach od 1526 roku. Poważnie zniszczona i wyludniona w czasie wojny trzydziestoletniej (1618-1648) – z 1000 mieszkańców pozostało 200. Dawna zabudowa gotycka i renesansowa spłonęła w wielkim pożarze 1730. Od 1745 wraz z większością Śląska w granicach Prus. Od 1808 własny samorząd. Do 1810 roku (sekularyzacja dóbr kościelnych w Prusach) pozostawała własnością klasztorną. Od 1885 połączona linią kolejową Wrocław – Świdnica, a zlikwidowaną w ruchu pasażerskim latem 2000. Zdobyta przez Armię Radziecką 7 maja 1945. W trakcie walk Sobótka została zniszczona w 50%, odbudowana po wojnie.

Informacje przydatne:

– Urząd Miasta i Gminy, Rynek 1, tel. 71 316 20 43, możliwość wjazdu od ul. T. Kościuszki
– WC niedostępne dla osób niepełnosprawnych, ul. Warszawska

Warto zobaczyć:

– średniowieczny układ urbanistyczny
– kościół paraf. pw. św. Jakuba Apostoła w stylu barokowym z fragmentami gotyckimi wybudowany w 1739 roku. Przy głównym wejściu po prawej stronie znajduje się lew romański. Na południowej i północnej ścianie kościoła płyty nagrobne z XIX w.
– kościół – sanktuarium św. Anny Samotrzeciej z XIV w. Diecezjalne Sanktuarium Matki Boskiej Nowej Ewangelizacji (od 2005 r.)
– figurę św. Anny Samotrzeciej rzeźbioną w drzewie lipowym w stylu romańskim z elementami gotyckimi
– dwie rzeźby średniowieczne „lew romański" oraz „grzyb" obok sanktuarium (fragment postaci ludzkiej)
– ratusz z XIX w. Urząd Miasta i Gminy (budynek po dawnym hotelu)
– plebanię, ul. św. Jakuba 10, z XVII w.
– Muzeum Ślężańskie z lapidarium, ul. św. Jakuba 18, z 1568 r.
– zespół rezydencjonalny oo. Augustianów, z drugiej połowy XIX w. – Sobótka-Górka
– Dom Turysty im. R. Zamorskiego, z 1908 r. na Ślęży
– Rezerwat archeologiczny w Będkowicach

Wydarzenia:

– Dni Sobótki , – Ogólnopolski Sezon kolarski, – Półmaraton Ślężański
– Jarmark Wielkanocny, – Targi Sobótkowe, – Festiwal Rzemiosł

Trasa: Plac Wolności (parking i przestanek autobusowy, kościół św. Anny Samotrzeciej, prasłowiańska rzeźba kultowa „Grzyb") – ul. Świdnicka – rynek (ratusz, makieta masywu

Ślęzy, pomnik 1000-lecia państwa polskiego, kościół św. Jakuba) – ul. św. Jakuba (Muzeum Ślężańskie) – ul. Świdnicka – al. św. Anny (miejski stadion) – ul. Armii Krajowej (rzeźba kultowa „Mnich” – Schronisko „Pod Wieżycą”. Powrót do Sobótki tą samą trasą na plac Wolności.

Start: Zwiedzanie Sobótki rozpoczynamy z pl. Wolności (parking i przystanek autobusowy). Przed nami pierwszy z zabytków – kamienny, późnogotycki kościół św. Anny Samotrzeciej. Warto poświęcić chwilę, by zajrzeć do środka i obejrzeć jego barokowe wnętrze. Tuż przy kościele prasłowiańska rzeźba kultowa „Grzyb”. W okolicy Ślęży znajdziemy wiele tego typu, unikatowych, rzeźb. Na skrzyżowaniu za kościołem skręcamy w lewo i ul. Świdnicką wzdłuż terenu zielonego dochodzimy do Rynku (ok. 300 m). Tutaj wspaniały ratusz w stylu klasycystycznym, przed nim przestronny plac otoczony licznymi klombami, krzewami i drzewami. Zbudowany jest na kilku poziomach, na które wiodą szerokie schody, co może stanowić pewną barierę dla wózkowiczów. Na placu makieta masywu Ślęży. Wokół placu kamieniczki ze sklepami i punktami usługowymi. Na Rynku pomnik 1000-lecia Państwa Polskiego, a za nim kościół św. Jakuba zbudowany w 1400 r., odnowiony w stylu romańskim i barokowym. Warto znaleźć czas na zwiedzenie Muzeum Ślężańskiego mieszczącego się przy ul. św. Jakuba kilkadziesiąt metrów za kościołem po prawej stronie. Teraz cofamy się do ul. Świdnickiej do skrzyżowania przy kościele św. Anny Samotrzeciej i skręcamy w lewo w al. św. Anny. Jest to malownicza droga przystosowana po obu stronach jezdni do ruchu turystycznego zarówno pieszych, jak i wózkowiczów. Po prawej stronie mijamy zielony skwer z pomnikiem, za którym znajduje się cmentarz, a kawałek dalej miejski stadion sportowy. Zza drzew wyłania się powoli Masyw Ślęży. Aleja prowadzi nas do skrzyżowania i skręcamy w prawo w ul. Armii Krajowej. Droga wiedzie tu nieco pod górę ok. 1,1 km. Po prawej stronie mijamy parkingi, a za nimi po lewej stronie obiekty lecznicze i wypoczynkowe, a także kolejną rzeźbę kultową o nazwie „Mnich”. Asfaltową drogą docieramy do Domu Turysty „Pod Wieżycą”. W obiekcie znajduje się restauracja, bufet, stoliki na zewnątrz. W cieniu drzew liczne ławki, tablice informacyjne oraz przestrzenny model góry Ślęży z oznaczonymi szlakami. W tym miejscu kończy się szlak dostosowany do możliwości wózkowiczów. Mogą oni jeszcze z pomocą osób towarzyszących wybrać się na początkowo płaski etapy szlaku czarnego (szlak niedźwiedzia – archeologiczny), biegnący już leśnymi ścieżkami. Po zakończeniu spaceru tą samą trasą wracamy do parkingu przy pl. Wolności w Sobótce.

Informacje: Urząd Miasta i Gminy w Sobótce, Rynek 1, 55-050 Sobótka tel. 71 316 20 43 do 45, www.sobotka.pl

Trasa: DWR_27C*, ok. 5 km, Zalew Mietkowski – marina

JEZIORO MIETKOWSKIE - położone jest około 30 km na południowy zachód od Wrocławia, na terenie Parku Krajobrazowego Doliny Bystrzycy. Okoliczne wsie to np. Mietków, Borzygniew, Domaniów. Znajdują się tu plaże rekreacyjne, stanice PZW i przystanie wodne. Zbiornik retencyjny na rzece Bystrzycy powstał w latach 80. XX w. Jest na nim zapora o dł. 3,2 km i wysokości 17 m. Jezioro (zalew) stanowi największy tego typu zbiornik na Dolnym Śląsku. Obecnie to istna Mekka dla wędkarzy, windsurfingowców i żeglarzy. W sezonie wiosenno – letnim mają tu miejsce liczne wydarzenia kulturalne, muzyczne i sportowo rekreacyjne.

Trasa: Marina w Borzygniewie ul. Letnisko (wypożyczalnia sprzętu wodnego, szkoła windsurfingu, parking i WC) – ul. Sportowa – ul. Letniskowa – ul. Wałbrzyska – ul. Główna – ul. Szkolna (późnogotycki **kościół pw. św. Barbary** z XV w., ruiny późnorenesansowego pałacu) – ul. Wąska – ul. Wałbrzyska – wał zapory – korona zapory – do mariny powrót ul. Wałbrzyska – ul. Sportowa.

Start: Trasę proponujemy rozpocząć z nowej mariny w Borzygniewie przy ul. Letniskowej. Znajduje się tu wypożyczalnia sprzętu wodnego, szkoła windsurfingu, parking i WC dla wózkowiczów. Dla spragnionych słońca i plażowania w pogodne dni od maja do sierpnia polecamy wypoczynek w tutejszej marinie. Proponujemy także krótką wycieczkę nad zaporę. Ulicą Sportową lub Letniskową lekko pod górę docieramy do ul. Wałbrzyskiej, przechodzimy na druga stronę i skręcamy w prawo w ul. Główną (ok. 0,4 km). Teraz pomiędzy domkami osiedla mieszkaniowego po ok. 0,7 km dochodzimy do ul. Szkolnej. Tu późnogotycki kościół pw. św. Barbary, wybudowany w XV w. Wewnątrz zachował się barokowy wystrój (ołtarz i ambona). Bardzo ciekawe jest gotyckie sakramentarium i dwie rzeźby świętych. Godne uwagi i obejrzenia są także płyty nagrobne z XVIII w. Obok ruiny późnorenesansowego pałacu zbudowanego na pocz. XVII w. (własność prywatna). Budowla powstała na planie prostokąta, kryta była dachami dwuspadowymi. Był to budynek czworoboczny, dwutraktowy, z dekoracją sgraffitową i wysokimi podwójnymi szczytami. Zachowało się sklepienie kolebkowe w sieni wejściowej oraz portal ze starą tarczą. Późnorenesansowy charakter pałacu zatarły przebudowy w XVIII i XIX w. Pałac został zniszczony w 1945 r. Spod kościoła cofamy się ok. 100 m do ul. Wąskiej i nią dochodzimy do ul. Wałbrzyskiej, przechodzimy na drugą stronę i po 50 m skręcamy w lewo na wał zapory. Warto podejść ok. 400 m koroną zapory. Roztaczają się stąd imponujące widoki. Z jednej strony zapora, ośrodki wypoczynkowe, kościół i ruiny pałacu a z drugiej futurystyczne usypiska piasków, żwirów z zakładów surowców w Borzygniewie. Do przystani proponujemy wrócić ul. Wałbrzyską i Sportową (ok. 1,6 km).

Informacje: Ośrodek Sportów Wodnych i Rekreacji Powiatu Wrocławskiego w Borzygniewie, Borzygniew, ul. Sportowa 4, 55-081 Mietków, tel. 512 432 430, www.bosw.pl

Trasa: DWR_27D*, ok. 8 km, Na przełęcz Tąpadła

Tą piękną trasę turystyczną z widokiem na „Śląski Olimp" – Ślężę (718 m n.p.m.) proponujemy rozpocząć od zapory Sulistrowickiego Potoku w miejscowości Sulistrowice. Znajduje się tu parking z miejscami noclegowymi, biwakiem, restauracją, kąpieliskiem i plażą nad zalewem. Znad zapory ul. B. Chrobrego podążamy w stronę Ślęży, a tuż za zakrętem w prawo docieramy do pierwszych zabudowań miejscowości Sulistrowiczki (ok. 0,4 km). To gęsto zaludniona wieś z przewagą domków letniskowych i jednorodzinnych. Kierujemy się w górę drogą asfaltową na Przełęcz Tąpadły (ok. 3 km). Na końcu wsi po prawej stronie drewniany kościółek w stylu podhalańskim pw. Matki Boskiej Dobrej Rady. Dalej po lewej stronie drogi źródło „Maria" i Park Wenecja. Park krajobrazowy Wenecja stanowił część zakładu leczniczego założonego tu przez dr Eryka Bohna na początku XX w. w dolinie Sulistrowickiego Potoku. Ze względu na zastosowanie licznych dzieł wodnych – stawów i kaskad, park nazwano Wenecją. Zajmuje obszar około 8 ha. Prowadzą do niego od strony szosy dwie stylowe kamienno-drewniane bramy (Górna i Dolna), w które wmontowano uszkodzone fragmenty zabytkowej XVI w. kamieniarki. Są to piaskowcowe płaskorzeźbione personifikacje cnót (Wiary i Miłosierdzia) oraz ornamenty akantowe. Do dnia dzisiejszego zachowała się zasadnicza kompozycja parku i część urządzeń wodnych (dwa stawy o obmurowanych granitem brzegach i zespół kaskad). Dalej kierujemy się pod górę asfaltowym traktem ku Przełęczy Tąpadła. To długi, liczący około 1,8 km, odcinek trasy zakończony odpoczynkiem na dużej polanie, z drewnianymi stołami i ławami, miejscem na ognisko i bufetem. Liczne tablice informacyjne pokazują trasy wokół Ślęży oraz szlak na sam szczyt, niedostępny dla wózkowiczów. Turystom niepełnosprawnym, o ograniczonych możliwościach, polecamy czarny szlak turystyczny wokół góry. My polecamy powrót do Sulistrowic tą samą drogą ok. 3,5 km.

Informacja: Urząd Miasta i Gminy w Sobótce, Rynek 1, 55-050 Sobótka, tel. 71 316 20 43 do 45, www.sobotka.pl

XXVIII. POWIAT ZĄBKOWICKI

Powiat ząbkowicki ma pow. 802 km2 i liczy ponad 69 tys. mieszkańców. Leży między Górami Bardzkimi, Sowimi i Złotymi a Wzgórzami Niemczańsko-Strzelińskimi, z płynącą w części południowej Nysą Kłodzką oraz przełęczami Bardzką i Srebrną prowadzącymi do Kotliny Kłodzkiej. Przez powiat z północy na południe wiedzie międzynarodowy droga nr E67 Wrocław – Kudowa Słone do Pragi. W ramach województwa dolnośląskiego powiat graniczy na północy z powiatami dzierżoniowskim i strzelińskim, na południowym zachodziez kłodzkim, a na południowym wschodzie z województwem opolskim i Republiką Czeską. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą cztery gminy miejsko wiejskie: Ząbkowice Śląskie, Bardo Śląskie, Ziębice i Złoty Stok oraz trzy gminy wiejskie: Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki i Stoszowice. Powiat ma charakter rolniczo-przemysłowy o dość zróżnicowanej intensywności gospodarczej. Powiat ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę turystyczną na terenach podgórskich i w górach (Złoty Stok, Bardo, Srebrna Góra). Dogodne położenie, ukształtowanie terenu i walory przyrodnicze stwarzają dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej. Na obszarze powiatu istnieje ponad 200 km szlaków turystycznych pieszych i rowerowych. Park Krajobrazowy Gór Sowich, rezerwaty cisów i fragment dawnej Puszczy Sudeckiej z rezerwatem Muszkowicki Las Bukowy. Można tam spotkać salamandrę plamistą,

bociana czarnego i muflona. Malowniczo położone wioski i miasteczka są miejscem, gdzie rozwinęła się agroturystyka.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 57-200 Ząbkowice Śląskie, ul. H. Sienkiewicza 11, tel. 7481628 00
– PCPR: Ząbkowice Śl., ul. Prusa 5, tel. 74 815 60 00,
– Gminne Centrum Informacji Turystycznej: Ząbkowice Śl., ul. św. Wojciecha 5/1, tel. 74 815 74 01
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Ząbkowice Śl., ul. Proletariatczyków 9, tel. 74 815 78 26
– WTZ przy Domu Pomocy Społecznej, 57-256 Bardo Śląskie, ul. Opolnica 58, tel. 74 817 17 30

Informacja turystyczna: Ząbkowice Śl., ul. św. Wojciecha 5/1, tel. 74 815 74 01, www.zabkowiceslaskie.pl www.zabkowice-powiat.pl www.zabkowice.com.pl

Trasa: DZA_28A*, ok. 3,5 km, Ząbkowice Śląskie

Ząbkowice Śląskie to miasto położone we wschodniej części Pogórza Sudeckiego nad Budzówką. Od momentu założenia w drugiej poł. XIII w. aż do 1945 r., nosiły nazwę Frankenstein. Nazwę tę „przywieźli" prawdopodobnie ze sobą pierwsi osadnicy – założyciele miasta pochodzący z historycznej nadreńskiej Frankonii. W 1287 r. Ząbkowice uzyskały prawa miejskie, a w 1298 r. prawo składowania soli i ołowiu oraz prawo mili. Wiek XIII to okres, w którym rozwija się rzemiosło i handel. W późniejszych latach Ząbkowice stały się ośrodkiem produkcji sukna i płótna. W czasie wojen (husyckich, trzydziestoletniej oraz śląskich) miasto było niszczone i odbudowywane. Pod koniec wieku XIX nastąpiło ożywienie gospodarcze.

Warto zobaczyć:
– Krzywą Wieżę 34 m, (dawna dzwonnica kościelna), odchylona od pionu ok. 2 m
– neogotycki ratusz z XIX w.
– kamienice mieszczańskie z XIX w i XX w.
– Ruiny zamku książąt ziębickich z XVI w.
– Kościół św. Anny z XV w., wnętrze neogotyckie
– Kościół św. Jadwigi z XV w., wnętrze barokowe i rokokowe
– Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego i klasztor podominikański
– Muzeum Miejskie – Izba Pamiątek Regionalnych

Wydarzenia:
– Weekend z Frankensteinem
– Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej

Trasa: Aleja Niepodległości (Dworzec, parking) – ul.1 Maja (Urząd Miejski, kościół pw. św. mury miejskie) – ul. T. Kościuszki – rynek – ul. św. Wojciecha (Krzywa Wieża dawna dzwonnica kościoła św. Anny z 1415 r., Punkt Informacji Turystycznej) – ul. Krzywa (Muzeum ze izbą Frankensteina, ruiny kościoła ewangelickiego, mury obronne, zamek książąt ziębickich) – ul. Szpitalna – ul. Kłodzką – ul. Dolnośląska – rynek (neogotycki ratusz a dziś Urząd Stanu Cywilnego) – ul. T. Kościuszki – ul.1 Maja – al. Niepodległości – parking.

Start: Spacer po mieście rozpoczynamy przy dworcu kolejowym, autobusowym i parkingu samochodowym. Aleją Niepodległości i ulicą 1 Maja kierujemy się do Rynku (ok. 600 m). Po drodze Urząd Miejski, kościół pw. św. Józefa. Po prawej planty i pozostałości średniowiecznych murów miejskich. Do Rynku wchodzimy ul. T. Kościuszki a na końcu wschodniej pierzei skręcamy w ul. św. Wojciecha, przy której jest Krzywa Wieża. Jest to wolno stojąca dzwonnica obok zabytkowego kościoła św. Anny z 1415 r., ufundowanego przez Karola IV Luksemburskiego. Krzywa Wieża ma 34 m wysokości, odchylona jest od pionu o 214 cm i udostępniona do zwiedzania dla sprawnych turystów. Przy wieży znajduje się Punkt Informacji Turystycznej. Nieco dalej przy ul. Krzywej jest małe Laboratorium doktora Frankensteina. Frankenstein – taką nazwę Ząbkowice nosiły aż do 1945 r. Po zwiedzaniu muzeum ul. Krzywą docieramy do ruin kościoła ewangelickiego, dalej do murów obronnych i do zamku książąt ziębickich (ok. 200 m). W pobliżu park z możliwością odpoczynku. Dalej ul. Szpitalną w lewo wchodzimy w ul. Kłodzką, a jej przedłużeniem, ul. Dolnośląską, wracamy do Rynku. Tu znajduje się neogotycki ratusz – dziś Urząd Stanu Cywilnego. Przy tej trasie szczególnie warte są obejrzenia nad rzeczką Budzówką ruiny wspomnianego zamku książąt ziębickich i pomnik Jana Nepomucen na moście. Z pozostałości murów obronnych interesująca jest tzw. Baszta Gołębia. Z Rynku ul. Grunwaldzką i 1 Maja wracamy do punktu wyjścia.

Informacje przydatne:
– Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pomoc Doraźna, tel. 74 810 08 48
Informacje: Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich, ul. 1 Maja 15, tel. 74 816 53 00, www.zabkowiceslaskie.pl

Trasa: DZA_28B*, ok. 2 km, Złoty Stok

Miasto położone jest u podnóża północnego krańca Gór Złotych na Sudeckim uskoku brzeżnym bezpośrednio przy granicy z Czechami (ok. 2 km Bila Voda). W średniowieczu znajdowała się tutaj osada górnicza powstała w związku z wydobywaniem w okolicy złota. Szczytowy okres rozkwitu górnictwa i hutnictwa oraz rozwoju samego miasta przypada na wiek XVI. W 1507 r. założono tu mennicę, w której bito monety z rodzimego złota. W 1742 r. miasto wraz z całym Dolnym Śląskiem przeszło pod władanie Prus.

Warto zobaczyć:
– poewangelicki kościół św. Barbary z XV w., przebudowany w wiekach późniejszych,

– budynek mennicy z XVI w., przebudowany w XVII i XVIII w.,
– kamieniołom skał metamorfi cznych w Złotym Jarze,
– kopalnię Złota (sztolnia „Czarna” – trasa o długości 200 m, z XVII w., z ręcznie kutymi chodnikami, prowadzi do podziemnego wodospadu o wysokości 8 m, w kopalni przejażdżka kolejką i pływanie na łodzi),
– Średniowieczny Park Techniki,
– liczne zabytkowe kamienice w Rynku i na ul. Wojska Polskiego,
– kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, zbudowany w latach 1875-1876 w stylu neogotyckim. Budowla jednonawowa na planie krzyża z wysoką wieżą od frontu i dwoma kaplicami bocznymi. Wystrój kościoła pochodzi z II poł. XIX w., przed kościołem figura św. Jana Nepomucena z 1786 r.

Wydarzenia:
– Święto Poszukiwaczy Złota „Gwarkiada”.

Trasa: Kontynuacja trasy DZA 28C Sztolnie – ul. Złota – ul. Traugutta. – ul. 3 Maja (kościół pw. Trójcy Świętej) – rynek (eklektyczny ratusz z 1801 r. kamienica Fuggerów z ok. 1520 r.) – pl. Kościelny (kościół pw. św. Krzysztofa, budynek Mennicy z 1520 r.) – ul. Leśna – ul. św. Jadwigi (dawny Ewangelicki Dom Parafialny, kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, figura św. Jana Nepomucena z 1786 r.) – ul. Wojska Polskiego (kamienice z XVIII w.) – rynek.

Największą atrakcją Złotego Stoku jest dawna kopalnia złota oraz Muzeum Górnictwa i Hutnictwa Złota. I od tego miejsca rozpoczynamy trasę. Wejście do muzeum i sztolni znajduje się na końcu ul. Złotej, ok. 400 m od drogi łączącej Złoty Stok z pobliskim Paczkowem. Część muzeum zorganizowano w komorze – byłym magazynie materiałów wybuchowych oraz we wlotowej części sztolni „Gertruda”. Druga część trasy to stare wyrobiska sztolni „Czarnej”. Zwiedzanie tego muzeum tylko z przewodnikiem, który może poprowadzić fragmentem dostępnym dla wózkowiczów. Miejsce to zawiera sporo dodatkowych atrakcji. Można część trasy przepłynąć łodzią (duża atrakcja dla wózkowiczów) lub przejechać podziemną kolejką. Godnym odwiedzenia miejscem jest punkt bicia monet i płukania złota. W mini muzeum mineralogicznym wystawione są przedmioty i pamiątki związane z wydobyciem i przeróbką hutniczą rud złota i arsenu. Po zwiedzeniu kopalni złota warto wybrać się do centrum Złotego Stoku. Udajemy się tam ul. Złotą ok. 600 m, a następnie w lewo w ul. Traugutta. Po dalszych 300 m po prawej stronie przy zbiegu ul. 3 Maja kościół pw. Trójcy Świętej. My skręcamy lewo i ul 3 Maja dochodzimy do Rynku. W centralnym miejscu ratusz zbudowany w 1801 r. w stylu eklektycznym. Warto zatrzymać się przy kamienicach: gotyckiej z XV w., przebudowanej w XVIII w. i w 1879 r. – Rynek 11, kamienicy Fuggerów zbudowanej około 1520 r. – Rynek 19. Z Rynku wychodzimy przy kamienicy Fuggerów i skręcamy na pl. Kościelny. Po prawej renesansowy kościół pw. św. Krzysztofa a naprzeciwko budynek Mennicy z 1520 r. zbudowanej przez księcia ziębicko-oleśnickiego Karola I z rodu Podiebradów. Dalej skręcamy w lewo w ul. Leśną 50 m i w prawo w Ul. św. Jadwigi. Na początku po lewej dawny Ewangelicki Dom Parafialny, zbudowany w stylu neogotyckim. Po około 200 m docieramy do kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. Przed kościołem figura św. Jana Nepomucena z 1786 r. Nieopodal na ul. Sudeckiej 20 dawna zagroda rolnicza z budynkiem mieszkalnym z ok. 1630 r. Wracamy do Rynku ul. Wojska Polskiego. Po drodze kamienice godne obejrzenia: Zabytkowa kamienica ul. Wojska Polskiego 22, zbudowana w XVIII w., kamienica na ul. Wojska Polskiego 20 pochodząca z XVIII w., kamienica przy ul. Wojska Polskiego 18 a z XVIII w., kryjąca gotyckie elementy, kamienice

na ul Wojska Polskiego 1-3 zbudowane w 1840 r., z charakterystycznym boniowaniem i portalem z dwoma lwami oraz kamienica Güttlerów na ul. Wojska Polskiego 2, zbudowana w 1895 r. jako siedziba właściciela kopalni „Reicher Trost" i huty arszeniku Hermana Güttlera. Stąd już krok do Rynku, gdzie kończymy nasz spacer.

Informacje: Gmina Złoty Stok, Rynek 22, 57-250 Złoty Stok, tel.74 816 41 64, www.zlotystok.pl

Trasa: DZA_28C*, ok. 1,5 km, Kopalnia Złota**

Atrakcją Złotego Stoku jest dawna kopalnia złota. Wejście do muzeum i sztolni z parkingiem znajduje się na końcu ul. Złotej. Część muzeum zorganizowano w sztolni „Gertruda". Druga część trasy to stare wyrobiska sztolni „Czarnej". Trasę można przepłynąć łodzią lub przejechać podziemną kolejką. Godnym odwiedzenia miejscem jest punkt bicia monet i płukania złota. W mini muzeum mineralogicznym wystawione są przedmioty i pamiątki związane z wydobyciem i przeróbką hutniczą rud złota i arsenu.

Informacje: Kopalnia Złota w Złotym Stoku, ul. Złota 7, 57-250 Złoty Stok, tel. 74 817 55 08, 74 817 55 74, www.kopalniazlota.pl

Trasa: DZA_28D*, ok. 0,2 km, Średniowieczny Park Techniki

Średniowieczna Osada Górnicza to bardzo dokładna replika osady górniczej w skali 1:1. Wszystkie prezentowane urządzenia działają. Urządzenia te są imponujące rozmiarem (15-metrowy kierat, 3-tonowe koło deptakowe) oraz rozmachem z jakim zostały zbudowane. W Osadzie Górniczej zwiedzający natrafią na pełen tajemnic i strachów podziemny tunel, który kończy się wizytą w Chacie złotostockiego Kata. Atrakcja ta nawiązuje do średniowiecznego Urzędu Kata w Złotym Stoku.

Często jako dodatkowa atrakcja pojawiają się zawodowi kowale oraz garncarze.

Informacje: Średniowieczna Osada Górnicza, ul. Złota 2, 57-250 Złoty Stok, tel. +48 74 81 76 127, www.parktechniki.pl

Trasa: DZA_28E*, ok. 2 km, Henryków

Henryków to stara wieś klasztorna, położona u podnóża Wzgórz Strzelińskich nad rzeką Oławą, znajduje się na Międzynarodowym Szlaku Cysterskim. Na pocz. XIII w. Henryk Brodaty zaprosił do Henrykowa cystersów z Lubiąża. Od kiedy wybudowano murowany klasztor, historia nie była dla opactwa łaskawa. Wojny husyckie w XV w., wojna trzydziestoletnia w XVII w., wojny śląskie w XVIII w. przyniosły wiele szkód. W 1810 r. król pruski Fryderyk Wilhelm III na mocy edyktu zlikwidował opactwo, a jego dobra skonfi - skowano. Władze pruskie zamknęły klasztorne gimnazjum, zagarnęły także najbogatszą na Dolnym Śląsku bibliotekę liczącą 132 rękopisy i 20 tys. książek.

W 1945 r. kościół klasztorny oraz część klasztoru przekazane zostały przybyłym do Henrykowa cystersom szczyrzyckim. Dzisiejsze Opactwo Henrykowskie, otoczone

parkiem krajobrazowym, to jeden z najcenniejszych zabytków sakralnych w Polsce. Wnętrze gotyckiego kościoła klasztornego jest barokowe, w wystroju uwagę przyciągają obrazy i polichromie. W ołtarzu głównym rzeźby Macieja Steinla i obraz „Boże Narodzenie w wizji św. Bernarda" – dzieło Michała Willmanna, najwybitniejszego malarza śląskiego baroku. W 2 poł. XIII w. spisano w Henrykowie tzw. księgę henrykowską – znajduje się w niej prawdopodobnie pierwsze zdanie w języku polskim, które brzmi: „Day ut ia pobrusa, a ti poziwai" (Daj, niech ja pomielę, a ty odpoczywaj" albo „Pozwól, że ja będę mełł, a ty odpocznij"). Najnowsze badania mówią , że wypowiedziano to zdanie w języku czeskim. W rozległych ogrodach klasztornych z pawilonem i oranżerią rośnie cis – pomnik przyrody.

Trasa: Turyści przybywający pociągiem mają dwie możliwości dotarcia do opactwa: drogą asfaltową w prawo lub drogą przez park. Dróg nie sposób pomylić, gdyż wysoka wieża kościoła widoczna jest z daleka (odległość 2,5 km). Zwiedzanie pocysterskiego kompleksu klasztornego w Henrykowie – obecnie oddział Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu – rozpoczynamy od bocznego wejścia na zabudowania przyklasztorne (parking samochodowy). Znajduje się tu budynek bramny, obok fontanna z figurą św. Jana Nepomucena, a za nią kaplica św. Andrzeja. Przechodzimy przez tunel i wąską drogą dochodzimy do zabudowań folwarcznych. Skręcamy w prawo i przechodzimy pod kościół klasztorny Cystersów, obecnie parafialny pw. Wniebowzięcia NMP. Ścieżką w lewo mijamy kościół i parkiem okrążamy cały kompleks opacki. Wychodzimy przy małym zwierzyńcu, w którym atrakcję, szczególnie dla najmłodszych, stanowią strusie, pawie, daniele, dziki. Mijamy boisko piłkarskie i przechodzimy przez pl. Cystersów w stronę Ogrodu Opackiego, w którym
centralne miejsce zajmuje Letni Pałac Opata, oranżeria – obecnie sala gimnastyczna i aula szkolna. Po drodze zwierzyniec, a w nim osły, kucyki i konie oraz cis o obwodzie 316 cm i wysokości 11 m. Wychodząc z ogrodów opackich można udać się na spacer po lesie, który nosi miano Parku Krajobrazowego. Wytyczono w nim kilka ścieżek oznakowanych tablicami informacyjnymi. W Parku ok. 15 min od klasztoru znajduje się otoczony pięknymi rododendronami Grobowiec Księcia Wilhelma, który wraz z rodziną rezydował w budynkach przyklasztornych. Tymczasem udajemy się na główny plac przy kościele, skąd warto rozpocząć zwiedzanie wnętrz klasztoru. Godne polecenia są: Parlatorium (rozmównica), Sala Purpurowa, Dębowa, Żółta, Refektarz, Kaplica Klerycka, Kapitularz Klasztorny, Sale Sądowe. Na placu przykościelnym znajduje się również godna uwagi figura św. Trójcy. Kompleks pocysterski opuszczamy główną drogą, na której wózkowicze, z racji tego, iż wybrukowana jest nierówną kostką, będą potrzebowali pomocy osoby towarzyszącej. Warto spojrzeć na odrestaurowany budynek Bramy Górnej. Skręcamy w prawo i wracamy pod pomnik św. Jana Nepomucena. Cały obiekt jest przystosowany w większości do przyjęcia wózkowiczów.
Informacja turystyczna: Klasztor Księgi Henrykowskiej, pl. Cystersów 1, 57-210 Henryków, tel. 74 810 50 50, 74 810 51 35, www.henrykow.eu**Informacje:** Klasztor, pl. Cystersów 1, 57-210 Henryków, tel. 74 810 50 50, www.henrykow.eu

Trasa: DZA_28F*, ok. 3 km, Kamieniec Ząbkowicki

Kamieniec Ząbkowicki to duża, stara wieś w powiecie ząbkowickim, położona nad Budzówką i Nysą Kłodzką. Do roku 1810 własność klasztoru Cystersów. Na Górze Zamkowej wybudowany został na zlecenie księżnej Marianny Orańskiej, w latach 1838-1872 monumentalny neogotycki zamek z arkadowym dziedzińcem wg projektu berlińskiego architekta K. F. Schinkla, otoczony parkiem. Z cysterskiego opactwa zachował się gotycki kościół i barokowy budynek prałatury. W pobliżu na Górze Wapiennej znajduje się rezerwat przyrody Skałki Stoleckie – rezerwat ścisły owadów, m.in. czarnej pszczoły budującej swe gniazda z gliny.

Warto zobaczyć:
– Klasztor pocysterski i kościół
– Zespół pałacowo-parkowy w Kamieńcu Ząbkowickim
– Kamieniecką Izbę Pamiątek

Trasa: Ulica Kolejowa (dworzec PKP) – ul. Zamkowa (kościół zamkowy, parking)
Ulica Młyńska (parking klasztoru pocysterskiego, brama, most z pomnikami św. Jana Nepomucena i św. Floriana, dziedziniec, gospodarstwo zarodowe krów, kościół pocysterski pw. NMP i św. Jakuba Starszego, zabudowania klasztorne, muzeum cysterskie, Archiwum Państwowe) – most na Budzówce (kościół neogotycki) – zamek w Kamieńcu – ul. Zamkowa – ul. Kolejowa PKP lub przez część klasztorną do parkingu przy. Ul. Młyńskiej.

Start: Z dworca PKP ul. Kolejową ok. 1 km a następnie w lewo w ul. Zamkową. Tu na końcu drogi przy dawnym kościele protestanckim parking i tablice informacyjne o atrakcjach w okolicy. Nasz spacer możemy rozpocząć również z parkingu przy zbiegu drogi nr 382 i ul. Młyńskiej. Ulicą Młyńską idziemy 100 m do klasztoru pocysterskiego w Kamieńcu Ząbkowickim. Na teren klasztoru wchodzimy przez budynek bramny z XVIII w., przez most z pomnikami św. Jana Nepomucena i św. Floriana. Wchodzimy na dziedziniec. Po prawej gospodarstwo rolne i hodowla zarodowa krów. Na wprost kościół pocysterski pw. NMP i św. Jakuba Starszego, a po lewej dawne zabudowania klasztorne. W budynku narożnym urządzono dziś muzeum cysterskie (2 stopnie przed wejściem) a w budynku sąsiednim jest Archiwum Państwowe. Mijamy kościół wybrukowaną kostką z prawej i pomiędzy budynkami kierujemy się na most na Budzówce i do widocznego u podgórza kościoła neogotyckiego. Idziemy pod górę na Zamek w Kamieńcu. Dla wózkowiczów dostęp jest od bramy ogrodowej. Aby tam dojechać należy minąć tarasy i wejście boczne i drogą szutrową dla samochodów podjechać od tyłu (trzeba to stosownie wcześniej zgłosić). Po zwiedzeniu zamku (dla wózkowiczów dostępna górna część ogrodów i dziedziniec) wracamy tą samą drogą na parking przy ul. Zamkowej a stąd ul. Zamkową i w prawo ul. Kolejową do dworca PKP lub przez część klasztorną do parkingu przy. ul. Młyńskiej.
Informacje: Urząd Gminy, ul. Ząbkowicka 26, 57 – 230 Kamieniec Ząbkowicki, tel. 729 057 840, www.palacmarianny.com.pl, www.kamienieczabkowicki.eu

Trasa: DZA_28G*, ok. 1,5 km, Ziębice

Ziębice położone są na Przedgórzu Sudeckim, na prawym brzegu Oławy. Miasto lokowane ok. 1250 r. przez Henryka III na miejscu dawnej osady, zniszczonej przez Tatarów w 1241 r. W XIII w. ks. Bolko I Świdnicki wzniósł zamek i mury obronne. Od złożenia hołdu lennego w 1335 r. do 1548 księstwo wraz z Ziębicami przeszło w ręce czeskie. Później miasto należało do: księstwa legnickiego i brzeskiego, Habsburgów, następnie do ks. Auersperga, który w 1791 r. sprzedał je władcy pruskiemu. XIX w. to okres rozwoju przemysłu chemicznego, zakładów ceramicznych i spożywczych.

Warto zobaczyć:
– zabytkową zabudowę z XVII-XIX w.
– fragmenty murów miejskich z XIII i XIV w. z Bramą Paczkowską z XIV w.
– zespół klasztorny Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą z kościołem św. św. Piotra i Pawła z XIII w., przebudowany w XVIII w., z budynkiem klasztoru z XVIII w.
– kościół św. Jerzego z XIII w., rozbudowany w XV w., z wieżą obronną, (bazylika mniejsza, Sanktuarium Męki Pańskiej)
– klasycystyczny kościół ewangelicki z końca XVIII w.
– ratusz miejski jest budynkiem trójepokowym, fundamenty wieży ze średniowiecza, wieża jest renesansowa a nowy ratusz w stylu mieszanym z 1890 r. (neogotycko-neorenesansowy)
– muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego
– granicę św. Jana, dawne słupy biskupie (6 szt.)

Wydarzenia:
– Dni Ziębic

Trasa: Ulica Kolejowa (dworzec PKP, parking) – rynek (ratusz miejski z XIV w., Muzeum Gospodarstwa Domowego) – ul. Kościelna – ul. ks. Gacka (gotycka bazylika Mniejszej pw. Św. Jerzego, dom parafialny) – ul. Gliwicka – ul. Wałowa (mury miejskie) – ul. Grunwaldzka (Brama Paczkowska z XIV w.) – ul. Grunwaldzka – rynek – ul. Kolejowa – PKP (parking).

Start: Trasę po Ziębicach rozpoczynamy z dworca PKP (parking). Stąd ul. Kolejową po ok. 700 m dochodzimy do Rynku. Tu warto zwrócić uwagę na ratusz miejski z XIV w. i przebudowany w XIX w. oraz wejść do Muzeum Gospodarstwa Domowego. Ziębice posiadają doskonale zachowany Średniowieczny układ urbanistyczny z murami obronnymi. Aby się tam dostać przechodzimy obok muzeum ul. Kościelną i w lewo w ul. ks. Gacka przy gotyckiej bazylice mniejszej pw. św. Jerzego i przy domu parafialnym a potem skręcamy w ul. Gliwicką. Z ulicy Gliwickie po 200 m skręcamy w prawo w ul. Wałową i nią ok. 400 m wzdłuż murów do ul. Grunwaldzkiej. Ponownie wkraczamy w obręb starego miasta przez XV wieczną Bramę Paczkowską. ul. Grunwaldzką wracamy

pomiędzy historycznymi kamienicami do Rynku a stąd ul. Kolejową do dworca PKP i na parking.

Informacja: Urząd Miejski, ul. Przemysłowa 10, 57-220 Ziębice, tel. 74 816 38 70, www.ziebice.pl

Trasa: DZA_28H*, ok. 1,5 km, Bardo

Bardo często nazywane „Wrotami Kotliny Kłodzkiej" to jedna z najpiękniej położonych miejscowości w Polsce. Usytuowana jest w głębokiej dolinie Nysy Kłodzkiej, która tutaj kończy swój malowniczy przełom przez Góry Bardzkie. Na obu brzegach rzeki przepływającej przez miasto wznoszą się góry, których leśna szata schodzi prawie do podnóża kotliny. Bardo jest jedną z najstarszych miejscowości Dolnego Śląska. Ślady człowieka w tym rejonie pochodzą sprzed 10 tysięcy lat. Od najdawniejszych czasów wzdłuż Nysy Kłodzkiej prowadziła prastara droga handlowa łącząca Polskę z Czechami, która uważana jest dzisiaj za jedną z odnóg szlaku bursztynowego. Założone w X w. Bardo jako gród obronny kupili w 1299 r. cystersi i od tego momentu do pocz. XIX w. byli właścicielami miejscowości. Około 1315 r. w miejscu dawnej kaplicy zamkowej wybudowali pierwszy kościół. Obecne Bardo jest ważnym ośrodkiem turystyki i miejscem kultu Maryjnego. Wielkim skarbem miasta jest monumentalny, barokowy kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, w którym króluje cudowna figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem, zwana też Matką Boską Bardzką. W środku obraz słynnego śląskiego malarza Michała Willmanna „Nawiedzenie św. Elżbiety przez NMP" i jedne z największych na Dolnym Śląsku barokowe organy z 1759 r. (50 głosów i 3567 piszczałek). Warto zobaczyć także ruchomą szopkę, a przy klasztorze Muzeum Sztuki Sakralnej i odbyć spacer na kamienny most na Nysie Kłodzkiej. Z miasta na Górę Bardzką (582 m n.p.m.), zwaną obecnie Kalwarią, prowadzi spokojnym, leśnym szlakiem Droga Krzyżowa. Północne zbocze Kalwarii od strony Barda zwane jest Obrywem Skalnym, który powstał 24 VIII 1598 r. na skutek obsunięcia się ogromnych mas ziemi podmytych przez Nysę. Z tego miejsca roztacza się piękny widok na miasto, przełom Nysy i Góry Bardzkie.
Trasa: Parking przy DK8 pod Zespołem Klasztornym o.o. Redemptorystów trasa Wrocław - Kłodzko – pl. Wolności (klasztor, bazylika, muzeum sakralne, ruchoma szopka) – ul. Głowna (most na Nysie) – ul. Głowna – ul. Noworudzka – rynek (deptak, Urząd Miasta i Gminy) – kontynuacji trasy DZA 28J Bardo (trasa różańcowa) – ul. Głowna – pl. Wolności – parking.

Szlak rozpoczynamy na parkingu pod zespołem klasztornym oo. Redemptorystów przy głównej trasie Wrocław – Kłodzko. Można się tu także dostać z dworca PKP przez most gotycki na Nysie Kłodzkiej, ale trasa wiedzie lekko pod górę. Z kamiennego mostu z XV w. podziwiać można nurt Nysy Kłodzkiej oraz urwisko skalne z widocznym na szczycie białym krzyżem. Postawiono go po obsunięciu się zbocza i zasypaniu koryta rzecznego, co doprowadziło w XVII w. do powodzi. Urwisko to pochłonęło także ofiary spośród uczestników jednej z wycieczek szkolnych. Pod urwiskiem uchowały się też resztki grodziska z wałem obronnym z XIII w. Wózkowiczom proponujemy parking przy klasztorze

ze względu na konieczność pokonania wzniesienia z parkingu dolnego. Zwiedzanie rozpoczynamy od dziedzińca klasztornego i kościoła. Muzeum Sakralne i Ruchoma Szopka ze względu na liczne schody niedostępne dla wózkowiczów. Na dziedzińcu klasztoru pomnik Jana Pawła II i podcienie z ławkami (możliwy wypoczynek). Po opuszczeniu klasztoru kierujemy się ul. Noworudzką na Rynek (górny parking) a dalej przy Urzędzie Gminy ul. Męki Pańskiej i Spacerową do ul. Cmentarnej (ok. 0,6 km). Tu przy ul. Różańcowej rozpoczyna się Szlak Różańcowy z zespołem 13 kaplic (ok. 1 km). Każda kaplica to zabytek architektury, zbudowany w innym stylu. Odwiedzenie tych obiektów to znaczny wysiłek ale wózkowicze z pomocą opiekunów powinni sobie poradzić. Trasa wokół Wzgórza Różańcowego zatacza koło i wraca do ul. Cmentarnej, a stąd do ul. Głównej i zespołu klasztornego na parking. Trasa na Kalwarię i do kaplicy jest dla wózkowiczów nieosiągalna.

Wydarzenia:
– Sprzątanie Nysy Kłodzkiej
– Spływ na byle czym
– Noc Świętojańska

Informacja:
– Sanktuarium Matki Bożej Bardzkiej, pl. Wolności 5, 57-256 Bardo Śląskie, tel. 74 817 14 21
– Muzeum Sakralne, klasztor oo. Redemptorystów, pl. Wolności 12, tel. 74 817 14 21

Informacje przydatne:
– Do Barda można dojechać koleją (linią Wrocław – Kłodzko) lub drogą międzynarodową E67 z Wrocławia do Czech
– Parking i przystanek autobusowy na placu tuż przy moście na Nysie Kłodzkiej (po prawej stronie jadąc od Wrocławia)
– Przychodnia Zdrowia, ul. Grunwaldzka 11, tel. 74 817 13 43,
– Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, ul. Kolejowa 12, tel. 74 817 14 83
Informacje: Urząd Miasta i Gminy, 57-256 Bardo Śl., Rynek 2,tel. 74 817 14 78, www.bardo.pl

Trasa; DZA_28I*, ok. 15 km Spływ do Barda**

Proponujemy przepłynięcie Przełomu Bardzkiego na Nysie Kłodzkiej, jednego z najpiękniejszych miejsc kraju, odcinka na tyle wyjątkowego iż docenia to kilkadziesiąt tysięcy osób każdego sezonu. Tym samym zasługuje on na miano jednej z największych atrakcji turystycznych Kotliny Kłodzkiej – Przełom Bardzki – Cud Sudetów. Spływ tym odcinkiem jest wyprawą pięcioma meandrami, wśród skał wysokich na kilkadziesiąt metrów, lasów schodzących do samej rzeki i między łąkami. Pontony oferowane są na tyle bezpieczne by mogły na nich pływać nawet osoby bez doświadczenia na wodzie. Trasa Nysa Kłodzka-Przełom Bardzki przy odpowiednio niskim stanie wody jest proponowana nawet dla rodzin z dziećmi, dla osób starszych i niepełnosprawnych w tym wózkowiczów.

Trasę rozpoczynamy na przystani w Bradzie tuż przy stacji PKP. Stąd organizatorzy zabierają osoby już własnym transportem, w tym wózkowiczów na spływ po Nysie. Po

dobraniu sprzętu (kamizelki, pagaja, pontonu) wsiadamy w auta organizatora i jedziemy do miejscowości Ławica, gdzie znajduje się górna przystań. Na miejscu przeprowadzane jest szkolenie z zakresu pływania na pontonie, zasad bezpieczeństwa. Trasa ma niecałe 15 km a spływ trwa od 2,5 do 3,5 godz. Dopływa się do Barda, gdzie zdaje się sprzęt na przystani. Na miejscu jest miejsce na ognisko i ławeczki, gdzie można odpocząć po spływie. Minimalna ilość uczestników: na pontonie to 3 osoby, 2 osoby na kajaku. Spływ odbywa się z opieką na wodzie, z pełnym szkoleniem z zakresu pływania, ubezpieczeniem NNW, transferem z Barda do Młynowa i instruktorem – ratownikiem. Po spływie można spróbować w smażalni miejscowego pstrąga.

Informacje: ul. Grunwaldzka, 57-256 Bardo, tel.731 248 248, www.raftingbardo.pl

Trasa: DZA_28J, ok. 2 km, Bardo - trasa różańcowa**

Trasa jako kontynuacja **DZA 28H Bardo** lub z parkingu przy ul. Noworudzkiej - rynek (Urząd Miasta i Gminy) – ul. Męki Pańskiej – ul. Spacerowa – ul. Cmentarna – ul. Różańcowa (tu rozpoczyna się Szlak Różańcowy z zespołem 15 kaplic (ok. 1 km). Każda kaplica to zabytek architektury, zbudowany w innym stylu. Odwiedzenie tych obiektów to znaczny wysiłek ale wózkowicze z pomocą opiekunów sobie poradzą. Trasa wokół Wzgórza Różańcowego zatacza koło i wraca do ul. Cmentarnej, a stąd do ul. Głównej i zespołu klasztornego na parking.

Informacje: Urząd Miasta i Gminy, 57-256 Bardo, Rynek 2,tel. 74 817 14 78, www.bardo.pl

Trasa: DZA_28J*, ok. 800 m Szklary Koło Ząbkowic- Kopalnia Niklu

Kopalnia Niklu, Chryzoprazu i Opalu w miejscowości Szklary Huta. Centrum Dolnośląskiego Zielonego Złota.
To unikatowe miejsce w Polsce i w Europie, ze względu na wyjątkowe walory występujących tutaj cennych kamieni jubilerskich, takich jak przepiękne zielone Chryzoprazy, mlecznobiałe Opale i o czerwonym zabarwieniu Karneole. Lubował się w nich ogromnie król Prus - Fryderyk II Wielki. Dzięki niemu Chryzopraz nazwano "Dolnośląskim Zielonym Złotem". W 1890 roku uruchomiona została tutaj kopalnia rud Niklu i cennych, jubilerskich kamieni. W roku 1914 otwarto kolejną sztolnię - sztolnię "Robert" (Robert Stollen), w której to funkcjonuje Podziemna Trasa Edukacyjna. Należy zaznaczyć, iż drugim miejscem z tak ogromnym złożem nagromadzonych cennych kamieni (minerałów) jakim były kiedyś Szklary jest obecnie Australia. Macie zatem Państwo wyjątkową okazję zobaczyć u nas te piękności, bez konieczności wyjazdu na inny kontynent.

Informacja: www.kopalniaszklary.pl

XXIX. POWIAT ZGORZELECKI

Powiat zgorzelecki leży na pograniczu trzech państw: Niemiec, Czech i Polski. Jest to niezwykle korzystne dla rozwoju współpracy transgranicznej z naszymi sąsiadami. Jego powierzchnia wynosi 838 km2, a liczba mieszkańców to ok. 95 tysięcy. Położenie między rzekami Nysą Łużycką i Kwisą, z Borami Dolnośląskimi na północy, stwarza dużą atrakcyjność tego południowo-zachodniego zakątka Polski. Bardziej uprzemysłowiony jest na Pogórzu Izerskim tzw. „worek turoszowski" wciśnięty między granice trzech państw, całkowicie zdominowany przez kopalnię węgla brunatnego i elektrownię „Turów". Dzięki licznym przejściom granicznym, z których jedno – autostradowe A4 Jędrzychowice – Ludwigsdorf, powiat zgorzelecki jest określany bramą między Europą Zachodnią a Polską. Graniczy na zachodzie z Niemcami, na południu i wschodzie z Republiką Czeską, a na stronie polskiej z województwem lubuskim oraz powiatami lubańskim i bolesławieckim. Administracyjnie powiat stanowią gminy miejskie Zgorzelec i Zawidów, miejsko-wiejskie Bogatynia, Węgliniec i Pieńsk oraz wiejskie Sulików i Zgorzelec. Walory przyrodnicze powiatu zgorzeleckiego (rzadkie gatunki flory i fauny), możliwości stworzenia sieci ścieżek turystycznych połączonych z niemieckimi i czeskimi, rozwój agroturystyki, odrestaurowane zabytki architektoniczne i proekologiczne inwestycje to niewątpliwe atuty powiatu, które stanowią o atrakcyjności tych ziem. Biorąc pod uwagę duże uprzemysłowienie powiatu, wielki ruch i handel transgraniczny, aż 47% powierzchni lasów, 45% użytków rolnych i liczne zabytki kultury serbołużyckiej, można być przekonanym o dużych możliwościach turystyczno – krajoznawczych powiatu. Integracja z Unią Europejską oraz kontakty z Niemcami i Czechami pozwalają na wytyczenie tras spacerowo-turystycznych także dla osób niepełnosprawnych, nie tylko po stronie polskiej. To kolejny krok w praktycznej realizacji związków w ramach Euroregionu Nysa.

Informacje przydatne:
– Urząd Miasta Zgorzelec, ul. Domańskiego 7, tel. 75 775 66 04
– Stacja PKP Ujazd , informacja Zgorzelec, tel. 197 57 lub 221 94 36, (dostępna dla wózkowiczów)
– Dworzec PKS, ul. Dąbrowskiego/Plater,
– Parkingi: ul. Partyzantów, i ul. Dąbrowskiego
– MOPS Zgorzelec, ul. Traugutta, tel. 75 775 26 34
– Przychodnia Rejonowa Specjalistyczna, ul. Warszawska 30, tel. 75 775 80 41

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 59-900 Zgorzelec, ul. Bohaterów II Armii Wojska Polskiego 8a, tel. 75 776 15 55
– PCPR: 59-900 Zgorzelec, ul. Bohaterów II Armii Wojska Polskiego 8a,tel. 75 776 15 05
www.zgorzelec.eu www.powiatzgorzelecki.pl

Trasa: DZG_29A, ok. 7 km, Zgorzelec**

Położony na prawym brzegu Nysy Łużyckiej, na pograniczu Niemiec, Czech i Polski. Znajduje się tu przejście graniczne do Niemiec. W X w. był to gród słowiański. Prawa miejskie miasto otrzymało w XIII w. Po II wojnie światowej podzielony został na dwie części, z prawobrzeżnego przedmieścia powstał dzisiejszy polski Zgorzelec. Po latach miasto znów powoli się scala.

Warto zobaczyć:
– secesyjną Górnołużycką Halę Dziękczynienia z lat 1898-1902, zbudowaną na część zwycięstwa nad Francją w roku 1871, obecnie Dom Kultury,
– historyczne kamieniczki przedmieścia nad Nysą Łużycką, dom Jakuba Böhme,
– Muzeum Łużyckie,
– wiadukt kolejowy,
– stalag VIII A na Ujeździe,
– zespół młyna przy ul. Wrocławskiej,
– kościół pw. św. Bonifacego,
– kościół pw. św. Jana Chrzciciela,
– kościół pw. św. Józefa Robotnika,
– cerkiew prawosławną,
– barokowy pałacyk przy ul. Francuskiej,
– zespół dworski przy ul. Henrykowskiej 5,
– głaz narzutowy – pomnik w parku.

Wydarzenia:
– Zgorzelecki Festiwal Filmowy
– Zgorzelecki Festiwal Ludowy
– Dni Zgorzelca

Trasa: Zgorzelec Ujazd (dworzec PKS, kościół św. Bonifacego) – ul. Powstańców Śląskich – ul. Warszawska – ul. Domańskiego (Urząd Miasta) – ul. B. Domańskiego (park im. J. Popiełuszki, Miejski Dom Kultury, z lat 1898 –1902 wg proj. H. Behra z Görlitz) – ul. Wolności – ul. Piłsudskiego – ul. Daszyńskiego (zabytkowe kamienice, pasaż nad brzegiem Nysy Łużyckiej, bulwar Grecki, Muzeum Łużyckie, Dom Jakuba Böhme – przejście graniczne do Niemiec (Görlitz – starówka, kateda św. św. Piotra i Pawła) – ul. Daszyńskiego – ul. Bohaterów Getta – ul. Emilii Plater.

Start: Po wyjściu ze stacji i dworca PKS Zgorzelec Ujazd, za przejazdem kolejowym należy skręcić w lewo do ul. Powstańców Śląskich. Po lewej stronie budynek Zespołu Szkół Zawodowych i Licealnych. Dochodzimy do ul. Warszawskiej. Po drugiej stronie ulicy znajduje się Centrum Sportowe (podjazd dla osób niepełnosprawnych, możliwość skorzystania z toalety). U zbiegu ul. Warszawskiej i Domańskiego zabytkowy budynek Urzędu Miasta. Na budynku Urzędu Miasta znajduje się herb Zgorzelca. Schodzimy w dół ul. B. Domańskiego do Parku im. J. Popiełuszki. Przy parku liczne ławeczki – możliwość wypoczynku, toaleta publiczna. W głębi Miejski Dom Kultury, wzniesiony w latach 1898 – 1902 według projektu architekta H. Behra z Görlitz. W Miejskim Domu Kultury 6 lipca 1950 r. został podpisany między PRL i NRD układ „o wytyczeniu ustalonej i istniejącej polsko niemieckiej granicy państwowej”. Wydarzenie to upamiętnia tablica umieszczona na ścianie budynku. Udajemy się w prawo w kierunku ul. Wolności. Dalej po lewej stronie przejście graniczne z Niemcami dla pieszych i dla ruchu samochodowego. Skręcając w prawo w ul. Piłsudskiego, dochodzimy do skrzyżowania z ul. Daszyńskiego. Przy ulicy tej

znajdują się zabytkowe kamienice. Ulica Daszyńskiego jest głównym ciągiem handlowym. Podążając dalej w dół mamy przed sobą panoramę Görlitz. Przed nami do przejścia dość długi, prosty odcinek (ok. 1 km), od połowy biegnący wzdłuż brzegu Nysy Łużyckiej. Dla zmęczonych możliwość odpoczynku na mijanym po drodze Bulwarze Greckim. Po drodze mijamy Muzeum Łużyckie a następnie dochodzimy do kamienicy, w której znajduje się Dom Jakuba Böhme – mistrza szewskiego, jednego z ważniejszych teologów okresu reformacji. Na parterze znajduje się galeria i pracownia artystyczna. Salę na pierwszym piętrze zajmuje stała „Izba Jakuba Böhme". W sali na drugim piętrze odbywają się wystawy i wernisaże, a na poddaszu występy kabaretowe, spotkania i seminaria oraz zajęcia medytacyjne. Niedostępny dla w-skersów. Kilkanaście metrów dalej, po lewej stronie, przecina rzekę Most Staromiejski, stanowiący przejście graniczne dla pieszych. Można więc wybrać się na drugą stronę i zwiedzić Starówkę Görlitz oraz dobrze widoczną gotycką katedrę św. św. Piotra i Pawła (ok. 1,5 km). Przez Most Staromiejski do 1945 r. przebiegał najstarszy w historii Zgorzelca trakt drogowy z Drezna do Wrocławia, Krakowa i Warszawy. Przy moście znajduje się restauracja „Piwnica Staromiejska" – w budynku dawnego młyna. Organizowane są tu koncerty muzyczne na żywo i spotkania z aktorami. Atrakcją jest kino letnie. We wnętrzu piwnicy znajduje się Galeria Sztuki Współczesnej. Powrót do dworca PKS ul. Daszyńskiego w kierunku centrum miasta, a następnie ulicami Bohaterów Getta i Emilii Plater. Przy dworcu PKS kościół św. Bonifacego.

Informacje: Urząd Miasta Zgorzelec, ul. Domańskiego 7, tel. 75 775 66 04,
www.zgorzelec.eu

Trasa: DZG_29B*, ok. 3,5 km, Bogatynia

Bogatynia to ośrodek przemysłowy węgla brunatnego – kopalnie i elektrownie. Osada była wymieniana w XIII w. Rozwój nastąpił po roku 1958 w związku z budową kopalń węgla brunatnego i elektrowni.

Warto zobaczyć:
– zachowane łużyckie drewniane domy o konstrukcji przysłupowej z XVII–XIX w.
– kościół św. św. Piotra i Pawła z XVII w.
– zagrodę z roku 1812
– Muzeum Górnictwa Węgla Brunatnego
– punkt widokowy na kopalnię
– punkt zejścia trzech granic (polskiej, niemieckiej, czeskiej), trasa piesza i rowerowa
– park z pomnikiem papieża Jana Pawła II

Wydarzenia:
– Turniej Małych Form Satyrycznych
– Wybory Miss Bogatyni
– Nysa Film Festiwal
– Międzynarodowy Festiwal Hałda Jazz

Trasa: Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (parking) – ul. I. Daszyńskiego – ul. Polna – ul Nadbrzeżna – ul. Biskupia (wzdłuż rzeki, deptak, domy o konstrukcji przysłupowej) – ul. Biskupia – ul. Armii Krajowej – 1 Maja – ul. T. Kościuszki – ul. Białogórska (kościół św. św. Piotra i Pawła Apostołów) – ul. II Armii Wojska Polskiego (Urząd Miasta i Gminy) – ul. I. Daszyńskiego – ul. Kurzańska.

Start: Trasę po Bogatyni sugerujemy rozpocząć spod kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (liczne miejsca parkingowe). Stąd ul. I. Daszyńskie ok. 70 m i w prawo na ul. Polną. Po 150 m w lewo i ul. Nadbrzeżną, Biskupią wzdłuż rzeki poruszamy się nowo wyremontowanym deptakiem wśród licznych domów o konstrukcji przysłupowej. Sugerujemy z ul. Biskupiej skręcić w prawo w ul. Armii Czerwonej a następnie w lewo w 1 Maja i dalej T. Kościuszki. Nigdzie więcej w Polsce nie ma takiego nasycenia tego typu zabytkami jak w tej części Bogatyni. Z ul. T. Kościuszki warto zejść 100 m w ul. Białogórską i zerknąć na kościół św. św. Piotra i Pawła Apostołów. Dalej po przejściu ok. 1 km za mostem skręcamy w lewo w ul. II Armii Wojska Polskiego i ok. 1,4 km wracamy stroną usługowo – administracyjną Bogatyni, mijając po lewej Urząd Miasta i Gminy, idziemy do parkingu przed kościołem na ul. Kurzańską.
Informacje przydatne:
– W gminie Bogatynia funkcjonuje kilka przejść granicznych i jest to najbardziej nasycona pod tym względem gmina w Polsce
– Dojazd do Bogatyni PKS-em lub busem z Wrocławia, Jeleniej Góry, Zgorzelca – bezpośrednio. Koleją tylko do Zgorzelca i przesiadka na PKS lub bus

Informacje: Urząd Miasta i Gminy: 59-920 Bogatynia, ul. Daszyńskiego 1, tel. 75 773 10 52, www.bogatynia.pl

Trasa: DZG_29C*, ok. 1,5 km, Trzy Granice

Trasa: Z Bogatyni warto podjechać busem lub PKS-em jadącym do Hradka nad Nysą (Cz) i wysiąść na rondzie przed granicą (ok. 14 km). Trasę tę przemierzamy równą, dobrą drogą najpierw asfaltową a później kostką betonową (dostępną dla osób na wózkach) ok. 1,5 km do Styku Trzech Granic. Oglądamy granicę Niemiec wyznaczoną przez Nysę Łużycką i Czeską sztucznie oznaczoną słupkami granicznymi. Na miejscu maszty z flagami i obelisk pamiątkowy (w tym miejscu symbolicznie wchodzono do Unii Europejskiej). Brak niestety ławek (tylko łączka). Można dojechać transportem własnym. Wracając, skręcamy w prawo do przejścia granicznego Porajów – Hradek (Czechy). Niestety tu nie kursują autobusy, ani żaden transport samochodowy. Osoby zmotoryzowane bądź w miarę sprawne mogą udać się ok. 2 km do granicy w prawo. Znajduje się tam dobrze oznakowany zalew „Kristyna" z możliwością wypoczynku, pożywienia, skorzystania z toalety, a także noclegów w domkach campingowych. Osoby chcące wrócić do Bogatyni muszą podejść ok. 1,5 km do ronda koło wsi Kopaczów. Wycieczkę można kontynuować przekraczając położone ok. 1,5 km dalej przejście do Zittau (Niemcy). Od przejścia do centrum miasta jest około 2 km. Warta obejrzenia starówka w Rynku (ratusz, kościół, budynki, fontanna) oraz w pobliskim parku zegar kwiatowy z kurantem. W kilku dobrze oznakowanych miejscach toalety dostępne dla każdego (bezpłatne). W przypadku osób pieszych i wózkowiczów powrót tą samą drogą i zakończenie wycieczki po stronie polskiej. Spacer do Porajowa utrudniony, gdyż brak chodnika na znacznym odcinku drogi przygranicznej i duży ruch pojazdów.

Informacje: Urząd Miasta i Gminy: 59-920 Bogatynia, ul. Daszyńskiego 1, tel. 75 773 10 52, www.bogatynia.pl

XXX. POWIAT ZŁOTORYJSKI

Powiat złotoryjski o powierzchni 575 km2 zamieszkuje ok. 46 tys. osób. Charakteryzuje go duże urozmaicenie fizjograficzne. Część północna to Nizina Śląska, środkowa to Pogórze Kaczawskie, a na południu to Góry Kaczawskie. Jest terenem bardzo malowniczym, o klimacie zmiennym i łagodnym. Położony centralnie w zachodniej części województwa dolnośląskiego sąsiaduje z powiatami: na północy z legnickim, na wschodzie z jaworskim, na południu z jeleniogórskim, a na zachodzie z lwóweckim. Na północnym skraju powiatu przebiega autostrada A4, a południkowo droga łącząca Zieloną Górę i Legnicę z Jelenią Górą i do granicy z Republiką Czeską. Administracyjnie w skład powiatu wchodzą gminy miejskie Złotoryja i Wojcieszów, miejsko-wiejska Świerzawa i wiejskie Pielgrzymka, Zagrodno i Złotoryja. Powiat złotoryjski rozwija się min. poprzez kopalnictwo bogatych złóż bazaltu, prowadzenie wysoko towarowej produkcji rolnej, wykorzystanie atrakcyjnych warunków naturalnych do rozwoju różnych form turystyki i popularyzacją agroturystyki. Tereny te od zarania słyną z poszukiwania złota, góry są zasobne w różne minerały, w tym sławne, wielobarwne agaty. Piękne są jaskinie, wygasłe wulkany, malownicze skałki, a potoki obfitują w pstrągi. Te walory przyrodnicze wraz z zabytkami tworzą wspaniałe warunki do uprawiania turystyki. Zamek Grodziec stał się miejscem wydarzeń filmowych realizowanych przez telewizję szwedzką pod nazwą Riket i telewizję z Rosji pt. Biedni i bogaci. Dobrze też czują się tu osoby niepełnosprawne, korzystając z łagodnych i dostępnych tras.

Informacje uzupełniające:
– Starostwo Powiatowe: 59-500 Złotoryja, pl. Niepodległości 8, tel. 76 878 69 30
– PCPR: 59-500 Złotoryja, Aleja Miła 18, tel. 76 878 44 47
Placówki oświatowe (specjalne i WTZ):
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Złotoryja, ul. Staszica 2, tel. 76 878 33 72
– Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Wojcieszów, ul. Miedziana 1, tel. 75 751 23 61

Informacja turystyczna:
– Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji Złotoryja, ul. Reymonta 5, tel. 76 878 33 74
Centrum Informacji Turystycznej, Złotoryja, ul. Basztowa 15, tel. 76 878 18 73 www.powiat-zlotoryja.pl

Trasa: DZL_ 30A*, ok. 1,6 km, Złotoryja

Złotoryja położona jest nad rzeką Kaczawą. Powstanie miasta związane było z eksploatacją złota w piaskach i żwirach niesionych przez rzekę Kaczawę. Od VIII do X wieku w okolicach dzisiejszej Złotoryi mieszkali przedstawiciele plemienia Trzebowian. Pod koniec XII wieku osiedlili się tu niemieccy górnicy, by wydobywać złoto, od którego Złotoryja wzięła swe wszystkie nazwy: Aurum – łac. złoto, Goldberg, niem. Złota Góra. Eksploatacja złota trwała do XIV w., później wydobywano miedź a obecnie bazalt. Prawa miejskie osadzie nadał w roku 1211 książę Henryk I Brodaty. Jest to najstarsza udokumentowana lokacja na ziemiach polskich, co pod względem prawnym czyni Złotoryję

najstarszym miastem Polski. Górnicy ze Złotoryi wzięli udział w 1241 w bitwie z Mongołami pod Legnicą, większość z nich zginęła w walce, co upamiętnia pomnik na Rynku. W 1497 r. w mieście panowała epidemia. Aurimontanus założył szkołę miejską w 1504 r. XVI wiek to okres rozwoju gospodarczego Złotoryi. Powstał tu m.in. browar. Złotoryja wraz z księstwem legnickim przeszła pod zwierzchnią władzę Habsburgów w roku 1526. Rok 1608 przyniósł miastu powódź, w której zginęło ok. 50 złotoryjan, a w roku 1613 pożar zniszczył 571 domów. Miasta nie ominęła także wojna trzydziestoletnia. Wskutek tych wydarzeń w XVII wieku miasto straciło na znaczeniu. W roku 1742 Złotoryja wraz z większością Śląska przechodzi pod władanie Pruskie. Pod koniec XIX w. i na początku XX w. doprowadzono linię kolejową do Złotoryi. 13 lutego 1945 Złotoryję zajęły wojska radzieckie i miasto stało się częścią Polski.

Warto zobaczyć:
– sztolnię dawnej kopalni złota „Aurelia" pod Górą św. Mikołaja
– fragmenty murów obronnych z XIV–XV w., z Basztą Kowalską z XIV w. o wys. 25 m, z renesansową attyką (punkt informacji)
– fontannę Delfi na z pocz. XVII w. na Rynku Górnym
– fontannę Górników na Rynku Dolnym, upamiętniającą śmierć 500 górników złota w bitwie z Mongołami pod Legnicą w roku 1241
– gotycki kościół Narodzenia NMP z XIV w. z wieżą widokową
– kościół św. Jadwigi z XVIII i dawny klasztor franciszkański z XIII w.,
– Dom Kata z XIV/XV w., obecnie Muzeum Złota
– pomnik Władysława Reymonta

Wydarzenia:
– Międzynarodowe Mistrzostwa w Płukaniu Złota, – Dni Złotoryi
Trasa: Plac W. Reymonta (pomnik, Złotoryjskiego Ośrodka Kultury, Baszta) – ul. Basztowa (Muzeum Złota) – ul. Zaułek – ul. Basztowa – pl. Niepodległości (kościół Narodzenia NMP z XIV w.) – ul. Żeromskiego – rynek (ratusz, kamienice, dwie fontanny oraz całoroczny ogródek pod „kopułą żywca") – ul. św. Jadwigi (kościół pw. Św. Jadwigi Śląskiej, klasztor pofranciszkański z XIII w.) – ul. S. Staszica (mury) – ul. H. Sienkiewicza - Baszta

Start: Nasz spacer po Złotoryi rozpoczynamy sprzed Złotoryjskiego Ośrodka Kultury. Kierujemy się na Basztę Kowalską i za nią skręcamy w prawo w ul. Basztową i lekko w lewo. Idziemy lekkim łukiem w prawo i po 150 m dochodzimy do Muzeum Złota. Warto udać się do kopalni złota. Zwiedzanie podziemnej kopalni Aurelia trwa ok. 30 minut. Dodatkową atrakcją jest możliwość obejrzenia zbiorów znajdującego się w Muzeum Złota. Mieści się ono w budynku, w którym mieszkał kat. W muzeum znajdą coś dla siebie miłośnicy minerałów i kamieni, szczególnie popularnych w tej okolicy agatów. Stąd ul. Zaułek ok. 100 m wracamy na ul. Basztową i w lewo wchodzimy na pl. Niepodległości z gotyckim kościołem Narodzenia NMP z XIV w. Dalej podążamy na ul. Żeromskiego i wchodzimy do Rynku. Tu ratusz i liczne kamienice, dwie fontanny oraz całoroczny ogródek pod „kopułą". Teraz kierujemy się przez Rynek wzdłuż skweru po lewej i kamieniczek po prawej i skręcamy w ul. św. Jadwigi. Po prawej stronie kościół parafialny pw. Św. Jadwigi Śląskiej i klasztor pofranciszkański z XIII w. Po kolejnych 100 m dochodzimy ul. S. Staszica i skręcamy w prawo wzdłuż murów. Ścieżką wśród zieleni kierujemy się do ul. H. Sienkiewicza i punktu startu przy Baszcie Kowalskiej – ok. 600 m.

Informacje przydatne:
– Dworzec PKS między ul. Legnicką a S. Wyszyńskiego
– Urząd Miasta, pl. Orląt Lwowskich 1, tel. 76 87 79 100, www.zlotoryja.pl
– W centrum parkingi z miejscami dla osób niepełnosprawnych
Informacje: Centrum - IT, ul. Basztowa 15, tel. 76 878 18 73, www.zlotoryja.pl,
Urząd Miejski w Złotoryi, pl. Orląt Lwowskich 1, 59-500 Złotoryja, tel. 76 87 79 100,

Trasa: DZL_30B*, ok. 1,5 km, Zamek Grodziec**

Zamek w Grodźcu zbudowano w XII w. Kamienna budowla z wieżą często zmieniała właściciela. Zajmowali go zbójnicy lub warownię sprzedawano. Książę głogowski Henryk III uwięził w 1294 r. księcia legnickiego Henryka V Grubego, który w zastaw za darowanie życia oddał mu Grodziec. Zamek rozbudowano w latach 1522-1524 za czasów Fryderyka II. Twierdzę zniszczyły jednak wojska protestanckie. Zamek odbudowywał w 1675 r. książę brzeski Jerzy IV Wilhelm. W końcu gród opustoszał, a w 1899 r. nabył go von Dirksen, miłośnik romantycznych ruin. Odbudował on zamek według pierwotnego projektu, by wykorzystać go w celach turystycznych. Po raz kolejny zamek popadł w ruinę po pożarze w 1945 r. Dziś po remontach dostępny jest dla turystów.
Zamek Grodziec położony w północno-zachodniej części powiatu złotoryjskiego, w pobliżu drogi nr 363 do Bolesławca. Ostatnio stał się modny, tworząc scenerię średniowieczną dla wielu realizowanych filmów, także przez Szwedów i Rosjan. Trzeba go zobaczyć, choć jest tylko częściowo dostępny dla wózkowiczów. Wychodzimy z głównej drogi (przystanek autobusowy) i powolutku pniemy się łagodnym podejściem wśród lasu liściastego do góry. Po około 600 m po lewej kościółek pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny. Stąd jeszcze do bramy około 800 m. Dla wózkowiczów dostępne tylko otoczenie zamku z murami obronnymi i dziedzińcem, gdyż na wyższe kondygnacje wiodą kamienne schody (obsługa pomaga wnieść wózek). Zamek można zwiedzać do zmierzchu za niewielką opłatą. Wracając z powrotem, radzimy pospacerować wokół góry zamkowej, o podłożu bazaltowym, na wysokości ok 380 m n.p.m. Jest to najwyższe wzniesienie Pogórza Bolesławieckiego. Przy okazji spaceru można też zobaczyć z góry pałac z 1718 r. położony w parku u podnóża wzgórza zamkowego. Pałac jest obecnie prywatną własnością, bez możliwości zwiedzania. Na Dolny Śląsk przybywają co roku tysiące turystów. Przyciąga ich tutejsza kultura, zabytki, niezwykłe widoki i osobliwa przyroda. Rozwinięta baza noclegowa, gastronomiczna, ładnie urządzone sklepy, nowe stacje benzynowe, wysoki poziom usług, przy niższych w stosunku do Europu Zachodniej cenach. Te aspekty przyczyniają się do tego, że jest regionem chętnie odwiedzanym przez mieszkańców z polski i zagranicznych gości.

Informacje przydatne:
– Do wsi, także o nazwie Grodziec, najlepiej dojechać samochodem albo kursującym kilka razy dziennie autobusem lub busem ze Złotoryi,
– Przystanek znajduje się na skrzyżowaniu dróg u stóp zamku przy kolonii Wilanówka w kierunku Nowej Wsi Grodzkiej,
– Własnym samochodem można podjechać pod sam zamek,
– Podejście na zamek krętą drogą asfaltową,
– WC na poziomie dziedzińca dostępne dla osób niepełnosprawnych, także wózkowiczów
Informacje: Zamek Grodziec Sp. z o.o., Grodziec 111, 59-516 Zagrodno, tel. 76 751 50 35, www.grodziec.net